

Daniela Zeca

Omar cel orb

proza **EGO**

Colecția „Ego. Proză“ este coordonată de Lucian Dan Teodorovici.

© 2012 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto coperta I, coperta IV: Mihai Adrian Buzura

Foto autoare: Mihai Adrian Buzura

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României :

ZECA-BUZURA, DANIELA

Omar cel orb / Daniela Zeca. – Iași : Polirom, 2012

ISBN print: 978-973-46-2409-6

ISBN ePub: 978-973-46-3226-8

ISBN PDF: 978-973-46-3227-5

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

Daniela Zeca

Omar cel orb

roman

POLIROM
2012

*Prietenelor mele din Iran și femeilor de oriunde
care au ceva de împlinit.*

De vreme ce fără ochi nu poți urma drumul, de ce
Întorcându-ți ochii dinspre Lume îi depășești granița?
Decăderea acestei vieți numai două zile a durat
Și cum s-au petrecut ele, Kalim? Îți voi spune:
În prima zi, inima ta a fost legată de altele,
Iar într-a doua, a fost ruptă de ele.

Kalim-e-Kashani, *Disprețul vieții*

Despre dragoste și moarte pe pământul lui Zarathustra

(un cuvânt înainte al autoarei)

Mărturiile mele despre Iran sunt, inevitabil, patetice, pentru că întâlnirea cu această parte a lumii a însemnat, categoric, o experiență-limită. În vara anului 2010 mă aflu în orașul zoroastrian Yazd, în plin deșert, la o temperatură de 52°C la sol și păream hotărâtă să mă tolesc sub ochii lor, stând pe o piatră, la soare, dacă *mobed*-ul¹ și ceilalți – femei și bărbați – nu vor vorbi cu mine în fața camerei de luat vederi, pentru un film, și nu vor accepta să-i fotografiez, să văd cimitirul și templul, *turnurile tăcerii*². E numai o secvență dintr-o poveste lungă și agitată, despre prietenie, credință, dragoste și moarte, iar timp de doi ani, cât am lucrat la acest roman, pot spune că am respirat înăuntrul celei mai frumoase și mai vechi dintre religiile profetice ale lumii.

-
1. Preot zoroastrian; original – preot de căpetenie „Magupaiti“, stăpân al magilor.
 2. Structuri de piatră asemănătoare unui turn (*dakbma*, în limba avestică a vechilor zoroastrieni), pe care sunt expuse trupurile morților, pentru a fi atacate de vulturi. Dacă păsările de pradă culeg întâi ochiul drept al defunctului, e semn că sufletul mortului a fost izbăvit și primit în cer.

Iranul, ca și alte țări ale Orientului Mijlociu, pe care le-am cercetat și cunoscut – cu lumile lor multiple și camuflate, cuprinse una în cealaltă, precum matrioștele –, mi-a oferit un răspuns la ceea ce mă preocupă de aproape un deceniu încoace: literatura contemporană și cititorii ei se află în acest moment al mondializării, care face din tot o unică structură rezonantă, într-o metamorfoză profundă.

Nu mai există apetit și nici timp de lectură pentru a acredita personaje dostoevskiene sau flaubertiene, pur și simplu pentru că ritmul și viziunea lumii recente sunt altele. Astfel, ceea ce am încercat să inaugurez și să construiesc începând din anul 2009, odată cu romanul *Istoria romanțată a unui safari* (și cred că am realizat deplin prin Omar) este *personajul eliptic*, cel care se identifică în primul rând prin propriile sincope și doar prin câteva tușe definite, însă întotdeauna definitive.

În cei doi ani în care mi s-a clarificat, ca autor, biografia personajului Omar, am lucrat cu rigoarea, dar și cu instrumentarul unui ziarist și al unui antropolog, intervievând câteva zeci de exilați ai țărilor orientale spre Europa, dar și europeni care au ales să își găsească o țară nouă în America de Nord, Australia sau Noua Zeelandă. Această căutare mi-a revelat trei invariabile certe: *copilăria*, *spaima de moarte* și *religia* în care au crezut înainte de exil au fost motivele dominante ce au marcat, de fiecare dată, fuga și căutările din primii zece ani petrecuți pe un pământ nou ale tuturor celor care mi s-au confesat.

Așa se face că am luminat dintr-un unghi anume zoroastrismul lui Omar, iar în aceste pagini preliminare nu intenționez decât să ofer minime repere ale cultului lui Zoroastru cititorilor români care nu au avut încă ocazia să ajungă într-un templu al acestui profet.

În Iran, ca și în Mumbai sau în Karachi, zoroastrismul, ca religie revelată, e rezistent și viu, are lăcașuri de cult și practicanți fideli, iar șansa de a fi fost primită în aceste comunități și de a mă familiariza cu preceptele, simbolurile și ritualurile lor mă determină să confirm ceea ce istorici ai religiilor au afirmat înaintea mea: „Zoroastrismul [...] a avut, probabil, o influență mai mare asupra umanității decât orice altă credință. Zarathustra a fost cel dintâi care a făcut cunoscute doctrinele despre judecata individuală, Rai și Iad, Judecata de Apoi și viața veșnică pentru suflet și trup, reunite. Aceste doctrine vor deveni categorii familiare unei mari părți a omenirii, prin împrumuturile făcute de către iudaism, creștinism și islamism, deși ele au cunoscut deplina coerență logică în zoroastrismul însuși”¹.

Pliniu cel Bătrân, în a sa *Istorie naturală*, scrie despre venirea pe lume a profetului Zarathustra, care s-a întâmplat în Persia, cu 6.000 de ani înaintea lui Platon și cu 5.000 înaintea războiului troian: „Toată lumea a fost uimită, văzându-l că râde la naștere“ (*Nat. Hist.*, VII, 72).

Zarathustra este numele din vechea limbă avestică al profetului persan, fondator al zoroastrismului. Apelativul are și variantele persi: „Zartosht“, pahlavi: „Zerdusht“ și greacă: „Zoroastru“.

Atât Strabon, cât și Diogene Laertios scriu despre Zoroastru ca despre un profet conducător al magilor, notând că au trecut 600 de ani între moartea lui și invazia lui Xerxes, timp în care a existat o lungă succesiune de magi, ca Ostanes, Astrampsychus, Gobryas și Pazates.

1. Mary Boyce, *Zoroastrians: Their Religious Beliefs and Practices*, Routledge, Londra, 2001.

Despre dragoste și moarte pe pământul lui Zarathustra

Avesta reprezintă cel mai însemnat corpus de texte al zoroastrismului, scrise în limba avestică, și cea dintâi poetică religioasă indo-iraniană. Cele 17 cânturi (*gāthas*) cuprinse în secțiunea *Yasna* și atribuite lui Zarathustra însuși constituie partea cea mai veche și sacră din *Avesta*. Pentru a înțelege exact întâietatea acestor imnuri în interiorul tradițiilor indo-iraniene, e suficient un scurt excurs cronologic: în 1200 î.Hr., Zarathustra primește revelația și sunt compuse Cânturile divine *Gātha*, *Yasna Haptanghaiti* și altă literatură avestică: din secolul al XIII-lea avem primele atestări ale lui Moise, profetul și legiuitorul evreilor; 1100-500: *Rig Veda* este așternută în scris; 563-483: primele atestări ale lui Buddha, fondatorul budismului; 551-479: apariția doctrinei lui Confucius, fondatorul confucianismului; 549-330: existența primului imperiu ahemenid, a cărui religie oficială este zoroastrismul.

Arda Viraf, o scriere compusă la mijlocul secolului al III-lea î.Hr., menționează că cele 17 *Gātha* ale lui Zarathustra au existat într-o formă autonomă, în biblioteca regilor ahemenizi (549-330 î.Hr.), înainte de a fi încorporate în *Avesta*, dar biblioteca a fost incendiată de armatele lui Alexandru cel Mare, după înfrângerea lui Darius al III-lea la Gaugamela.

Este important de menționat că, la începutul erei creștine, zoroastrismul și-a adjudecat și unele divinități vedice indiene, ca Indra și Mithra. Pe aceasta din urmă, grecii și romanii au identificat-o cu soarele, cultul mithraic având o largă răspândire în Imperiul Roman, printre soldații care au străbătut Europa și Asia. Grație acestei asimilări, în cele mai multe reprezentări ale sale, Zarathustra apare ca un profet cu soarele la zenit în jurul capului. Tot din cultul mithraic derivă și denumirea de religie a „luminii frumoase“, dată zoroastrismului.

Guerbii (adepti ai religiei lui Zoroastru, în Iran, care au refuzat trecerea la islamism), ca și vechii indo-arieni, cred și astăzi în Mithra (Dumnezeu-Soare), ca fiu al divinității supreme, Ahura Mazda, care pare a fi fost Cerul. Astfel, *zartosht*-ii din Iran nu sunt niște simpli adoratori ai focului, așa cum s-ar putea crede la prima vedere, deși templele lor (Ateshkadeh) sunt lăcașuri ale focului sacru, care nu s-a stins niciodată.

Adar Burzin, *Adar Farnbag* și *Adar Gushasp*, cele trei focuri sacre ale zoroastrismului, la care m-am închinat eu înșami în templul din Chak Chak, sunt în primul rând întruchipări pământene ale „măreției focului ceresc”. Energia radiantă dispersată de zoroastrism prin intermediul divinității supreme Ahura Mazda este asemenea luminii proiectate printr-un spectru, iar *Amesha-Spenta* sunt cele 7 trăsături umane însumate de Dumnezeu:

1. *Abura Mazda* – „Dumnezeu cel Înțelept” sau „Lumina Veșnică”
2. *Asba* – Cunoașterea, Dreptul și Justiția
3. *Vohu Manah* – Gândul Bun și Mintea Iubitoare
4. *Kshatra* – Puterea Duhului
5. *Armaiti* – Pietatea și Credința
6. *Haurvatat* – Sănătatea și Desăvârșirea
7. *Ameretat* – Nemurirea

Zoroastrismul este considerat o religie universalistă în privința mântuirii și o credință care respinge predestinarea. Zoroastrismul constituie în primul rând o teologie a acțiunii, iar credința zoroastriană începe cu o alegere. Oamenii sunt responsabili de starea lor, care survine în urma unei alegeri, iar pentru a îmbunătăți sau schimba starea în care te afli trebuie să îți asumi totdeauna dificultatea opțiunii și să lupți pentru ceea ce ai ales

Despre dragoste și moarte pe pământul lui Zarathustra

(„Neînțelepții nu aleg niciodată și astfel se vor rătăci“, susține un verset din *Gathe*-le lui Zoroastru). După moarte, toate sufletele trebuie să treacă pe podul Kimvat sau Podul Hotărârii și al Dreptei Judecări, unde fiecare este cântărit după gândirea, cuvintele și faptele sale. De remarcat însă că această judecată nu este finală, nici implacabilă, ci atunci când răul este eliminat, sufletele sunt adunate în cer.

Conform zoroastrismului, credincioșii vor scăpa de soarta omenirii, care este imperfectă și destinată distrugerii și frigului, prin respectarea, încă din timpul vieții, a moralei călăuzitoare propovăduite de Zoroastru și rezumată în conceptele:

- *Pendar-e-Nik*, Gândul Bun
- *Goftar-e-Nik*, Cuvântul Bun
- *Kerdar-e-Nik*, Fapte Bune

Religia lui Zoroastru se opune atât ascetismului, cât și celibatului, recunoscând simbolul focului ca element pur și radiant și ca figurare pe pământ a divinității. Se poate spune fără exagerare că adepții acestei religii profetice nu au fost feriți niciodată de restricții și persecuții. În secolul al VII-lea, cucerirea arabă și islamizarea care i-a urmat au făcut din ei cei dintâi martiri ai Iranului, iar în secolul al X-lea, persecuțiile la care au fost supuși au determinat o prigoană în masă, iar fugarii care au supraviețuit s-au retras în Insula Hormuz din Golful Persic, formând o comunitate pe care hindușii au numit-o „colonia parșilor“. În secolul al XIX-lea, după ce colonizarea britanică a înaintat către nord-vestul Indiei, mulți parși s-au îndreptat către actualul Pakistan. În prezent, la Karachi trăiesc aproximativ 20.000 de zoroastrieni, într-o

populație majoritar sunnită, iar după o statistică a anului 2009, în Mumbai mai existau încă 120.000 de parși practicanți ai cultului lui Zarathustra. În sudul Iranului, în plin deșert, în străvechiul oraș Yazd, am fost acceptată în mijlocul unei comunități de descendenți ai *guerb*-ilor, care însuma 30.000 de membri. Deși în Iranul actual *zartosht*-ii sunt o minoritate religioasă recunoscută, care deține două locuri în Parlament, are școli și spitale proprii, adepții lui Zoroastru sunt foarte prudenți și se comportă ca o comunitate închisă, care nu acceptă imixtiunile. Căsătoriile au loc doar între membrii aceleiași comunități, iar preoții oficanți, succesori direcți ai magilor zoroastrieni, sunt o castă sacerdotală ereditară, în care rangul religios al tatălui se transmite celui dintâi descendent masculin din familie.

Deși m-au primit în templu și au împărțit cu mine *satum*-ul oferit morților, nu am fost acceptată la ceremoniile de inițiere, în care băieții, înaintea vârstei de 15 ani, primesc *sudiah* (cămașă rituală) și *kusti* (centură rituală cu 72 de fire, pe care o vor purta până la sfârșitul vieții), însă *mobed*-ul din Yazd mi-a pus la dispoziție mai multe documente și traduceri ale *Yasne*-lor din *Avesta* și m-a condus până la *Gonbad-e Gabri* (Turnul Magilor) din Kerman, de unde se spune că au pornit magii, care erau zoroastrieni, călăuziți de stea, să vestească nașterea lui Hristos.

Revoluția Islamică a ayatollahului Khomeini, din 1979, în urma căreia șahul autoritar și reformator, Reza Pahlavi, a trebuit să abdice și să părăsească Iranul, nu doar a pus capăt monarhiei pe teritoriul vechii Persii, ci a trecut în surdină cultul sufiților din nord, ca și practicile rituale deosebit de rezistente și de bine conservate ale

zoroastrienilor. Dar Iranul de azi nu va putea fi niciodată pe deplin înțeles fără fundamentele sale religioase zoroastriene, care au supraviețuit de-a lungul a trei imperii (ahemenid, arsaacid și sasanid) și au reușit să rămână neschimbate și sub presiunile fundamentalismului islamic din ultimii treizeci de ani.

Familia personajului meu, Omar, face parte din acea minoritate de *guerbi* care a cedat în fața „religiei mari” șiite, odată cu instalarea Ghidului Suprem, Ali Khamenei, succesorul lui Khomeini, și cu sfârșitul sângerosului război de opt ani (1980-1988), care a lăsat în urmă aproape un milion de martiri ai noii Republici Islamice Iran, după confruntarea cu armatele irakiene ale lui Saddam Hussein. Dar rămâne semnificativ faptul că, la alegerile prezidențiale din 2009, când conservatorul Mahmoud Ahmadinejad obține al doilea mandat, în fața reformatorului Mir-Hossein Moussavi, mare parte dintre tinerii și intelectualii care s-au integrat în „mișcarea verde” a opoziției – înăbușită în sânge la Teheran – purtau la gât emblema *Farvabar* (omul înaripat închis într-un cerc) a credinței zoroastriene, ca simbol al întoarcerii la religia primară a Persiei.

În Teheranul anului 2011, la Universitatea Azad, am văzut mai mulți tineri de religie șiită care aveau tatuaje cu simbolul înaripat al credinței în Ahura Mazda sau pandantive de argint cu această emblema, transgresând limitele unei reprezentări religioase, în favoarea etimologiei sale simbolice (în farsi, *fara* înseamnă „înainte”, iar *vabar* – puterea de a ține calea dreaptă. În cultura antică persană, aceste două atribute făceau parte din entitatea infinită a lui Ahura Mazda).

Toate celelalte elemente din *Omar cel orb*, care țin de Iranul contemporan, pe care l-am cunoscut – cazul Shahlei

Despre dragoste și moarte pe pământul lui Zarathustra

Jahed, al lui Nooshin Ahmadi sau al avocatei Ghazal –, au la bază date reale, cărora le-am ficționalizat atmosfera și contextul, acordându-le ritm și personaje episodice create, dar mesajul lor a rămas, sper, același, puternic și realist: o poveste de dragoste și de moarte pe pământul lui Zoroastru.

Mulțumirile mele Alinei Gabriela Dumitrescu, lui Amir Heidarkhodae, antropologului Alexandru Bălășescu, medicului primar oftalmolog Elena Pintilei și tuturor prietenilor din Iran pe care, dintr-un motiv sau altul, nu-i pot menționa.

Daniela Zeca-Buzura

septembrie 2012

Rămăsese culcat și tristețea îi stătea deasupra, ca Ruleiul pe apă.

De când orbise, își lăsase plete și barbă, arăta ca un Christ în vârstă. Vara, purta un caftan auriu de culoarea spicului. Se-ntâmpla ca Godun să fie întrebat:

— Chiriașul tău din mansardă e preot?

— Nu, e Omar, prietenul și părtașul meu în de toate.

— Dar nu e acel Omar, nu?

Gazda lui ridica din umeri. Împlinise cincizeci de ani, iar persanul era cu doar patru zile mai mic. Ei doi, judecați laolaltă, făceau cât jumătățile aceluiași fruct. Când venise, Omar îi plantase caiși și o salcie lângă iaz. Acum toți erau pomi cu coroană și doar labirintul de iederă se vedea ca o inimă sfărțecată de ulii în câmp: îți spunea despre cum îi mințiseră zilele, nopțile, anii și cum dincolo de speranță nu fusese nimic. Intraseră pe sub o boltă gătită cu buchete mari de verdeață și ieșiseră într-un ținut desfrunzit.

Isabelle și Mémé crescuseră și plecaseră de sub aripa tatălui. Serafina, femeia în casă, ajunsese o bătrână posacă și temătoare. Credea în continuare că, prin pupilele de foc ale mâtei Eleonor, o privea din când în când diavolul.

De când i se umbriseră ochii, Omar presimțea înainte cu câteva ore furtunile, ploaia, zăpada și, câteodată, culcat în lan, auzea cum secara și rapița își trimiteau rădăcinile în bezna clocotitoare de sub țărână.

Dintr-odată ajunsese la gândul că oamenii sunt doar un înscris între albul de sus și negrul pământului. Cineva

citea slovele, dădea pagina, muind degetul când în umezeala din gură, când în sarea pe care o lasă, de obicei, lacrimile, marea când se retrage ori sufletul când se ridică din trup.

De câte ori își așeza mâinile pe obraji și închidea ochii, încercând să rămână un pic cu sine, chipul lui părea ca de os. Întins pe covorul de iarbă crudă, arăta ca un mort ce își mișcă pleoapele. Demonul trândăviei venea spre el, plutind ca un fulg în aer.

„La o parte, *Bushasp*¹!“, i-ar fi spus, dar era o torpoare înmiresmată, care îi smulgea gândul și orice împotrivire. Ar fi putut repeta *Abunwar*², cu buzele strânse și cu ochii închiși, până ar fi devenit iarăși un *zinda-rawan*³, dar el nu avea atâta credință.

Se lăsă ca-ntr-o baie caldă în această ademenire. Soarele molatic, de primăvară, mișca firele ușoare de orz și secara abia înverzită. Soarele îi încălzea capul, cu gânduri cu tot, pântecul și umerii, sexul care începea să se zbată. Era o lene prea dulce, ca o otravă, dar el se mințea că e chiar trezia focului îngropat, care i se stinsese pe dinăuntru. I se dezmoșteau degetele și inima. Simțea furnicături până în tălpi și voința abandonată a mădulelor lui, pe rând.

Nu era adorarea lui Dumnezeu, ci erau doar mila și frica. El, întins pe spate, în câmp și cu brațele desfăcute, părea ca o cruce a lui *Vayu*⁴, ca și cum

1. Demonul leneviei, în religia zoroastriană.

2. În persana pahlavi, rugăciune sfântă a zoroastrienilor.

3. În persana medie, „suflet viu“, opus lui *anosbarawan*, sufletul unui defunct.

4. În *Yasna* LIII, „spiritul cel rău al aerului“, dar în contextul general al religiei zoroastriene, Vayu-Vata este o divinitate duală, angelică și demonică; în funcție de împrejurări, poate

păcatul creștase locul în care să se întoarcă. Frigul iernii trecuse, dar lăsase în el o îngrijorare mocnită. Nu se mai simțea atât de năuc, între oameni necunoscuți, învățase limba și, din când în când, vorbe simple, ca „bună ziua“ ori „să-ți fie de bine“ își vărsau înăuntrul lui liniștea prietenoasă.

Câmpul îi dădea pacea ce îi lipsise. Peste ea, venea tăvălugul patima femeilor darnice care își duseseră trupul sub nările lui tot mai lacome. Își pusese uitarea să încolțească între pulpele atâtor femei – și mai tinere, și mai coapte, fără să se creadă furat de vlagă.

Trebuie că așa arătau huriile Coranului și ispitele demonilor din sacra *Avesta*¹, care tulburau mintea oamenilor lui Zoroastru.

Omar nu mai pleca nicăieri. Stătea între steagurile de pânză ale bistroului și benzinăriei, care anunțau locul: *LA HOMAR & GODUN*, căruia, cei care se opreau de atâta timp îi spusese „La teroristu“. Îl știa toți motocicliștii, vilegiaturiștii în limuzine și doar cei care se aflau în excursie, în vacanță și care nu s-ar mai fi întors niciodată pe-acolo mai puteau să se mire: „Ce e cu orbul ăsta? E preot? E un călugăr? Dar dacă e un nebun care rătăcește pe-aici ori un criminal cu figură evlavioasă?“.

fi *yazata*, „demnă de închinare“, sau *daeva*, distrugătoare și nefastă.

1. Cartea sacră a zoroastrienilor, colecție de texte ale zoroastrismului scrise în limba avestică, adunate în decursul a șapte secole. Structura tripartită a *Avestei* cuprinde: *Yasna*, colecție de versete cu caracter liturgic; *Vispered*, texte de susținere a versetelor din *yasna* în ceremoniile liturgice; *Vendidad*, discuțiile dintre Ahura Mazda și Zarathustra, privind chestiuni morale, forme de manifestare a spiritelor.

— Ai putea să-mi ghicești viitoru'? întrebuse o fată care îl luase drept cerșetor cu vedenii, care încerca să câștige un ban.

El îi pusese ușor degetele pe față și o speriasse. N-apucase să-i spună că e priceput la trecut și că doar trecutul ne lasă să-l mai întoarcem pe toate fețele, ca pe o pătură scoasă dimineața la soare, dar că asta nu ne ajută prea mult.

Nu mai ce își pusese tălpile pe pământ, după-atâtea ore de zbor, și îl cuprinsese neliniștea. Mai întâi era bagajul care nu i se mai găsea. Stătea tremurând pe aeroportul mai liber ca în alte zile și aștepta. În sfârșit, îl recunoscuse. Avusese noroc că fusese vorba de o mică încurcătură, nimic mai mult. Se spărsese ceva? Parcă nu. Avea lucruri puține, ca și cum apăruse pentru un weekend. Nimeni n-ar fi crezut că aterizase ca să rămână. Era singur și nu văzuse acele locuri decât în poze. Oricum nu se potriveau. Aeroportul părea sărac, în ciuda ghirlandelor și a becurilor multicolore.

Era după Crăciun, cu doar două zile înainte de Anul Nou. Se-așteptase la forfotă și sclipiri, însă totul arăta sechestrat sub un clopot de sticlă mată: pistele de zbor măturate de un vânt aspru, hainele cenușii ale celor care descărcau cala, cafenelele cu pardoseala murdară de pași care aduseseră înăuntru zăpadă.

Atâta era? Pentru asta venise? Se trezea într-un film alb-negru. Își puse bagajul într-un căruț și se alătură cozii din fața ghișeului de control.

— În vacanță? În vizită? Întrebă funcționarul vamal cu un glas prea înalt ca să fie politicos.

— Am venit la prieteni, să petrec de Crăciun, îi răspunse Omar, iar vocea lui gătită îi dispăcu.

Nu vorbise de ore în șir.

— Musulmani, de Crăciun... mormăi funcționarul pe limba lui, dar Omar nu înțelegea un cuvânt.

Un al doilea controlor intră în cușeta atât de strâmtă și apoi se holbară amândoi la înscrisul care depășea

rubrica pașaportului. El avea, precum ceilalți, patru nume și acestea erau în rând: al neliniștii, al tăcerii și al ispitei și doar unul era al norocului și acela părea cel mai scurt. Îl ținea aproape ascuns, ca pe o batistă în sân. Îl chema Omar Abassi Tabar Ben-Masoud, dar părea așa o frăție în corul de voci ale numelui său, încât le simțea ca pe una singură.

Comisarul îi pusese ștampila și Omar ieși printre uși, cu picioarele amorțite. Iranianul care trebuia să-l aștepte la aeroport, cu mașina, se îmbolnăvisese de gripă. La ce bun să se lase condus de altcineva, când putea să îl ia pe oricare din parcare pentru taxiuri? Dar fusese avertizat: cum apari, parcă scrie pe tine petrol și șoferii îți cer de trei ori prețul cursei, fără nicio rușine. Se decise să facă autostopul, ca în Desful sau ca în orașul lui din deșert, unde oricine te ducea fără bani, mai ales când aveai bagaje. Trăise pe graniță, șase luni, trimis să repare o rețea de răcire a unui complex militar de pe vremea Șahului. Pân' la urmă, cu multă trudă, o făcuse din nou și apoi instalația unei rafinării și a două hangare cu utilaje. Se ducea la nevastă și la băiat vinerea, câteodată, și poate că asta i-a îndepărtat sau poate că firea lui dificilă a fost de vină.

Tată-său îl avertizase chiar din prima zi a logodnei că nu o să-i fie ușor în casă cu fiica unui *pasdar*¹, dar

-
1. *Pasdar*, pl. *pasdaran* (pers.), membru al grupării Pasdaran-e Enghelab-e Islami, „Gardienii Revoluției Islamice“, creată de ayatollahul Khomeini imediat după Revoluția din 1979. În timpul războiului de opt ani contra Irakului, *pasdaran* au devenit o armată de elită, cu infanterie, forțe maritime și aeriene și propriul serviciu de informații. În ultimii treizeci de ani, rolul economic al *pasdaran* a crescut, aceștia ajungând să dețină monopolul în construcțiile navale, telecomunicații și industria petrolieră.

el nu crezuse. Deși le păruse tuturor alintată, Ghazal învăța să devină avocat, astfel că era de la sine înțeles că se purta altfel. După ce se născuse copilul lor, Omar o rugase să rămână să-l crească și se încleștară în certuri. În sfârșit, amănuntele acum nu mai contau.

Ajunsesese afară. O muțenie stranie se vărsa peste tot și nu oprea nimeni la semnele lui. Între timp, mai mersese o bucată pe jos, spre autostradă. Era la amiază și, când o camionetă încetini, el aproape că înghețase.

— Încotro te duci, omule? zise cel din cabină.

Omar nu pricepu.

— Poți să-mi spui în engleză? se rugă el.

Când sări din mașină să îl ajute, în urma bărbatului coborî o pisică neagră ca un tăciune.

— Frumos animal, își dădu cu părerea proaspătul pasager.

Omar nu mințise. Mâța părea croită din catifea și avea ochii trandafirii, înstelați cu doi stropi de miere. Se puse în spate când mașina porni și de-acolo îl săgeta cu pupilele ei ca fierea.

— Cum o cheamă? Sau e un motan? continuă Omar să întrebe.

— Nu, e o fată, Eleonor, merge totdeauna cu mine... Eu mă duc înspre centru, unde vrei să te las?

— Chiar în centru e bine...

— Da' de unde vii?

— Din Iran.

— Ești arab...

— Nu, persan.

— Cam tot aia, se hotărî tipul și tuși ori își dresе vocea.

N-avea rost să îl contrazică.

— Și? Ai prieteni aici? Ai sosit pentru Revelion, după cât îmi dau seama.

— Nu m-așteaptă chiar nimeni, zise fără să vrea.

— Cum așa, biete omule? se miră celălalt. Ai habar un' te duci?

Îi vorbi de adresele despre care știa și de două hoteluri ce le ochise într-un pliant, la aeroport.

— Pe o vreme ca asta, pun pariu că sunt pline, aş băga mâna în foc!

— Am să dau niște telefoane, vorbi iarăși Omar, dar șoferul îl întrerupse:

— Pur și simplu gândeam să te duc în oraș, însă nu să te iau acasă. Dar acum, pe cinstite, aş putea să te las să te-ntindă câinii?

Pe Omar îl umplu o neliniște ca atunci când aterizase:

— Ce spui, domnule, sunt hoteluri pe-aici ca broboanele pe ciorchine!... Le-am văzut eu singur de sus, înainte să fim pe pistă.

— Eu n-am spus că nu sunt, Doamne, iartă-mă, am vrut numai să știi cam la ce să te-aștepți... Azi e joi și cinci zile, începând de acum, chiar nimic nu se mișcă, e sfârșitul de an... Pentru ce n-ai venit mai spre primăvară?

Omar îi zâmbi, în loc de răspuns, însă nu era râsul lui. Nu putea să îi spună cam cum plecase.

— Uite ce îți propun: dacă te încumeți și ai încredere, vino să stai la mine pe timp de iarnă, îmi plătești ca la pensiune, nici măcar ca la Hilton!...

Acum chiar se distra, râzând împreună cu toată inima.

— Ce-aș putea să mai vreau? zise tare Omar.

Părea că și vocea îi revenise.

— Și să știi, am o casă zdravănă, continuă celălalt, deocamdată nu cu piscină, dar e lângă un lac și copacii îți bat în geam.

— S-a făcut, zise pasagerul. Apropo, sunt Omar, ca să afli și tu pe cine ai luat în mașină.

— Sunt Godun, ca să știi la cine ai să stai...

Deodată, șoferul se lovi peste frunte:

— Homar și Godun! Sună bine, nu crezi? Am putea să facem un business...

În aceeași după-amiază, Omar se împrietenise cu câmpul. Era o bucată de șes scobit, adâncit ca o farfurie ce ținea chiar în mijloc meandrele unui iaz.

Godun deviase cursul de apă și făcuse amenajări. Godun se simțea latifundiar, pe când se uita, dimineța, până în linia orizontului, la coamele înțepate de ulmi, de mesteceni și de tufe sălbatice, împletite ca niște cuiburi.

Cumpărase totul încet. Cât prindeai cu privirea era un regat doar al lui și al ciorilor, toamna, ori al graurilor, când înverzea.

Omar recunoscuse: rareori mai văzuse o asemenea oază de singurătate și de blândețe, darămite să locuiască în ea! Respiră îndelung, să își umple plămânii. Aerul era plin de ace și promoroacă. Heleșteul dormea ca un ochi sub o pleopă și fuioare de abur îl bântuiau.

Acolo, în fața câmpiei de gheață, se simți prima oară mai apărat, după atâta zbucium. În plus, crengile de ulm ninse, cu soarele prins între ele ca într-un coș, liniștea picurată și vântul îi aminteau de Tabriz, de pomii de-acasă și de ce mai pierduse.

— Să nu te scufunzi chiar din prima zi în butoiul cu nostalgie! îi strigase Godun, ajungându-l din urmă. Mâine mergem să pescuim o știucă la copcă, iar de poimâine o să uiți de necazuri, fiindcă benchetuim!

Omar se întoarse cu ochii spre curte, unde cârduurile de rațe ieșiseră să culeagă grăunțele aruncate de cineva. Era frig, dar în curte se mai lucra, reparau un ataș de

la o motocicletă mai veche și Omar își dădu atunci proba lui de pricepere.

Străbătu cu pași mari crengile încâlcite și nu se opri decât lângă motor. Îi străluceau ochii pe când se apropia. Dintr-odată era alt om. Mai erau doi bărbați acolo, însă depăși lucrul lor într-o clipă, în timp ce pe nări fornăia ca un cal. Ghemuit lângă roți, asculta ca un doctor, mai strângea cu o cheie, apoi ciocănea și strângea din nou. Devenise elastic ca un acrobat și nici n-ai fi zis că venea de pe drum și că avea inima sugrumată de frică.

Gazda, Godun, și cei doi slujbași, care de obicei meștereau printre acareturi, rămăseseră cu gura căscată:

— Așa deci, ești mecanic... Păi mi-a pus Dumnezeu mâna în cap, zise proprietarul.

— Nu, sunt doar inginer de frig, bâigui Omar, scuturându-se de zăpadă.

— Cum e asta? Poate nu știi să spui exact în engleză.

— Ba da, mă ocup de tot ce răcește ori aduce răcoarea, dar îmi plac și motoarele foarte mult... Încă nu m-ai văzut între climatizoare ori în frigiderile de la morgă... Sunt tătucul lor, cum să-ți spun... Știi ce-i aia o combină de sânge sau un agregat de răcire pentru o rachetă balistică?

— Hai, că mă omori, zise unul dintre cei trei. Și ce cauți pe-aicea, omule? Am crezut că ești vreunul ca ăia de vin să ne vândă fistic și ibrice de pe care se cojește arama...

Omar se-ncruntă, dar nu zise nimic. Se întoarse cu spatele și o luă îndărăt, peste câmpul încremenit, doar că între timp se-nserase.

— Unde pleci? Ne așteaptă cu masa! îl auzi pe Godun.

Înainte să spună orice altceva, căută printre ulmi, pân' la capătul zării, și gândi că acolo era *qiblab*¹. Chiar ar fi putut să se roage, dar nu reuși. Se simțea agitat. Se uită cum se-neacă lumina și știu, pentru prima oară, după mulți ani, că între ai lui era vremea *Isba*², vremea închinării celei mai lungi, care sfârșea ziua.

Nu știa că tristețea poate să îți fiarbă în rărunchi precum vinul. O simțea înnodându-se în bulboane fierbinți, care tresăreau și-l loveau în piept ca bășicile unui terci în clocot.

O crezuse înghețată și limpede, dar era răscolită și îi clătina gândurile în cap. Se simțea înecat în această neliniște pe care aproape că o auzea zvârcolindu-se și atunci se gândi că poate e moartea.

Se sili să se-nalțe în capul oaselor. Ninge, dar în cameră era cald și totul părea așa cum lăsase: cămașa, pantalonii, cureaua și un pulover de lână, așezate pe scaun. Cana lui pentru apă și un briceag cu care tăiasă o jumătate de măr. Încă nu apucase să-și pună lucrurile și nici nu știa dacă va dori să trăiască, măcar o vreme, în această mansardă a lui Godun.

Abia atunci pricepea că, de fapt, erau chestii care nici nu-i trecuseră vreodată prin minte. El fugise, atâta tot. Omar Evadatul își lăsă picioarele să atârne peste

1. Direcția în care se află Mecca, după care se orientează orice musulman înainte să înceapă rugăciunea (ar.).

2. A cincea rugăciune a musulmanilor, cea mai importantă și mai lungă (ar.).

muchia saltelei și durerea aceea îi gâlgâi în stomac. Se purta ca un om care duce o rană mare sub piele.

Auzi cum cocoșii din cotețele lui Godun își treceau unul altuia cucurigul de dimineață și parcă se mai calmă. Zăpada făcea ca totul să pară neînceput și Omar, prin fereastră, avu dintr-odată impresia că o carte cu foi nescrise i se pune în fața ochilor. Se sperie, dar îi și plăcu, nu fusese vreodată atât de liber.

Pipăi cu mâna după șosete și apoi se gândi că acum ori mergea înainte, ori dispărea.

Alesese sau nu să ajungă acolo, chiar nu mai conta, trebuia să învețe să respire un aer nou, sau măcar așa își făcuse el socotelile.

Jos, sub el, începea să se simtă forfota unei case cu multe suflete. Erau glasul unui copil, într-o limbă necunoscută, râsul unei femei și, probabil, o muzică de la radio. Era umbletul lui Godun, care apăsa ca un taur pe podeaua de la parter și părea că se ceartă cu cineva.

Cum Omar nu plecase de lângă geam, o văzu pe Eleonor țâșnind în zăpadă, ca o virgulă mare în mijlocul unei pagini. Și acum era sigur că pisica îl privise cu o uitătură răscolitoare, de femeie surprinsă când făcea baie. „Sunt de-a dreptul nebun!“, îi trecuse prin cap, dar felina se oprise din salturi și îl fixa cu pupilele ei de flacăără, care pur și simplu îl năuceau.

Chiar atunci, în mansardă zornăi soneria deșteptătorului pe care el îl pusese exact ca acasă, la capul patului, și Omar se trezi în alt timp, în cea dintâi zi din viața lui nouă, care mirosea ca o rufă proaspătă.

Deschise fereastra și trase pe nări răcoarea de iarnă care nu se compara cu niciunul dintre agregatele lui de imitat frigul.

El, care adora soarele și lumina incendiată din miezul verii, se lăsă prima oară cuprins de îmbrățișarea ninsoirii și de îngheț.

Dacă n-ar fi fost inginer, gândi că s-ar fi făcut ospătar. Zece ore din zi ar fi dus farfuriile și paharele celor adunați la o masă, într-atât îi plăcea să îi vadă pe alții mâncând.

„Sufletul cheamă îngerii când mănâncă“, se zicea în tradiția lui de *zartosht*¹ și de-aceea, acasă, bărbiile aplecate peste aburii de *abgush*² nu-i păreau decât semne de bun augur.

„Oamenii bântuiți de neliniște nu cinează împreună cu ceilalți“ era o altă prezicere a credințelor lui, astfel că zăngănitul furculițelor și al lingurilor era tot ce i se părea mai plăcut între îndeletnicirile unei vieți.

Judecat după toate astea, n-ar fi fost decât un mâncău, dar Veterinara nu așa îl văzuse, ci o ademenise din prima. Gazda o invitase la cheful pe care îl pregătiseră chiar în seara venirii lui, nu fiindcă Godun adunase un „harap“ de pe drum, ci pentru că așa petreceau înaintea Anului Nou.

— La noi, asta ține douăsprezece zile, spusese în plin ospăț, doar ca să zică ceva, și atunci femeia îl întrebase:

— Tu nu ești musulman?

— Ba da, sunt *zartosht*, dar nici ea și nici ceilalți de la masă nu șiau ce înseamnă asta.

— Doar nu crezi c-am citit Coranul, fiindcă nici creștină nu sunt ca lumea. Tot ce mă interesează dintr-o

1. În persana contemporană, adept al religiei zoroastriene.

2. Tocană tradițională de miel (farsi).

religie e cum să ajung în împărăția lui Dumnezeu fără să îmi plec prea mult ceafa.

În timp ce îi spunea asta, mânca fudulii de berbec și de porc, încinse în ulei, de la animale sacrificate chiar în dimineața aceea. Restul se înfruptau dintr-un ied tăvălit în jar, cu vreo două ore în urmă, însă nimănui nu-i plăcea cât ei. Lua cu degetele scufundate în grăsime bucăți mici din momițele celui ce urmasese-ajungă vier și le trimitea drept sub limbă, ca un pelican când înghite peștele.

Omar o privea nemișcat și un nod fierbinte de silă, dar și de surpriză îi urcase în gât. În aceeași clipă, Veterinara chiar îl luă pe nepregătite:

— Ce te uiți așa?! Ia, deschide gura!

Se executase mecanic, parcă hipnotizat, și primise îmbucătura, iar odată cu ea, gustul degetelor: de nușoară, de femeie flămândă, de piele de drac.

— Ei, n-a fost gustos? Cel puțin o dată pe săptămână ai aici o delicatesă ca asta, fiindcă fraierii ăștia își închipuie că își mestecă propriile...

O privi fără ocolișuri, așa cum nu făcuse vreodată cu vreo femeie. Nu știa câți ani să îi dea. Era tânără și voinică, înaltă cât el și, în afara unei cute între ochi, pe care o făcea la mânie – fiindcă tocmai ce o văzuse înfierbântându-se –, totul era freamăt în ea și-ți fura privirea. „Era ca o iapă gestantă“, dacă luai de bune cuvintele lui Godun, care se făcea un nerușinat când se însoțea c-un pahar.

— Chiar așa te cheamă, Homer? întrebuse printre înghițituri, dar rumoarea celor care închinau cu paharele le acoperi conversația.

El nu spuse nimic, doar întinse mâna după o felie de pâine și-atunci ea îi încheștă degetele pe încheietură, sub brățara ceasului pe care îl purta.

— Nu ești veterinară, ci polițistă, îi zise încercând să-și retragă brațul.

— Că doar nu te-ai speriat!... Ce fel de oriental oi fi tu, cu o față atât de albă? Și știi bine engleza...

Brusc, simți că nu mai voia să îi spună nimic despre sine și despre nimeni unei femei ca Veterinara. Se ridică de la masă și zise tare, cât să se audă în hărmălaie:

— Mulțumesc, am mâncat cu poftă tot ce mi-ați dat. Dar acum, am să cad din picioare dacă nu dorm...

— Cum să cazî, prietene, dacă n-ai băut? îi strigă Godun și toată suflarea adunată în jurul hălcilor de carne împănată izbucni în hohote scurte.

— Păi, e musulman, cum să bea?!

Nu mâncase și nu băuse de la plecarea din Teheran, fiindcă în avion adormise imediat ce fuseseră în aer. Avea un gol mare în tot stomacul și ar fi fumat, dar bagajele lui dispăruseră undeva la etaj. Tot Veterinara îl smulsese din amețeala aceluia moment de derută:

— Dacă îți lipsește ceva, aia e o țigară, hai afară să tragem o pipă a păcii, fiindcă văd că te-ai supărat.

— Nu ești veterinară, nici polițistă, ești vrăjitoare, le citești oamenilor în gând.

— Le citesc în inimă, îi răspunse, scuturându-și capul pe spate, cu coamă cu tot.

Un dar numai al ei era revărsarea pletelor negre, care îi încadrau fața cu nasul fin, dar cu arcade puter-nice, sub care ochii ardeau. Lui așa i se păruse atunci, stând în noapte, că ochii Veterinarei ardeau ca pupilele mâtei Eleonor.

În frigul tăios de afară, el se purtă totuși ca un străin care locuise douăzeci de ani în deșert. Tremura ușor, strângând pumnii, dar, pentru ca ea să nu știe, o întrebă primul:

— Aşa-i că ți-e rece? Am putea să mergem cu pipele mai la adăpost...

— Mie îmi zici? Crezi că am uitat cum e iarna, când ajungi aici prima oară? Suntem în plin câmp.

Zăpada părea albăstruie sub becuri și nu era lună, doar scame de nori, pe un cer de sticlă afumată. În curând, o zări doar ca pe o scânteie, la capătul țigării aprinse, dar îi simțea felul de a-i sta în preajmă, precum o tigroaică în ierburi. Ea nu tremura, nu o pătrundea frigul și nici nu simțise, ca el, că bezna lichidă a nopții aceleia fără lună i se scaldă în oase. De aceea, când îi vorbi iarăși, după o tăcere de-o clipă, Omar se gândi dacă pricepuse cuvintele:

— Să ții minte un lucru: Godun ar putea să îți fie un prieten pe viață, iar al doilea aş fi eu!

Deși o femeie îl invitasese din prima seară în lumea dorințelor împlinite, se trezi întristat. Își visase nevasta de îndată ce adormise și era răscolit de dorința chinuitoare să o aibă lângă el, pe cearșaf.

Încercă să nu se gândească la salonul lor de la Teheran, cu oglinzi și parchet de paltin, mereu lustruit, cu covor de colecție, primit de la socru-său. Teheranul de nord, unde locuiau, era o cazarmă cu mobilă stil, în care ei toți își țineau respirația. Și? Unde venise? Parcă adormise pe puntea unei vechi corăbii de lemn și atunci se trezea în larg, fără să-nțeleagă încotro merge.

Când Godun îi deschisese ușa mansardei, fusese luat de leșin, ca și cum ar fi stat deasupra unei prăpăstii: era o cutie ca de instrument muzical, lambrisată cu fag, cu pereții presărați cu tablouri. Dar se asemănau prin ceva: Godun prefera scenele de ospăț și naturile statice și tot astea îi plăceau și lui. Doar că gazda își

împânzise cu copii de bâlci fiecare locșor și, când se așezase, avusese impresia că vânatul, vasele cu flori și toți peștii au să-i cadă în cap.

Încăperea avea în schimb o fereastră mare, cu vedere spre câmp și era încălzită de o sobă de tuci, care se înroșea ca o ghiulea de război și dogorea noaptea. Dar așa măcar era cald și tablourile din jur păreau tot atâtea ocheane spre încăperi unde se mânca cu plăcere și se bea vin, iar fețele niciodată nu îmbătrâneau.

„Eeei, gazdei mele, Godun, îi plac bunăstarea și viața la fel cât mie și ar vrea să și le continue în rai“, își zisese, dar nici gânduri ca ăsta nu-i dădură un leac.

Dimineața avea sclipiri de tăiș și-l făcea să își strângă pleoapele. Dacă îi mai plăcuse ceva în cutia în care urma să trăiască, era lipsa perdelelor și a oricărei piedici în fața luminii. Ziua începea lângă el, în pat, și îl făcea să deschidă ochii pe margaretele, macii și crizantemele strânse în mănunchiuri, în căni, pe homarul și brânza de pe câte o tipsie.

Mai sus, spre tavan, se aflau tablouri pe care nu le deslușea foarte clar, dar hotărî ca într-o zi să se urce și să le mai schimbe între ele.

Se trezea ca un faraon, în mormântul lui, numai că metresele, câinii și alte comori care îl însoțiseră nu erau lăsate cu el. Mintea lui, ca o groapă încinsă, în care arsesse focul, luase din fiecare câte puțin, însă nu știa dacă o să-ndure atâtea bulendre și amintiri. Începu să se joace, intrând și ieșind din câte-un tablou, ca și cum ar fi vrut, într-un labirint, să găsească drumul. În naturile moarte, nu era mare lucru: câte o masă, un jilț, uneori – câte o draperie, un vânat pus pe tavă. Dar, în scenele de banchet, erau chipuri, rumoare, slujnice

care miroseau a săpun și, mai ales, uși care trimiteau din sala mâncării înspre ascunzători și locuri secrete.

Când l-a întrebat pe Godun dacă înrămasese tablourile ori le cumpărase de-a gata, felul nepăsător în care-i spusese: „Eu le-am pus în rame și tot eu le-am pictat“ îi oprise vorbele în gât. Așadar, Godun, care sub o dictatură din Europa fusese inginer agronom, dintr-odată, în Estul liber, se distra copiind prepelițele și peștii din albume de artă.

Pe când râdea singur, ca un nebun, își simți hainele înmuiate, ca după ploaie. Și cearșaful sub el era ud, iar picioarele, când și le văzu, erau năclăite de mâl și zgâriate în cioturi de piatră.

„Asta-i bună!“, își zise. „Că doar n-a fost cu-adevărat!“ Însă avea urme de pe unde umblase: intrase cu totul într-un tablou cu un lac peste care ploua torențial, în lumina sumbră de toamnă.

Se înfioră în tot corpul și sări din băltoaca pe care o lăsase pe pat, iar atunci o văzu pe Eleonor, pe pervazul de-afară: era plină de noroi pân' la ochi și-și spăla tacticoasă blana.

La lumină, în plină zi, se gândea la Veterinara, dar noaptea o visa pe Ghazal. Gândul i se întorcea la nevastă-sa ca la un sâmbure ce ar fi urmat să-ncolțească în carnea lui, ca la un spin roșu de trandafir altoit. Și-o amintea fericită, în seara logodnei lor, apoi la maternitate, cu Armin Caryan. În vis, ajungea la înstrăinarea ce îi măcinase mult timp, înainte de fuga lui.

Ultima oară când i se păruse că îl iubește cu adevărat fusese la absolvire, la Universitatea Azad, când și el se simțise mândru de diploma ei de licențiată și o așteptase cu fructe și *gaza*¹ ambalate ca un cadou. Însă cadoul lor cel mai drag fusese acasă, în așternuturi. Îi dăruise o brățară cu boabe străvezii de opal și ultimul ceas pe care bunicu-său reușise să-l cumpere dintr-o serie mică, elvețiană.

Ea lucra de un an la biroul celebrei Shirin Ebadi², dar atunci o femeie nouă i se cuibărise la piept: era avocata cu care știa că tot clanul se va mândri.

— Va trebui să mai ai urmași, ca soția ta să îi crească și să rămână ocupată cu ei, îi spusese a doua zi *mullab*-ul³ Shahin, când băuseră ceai. Nu poți să îngădui

-
1. Bomboane tradiționale din provincia iraniană Isfahan, cu aspectul și consistența halvței.
 2. Avocată iraniană, prima femeie musulmană laureată a Premiului Nobel pentru Pace, în 2003.
 3. Membru al clerului šiit. După Revoluția islamică, termenul a primit o conotație ușor peiorativă, desemnându-i pe toți purtătorii de turbane.

ca o femeie atât de frumoasă să își poarte doar grija ei.

— Dar avem un băiat! protestase Omar.

— Slavă lui Allah pentru el, dar ar mai putea fi o fată și încă o fată, și pe urmă, un frățior pentru primul născut, Armin.

N-avea rost să îl contrazică, dar se întristase de tot.

— Nu mai sunt o simplă nevestă, îi spusese Ghazal surâzând. Eu duc grija ta, a băiatului, a biroului de avocatură...

Doar pe ea nu se numărase. Grija pentru ea părea ultima, nemărturisită. Într-o după-amiază, când taică-său îl găsisese mâncând singur, în sufrageria gătită cu față de masă și șervețele, îl apostrofase cu amărăciune:

— Băiete, numai tu știi ce ar trebui să aștepti de la o nevestă!

Dar Omar nu știa, nu știuse, n-avusese timp să priceapă nici din casa lor, de când mamă-sa dădea ordine unei slujnice să așeze farfuriile pentru preot.

„Căci nevasta ta este floarea ta și ciorchinele tău din vie...”¹

Când un văr de-al lui se-nsurase, preotul din Kerman, de la templu, le citise din *Vendidad*²: „omul fără femeie e mai jos decât tot...”. Apoi *mobed*-ul³ îl întrebase pe tatăl fetei: „O dai pe această virgină, Homa, după lege și înțelegere? Consimți la aceasta?”, iar tatăl îi răspunsese: „Consimt și îmi doresc!”.

1. Verset din cartea sacră *Avesta*.

2. Cea de-a treia secțiune a *Avestei*, formată din 22 de fragmente (*Fargard*) care cuprind reguli și precepte morale, norme de igienă și alte îndrumări adresate de profetul Zarathustra oamenilor obișnuiți.

3. Preot oficial al religiei zoroastriene.

Mobed-ul îl întrebase apoi pe logodnic: „Tu o iei pe Homa să-ți nască moștenitori, după lege? Promiți în fața lui Ormuz¹?“. „Promit“, răspunsese văru-său.

„Atunci, voi, care v-ați promis jurămintele după legea cea dreaptă, fiți unul pentru celălalt, copleșiți de acum de bucurii și de haruri!“

Își aduse aminte cum se mirase că, aici unde ajunsese, femeile, spre deosebire de Persia, își luau numele consortului lor, pe care îl vindeau cu prima ocazie. Maică-sa rămăsese o viață Samaneh Adjardy, servindu-și bărbatul, pe Mazyar Hossein Tabar.

Punea mâna în foc că și azi, după ce, oficial, toți se lămuriseră că fugise, Ghazal îl aștepta ca o sfântă. Și? Cât o să-l mai aștepte? Tot timpul, nu pentru că și-ar mai fi dorit să se-ntoarcă, ci pentru că șirul lung de femei care o precedase îi scrisese în sânge să facă asta.

Își mai aminti cum, odată, când venea înspre Teheran din Tabriz, cu un tren de noapte, nimerise în conversația dintre cei doi bărbați care ocupau două paturi din trei, cât avea o cușetă.

— ...Și de ce să fug din Iran? Unde să mă duc și ce să găsesc în toată lumea asta? Am plătit prea scump tot ce am, ca să plec, și apoi, gândește-te: câtă vreme mai iau petrol de la noi înseamnă c-avem încă ceva de dat... și ne-avem pe noi, te-ai gândit? Fata mea și nevasta nu vor fi niciodată ca femeile lor... nici America și nici Europa nu pot cumpăra cinstea și cuminenția, chiar dacă și-ar dori!

— Cinstea și cuminenția?! Arshak, tu te-auzi, ai fost șef, ca și mine, atâția ani, ai ieșit peste graniță, i-ai văzut pe oameni!... Tu ori uiți, ori nu recunoști! Când

1. Variantă din persana modernă pentru Ahura Mazda, „Dumnezeu cel Înțelept“ al vechilor zoroastrieni.

ai fost, cât ai fost, de două-trei ori pân' la Istanbul, ce ai văzut, frate, în avion? Ce făceau femeile noastre? Să îți amintesc? Că le-am și filmat!

— Ei, făceau! Nu făceau nimic chiar atât de grav! Se despachetau din vâlul islamic, ca să-și ia minijupe de plastic, pantofi roșii cu toc și alte zorzoane! Le-am văzut, și ce? Te-ai gândit cum e să-ți petreci o viață sub o pânză de doliu? De luni până duminică – tot cu țolul în cap și cu ochii în pământ?

— De acord, și atunci ce-mi spui tu despre cuminenție? Hm?! Cuminenția lor e Sharia¹, sunt fricile c-or să le plesnească cu biciul peste mutrele alea boite și prefăcute!...

— Ramin, *aziz*², nu degeaba ai divorțat, omule! De ce lași mânia să-ți scape? Și de ce pui tu petrolul și oamenii laolaltă?

Se întrerupseseră doar puțin, cât Omar se urcase în patul de sus, dar pe urmă vorbiseră cu însuflețire, ca și cum a treia persoană n-ar fi existat între ei.

— ...Într-o zi, toate țările astea despre care crezi tu că ar sta la mila benzinei noastre pot să se-alieze între ele și să nu mai cumpere din Iran! Nu-i așa de greu pe cât crezi! Cu femeile însă, e altceva.

— Adică?...

— Știi cum zice proverbul: „Când îmbrăcămintea norocului ți-a fost toarsă din lână neagră, nici apa Zamzamelui n-o mai poate albi!“. Așa le e soarta și nevestele trebuie să și-o ducă!

— Și de ce, prietene, cine a hotărât asta? Salvatorul Islamului, Khomeini? Păi, de la Cyrus încoace sunt niște milenii să te convingă cine-au fost în istorie arienii!

1. Cod moral și religios al dreptului islamic.

2. Dragă (pers.).

— Ia mai lasă-mă cu trecutul, pricepi? E la fel cum mi-ai spune că ar trebui să beau apă tot din tigvă de animal, când există computere!

— Atunci, pesemne că Șahul era un prost când, la înscăunare, a pus coroane la mormântul lui Cyrus și i-a vorbit: „Kourosh, assoudeh bekhab ke ma biderin“¹.

— Știi prea bine că a făcut-o pentru grandoare și nimic altceva. Rușinos! El se maimuțărea în deșert, proclamându-se *Shahanshab*², între oaspeți, care se îndopau cu *foie gras* și cu Dom Perignon Rosé³, în timp ce măgarii mai lăsau balegă prin bazine din Teheran! Și, pe urmă, ce s-a ales din Tronul Păunului și din lăudata Revoluție Albă? „Farul Orientului Mijlociu“ a ajuns hulit de răcanii și de nevoiașii din piață: „Șah raft! Șah raft!“⁴. Mai știi cum urlau ca turbații? Iar acum, ce-avem? Suflete în uniforme islamice, despre care tu spui că trebui' să-ndure... De ce? Tu nu vezi că ne vrem mereu ce nu suntem?

Al doilea bărbat amuțise. După o vreme, spuse morocănos:

— Ți-am mai zis... nu-ți lăsa mânia să-ți scape... Așa, nu mai terminăm până mâine...

Lui Omar îi sunară în urechi vorbele ca atunci, în cușetă. Se-nălțase în capul oaselor.

1. „Cyrus, odihnește-te în pace, noi veghem în fața vieții“ (pers.).

2. Șah al șahilor, conducător suprem.

3. Aluzie la petrecerea extravagantă pe care șahul Reza Pahlavi a organizat-o în 1971, la doar patru ani de la încoronare, vrând să dea o rezonanță mondială aniversării a 2.500 de ani de la Primul imperiu persan. 500 de demnitari și șefi de stat au fost invitați la Persepolis, pentru un banchet de trei zile, desfășurat sub un adevărat oraș-cort, amplasat în plin deșert.

4. „Șahul a plecat!“ (pers.)

În mansardă era foarte cald ori el se sufoca din nimic.

Buimac cum era, se urcă pe scara pe care o sprijinise de zid cu o seară în urmă. Erau trei tablouri pe care voia să și le aducă mai aproape de ochi. Îl desprinsese pe primul, unul care fusese al copilăriei lui din deșert, și, suflându-i deasupra, îi risipi praful care i se adunase pe ramă. Nu se înșelase, nici vorbă: era o copie proastă și mult micșorată a unei pânze celebre a lui Paolo Veronese, pe care o văzuse reprodușă la Isfahan, în mărimea ei cât peretele, la un vânzător italian, în timpul războiului cu Irakul.

Nu s-ar fi gândit s-o găsească acolo unde se aștepta mai puțin. Se-ntrebă dacă blajinul Godun știa ce pictase: secvența pompoasă și teatrală a îngenuncherii nevestei, mamei și fiicelor învinsului Darius, în fața lui Alexandru cel Mare.

În Iran nu-l iubeau pe macedonul nebun care, într-un avânt de beție, le incendiasse Persepolisul, dar, atunci, în încăierările nesfârșite cu armatele lui Saddam, orice gest de glorie a nobleței persane de altădată era bine-venit.

El privise tabloul din toate unghiurile și fusese singurul dintr-o curte plină de gură-cască, ce i se adunaseră în jur, care cunoștea cine îl pictase și pe cine înfățișează. Dar ce conta, câtă vreme ideea era să se-arate cum două prințese, o regină și-o mamă, fuseseră onorate de Alexandru Cuceritorul, care nu le mișcase un fir de păr!

Omar, care atunci avea douăzeci de ani, fusese impresionat de frumusețea detaliilor, de fidelitatea cutelor pe mătase, a alăturilor și broderiei. Oricum, lui îi plăcea Veronese mai mult chiar decât Tițian și

decât alți maeștri europeni, pe care îi știa cu ochii închiși, deși nu-i văzuse în muzee, iar el nu era decât un student în inginerie al unei republici islamice.

În copia de mărimea unei pagini de carte, nu regăsi scuturile gravate ale cuceritorilor și nici pliurile din mantiile infantelor. Dar Godun păstrase la locul ei lumina orbitoare a Asiei, care se lovea de loggia de granit din fundal, caii și călăreții cu coifuri, iar în spatele mezinei lui Darius – o maimuță ca smoala, șezând pe o balustradă și legănând între gheare un rozariu, șterpelit dintre prăzile de război. Era amănuntul care îl lovise în inimă pe studentul islamic și care îl întrista iar pe Omar cel matur.

Femeile, așezate în *contre-jour*, pe câmpul înfrângerii de la Issos, sunt gata să facă o reverență la picioarele învingătorului Alexandru, îmbrăcat ca un băiețandru pregătit pentru carnaval: în tunică roșie, cu pafte de aur, dar cu tălpile goale printre șireturile unor sandale de războinic roman.

La stânga și la dreapta lui sunt soldați uimiți pentru o clipă, ca și împăratul, de demnitatea și de splendorile ostaticelor persane, care mătură praful cu marginile brocarturilor pe sub care au îngenunchat.

Pentru Omar, era doar o scenă de fast, pe care mulțimea a strivit-o sub tălpi. Între îngâmfarea macedoneanului și încăpățânarea speriată a reginei abandonate, învingătoare e turma de mercenari și soldați, de valeți și oameni de curte, adunați sub arcadele loggiei albe, care strălucește în lumina necruțătoare și pe sub care se vede pustiul unui cer sec de deasupra nisipurilor.

Învăță chiar atunci, pe loc, că în lumi ca aceea culorile erau vii precum sângele proaspăt curs. În tablou, regăsi aceeași amiază pe care o vedea zi de zi stând culcat în mansardă. Sub lumina ca de neon, chipul regelui arăta precum al iubitului său și de-aceea oștenii și mama lui Darius, îngenuncheată să ceară îndurare, îl confundaseră.

— Iertare, Vestitule, și mă rog lui Ahura¹ să-ți dea slavă pentru victoria ta, dar și pentru mila pe care o vei arăta unei mame pe care fiul ei, Darius, a uitat-o pe câmpul de bătălie.

Omar, îmbrăcat în blugi și în hanoracul lui de bumbac, cu care stătea ziua în cameră, auzea cuvintele și nu pricepea ce să facă: Eleonor îi dispăruse din ochi și el însuși era un intrus între scuturi și coifuri, între prăzi de război și care de luptă, însă observă de îndată că dincolo de figurile din prim-plan și de loggia cunoscută, pe care o încălzea soarele, nu era nimic.

Sub arcade, acolo unde cerul părea că se leagă cu podișul fierbinte, era marginea lumii și decorul tot se vărsa în vid. „Pe toți sfinții, nu-i nici cât o insulă“, își mai zise Omar, dar, în aceeași secundă, cineva îl cuprinse de braț:

— Ce învârți pe-aici, ori ești nou?

Era chiar Hefestion, preferatul lui Alexandru, care dezertase din scenă și mânca un covrig.

1. Ahura Mazda, „Dumnezeu cel Înțelept“, divinitate supremă a zoroastrismului, devenit religie oficială în timpul imperiului ahemenid începând cu domnia lui Darius I (549-330 î.Hr.).

Omar aproape că nu mai mișca, privindu-i hangerul care îi atârna pe o coapsă, de sub armură.

— Dacă ai să taci și doar ai să te uiți cum înghit, nu te vei alege cu mare lucru, fiindcă după masă mă grăbesc să îmi dau de pe mine barba asta de-o zi și să-l schimb pe cel care îmi ține locul.

— Cum adică? Nu doar tu ești Hefestion, ci sunteți mai mulți?

— Hai, că-i bună! Dar ești într-o copie a unui tablou, ce-ți închipuiai?

Ca într-o reclamă cu figuranți, care se filma în priză directă, Omar văzu zidul alb din fundal trecându-i pe sub priviri, căci era un panou pictat.

— Prietene, stai puțin, mă înscriu să fiu Alexandru cel Mare, dar nu știu replica!

— Behehe! Behehe! mă omori cu știutul tău. Cine crezi că-i mai știe azi pe Isidor din Sicilia ori pe Curtius, care ne-au scris replicile?

Îi întinse covrigul ros dinspre partea unde nu ajunsese cu buzele:

— Ia de-aici, că ai să leșini dacă stai pân' la schimbul de noapte! Nu știi replica, te descurci și improvizezi, ce atâta lucru?

— Bine, dar modifici istoria, nu-ți dai seama?

— Las' că se modifică ea fără să te întrebe!

Omar rămăsese cu covrigul în mână, captiv într-un simulacru al unei pânze celebre, dar pe Eleonor n-o vedea absolut nicăieri. Un bărbat cu șapcă și pantaloni largi, din pânză de in, se apropie și îi zise:

— Îmbracă-te, o să-ți vină rândul, să știi!

Imediat așa-zisele hetaire, care în tablou apăreau în loggie, traseră de pe el hanoracul, șosetele, blugii, pe când o alta venea cu costumul. Pentru o clipă, se văzu

în chiloți, cu burta bombată, cu pieptul scobit, plin de fire încărunțite și se rușină. Ce-i venise cu Alexandru cel Mare? El era persan și putea să-și ia rolul unei căpetenii de oști din armata lui Darius, doar că asta nu exista în tablou.

Una dintre fete se aplecă și-i legă sandalele, iar el căută îndelung cu ochii în deschizătura decolteului ei. Alta îi potrivește mantaua de cârpă și închizătorile din gablonz, chit că în tablou se vedeau de aur.

— Ești gata, îi zise și îl altoi peste fund cu palma ei lată, de croitoreasă.

Porni înainte și constată în curând că îmbrăcămintea îl strângea peste tot. Asta e! Își luase un rol într-o copie, și nu în original, nu avea recuzită de Hollywood. Se vârî între gărzi și tipul cu platoșă, care chiar arăta ca un rege tânăr.

Intrară în scenă cele patru femei, împopoțonate ca niște vampe:

— O, Vestitule, îți cer mila și să ne primești ca supuse la curtea ta! zise cea mai bătrână spre figurantul care îl interpreta pe amant.

— Așa e, femeie, băiatul arată ca Alexander the Great! Veți avea fiecare câte ceva de făcut, îi spuse Omar, însă pentru tine, cu totul aparte, voi păstra datoria să îmi cauți pisica!

O rumoare ușoară străbătu din fundal, iar în spate, spre dreapta, cineva chicoti, apoi o voce nouă comentă deslușit: „Alexander e tare, nici nu a ajuns bine, că și-a și luat pisică! Cum de-o fi găsit-o pe-aici?”.

În aceeași secundă, mâța Eleonor tăie drumul prin spatele lui Hefestion și sări ca pe-o treaptă, afară din cadru.

„**A**rată-te, să-mi dai putere, vedere clară și-mplinirea
„să mă uimesc de bunătatea ce-n tine își are
nemurirea!“¹

Omar își amintise versetul de îndată ce se trezise. Nu bănuia că-l mai știe atât de bine. Erau treizeci de ani de când îl auzise înălțându-se între stâncile templului din Chak Chak. Era secetă și *mobed*-ul îl rostea pentru vite și pentru ploaie. Pentru ca să nu-i fie știrbită credința în cuvinte, în fapte bune și în gândul bun².

Își aduse aminte că avea treișpe ani și tichia albă a ritului nu-l mai cuprindea peste frunte. I se întâmplau multe lucruri: brusc, se deșirase, creștea și mâinile îi atârnavă caraghioase pe lângă corp.

Dacă tată-său și bunicu-său nu s-ar fi dezis de *zartoshti*, ar fi fost el însuși *ervad*³, laolaltă cu băieții de preot. Într-o zi, cel care pregătise surcelele și *bar-som*-ul⁴ cu nuia de curmal i se adresase răstit:

— Dar tu, ce mai vii pe aici? Ești bărbat de-acuma! Nu mai poți să stai cu copiii la templu!

Palmele îi ajungeau la genunchi și i se schimba vocea. Se simțea atât de stângaci că venea la templu s-ascundă ce îl nemulțumea.

-
1. Verset din *Yasna* XXXIV a cărții *Avesta*, în traducere proprie.
 2. „Gândul bun, cuvântul bun, faptele bune“ sunt principiile călăuzitoare ale moralei propovăduite de profetul Zarathustra.
 3. Preot zoroastrian care a depășit primul stadiu al inițierii.
 4. Mănunchi de nuiele, legate cu o coardă de curmal, ținut de preot în timpul ofierii.

Tată-său și bunicu-său alungaseră din inima lor „îmnurile de slavă ce dădeau ocol lumii largi a făpturii”¹.

Jos, în Yazd, era lună șită de doliu și pe naclele ca niște vârtelnițe ce stăteau în mijlocul piețelor, așezaseră pânza neagră. Tatăl lui, din zelos al focului sacru, ajunsese bocitor musulman în procesiunile lui Ali. Era mare necinste adusă lui Armaiti și lui Vohu Mahah. Marele Preot din templu le spusese că alegeau cea mai mare pedeapsă, schimbându-și calea. Omar auzise mustrea și, în mintea lui răzvrătită, începu să răsune numaidecât adorația *yasnei* de mântuire, pe care o știa ca pe apă: „Grăbește-te, înainte să vină acel *sraoša*”²,/ urmat de Soarta plină de daruri, care va da fiecăruia plata./ Pe cea bună sau pe cea rea!³.

Tatăl lui părea neclintit. Se gândea să părăsească deșertul și să plece cu toții spre nord, la Tabriz, unde el ar fi fost *bazari*⁴, cel mai bun negustor din oraș. Bunicu-său fusese *dastur*⁵, pe când tată-său ajunsese *ervad*, iar Omar, ca întâiul născut, i-ar fi moștenit rangul. Fusese copil mângâiat de nădejdea unei *Gewra*⁶ tulburătoare, ca o nuntă de șase zile, ce s-ar fi auzit până în Yazd, trecând peste crestele calpe din jurul templului.

Și apoi, dintr-odată îi văzu pe învățătorii lui cei mai dragi coborând la moschee. Asta nu se mai întâmplase de mult în ținutul vechi, iar când li se convergeau

1. Verset din *Yasna* XXXIV, în traducere proprie.

2. Înger al judecății, asociat mai târziu cu Ascultarea și Supunerea.

3. Verset din *Yasna* XLIII, în traducere proprie.

4. Negustor din bazar (pers.).

5. Înalt preot în religia zoroastriană.

6. Ceremonie care durează șase zile consecutive, în care un preot zoroastrian inițiază un nou candidat în casta sacerdotală.

preoții, zoroastrienii găseau că e vrajbă de moarte pentru ei toți.

Omar renunță să mai care lemnul de foc și tămâia, dar se duse mai departe la templu. Se trezise de-acum condamnat să rămână de-a pururi un *osta*¹, care nu mai avea niciun crez. Un *raspi*² se rugă de un oficiant să îi facă o slujbă de izbăvire acestui băiat părăsit.

Era vară și o neclintire fierbinte tremura între stânci, făcând rocile să sclipească. De acolo, de sus, se vedeau cărări peste piatră, precum niște vene deschise. Nu mai adia pic de vânt, arșița era grea, parcă o vedea atârând sub cer. Privi mai departe, prin deschizătura din zid, în timp ce *raspi*-ul scurma cenușa. Nu era nici țipenie pe *pavi*-urile³ îngrijit măturate ale templului, așa că ceremonia *getig-kharid*⁴ avea să se piardă în singurătate.

Toată fața *mobed*-ului, aplecată spre flacără, se făcu pentru o clipă portocalie. Avea *padan*-ul⁵ pe gură și peste nări și spunea cu ochii închiși cele nouă *yasne*. Omar strânse din pleoape, la fel ca el. Dar sub pleoapele lui Omar era zi, cu amiaza fierbinte, târâtă pe piatră, pe sub cerul ca un tavan răcoros și atât de limpede.

Auzi un bărzăune trecând și deschise ochii: era o insectă de vară, cu reflexe verzui, care scânteiau în lumină. O conduse cu ochii, de la un perete la celălalt:

-
1. Discipol al unui preot zoroastrian.
 2. Preot asistent în religia zoroastriană.
 3. Literal, „sacru“ sau consacrat; aici cu sensul de secțiune a platformei sacre a unui templu zoroastrian.
 4. Ceremonie de izbăvire, constând în recitarea a nouă *Yasna* (pers.).
 5. Mască albă folosită de preoții zoroastrieni în timpul ceremoniei pentru a nu întina focul cu propria respirație (pers.).

era parcă însuflețirea ghinionului său mortal de a nu mai avea o vatră a inimii.

Dintr-odată, adânc în el, înțelese că n-o să mai vadă pieptarul de stâncă și nici șuvoiul care se prelingea ca o lacrimă peste un obraz nemișcat. Licărirea aceea de apă pură venea de sub talpa lui Ahura Supremul și *zartosht*-ii o adunau zi de zi în carafe.

— Mi-e sete! izbucni pe neașteptate vocea lui răgușită, de băiat care crește.

Preotul doar se încruntă și-i făcu semn cu mâna ajutorului său, care rămăsese în spate și supraveghea în tăcere vâlvătaile flăcării.

Nu era convenit să bei apă exact atunci, cu atât mai puțin să-i ceri altele bunului duh Kshatra, în afara iertării. Însă el era Părăsitul.

Se uită către preot și către *raspi* cu privirea vițelului dinainte de înjunghiere.

— Vai de sufletele care amăgesc un copil, zise ajutorul, risipind încordarea.

Luă carafa și i-o duse la gură, ajutându-l să bea, ca și cum ar fi fost infirm.

Lui Omar, Nordul i se părea altă țară. Nu voia să trăiască printre azeri. Dacă ar fi fost după gândul lui, nu ar fi plecat nicăieri în afara Yazd-ului, unde se născuse. Pentru el, nu era în lume un preț pentru străzile aurii de chirpici, care miroseau a rășină când bătea soarele. Nu erau rășini și nici lemn în amestecul de lut crud, închegat în căldură. Dar era străfundul secat al lui Daht-e Kavir și-al lui Daht-e Lut, două erguri de sare și stâncă arsă.

— Bucură-te că pleci din deșert, îi spusese Esfandiar, cofetarul, care ajunsese prea gras ca să mai îndure tortura verilor.

— Dar Esfandiar nu era *zartosht*, ci šiit musulman, cum i se schimbaseră și lui rudele.

Nu vorbeau despre asta în casă. O singură dată bătrânul *zost* începu o discuție, când mâncau:

— Tu ești încă necopt, băiete, și nu știi că aurul e mai trainic decât petrolul și decât banii de orice fel. De-asta l-am crezut eu pe Marele K, fiindcă a promis mazdeenilor care se convertesc că le-ntoarce aurul ce li s-a furat!

— Eu credeam că te-ai săturat de opreliști, se băgă în vorbă și tată-său. Mai știi când am vrut să te duc la școala Mārkar, fiindcă te-au bătut că le spurcai apa?

Omar tresări ca pișcat de o goangă de stepă. Își aduse aminte de robinetele înșirate pe parapetul placat cu faianță și păzit de însemnele lui Allah. Toți școlarii de vârsta lui așteptau să își spele mâinile după înviorearea obligatorie, de la prima oră, și, din când în când, se plecau să își soarbă din pumni apa rece. Vreo câțiva puneau direct gura pe muștiucul de nichel al țâșnitorii.

— Nu cumva să-ndrăznești să ne spurci cișmeaua, farvaharotule¹! îi strigase unul mai mare, care aștepta după el, la rând.

De îndată săriră și alții să îl salte în pumni și-l stâlciră ca pe un chiștoc de țigară. Supraveghetorul din curte nu îi despărți până când nu văzu o șuviță de sânge despletindu-i-se din păr.

— Ia, de mâine să-ți aduci apa de-acasă ori să mergi la *Ateshkadeh*² să te-nvețe literele!

La *Ateshkadeh*, focul pâlpâia sub o apărătoare de sticlă și cereau taxă de vizitare. Parșii din Bombay aduseseră flăcările lui Zarathustra înapoi în Iran, consimțind

-
1. Simbol vechi de aproape 3.000 de ani, Farvahar este înțeleptul înaripat în care sunt întruchipate preceptele *Mazdayasna*. Această emblemă magică a zoroastrienilor include șase elemente: 1) *ghidul* spiritual sub chipul unui bătrân înțelept cu barbă; 2) *mâinile* – cea dreaptă îndreptată spre cer și arătând că sufletul are o singură cale, înspre Ahura Mazda, pe când stânga ține un inel de promisiune. Acest inel va deveni, în aproape toate religiile, verigheta ca promisiune de după nuntă între doi oameni; 3) *aripile* înălțate spre cer reprezintă ascensiunea umană, totdeauna posibilă, și sunt totodată un simbol al Soarelui. Fiecare aripă e desfăcută în trei segmente distincte, semnificând, respectiv, gândurile bune, cuvintele bune și faptele bune, ca principiu moral tripartit, călăuzitor; 4) *discul* central în care este încadrat înțeleptul este cercul fără început și sfârșit, ciclul de viață și eternitatea universului. Cercul fără sfârșit sugerează faptul că rezultatele acțiunilor omului se întorc asupra lui în această lume și în lumea cealaltă; 5) *coada* cu pene orientate în jos arată spre înghețurile iadului, spre care conduc totdeauna proastele alegeri; 6) cele două fire suspendate în buclă îi amintesc pe Spenta Mainyu (Mintea Binevoitoare) și pe Angra Mainyu (Furia Dezlănțuită). Acestea pot apărea oricând în mintea umană și fiecare zoroastrian e responsabil pentru alegerea pe care o face.
 2. Templu zoroastrian al focului.

ca muzeul să rămână deschis pentru oamenii de toate religiile. Dar şiiții nu priveau cu ochi buni această întoarcere: de aceea agreaseră un muzeu în orașul în care yasnele din *Avesta* răsunau și erau încă ascultate la temple. Nici că se putea o ofensă mai apăsată: să dedici un muzeu unei inimi vii a credinței, ca s-o faci să pară îngropată.

Locuiau în Katnaviaeh, lângă micul bazar de mătase. Casa le era răcoroasă, aveau fructe și lapte tot timpul anului și vinuri în pivniță. Primeau oaspeți și făceau milostenii de ziua morților. La ce le-ar fi trebuit să primească niște bogății înapoi? Mama lui era o *osti*¹ frumoasă, iar Omar o privea ca pe Farah, pe care o văzuse în ziare, când era foarte mic. Până în „vinerea neagră”², din '78, se crezuse un copil fericit. Era înaintea bătailor de la școală. Apoi lucrurile o luaseră razna: şiiții vorbeau de martiri, iar *zartosht*-ii refuzau să se-ncreadă în Salvator.

În vara răzmeriței care a precedat fuga șahului, împușcaseră zeci de greviști chiar în Yazd, așezându-i la zid, ca pe prepelițe. Omar încetase să creadă că orașul lor, casa cu porți înalte, templul și grădina din jur sunt o parte a raiului printre oameni.

La câteva luni după instalarea ayatollahului li se spusese la școală că Mazda, Amesha Spenta și gathele³ sunt împotriva Shariei și a Islamului. Se întorsese acasă plângând: pacea lui se sfârșise.

-
1. Preoteasă sau o altă femeie din familia unui preot zoroastrian.
 2. Denumire a zilei de 8 septembrie 1978, când, din ordinul șahului Reza Pahlavi, în Teheran au fost împușcați sute de protestatari împotriva regimului. Cu o lună în urmă, în mod similar fuseseră înăbușite în sânge revoltele populare din Qom și Yazd.
 3. Cele 17 cânturi din secțiunea *Yasna* a cărții sacre *Avesta*, atribuite profetului Zarathustra.

Din seara aceea, de dinainte de Anul Nou, așteptase ca ea să revină. Se gândea cu încredere că, de Revelion, era imposibil ca Godun să n-o cheme. Dar, împotriva așteptărilor lui, Godun nu făcu din nou o petrecere, la fel ca atunci când îl culesese din aeroport. Nu fusese vreodată între creștini într-o astfel de noapte, dar văzu că în casa gazdelor lui nu se întâmpla mare lucru. Godun era văduv, dar Omar nu află decât cu acel prilej că femeia care trebuia zi de zi în bucătăria de la parter era numai bona copiilor și o intendentă a curții cu acareturi.

Godun avea un băiat, Martin, pe care îl strigau Mémé și o fetiță mai mică, Isabelle-Anais, care abia împlinise cinci ani. Amândoi erau palizi și subțiri, nu împrumutaseră mult de la tatăl lor, care era roșcovan și greoi, dar cu ochi albaștri, ca ai lor.

Godun ar fi vrut să îi știe zdraveni, se plânsese de asta și lui Omar, dar nu prea avea ce să facă. Anais nu mânca aproape nimic și era chinuită cu lecții de pian, pentru care o ducea în oraș săptămână de săptămână. În schimb, vorbărețul și pistruiatul Mémé hoinărea pentru amândoi și păru cel mai încântat că aveau un oaspete.

Omar se sfii să rămână între ei într-o seară atât de intimă: veniseră rude, fratele gazdei lui și o soră a fostei neveste, pe care copiii o iubeau mult. Așadar, nicio șansă ca el s-o revadă pe doctoriță. Mâncară împreună și ciocniră o cupă la miezul nopții. Godun îl privea ca pe unul de-al casei și la fel îi îndemna și

pe ceilalți să o facă. Apăruse acolo de numai cinci zile și asemenea gesturi îl intimidau. Pe la două, se retrase în mansardă, sub protestele tuturor, mai ales că fratele lui Godun pariasă cu toată lumea că îl va convinge să bea. Dar băuse deja un pahar de șampanie, chiar dacă sperase că îl va sorbi alături de ființa misterioasă, care îi făcuse și silă, și frică. Însă doctorița lăsase în el încă ceva, mai intens decât mai simțise, chiar dacă dispăruse cu totul.

Nu-ndrăznea deocamdată să întrebe pe nimeni dacă e o apropiată a locului sau fusese așa, doar o musafiră în vizită. Dintr-odată, un gând sinistru îi trecuse prin cap: dacă Veterinara era chiar femeia cu care prietenul lui își împărțea patul? Părea un motiv ca s-o țină departe de ochii familiei și ai rudelor.

Fumă până târziu, privind cum ninge și forțându-se să își amintească despre ea și Godun. Nu era cu puțință. Îi rămăseseră în minte doar mâncatul momitelor și felul în care Veterinara îi strânsese încheietura ca într-o cătușă.

După prima lună a anului, doctorița nu dăduse vreun semn. Omar devenise detectivul discret al mișcărilor și al disparițiilor neanunțate ale prietenului Godun. Dar îi trebuia o armată să afle cu ce se ocupa gazda lui, pas cu pas. Deși era rotofei ca un urs, Godun se rotea pe o jumătate de glob într-o zi-lumină. N-avea rost să continue urmărirea. Hotărî să se-apeuce serios de strânsul paralelor, iar femeile n-aveau decât să se-agațe din mers de vreo ușă a vagoanelor trenului său.

Într-o zi din februarie, bona progeniturilor lui Godun apăru cu o tânără ajutoare. O văzu cuprinsă cu șorț și încercând să hurduce o oală plină, până la plita pentru gătit. El era afară, croia poteci prin zăpada răscolită de vânt și sări să îi vină în ajutor.

— Pentru cine gătești atât? o întrebă surâzând, dar ea nu putu să-i răspundă decât în limba pe care Omar nu o pricepea încă și nu pricepu nici când fata desenase un șapte în făina dintr-un lighean și îi arătase cu degetul spre tavan, ca și cum i-ar fi spus: „Urc la tine“.

N-avusese timp să se lămurească. Intendenta intrase în bucătărie, cu o poală de vreascuri de pus în foc.

Ieși iar în curte și simți cum transpiră și cum începe să se grăbească să înfigă lopata în mormanele înghețate. Nici nu reușise să vadă bine cam cum era fata, dar ce reținuse erau sânii îndrăzneți care i se rotunjeau pe sub bluză.

În aceeași după-amiază îi ajunse în urechi vestea că vor pregăti toată noaptea mâncăruri pentru o pomenire

a răposatei neveste a lui Godun. „Așadar, va fi zarvă“, își zise și se gândi cum s-ajungă cu fata în așternut, fără ca toată lumea care trebăluia la bucătărie să îi vadă în mansarda fără perdele. Hotărî s-o aștepte în întuneric. „Dar nu va veni. Nu se poate ca totul să se petreacă atât de simplu.“

Îi aprinseseră soba și picoti în căldura surcelelor care scânteiau. Se-nnopta devreme, dar tot mai erau două ore până la șapte. Chiar în dreptul lui, lângă pat, se zărea un tablou cu cireșe într-un bol de pământ și pătrunse în el cu papilele limbii, apoi cu corpul întreg, ca într-o hipnoză. Ajutoarea bucătăresei era acolo, cu șorțul ei și cu rădăcinile părului mirosind a fiertură.

— Câți ani ai? Ești de-aici, de prin satele ce se văd pe linia câmpului?

Nu știa să-i răspundă. Rămase tăcută și se duse cu pieptul sub nările lui și sub ochii ce îi deslușiră linia dintre sâni.

Se aflau într-o casă necunoscută și era vară, iar vântul umfla draperiile de mătase de la ferestre. Omar se uită la cireșele de pe masă și apoi iar în jos, la acel făgaș al pierzaniei, desenat între sâni fetei. Doar își strânse ochii și făcu să alunece tot în el ca într-o cădere de apă.

— Lasă-ți părul liber, îi zise, încercând să-i dezlege, din împletitura firavă, niște șuvițe care se răzvrătiseră.

Atunci părul ei deveni furtunos, ca al lui Ghazal și-al Veterinarei.

O bătaie ușoară, ca un zgâriat de pisică, se-auzi la ușa mansardei. Cineva apăsă pe clanță și o deschise. Nu văzu nimic înăuntru, doar în sobă, limbile focului, fiindcă noul chiriaș era în altă parte.

N-o văzuse pe maică-sa vreodată plângând, dar de-atunci își aminti lacrimile ei care străluceau pe obrazul oacheș precum niște sfori de catarg care îi trimiseseră copilăria în lume.

— Ce e, mamă? o întrebase orbit dintr-odată de plânsul ei.

Din acel moment învăță că femeile care lăcrimau îi istoveau inima și că nu trebuia să le vadă chipul.

Maică-sa se prefăcu imediat că așază migdale într-un borcan și își șterse fața cu podul palmei.

Nu mai era frumoasa lui Farah, ci doar o femeie de treizeci de ani, cuminte și singură.

— Eu nu vin cu voi la Tabriz, dragul meu, îi zisese încovoiată peste grămăjoara de mirodenii.

Nu-i mai vedea ochii, dar îi auzea plânsul în coșul pieptului, ca pe o vietate lovindu-se de o colivie.

— Toată viața am vrut să fiu *osti* la templu și nu o negustoreasă din *souk*! Am să vin să vă văd în nord, iar tu ai să te întorci în vacanțe, copilule.

El știa că, odată ieșit din labirintul străduțelor de paiantă, n-o să se mai întoarcă în Ardakan. Chiar așa: în templul din Chak Chak, o dâră de apă lungea perețele de vreo mie patru sute de ani și spuneau despre ea că e lacrima prințesei Banou, ascunsă în stâncă: îi rămase în cap că femeile storc plâns și din piatră. Bocetul maică-sii îi amorțea gândul, dar nu putea să îl creadă definitiv. Ea și taică-său aveau jurământ să treacă

împreună pe podul *Kimvat*¹, așa că și plânsul era numai o supărare.

Mama lui muri în scurt timp, de tristețea schimbării neașteptate. Moartea ei îl făcu bărbat și apoi îl îmbătrâni peste noapte. Deși nu avea nouă ani, Omar deveni stăpânit, ca un luciu de apă cuprins între stăvilare. Nu i se mai zbătea inima. Mai înnebunit era tată-său, care nu apucase să vândă casa, cele două orezării și grădinile. Se-ncorda precum peștele azvârlit pe uscat, încercând să găsească taina acelei pedepse din soarta lui.

Chemase toți medicii. Plătise cu bani agonisiți într-o viață dusul ei înspre Teheran, într-un elicopter de urgențe, și-și dăduse acceptul pentru dializă. Plânsese în hohote și, îngenuncheat, se reîntorsese la Mazda. Pe urmă, în sala de rugăciune de la spital, zăcuse întins cu capul spre Mecca.

Ruga lui nu speriasе moartea nevastei, dar pe el îl îngrozise în schimb un *pasdar* apărut dimineața, ca să-i spună cum s-o îngroape:

— Nu o s-o duci înapoi, în Yazd, ci direct la Zahra².

— Dar e *zartoshtă*, nu s-a convertit, cutezase să îi spună.

— Cui îi pasă? îi spusese răstit. În Iran e o singură religie bună. Poți să-ți chemi aici mazdeenii, dacă au cu ce să ajungă, dar ai s-o îngropi ca šiită. Tu te-ai dat Profetului nostru, că mai ai ceva minte, iar ea e nevestă-ta. Sau a fost... Chiar așa, ai să-ți iei o *sigheb*³ după doliu?

-
1. „Podul Hotărârii sau al Dreptei Judecăți“, pe care sunt cântărite sufletele credincioșilor zoroastrienii după moarte.
 2. Beshteh Zahra – cel mai mare cimitir al musulmanilor šiiti din Teheran.
 3. Soție provizorie admisă de Coran cu un contract marital pe perioadă limitată (pers.).

În Omar încolți prima boabă de ură. Dumnezeu obosea și el, ca toți oamenii: uneori, era în altă parte. Tocmai el, copilul care gândise cum că tată-său și bunicul vor primi o pedeapsă pentru sfidare, se lipi atunci ca un înghețat de căldura înțelegerii: nu conta că-i Ahura sau Profetul Ali, Fatima ori Isus al creștinilor.

Toți plecau de acasă și uitau uneori, precum muritorii. Tuturor le scăpa ceva.

O văzu pe mamă-sa înfășată într-o pânză albă și ponosită, destrămată pe-alocuri de atâta spălat. Părul moale îi cădea dintre cârpe și îi atârna înstrăinat ca un lucru al altcuiva. Îi văzu pe pat așternutul, cu însemnul încovrigat al spinării: murise cu genunchii la gură. Pe cearșaf, stăruia ca în ceară urma chinului ei final, cu picioarele strânse, ca un animal prins de friguri.

— Câți sunteți din familie? întrebasese infirmiera. Nu-i nicio femeie cu voi?

Tată-său clătinase din cap: „Sunt doar eu cu băiatul... Pe femei nu le-am mai chemat, sunt în Yazd și le-ar lua șase ore să vină“.

Dar nu ăsta era motivul. Tată-său nu spusese nimă-nui despre moarte, fiindcă o îngropau împotriva voinței ei, în pământul prea reavăn din Teheran.

Aveau să pornească spre cimitir, unde groapa plătită de dimineață era aproape pe terminate.

— Cum o cheamă pe maică-ta?

— Samaneh, murmură ca pentru sine Omar și apoi regretă că îi răspunsese.

Însă felcerul întrebasese pentru certificat și pentru biletul ce avea să o însoțească la spălat și la îmbălsămare.

SAMANEH, scrise mare pe o hârtie și i-o puse, ca unui pachet, pe cearșaful tocit la margini.

— Nu ai treișpe ani, așa e? i se adresă încă o dată.

— Are numai șapte, zisese tatăl, care ori voia să îl ocrotească, ori uitase numărul anilor.

— Atunci... ar putea să rămână... să fie de față și s-o mai vadă... Și așa băieții nu-și uită mamele, ci le iau după ei în rai.

Care rai? Și Allah, și Ahura Mazda locuiau în aceeași îngrăditură pardosită cu lespezi, ca o tablă de șah, și-și schimbau între ei sandalele.

Totdeauna gândise că maică-sa, preoteasa, va ajunge la Dumnezeu și va sta ca o porumbiță pe toiagu-nverzît al lui Zarathustra. O văzuse mereu ca pe Farah ori ca pe o pisică de jad răsfățându-se pe o consolă de aur. O crezuse nemuritoare. Când venea de la școală, alerga să i se furișeze în pat, să-i miroasă pernele și să tragă pe nări parfumul dulceag, care îi stăruia între haine.

Nu îl mângâia decât rar sau atunci cel puțin nu-și mai amintea. Avea degete lungi și osoase, îmbăiate în mosc. Uneori, îi respira de aproape, exact peste față, vorbindu-i până când adormea. El pleca în somn doar cu gândul ca maică-sa să rămână și să-i vorbească până când se trezea. N-avusese timp s-o iubească. Doar se minunase de ea, ca de o făptură lunatică.

Își aduse aminte de Zahra și tresări ca de usturimea unei înțepături. Maică-sa fusese luată de străinele de la cimitir. O vedea prin despărțitura de sticlă unde ar fi trebuit să se afle soră-sa, nevestele casei plus femeile de la templu. Câteva ar fi ajutat să o spele și cu toate ar fi bocit: „Samaneh, pentru ce ai murit? Fiul tău are nouă ani, cum te-ai îndurat să îl lași?”.

El, atunci, întregise în gând tot ce nu se mai întâmplase. Era singur lângă peretele care îi permitea să

veghezi forfota pregătirilor. Mai venise o musulmană în vârstă, cu mâini înroșite și noduroase:

— Luați copilul de-acolo! zisese.

— Ba lasă-l, doar așa o mai vede pe maică-sa.

Și chiar o văzuse, ca niciodată, adormită și goală, întinsă pe masa din mijlocul încăperii. Doar că nu pregăteau o împărăteasă, ci un trup țeapăn, cu sâni căzuți, căroră li se albăstriseră sfârcurile. La mama lui moartă văzuse primul lotus de carne, întredeschis între pulpe, pe care femeile îl îndesară cu cânepă. Urmaseră nările, rectul, urechea ei dreaptă, pe urmă cea stângă, fiindcă, după credința Profetului, nicio deschizătură a păcatului nu făcea să rămână nepecetluită.

Frumoasa lui Farah plecase din trupul ca de pasăre doborâtă. Îi legaseră fălcile, ca să stea încleștate. Îi înnodaseră părul la ceafă, îi scurtaseră unghiile, o spălaseră și o șterseseră cu un prosop zdrențuit. Numai giulgiul plătit de tată-său era ca spuma de lapte, ca puful de găscă, ca blândețea lui Dumnezeu. Mintea lui de copil se oprise la gândul că raiul e un raft cu pachete învelite ca niște cadouri în hârtii noi.

Mezelarului i se spunea Pablo și era cel mai tânăr din grup. Omar nu putea să îl sufere, dar nici nu putea să-i arate asta. Îl suspecta că ar pune în salam și carne de cioară, de aceea nu se-atingea niciodată de darurile pe care le răsfiga cu larghețe pe masă, la câte-o petrecere.

Într-o seară, văzuse că nici Eleonor nu gusta din cârnații aduși de el, dar se făcu că se uită în altă parte când pisica abandonase feliile de delicatese. Godun, în schimb, făcea să dispară o porție mare în trei secunde. Mânca jambon crud-uscat și bucăți uriașe de șuncă, închipuindu-și că așa i se întorcea carnea macră a porcilor lui și a altor orătănii din fermă. Omar ar fi vrut să i se despică pământul sub tălpi când Godun se pornea să înfulece.

Mezelarul fuma și îl cerceta pe sub ochi:

— Ce nu-ți place, frate?

— Ei, asta-i! Mă iei în seamă? Sunt un om care n-a înghițit toată viața atâtea hălci câte sunt aici pe o tavă!

Reușise să-l mintă și Pablo se lăsă prins cu năvodul propriilor laude:

— N-ai încercat încă pastrama mea de vânat, o fac numai de gust și doar la prietenii!

Spera să se-mpace cu acest individ atunci când va fi gata garajul. Între ei toți, numai Pablo avea o mașină serioasă, un Land Rover gigant, nou-nouț, care se vedea ca un tanc venind peste câmpuri. Când ploua, erau mlaștini care i se ridicau pe parbriz, însă nu păreau

să-l încurce. Era scund și arăta caraghios când ieșea dintr-așa o mașină.

— Cât te-a costat asta, prietene? întrebaseră dealer-ul de piscine.

Bogăția Estului era la început, lumea nu-și dorea să se scalde în bazine de proprie folosință.

— Cam sută... Fără puțin, o sută de mii de verzi, cap la cap.

Atât era prețul perilor, spălătoriei și al jeturilor cu spumă.

Tot holbându-se la ei cum vorbeau, Omar se lansă într-un joc care îi dădea amețală: care dintre cei de la masă fusese întâi cu Veterinara? Erau patru bărbați și niciunul din ei nu ar fi lăsat-o să-i scape. Poate doar antreprenorul de morți să fi pierdut șansa, dar nu era sigur. Îi ziceau Maradona, pentru că era negricios și vorbea numai despre fotbal.

Tipul cu piscinele se numea Artimon și îl prescurtaseră Arti, pentru că le era la îndemână și fiindcă așa își botezase afacerea: *Arti's Pools* era brand-ul pentru gropile asfaltate care împânziseră curțile. Greu nu îi era să-l convingă pe fiecare îmbogățit să îi sape un bazin lângă casă, mai greu era să priceapă că piscina e ca o gură cu dinți și că trebuie curățată. El ar fi putut să o ducă pe roze numai din abonamente de întreținere, doar că proprietarii își luau o piscină ca pe-un cavou: de pus la păstrare pe viață.

Altfel spus, între toți, Godun părea cel bătrân și pașnic. Pe ascuns, îi spuneau porcarul, dar, de-ar fi măsurat în hectare de câmp averea lui colosală, i-ar fi zis latifundiarul. Omar îi încredințase toți banii, să deschidă împreună spălătoria, garajul și celelalte. Nu priveau cu ochi buni această întâlnire: cum adică să

vină un vântură-lume și să le ia lor ceea ce aveau chiar sub nas: casa lui Godun și mansarda, locul pentru barbecue, vara, hârjoneala copiilor și agapele. Căci de când era el, harapul, Godun devenise mai rezervat și agapele lor, mai scurte.

În curând, apărură topometriștii, care alergau peste câmpul încă nedezghețat și-nfugeau picioroangele aparatelor în zăpadă. Măsurau cum autostrada o să taie proprietățile lui Godun, ca să lege câmpia de mare. Va fi ca o cale a regelui printre lanuri de grâu și de rapiță și-ntre ele, *Homar & Godun* va fi prima benzinărie.

Maradona, antreprenorul de morți, îi propuse să se vadă mai des, ca să-și exerseze engleza, dar Omar ar fi vrut să-l evite pe oricare din grup, în afară de gazdă. Godun nu îl sâcâia cu nimic și era mulțumit să îi vadă pe Mémé și pe Anais ținându-i în jur și ciripindu-i cuvinte din limba lor, pe care Omar le învăța repede.

În martie, grâul era des ca o perie și înghețul îi scăzuse deasupra. Godun își făcuse chiriașul coproprietar al garajului cu benzinărie și restaurant, și amândoi așteptau căldura. Între timp, se dusesse vestea despre persan că e doctorul tuturor fierătăniilor din orice mașină. Făcea pe mecanicul și era priceput, însă le spunea tuturor că nu asta era menirea ori priceperea lui.

Artimon și el ar fi vrut să îl facă părtaș la un business cu frigotehnice, iar din toți, doar Veterinara mai lipsea să îi facă o ofertă. Doctorița rămăsese ascunsă ori era pur și simplu plecată pentru un timp.

Când Godun dispăru de acasă vreo două-trei nopți, îl fripse pe inimă. Faptul că apărea dimineața, ca să plece din nou, când dormeau copiii, îl făcu să priceapă

că mergea pe aproape. Simțea că îi e groază să afle vreun amănunt și de-aceia nici nu puse întrebări.

Artimon îi vorbi dintr-odată de comunitatea iraniană și de doi fabricanți de ciment, care erau kurzi și cu care avea un contract. Promisese să-l ducă în capitală și să îl prezinte persanilor care emigraseră imediat după revoluțiile din Est. Omar păstra gândul ca pe o variantă de fugă din fața a tot ce îl chinuia. Pe măsură ce dădeau muguri în tufele de pe marginea curții, se dumirea că înghețul și frigul îi sunt dușmani. Începuse să umble doar în cămașă, înainte ca toți ceilalți să își fi lăsat puloverele. Îi era așa dor de căldură, după cum îi era dor de acasă, și de-aceia se bucurase precum un plod când i se spusese că autostrada cu patru benzi, cu bistrou și cu stația lor de benzină se chema Calea Soarelui.

Doar în Yazd mai trăiau șopârle. Tatăl lui le văzuse sclipind pe aurul turlei Masjid-e Kabir, ca pe niște cuțite sub arșiță. El era pe atunci un copil și, până când se-nsurase, șopârlele dispăruseră. Fără ele, orașul părea ca o urmă închegată la soare, ca o gură uscată.

Omar cel îndrăgostit de o fată aștepta mai departe foșnetul de metal al reptilelor peste pietrele încălzite.

— Ce îți place la ele? încerca să se lămurească Rashid, stând și el cu privirea fixată printre crăpăturile lespezilor.

— Dacă-ți spun, ai să știi? întrebuse Omar.

Praful se înălța în cordoane de pâclă fină, care înnodau cerul peste nisipuri. Exact la amiază, începea mirosul de pâine, care se pitula ca șopârlele prin cotloane. Erau lipiile de dinainte de ultima rugăciune și umpluturile cofetarului Rumieh. Era dulcele de melasă al alunelor gratinate și tăvălite apoi în sirop și în cioburile de migdale și de fistic, care străluceau ca bucașile de oglindă.

Orașul arăta ca o iesle a credințelor și a focului. Ai fi vrut să sfârșești în el, fără ca vreun om să întrebe unde ții să ajungi ori de unde vii. De la un perete la altul, pe străduțele precum niște vene, se zbăteau plase mari de păianjen, iar în ele – tristețea lui Dumnezeu.

Omar – împăratul acestor tăceri – stătea ghemuit lângă rezervorul de apă și număra orele până la asfințit. Dar parcă fusese în altă viață. Azi, Omar – cavalerul atâtor neliniști trimise să moară în locuri străine – rămăsese în câmp, adormit, cu fața sub pla-toșele albite ale norilor...

Dintr-odată, în vis, îi țâșni sucul roșu de *ash-e-anar*¹, care îi fusese ca o supă de nuntă.

— Ce știi să gătești? o întrebase cumnatu-său pe Ghazal, care nici nu ridica ochii.

— Păi... *dolme*² și *koresb-fesenjan*³, răspunsese ea, încurcându-se.

— Așadar, știi să pregătești rodii, îi zisese viitoarea ei rudă și mireasa se îmbujorase la față întocmai ca rodia pârguită. Nu e chiar atât de ușor, iar asta înseamnă că preavrednica mamă care te-a învățat merită să fie slăvită de copii și nepoți, îi spusese însoțitorul.

Deja se pornise să îi vorbească la fel ca în cărți.

Doar că el, ca un mire, nu mai lua în seamă cuvintele bărbatului pețitor, ci visa la *ash*-ul de rodie ca la o jertfă a himenului, până când simți că o febră uriașă îl cuprindea. Își privi pe furiș mireasa.

Gura ei ardea ca o rodie, sânii îi erau niște rodii, iar mai jos, către crupe, două rodii tari, rumenite îl așteptau.

Va ști bine să facă ce trebuia? i se agăță o întrebare de largul minții. Nu vorbise cu nimeni de toate astea, însă nu putea nici să spună că se temea... El avea douăzeci și patru de ani și ea numai nouăsprezece, se mai întâlniseră, se plăceau, dar nu reușiseră să rămână singuri măcar o dată.

Era năbădăioasă, toți spuneau că așa e ea, o virgină năbădăioasă, care îi va scăpa printre degete. O privea pe când mamă-sa discuta cu toți ceilalți, care erau oaspeți, și gândea că îndrăgostirea aceea copleșitoare

1. Supă de rodii (pers.).

2. Orice fel de mâncare cu umplutură de legume sau carne (pers.).

3. Pui cu sos de rodii (pers.).

pe care o tot aștepta o să-l ia prin surprindere, ca o ploaie din Yazd. Însă tot ce simțea erau nerăbdarea și nesațul flămândului, pofta, sub cerul gurii, ca atunci când bunică-sa le spunea: „Chemați-l pe tatăl vostru și haideți, băieți, că masa e gata!“.

Tatăl lor își lăsa primul lingura în supa vâscoasă, ca pe o vâslă cu care ar fi vrut să atingă toți peștii, pe fundul apei. Așteptau să soarbă el primul și abia apoi se porneau să își mute pâinea ori sarea de la unul la celălalt. Mestecau și își rumegau gândurile, fără să le spună cu voce tare. Doar Omar ar fi vrut să vorbească, dar era prea lipsit de curaj.

La bucătărie, deja se știa că o să vină o noră în casă și vorbeau despre ea ca despre o mână de lucru. Numai el o vedea, se pare, ca pe un fruct pus pe talger, la masă, ca pe un pahar cu licoare. Nopti întregi a visat, chinuit, noaptea fermecată a nunții, dar apoi a trăit-o și a uitat.

...Cearșafurile erau reci și scrobite precum foile de aluat, iar în cameră auzeau numai ceasul. Era un ceas vechi, de perete, cu cadran aurit, iar în dreptul cifrelor șase și doisprezece, bunicu-său încrustase pietre de lapis, care noaptea păreau ca niște ochi vii.

Mai târziu, fiul lor, Armin Caryan, chiar așa spunea când crescuse: „Tată, scoate ochii din ceas... scoate ochii și adu-mi-i aici!...“.

Numai ochii aceia văzuseră ceea ce nu se putea povesti: trupul ei răstignit pe spate, cu brațele așezate cruciș pe deasupra sânilor și pletele negre, revărsate pe pernă. Numai ochii aceia știuseră frica lui că ei n-o să-i placă și că nu îl va mai dori după. Numai ochii din ceas le vegheaseră deznădejdea cu care se încleștau, ca verigile dintr-un lanț.

Dar, odată gravidă, Ghazal se rupsese exact ca o insulă de corpul mai mare al teritoriului ei și plutea separat. Voluptățile lor, preschimbate în tăceri sau în zvârcoliri tot mai rare, îi făcuseră doi străini. Omar se simțea ca un stârv înghețat. La numai trei ani de la nuntă, parcă nu mai avea sânge în el, parcă se golise de viață.

— Nu îți merge prea bine, ghicise tată-său.

Ba îi mergea, era liber, trăia libertățile mincinoase ale omului încă neîndrăgostit și, mai nou, i se părea că devine ateu.

După moartea Marelui K, cum îl prescurtase pe Khomeini în gând, lucrurile deveniseră clare, dar nu se vorbea nicăieri răspicat despre tot ce se petrecea. În jur, pentru cei care nu avuseseră șansa să-și aducă în familie un *pasdar*, aerul ajunsese irespirabil. Din această pricină și Omar începuse să se ferească să le mai spună cu cine se înrudea. Băiețelul lor și Ghazal deveniseră legăturile mute ale vieții lui de bărbat și singura ancoră dintre sine și paradis. În Coran, raiul stătea la picioarele mamelor, iar Omar se-ngrijea de o mamă cu un copil. Încerca să le ducă bani și să nu le lipsească nimic – era prețul onoarei și îl plătea.

Casa lor era arvunită. Cu o lună înainte de plecarea din Yazd se simțeau ca niște *taghouti*¹ chiar în locul unde trăiseră și unde bunicu-său își văzuse nepoții. Numai lor și evreilor li se mai spunea astfel. Împrejur, ba fugiseră, ba pieriseră pe tăcute. Celelalte curți păreau moarte în muțenia lor răvășită din când în când de zgomote scurte: poștașul le mai arunca ziarele peste gardurile de zid. Înfloreau iasomia și se chircea neudată. Deșertul își întindea biciul de pedeapsă și foc peste sufletele lor credincioase și rătăcite. În Yazd învățase neîndurarea față de propria inimă și râvnea la norocul uitării și al unei călătorii fără întoarcere.

Era însă chiar numai un noroc. *Zartosht*-ii care plecaseră spre Canada, spre Mumbai, spre Karachi sau spre lumea largă reveniseră mai târziu în sicriu sau pe jos, lângă templele lor de stâncă, să rămână în ținutul lui Zoroastru. „Acum casa îți e oriunde și e acolo unde ți-e bine și ți se îngăduie s-o ridici“ – erau doar vorbe ale pierzaniei și ale celor care își tăiaseră rădăcinile.

— Bunică-tu lucra ceasuri pentru clanul șahului Pahlavi? Mulțumește-te că și-a dat duhul pe pernă, la voi acasă, și nu la carceră! Câini de farhavaroti! înjură printre dinți.

— Tatăl meu și bunicul sunt șiiți ai Islamului, nesi-lit convertiți acum zece ani.

O paloare de mort îi trecu comandantului peste față:

— Și de ce nu spui, idiotule? Ori vrei să ghicesc? Ai o zi și o noapte, nu îmi pasă cum te descurci. Ai să vii înainte să fii plecat, priceput?

1. Păcătoși demni de dispreț (pers.).

Nu era dispus să se ghemuiască și să îl roage, cum făceau alții, să îi lase o zi în plus. Ar fi vrut să mai spună ceva, însă șeful îi făcuse cu mâna spre ușă.

Și ce să mai spună? Că șahul pe care bunicu-său îl slujise o viață, curățându-i ceasul de buzunar și pendulele, deșteptătorul de aur ținut în budoar de frumoasa Farah, dăduse poruncă să-și pună morții în pământul deșertului, ca toți ceilalți?

Dimineța, Omar privea câmpul și îi veneau în cap lucruri la care nici nu s-ar fi gândit. Își reamintea chipul bunicului său, ca bărbat mult mai tânăr, aplecat nu înspre altar, ci în atelierul de ceasuri, deasupra cadranelor aurite. Liniștea căzută între limbile pendulelor de mahon ca o boare de praf era tulburată de zgomotul pensetelor lui subțiri care umblau ca pe cord deschis în demi-savoneta lui Pahlavi, agățată pe lanț de însuși Breguet, pe la 1800. Șahul moștenise acel giuvaier și voia să îl lase ca moștenire în stare bună. Avea luneta gravată și balansier la vedere, iar de remontorul de platină atârna un cârlig placat cu safire. Bunicu-său, după ce îl curăța bine, îl lua cu o mână strecurată în mânășă și îl așeza la loc, în cutie. Aghiotantul, la rândul lui, îl purta ca pe inima unui porumbel până la palat.

— Bunicule, ni s-a întors ceasul?

Era prima întrebare a lui Omar când venea în vizită.

— Ceasul, da. Numai timpul din el nu s-a-ntors, dar mai e puțin.

Învățase schimbul lor de cuvinte, până când, într-o zi, timpul ăla din ceas îi trecuse de frunte, ca un val care te izbește când stai pe mal. Omar, încartiruit într-o tabără de instrucție, primise scrisoarea tatălui său, dar nu vestea morții îi luase suflul, cât dorința pe care o lăsase băiatului și nepotului său fostul ceasornicar: să-l îngroape în Yazd, după ritul străvechi al lui Zoroastru.

Mintea ar fi trebuit să îi semene cu o poartă cu lacăt. Acasă, în Yazd, aveau un pavilion de unelte, cu o ușă uriașă, vopsită în albastru. Era locul pe care nu îl scotocea niciodată, fiindcă nu putea să pătrundă.

Pe rama cu prag să găsea un grătar pentru răzuitor tălpile, înainte să intri. Exista și-o fereastră, cu zăbrele de fier, dar prin ea nu vedeai nimic. Era învelită pe dinăuntru cu pânza neagră a unui *mabnae*¹ aruncat între vechituri. Era încăperea secretă a curții lor, pusă între cotețe și acareturi.

Dacă mintea lui ar fi fost la fel de păzită, ar fi stat în câmp fără să-și amintească de corvezile de soldat care nu plecase din bază de nouă luni. Sfintei lui Republicii Iran n-o să-i pese vreodată de moartea unui *mobed* și, cu toate astea, voise să-ncerce. Cerase să îi vorbească temutului șef de companie, însă îndrăzneala lui îl turbase.

Primise învoire pentru o noapte și o zi, dar era ca și cum i-ar fi dat în alb sentința de-a merge la închisoare. Cum avea să aducă un leș țeapăn din nord să-l îngroape după legi interzise? Se opri în cabina primului telefon care îi ieșise în cale și-ncercă să vorbească cu taică-său.

— Tatăl tău a plecat spre Yazd, îi răspunse o femeie din casă.

Se gândi să rămână în primul oraș și în zori să se-ntoarcă la regiment. Nu tocmise nimic în deșert, ar fi trebuit să plătească, să-și rîște pielea și să tremure pe întuneric, agățat de un zid, cu un mort în cârcă.

1. Șal de culoare închisă, cusut sub bărbie și acoperind capul și umerii. Este obligatoriu pentru prezentatoarele TV, în buletinele de identitate și în pașapoartele femeilor, iar elevele și studentele trebuie să îl poarte în interiorul campusului și în timpul cursurilor.

Cum de tată-său, *bazari* înstărit, care își uitase păcatul, acceptase una ca asta? Consemnul era să se întâlnească în pustiu, lângă *dakbma*-ul Manji¹, imediat după miezul nopții.

Se înfioră de imaginea bătrânului înfășurat într-un giulgiu și cărat pe furiș, din răcoarea Tabrizului, în nisipuri. Se opri în plin vânt și ochii i se inundară de lacrimi.

Sau poate că era de la praf. Următorul autobuz către Yazd pleca într-o oră și stătu în autogara golită, holbându-se pe pereți. Bău un ceai pe aproape, luă peronul în lung și în lat, apoi ațipi și se visă pe platforma *dakbma*-ului de la răsărit, ca și cum ar fi stat pe cadranul unui ceas fără limbi. Nu își mai amintea când intrase pe Poarta morților și nici ce făcuse cu trupul celui care era de vegheat o noapte, înainte de a fi lăsat vulturilor. El și taică-său chiar aveau să sfârșească într-un țarc, la Evin².

Mai făcuseră și alții isprava: mituiseră groparii șiții, ca să-și ia defunctul după ce îl puseseră în pământ și să-l ducă la turnuri, după mitul străvechi. Se urcaseră ca niște căpușe pe zid, mort și viu, sprijinindu-se spate în spate. Unii osteniseră până sus, pe alții îi adulmecaseră câinii, chiar dacă patrulele erau bete, fiindcă li se plătise o noapte de chef.

Tresări, scuturat de umăr:

— Ți-a venit mașina, îi spuse vânzătorul de la bilete.

-
1. Manji și Golestan, două structuri de piatră în formă de turn, datând din secolul al XI-lea, pe care zoroastrienii își duceau morții, ca să fie devorați de vulturi. Dacă păsările de pradă atacau întâi ochiul drept, defunctul era primit în cer.
 2. Închisoare de maximă securitate din Teheran, ale cărei condiții de detenție sunt considerate de o aspră medievală.

Se urcase în autobuz cu ochii înroșiți, buimac, ca un rătăcit de pe altă lume. Dar era soldat în permisie.

— După câte luni ai scăpat? îl întrebă un bărbat. Mai mult faci pe drum decât stai acasă, așa e?

O femeie îi întinse un fruct, ca să-i țină de sete. Era la amiază și umblă o jumătate de zi în etuva încinsă și înecată în mirosul de motorină. Când ajunsese în Yazd, era beznă, dar recunoscuse de îndată căldura care nici nu se topise în pământ, mirosul de iască al nopții și apropierea deșertului. Mai avea un drum de făcut și să taie orașul până la marginea ergului, sub coline. Ocoluri de sârmă ghimpată împrejmuiău așezarea și gărzile o vegheau, dar era o veghe deșartă, fiindcă prădătoarele se roteau pe deasupra turnurilor, ca în urmă cu mii de ani.

Când era copil, se urcase pe capacul turnului Golestan, chiar până aproape de groapă. Însotea niște călători care le plătiseră gras și băieților-călăuze, și gărzilor. Avea încă limpezi în cap locul și descrierea unui ghid știit, pentru vizitatori de ocazie:

— Neisprăviții farhavarotî și preotul lor lasă mortul la soare, să-ngrașe vulturii. Prădătoarele vin ciorchine pe hoit și-ntr-o clipă rămân doar oasele, care sunt aruncate aici.

Cu ochii închiși, Omar amețise imaginându-și mormane de oase strălucitoare și albe, căpușind turnul pe dinăuntru. Pentru ce își dorise bunicu-său toate astea? De cincisprezece ani, în Iran era interzis să respecti ritualul *zartosht*-ilor și, cu toate astea, pușcăriile erau pline de rebeli care mai încercaseră. Într-un fel, comandantul avea dreptate: bătrânul murise de moarte bună, pe când el se vedea la carceră, putrezind între ziduri

fără ferestre. Coșmarul acela cu ochii deschiși îl făcu să tremure din tot corpul, ca un animal prins.

Se opri o secundă, ca să răsuflă. Nu știa ce îl doborâse într-atât, emoția revenirii sau frica. Era o noapte tihnită și înmiresmată de arborii de *konar*¹, care se-nălțau peste garduri, de glicinele uleioase și de tămâia zilei de rugăciune care se încheiase. Se trezea în el, sfâșiată, vocea locului în care crescuse și se strânse, ca rupt de crampe, la picioarele unui pod de sub care apa secase. Câțiva muzicanți se-aciuseră sub piloni și cântau, iar cântecul lor răsuci și mai mult durerea din el.

Oamenii se duceau către casă pe jos sau pe motoare luminate de câte un far, iar lui i se păru că nici nu plecase de-acolo vreodată. Încercă pentru un moment să distingă chipuri și să recunoască pe cineva, însă o bătrână, de sub *chador*, îl recunoscuse cea dintâi:

— Nu te duce la turnuri, că pe taică-tău l-au săltat. Mă auzi, băiete? Mai bine ascunde-te și fă cale-ntoarsă!

— Și bunicul? reuși să silabisească.

— Mortul e unde trebuie, fiindcă a reușit să îl lase, dar, când se întorcea, o patrulă schimbată l-a mirosit... Nu mai erau ăia care îi luaseră banii, ci *pasdari* noi, veniți din Meybod.

Era abia unsprezece, taică-său se grăbise, nu mai respectase nimic din ce plănuiseră.

Omar simți greața că îi urcă în gât, ca o lavă fierbinte și acră. Se lăsă pe genunchi și icni, parcă împușcat, apoi își vărsă tot stomacul pe pământul spongios și crăpat al deșertului.

1. Arbust oriental cu flori parfumate, care, în contact cu apa, produc o spumă ca de săpun.

Seară de seară, pătrundea în femeia lui ca un cuceritor într-o țară străină. Uneori, când era obosit și acrit de tot ce i se întâmplase, intra cu ură și cu revolta unui om bântuit de angoase cărora nu le putea pune capăt. Ghazal îl simțea și-atunci patul devenea teritoriul luptei dintre două tăceri măcinate de neputință. Se-ntreba uneori cine e femeia aceea care i se împotriva. O privea în lumina chimică a dimineților, înainte să iasă dintre cearșafuri. Era o brună frumoasă, cu gene lungi, dar cu buzele prea subțiri pentru gustul lui. În statura ei voluptuoasă, gura îi părea închiriată de la alt chip. Uneori, după împerechere, se gândea la gura cărnosă a împărătesei lui, Farah, după care își proiectase, în cap, buzele femeilor.

Ghazal avea bulbii ochilor mari și verzi. Când îi dezvelea de sub pleoape, părea că un lac liniștit se revarsă spre el. Se simțea ca pământul udat, era mândru, poate chiar fericit că e doar a lui. Se înfrupta lacom din abandonările somnoroase ori din jucăușele ei încercări de a-i rezista. Ghazal știa lucruri pe care el nu le bănuise vreodată nici la mamă-sa, nici la altă femeie din neam. Se înfricoșa după fiecare plăcere pe care ea i-o trezea în trup, gândind că la fel ar face cu alții.

Armin părea gajul cumințeniei ei, fiindcă nu avea suflet decât pentru copil. Nu îl dezvățase de asta nici când crescuse: se giugiuleau și vorbeau în șoptă chiar și după ce fiu-său învățase să scrie. Dragostea ei de mamă îl mai liniștea pe Omar, dar se dovedi o poveste

scurtă. Când începu lucrul la Biroul Central de Avocatură, lipsa ei se-ntindea pe o zi întreagă. Renunțase și să vină la prânz, ca toate femeile. Omar mânca singur în bucătăria lăsată cu tot ce trebuie: furculiță și lingură, pe șervet de damasc, câteva margarete într-o vază de sticlă. Se simțea ca la restaurant și, în curând, schimbă casa cu un colț al bistroului de la Bagh-e Melli, unde se adunau toți *mulah*-ii și *pasdar*-ii orașului.

Era singurul căruia nu i se umfla pântecul sub cămașă. Era printre puținii neînțiși pe divan, singurul care nu își aștepta supa tolănit ca un pașă. Auzise că îi spuneau „inginerul de frig care stă ca un împăiat la o masă“.

Între ei, deprinsese plictisul bărbaților care își iroseau orele de siestă. Pufăia, în salonul cu narghilele, și apoi se simțea obosit. În jur, erau inși care nu trăiau decât lenea după-amiezilor aromate de ceai și de aburi de opiu. Nu mai exista îndoială: bărbații Iranului se împărțeau în martiri, în dezavuați și în îmbătați de putere, iar aceasta din urmă era tagma cea mai primejdioasă. Propovăduitorii căminului și ai moralității islamice picoteau, cu scobitori între dinți, așteptând să apună soarele. Omar îi părăsea printre primii, deodată cu paznicii purtători de banduliere. Ca și cerberii ordinii, trebuia să se întoarcă la muncă.

Teheranul fierbea, ca o oală așezată pe flacăra. Peste tot era zăpușeală și, odată întors, trebuia să își schimbe hainele. Șeful atelierelor îl servea cu bucăți de plăcintă proaspătă, alții – cu fistic și alune ce le primiseră ca desert. Toți erau localnici din sud și veneau de acasă pe motorete. Vântul cald le scotea din pori mirosul de ceapă și de carne tocată.

Îl priveau cu încrederea speriată a celor care nu au soluții.

— Hai, Mehrad, hai băiatule, că ne prinde rugăciunea de seară!

Avea mulți salahori foarte tineri, care asamblau componentele. Lucrau cu butelii de freon interzise în America și în Uniunea Europeană. Lucrau cu protecție doar la jumătatea normei impuse. Dar, după Revoluția Salvatorului, tot podișul Iranului era zonă de risc. Cu timpul, o zonă de risc pune o mască a neliniștii peste fețe. Mehrad și Afshin erau tineri, însă ceilalți păreau istoviți de propria viață. Dar el cum părea? Nu-și răspunse. Nu se mai uitase în oglindă de multă vreme. Totul în el era visul de fugă pe care îl hrănea din copilărie.

Câțiva risipiseră vestea că prânzea cu *pasdar*-ii și cu turbanele. Asta i-adusesese respect. Dar erau și mulți care se fereau să-i vorbească, gândind că s-ar fi vândut înlesnirilor și puterii. Socrul lui se îmbogățise, avea grădinar și șofer, iar o vorbă de-a lui atârna greu oriunde. Toată lumea știa că doar el îl salvase pe fostul *ervad*, tatăl lui Omar, când scosese mortul din groapă să îl ducă la turnuri, după ritul străvechi al lui Zoroastru.

Dacă ar fi fost după lege, ar fi putrezit într-o carceră ori ar fi atârnat într-un ștreang. Oricum, rămăsese la închisoarea provinciei Azerbaidjan patru luni încheiate, fără să mai vadă pe nimeni.

— Oameni buni, dar a plătit cu o fabrică de covoare pe care o ridicase de la cea dintâi cărămidă, în câțiva ani.

— Așa e, cum spui, îl judecau ceilalți, dar nu i s-ar fi dat niciodată ocazia să-și plătească eliberarea dacă nu te-ai fi însurat de îndată cu fata unui *pasdar*.

Bătrânul *bazari* din Tabriz ar fi înnebunit să-i audă. Se simțea chiar singur pe lume, dar luase tot de la

capăt, ca și cum i s-ar mai fi dat încă o viață. De când se mutase în capitală, fiul lui, „inginerul de frig“, venea tot mai rar către nord, mai ales că neveste-sii nu-i plăceau azerii. Când i se născu un nepot, hotărî să îngroape săbiile: merse el pân' la Teheran să îi ducă băiatului sticla cu pecete de ceară, în care se afla vinul lui. Terciuse el însuși sub tălpi boabele de struguri ca sângele și gândi c-au să bea din licoare la nuntă.

Se dusesese vestea că la Godun un „harap“ dormea în Smansardă. În pustietatea din câmp, n-ai fi zis că-i păsa cuiva, însă prietenii soseau să îl vadă precum șerpui, târâș, prin lan. Omar nu voia să i se arate oricui. Stătea sub un nuc, lângă ferme, așteptând să treacă vâltoarea. Nu avea o poveste de spus. Toată primăvara lucrase să ridice garajul și rampa. Mai aveau de primit instalațiile pentru spălătorie și pompele de benzină, plus ceea ce el își dorise de când se topise zăpada: copertinele galbene, scaunele cu nichel, tejgheaua și rafturile din micul bistrou.

Ei aveau să refacă lumea chiar din groapa de gunoi a orașului, pe unde, mai nou, Guvernul proiectase șoseaua.

— Godun o să reușească, a fost mereu orientat, trâmbița un tâmplar care se îmbogățise într-o noapte făcând sicrie după explozia de la un combinat din apropiere.

Acum avea crematoriu particular și propriul trust de pompe funebre.

În grup, mai erau un dentist, un angrosist de mezeluri, un importator de piscine și, desigur, Veterinara. Nu erau oameni cu care mai avusese de-a face. Pentru ei toți el era un fazan de pus în vitrină. Le spusese câte ceva de Ghazal și de Yazd, de Tabriz și de tată-său, care rămăsese în bazar, cu covoarele. Le arătase fotografii, cele câteva pe care le pusese în valiză. La sfârșit de an, Godun îi lucrase o ramă pentru fotografia cu Armin Caryl, în ziua în care împlinise opt ani.

O privea uneori înainte s-adoarmă și îl revedea alergând în parcul Shatran, printre artezienele cu cordoane de apă luminate de becuri multicolore. Îl revedea lingând o înghețată lângă arcul Bagh-e Melli ori mângâind pe peretele pe care, în *souk*, bunicu-său așeza carpetele.

Se gândea dacă Armin o să-l ierte că a fugit. Promitea că va face bani, atât de mulți bani cât să-și cumpere vina de-a fi lipsit. Ca să-și țină lacrimile, lua poza băiatului și-o punea lângă pernă. Era un noroc că nu-l vedea nimeni. El, acasă, la Teheran, nu trecea drept sensibil. Nici Godun nu-l vedea un sentimental. Singură, doar Veterinara se-ndârjea să-i pătrundă hățișul inimii:

— Eu știu despre tine adevăruri pe care tu nu le cunoști, îi spusese cu triumful cu care făcea orice gest pentru ochii altora.

Când l-a întrebat pe Godun dacă doctorița era măritată și ce rosturi avea pe lume, i-a răspuns ca și cum s-ar fi minunat de cerul albastru: „Ea nu are nevoie de nimeni“.

Omar ar fi vrut să se spună asta și despre el, însă se simțea atașat de ființe, de locuri și de detalii, ca un condamnat cu picioarele înlănțuite.

— Ce te face să fii ușor și să zbori pe deasupra a tot ce se-ntâmplă? Își întrebase prietenul.

Godun doar se mulțumi să ridice din umeri.

El, Omar Ben-Masoud, era prins. Începuse să plouă și, mai mult și mai mult, în țara lui nouă îi plăceau ploaia și roua din câmp, înainte de răsărit. Pentru el, raiul era un pământ udat și lăsat în bătaia soarelui. El și prietenul lui, Godun, vor face mult mai mult de atât: grâul va fi verde cât vezi cu ochii și benzinăria lor cu bistrou va fi galbenă, cu copertinele în vânt, chiar lângă șosea. Apoi grâul se va coace în spic, iar garajul cu

spălătorie și rampă, cu benzinăria în care bistroul se va vedea precum piatra unui inel va fi ca o navă de croazieră care-și duce clienții spre paradis.

— La ce visezi astăzi cu ochii deschiși?

Era Veterinara, apăruse sub nuc pe neașteptate, ca în prima seară, și la fel de misterioasă în lumină ca și-atunci, în aburul împletit cu fum și cu izul iute de carne friptă. Avea părul strâns într-o coadă la spate și era echipată ca un jocheu, cu chipiu și cizme de călărie.

— Îți lipsește doar calul, îi spuse năuc, fiindcă n-o auzise apropiindu-se.

— Doar atât poți, Homer? Te credeam mai artist! Calul, uite-l în câmp!

Îl privi aiurit și fără să creadă: era un cal negru, cu o pată între ochi, fără șa și nepriponit, o nălucă, la fel cu pisica Eleonor. Se vedea ca un bulgăr de obsidian pe fundalul ierbii. Omar își muta privirea de la bidiviu la femeie și se simți imediat ca în pânzele lui Godun: doar acolo amurgul dura de un veac și cai fără frâie alergau lângă apă, în plină idilă.

— Îi zici într-un fel, are nume?

— Da' sigur că are, îl cheamă Zet. Mai am încă șase, dar niciunul ca el. De-asta nici nu-l las în maneaj, ci îl călăresc numai eu și îl țin în grajd separat.

Și-o imaginasе în fel și chip: cu cotețe și fermă, precum Godun, ori înconjurată de vietăți, ca pe arca lui Noe, dar nu proprietară de grajduri și cai, și nici atât de frumoasă.

Atunci, seara, îi păruse obraznică, deși părul ei îl impresionase, fiindcă îi amintea de Ghazal, dar acum nu părul, ci pasul ușor săltat, în cizma înaltă și în pantalonii ei cu vipușcă, îi luase mințile. Apăruse când

tocmai ce încetase să o mai caute și să mai întrebe de ea, iar Veterinara, despre care știa de acum că citește gândurile, zise cu voce tare:

— Am aflat că m-ai căutat de mai multe ori.

— Ei, nici chiar așa, îi răspunse. Godun, câteodată, mai umflă vorbele.

Pe urmă își zise că a făcut rău, fiindcă nu i-a spus adevărul. Se ridică în picioare și se duse cu ochii în urma ei, până când dispăru de pe linia câmpului.

Max-Dinte părea cel mai școlit, dar și cel mai înfumurat dintre toți. Un grețos. Pablo, de pildă, era încrezut, dar făcea pe modestul, fiindcă mersese vestea că e și filantrop. Construisese o biserică și nu luaseră schelele de pe ea, când Omar auzi vorbindu-se despre mezelar ca despre un pios. Nu era la curent cu viețile lor și, de altfel, din pricina limbii, nici nu urmărea vreun jurnal.

Isabelle-Anais și Mémé îi pusese ră lui Max o poreclă, dar Omar, în secret, îi zicea Șobolanul fiindcă avea ochii de rozătoare și îi îngusta ca pe muchiile unor lame de ras când vorbea despre plombe, fațete acrilice și implanturi care îi burdușeau buzunarele.

La rândul lui, nici dentistul nu îl scotea din „homar“ și „arab pripășit“, așa că se disprețuiau în tăcere ori mârâiau unul la celălalt, ca doi câini.

Dar Omar nu se gândise vreodată că, într-o zi, o să-l doară caninul în așa hal și că o să-i încapă pe mâini. N-avusese neazuri cu dinții, însă numai faptul că unul ca Max trebuia să i se uite în gură îl înnebunea. Sigur, putea să se ducă la alt dentist, dar nu se făcea, iar Godun și toți ceilalți s-ar fi îmbufnat.

Ghinionul fusese că făcuse o pană cum ieșise din câmp și întârziase. Nu-i trecuse prin cap să-și ia numărul de la cabinet, așa că intrase în recepția clinicii când era deja rândul celui de după el, care se postase la ușă și aștepta. Era un bărbat cu o falcă umflată precum o mânășă de box și vizibil speriat de ce i se întâmpla. Omar luase loc pe singurul scaun rămas neocupat în

sala de așteptare și își puna întrebarea dacă mai avea vreun rost să rămână acolo, de vreme ce nu sunase. Poate avea să-l zărească pe Max și să încerce o scuză.

— Domnișoară, dar sunt programat, îl auzi pe fălcos, care nu izbutise să intre nici după zece minute.

— Îmi pare rău, domnule, sunt doi doctori care discută înăuntru, nu am cum să îi deranjez.

După alte zece minute, Max ieși în sfârșit să arunce un ochi în sală și, când îl văzu pe Omar, tresări. Zise tare, pe deasupra tuturor pacienților care așteptau:

— Prietene Bin Laden, începem cu stângul... cred că te-am așteptat patruzeci de minute!

Omar își simți saliva cu noduri atunci când o înghiți:

— Te rog să mă ierți, m-am grăbit, am plecat fără numărul de aici și pe drum am făcut o pană.

Găsise atâta revanșă în cuvintele lui Max-Dinte, ca și cum așteptase să i-o plătească de mult.

Pacientul cu falca se grăbise să treacă prin ușa întredeschisă a cabinetului, așa că Omar se fixă cu tot spatele spre intrare, ca să-l vadă pe Max în ochi. Firește că dintele nu îi mai trimitea zvâcnete în țeastă și chiar se miră că făcuse atâta drum, plus o pană, să-i dea de capăt unui canin și s-o încaseze de la stomatolog.

— Cred că dintele meu a-ncetat războiul, reuși să îi spună cu calm. Am să vin altă dată, când voi fi mai atent să ajung la timp. Te rog încă o dată să-mi accepți scuzele...

Fusese umil și Max-felcerul atât aștepta. Își îngustase pupilele precum două linii în cap, dar nu apucă să-și răstoarne vorbele pe care le încălzise în gușă, că o faptură țâșni pe lângă Omar, înspre coridor. Era o femeie, îi simțise parfumul venind din urmă, apoi o auzise pășind pe tocurele pantofilor, dar nu apucă să

îi vadă fața. Dar îi văzu părul, buclat și greu, de un negru strălucitor, revărsat peste haina subțire de primăvară. Era Veterinara, îmbrăcată într-un *deux-pièces* și cu gambele strânse în ciorapi de mătase. Dar dacă nu era ea? Omar nu o văzuse decât cu cizme și în pantaloni cu vipușcă sau în jeansii mulați ca a doua piele. Și dacă era chiar Veterinara, de ce nu îi spusese la revedere lui Max, iar pe el se făcuse că nu-l cunoștea?

Sigur pentru că Max îl jignise cu martori sau pentru că ei doi aveau un secret. Chestiunea deveni însă mai complicată a doua zi, către prânz, când doi polițiști se opriră în fața casei.

— Știm că ascunzi un suspect arab, îi spusese lui Godun, care venise să le deschidă.

— Un terorist, zise celălalt.

Era în noiembrie 2001, cu puțin după tragedia americană.

Nu îl lăsară nici să răsuflă. Îl săltară fără bagaj și fără să-i dea multe explicații. Omar petrecu o noapte la secție, fiindcă le trebuiseră patru ore ca să găsească un interpret.

Se trezi în fața unui anchetator tânăr și cu alură de seminarist la teologie. „Unde-i gălesc pe ăștia?“, gândi Omar. Era, cu siguranță, un produs al „democrației recente“ și, cu toate astea, calmul lui doct și cămașa de calitate, impecabil călcată, îi dădură încredere. Faptul că putea vorbi în persană, fără să fie concentrat pe cuvinte, îl făcu să se lase purtat și să uite cui îi vorbea.

Îi povesti despre agregatele lui de frig, despre șah, despre *pasdari* și „turbane“, despre nevastă-sa și copil, despre frica de zi cu zi, ca și despre adevărul că, în Iran, fiecare avea un secret, chiar fără să vrea.

Îi spuse că nu divorțase și că plănuia să trimită bani, oricât de puțini, pentru fiul lui. Că se încredea în noua lui țară și că avusese noroc de prieteni buni. Că visa la o benzinărie cu garaj și bistro, alături de blajinul Godun. Că îi plăcea câmpul și că locuia în mansardă. Că el era mazdeean, dar nu pe de-a-ntregul, fiindcă părinții lui, tată-său și bunicu-său, se convertiseră la „religia mare“. Povesti despre cum plecaseră din ținutul lor milenar spre nord și cum tată-său încă trăia la Tabriz și cum luase totul de la început, după ce își plătitise eliberarea cu tot ce agonisise.

Văzând că discuția nu se mai oprea de o oră și jumătate, le deschideau ușa din când în când. La un moment dat, anchetatorul se dezmoștise și își aprinsese o țigară. Îl întrebase dacă vrea un pahar cu lapte sau ceai și ceru o cafea, pe care altcineva i-o aduse de la un automat. Omar nu mai știa dacă era o capcană și, după toate astea, chiar îl vor înfunda sau dacă într-adevăr urmăreau ce spune. Oricum, nu mai conta și avea poftă să povestească, așa cum nu o făcuse de ani în șir.

Pân' la ziuă se lămuriseră: nu pusese o bombă la World Trade Center, el venea din Iran și, deocamdată, nu aveau decât să rămână cu ochii pe el. Se întoarse în câmp pe picioarele lui, fără însoțitori, dar cu un nume nou: începu să i se spună de-atunci Omar Teroristul.

Pe când lucrurile păreau să se-ndrepte pe o cale știută, Omar se îmbolnăvi. O bronșită îl ținu la pat vreo trei săptămâni, pe când pieptul îi hârâia ca o tobă spartă. Godun urcă în mansardă de două-trei ori, iar ceilalți cinci veniră pe rând. Serafina, femeia în casă, îi aducea supă o dată pe zi și îl obliga să bea ceaiuri. Max-Dinte și Pablo îi propuseră un televizor, fiindcă li se părea că în cameră e o liniște care l-ar putea deprima. Doar Veterinara găsea că fereastra ca un ochi fără pleoapă, podelele din lemn geluit și tablourile îngheșuite până sus, în tavan, erau potrivite cu inima lui, care trebuia să se reculeagă.

— Pentru asta i-ar fi trebuit un ospiciu, râdea Godun.

El nu mai fusese de-o viață bolnav și de-aceea nici nu știa cam cum să se poarte cu unul care zăcea.

Și febra ori crampele propriilor copii îl speriau, așa că urcase și se așezase pe o muchie de pat. Erau numai ei. Doar cu Veterinara nu putuse să facă în așa fel încât să rămână o clipă singuri.

— Ești mai bine? întrebă gazda.

— Fii sigur că sunt și, mai mult, mă bucur că ai răgazul să vii să te uiți cum m-am instalat... Ai văzut? Am schimbat tablourile.

Godun mișcă ochii lui mici și rotunzi de-a latul peretelui.

— Mda... Parcă văd ceva. Doar nu crezi că mă interesează ca ramele să rămână la fel cum erau și să stea mai departe la locul lor. Mi-e totuna. Cred că te plictiseai. Le-am adus pe toate aici acu' trei-patru ani,

când am încetat să mă mai ocup de vopsele, de pensule și m-am hotărât să fac bani.

— Dar știi ce-ai pictat? Îndrăzni Omar.

— Haide, omule, o iei prea în serios! O vreme am știut, da' pe urmă am uitat... De obicei, făceam asta ca să mă liniștesc și pentru că îmi și plăcea...

Omar se sprijini într-un cot și desprinsе tabloul cu scena înfrângerii de la Issos:

— Uite, de pildă ăsta...

— Chiar că te plictisești... Ce mai știi e că de aici mi-a plăcut să pictez războinicii, femeile și maimuța... Dar, știi? Unul dintre ei doi e Alexandru cel Mare...

— E ăsta, îi spuse Omar, atingându-l cu degetul pe bărbatul în roșu.

— Ești sigur? Pentru că mie tot mai mult îmi plăcea ălălalt, în armură, dar, dacă te uiți, sunt la fel. Cum poți ști care-i regele? Seamănă între ei... Dar tu sigur că știi, că doar sunt de-ai tăi...

— Aici ai dreptate, că sunt persani, nu „harapi“, cum ne ziceți voi, tu și ceilalți, toată ziua... Uită-te: asta e Sisygambis, mama regelui Darius, asta e Statira, nevastă-sa, și mai sunt Drypetis și Borshineh, fetele.

— Frate, da' cum le știi! Și când te gândești că eu le-am pictat, copiind un tablou!...

— Crezi în coincidențe? Fiindcă eu sunt perplex de când am găsit aicea, la tine, copia asta în ramă.

— Ei, asta-i! Și ce crezi că mare filosofie ascunde o întâmplare ca asta? Trebuia să ne întâlnim și uite-ne, că ne-am întâlnit. Crede-mă, asta s-ar fi făcut și fără Alexandru la mijloc! Dar ăla, al doilea, în armură, e cine? Mâna dreaptă a lui și iubitul, așa e?

— Da, Hefestion... Umblau peste tot împreună și de-aceea lumea îi confunda. Godune, pânza asta e

mare, are peste doi metri, am văzut-o în tinerețe, la Isfahan, copiată de la un italian, o aduseseră prin '82, la puțină vreme după ce armatele lui Saddam cotropiseră litoralul.

— Isfahanul ăsta e fosta voastră capitală imperială... greșesc? De ce-ai vrea să mă mir? Acu', dacă am înțeles bine, în măcelul ăla de vreo opt ani au pierit nouă sute și mai bine de mii de suflete... Nu puteau nici martirii voștri să moară degeaba! E mai convingător să te lupti pentru o nație care a avut regi ca Darius și femei precum astea, de le-am pictat...

— De acord cu tine, numai că, atunci, în urmă cu treizeci de ani, nu spuneau o vorbă că Darius își lăsase regina și fiicele, și pe Sisygambis, pe maică-sa, pe câmpul de luptă!

— Bun, și acum ce te-nfurii? Și istoriile au, ca noi toți, soartă diferită... Dacă s-ar fi spus, nu ieșeați să luptați cu arabii ori ce crezi? Uneori, ca bărbat, uiți că știi cine e mai important pentru tine... Uită-te în ochii mei, dacă vrei un exemplu: sunt un tată văduv, cu doi copii și nevasta mea a murit înainte de '89, dintr-un chiuretaj ilegal. Și? Vrei să-ți spun că puteam s-o opresc să-l facă? Vrei să-ți recunosc că o înșelam când aveam ocazia? De ce ții morțiș că acum două mii și ceva de ani lucrurile se petreceau altfel?

— Da, dar ai aici, lămurește-te, doi amanți, unul lângă altul: Alexandru și ăstălalt, care-ți place, iubitul lui, în armură. În Iran, i-ar fi spânzurat pe amândoi în vremuri de pace! Aaa, și când Saddam trece granița, iei tabloul și îl arăți nevoiașilor de prin ateliere și fabrici, ca să țină minte, în capul lor, că se trag din femei virtuozase, care, și ca ostatece, au rămas regine? Dar de ce nu spui că regina, după ce eroul ei, dus în pânțele,

Darius, a murit hărțuit de cuceritori, ea, ca o persoană în glorie, l-a jelit și a spus: „Ca fiică a lui Artaxerxes, mărturisesc că am avut doar un singur fiu și acesta e Alexandru, împăratul întregii Persii“?!

— Tot nu te pricep, ce te macină?

— Nu vom ști nicicând ce am fost și, lipsiți de asta, nici nu vom afla spre ce mergem!...

— I-auzi, dom'ne! Păi, în cazul ăsta, trebuia să stai, frumușel, la tine în țară, în Teheran, și să faci politică!... Poate îi deslușeai și pe alții încotro e raiul, ce zici? De ce-ți trece ție prin cap că asta se-ntâmplă doar la tine acasă, în Orient?

— Poate e ca tine, Godune, și nu vreau s-accept. Dacă tot m-ai cules de pe drumuri și-ai avut încredere să faci bani alături de mine, ce să mai stau pe gânduri?! Să-i facem!

— Dar cu o condiție, vezi! să nu vrei ca asta să-ți fie ca fericire sau vindecare!

— Atunci ce faci cu banii?

— Cumperi timp, sănătate, plăceri sau îți iei revanșa!

— Asta cu revanșa, explic-o!

— Încerc, însă nu îți promit că și izbutesc înainte ca tu să înveți să gândești în limba locului ăstuia ce l-ai ales. Atunci tu ai să-mi dai un răspuns.

— Vinul de nisip, doamnă?
— Vinul de nisip, spuse.

Era doar un nume îmbietor, care îi spunea multe și aproape nimic despre un cabernet sauvignon servit la o masă. Îi dăduse întâlnire într-un scuar cu un cinema pe care îl știa tot orașul. Restaurantul era în apropiere. Dar localul în sine părea misterios, în clădirea Art Deco a unei foste ambasade, iar vederea ferestrelor dădea spre grădini pe care nu le-ai fi bănuțit dinspre stradă. De unde știa o proprietară de cai asemenea locuri?

Ar fi vrut ca surprizele să îi aparțină, dar Veterinara făcea mereu gesturile, ea cea dintâi, și cunoștea întâmplările și destinul oricărui episod împreună.

La rândul ei, îl văzuse prin oglinda retrovizoare pe când încerca să își parcheze mașina și găsi un alt individ decât orientalul care le repara limuzinele. Arăta într-un fel ca un suferind sau ca un bărbat după doliu. O renunțare sau o tristețe stătută își plimba umbrele peste tot chipul lui, schimbându-și palorile între ele. Părea un învins cu care dormise de câteva ori în același pat, însă tipul chiar îi plăcuse, deși, în privința lui, avea de răspuns mai multor enigme.

Barba de o zi, pe care o purta când dregea motoarele sau trebăluia la benzinărie, dispăruse cu totul și gura i se desena acum clar pe obrazul prelung și palid. Avea mânuși fine, de culoarea petrolului, ca de pilot sau motociclist și un sacou sobru, cu cotiere din piele, la jeanși bleumarin și pantofi de sport. Afișa o prudență care o atrăgea și tăceri obosite la fiecare mișcare, dar

era convinsă că pe dinăuntru dospea peste flacăra propriei vâlvătai.

Chelnerul le pusese vinul în decantor și lăsase vasul între ei doi, ca pe o broșă bombată și mare, care trimitea irizări de sânge și de fruct terciuit, iar culorile îi treceau lui Omar peste chip, făcându-l să pară și mai schimbat.

Vinul se dezlega lângă sfeșnicul de pe masă, în care ardeau două lumânări, iar căldura lor învia taninuri de scoică, de piatră și vârtej de nisip.

— Chiar de ai mai băut de când ești aici, minte-mă că e primul vin.

— N-am de ce să te mint, e chiar primul.

— Îl cunosc și l-am vrut special pentru tine, ai să-i simți imediat duhurile de apă.

Ca și cum ar fi așteptat replica, același *garçon* apărură de îndată și le mai turnă în pahare. Aerul dintre ei se satură brusc de arome de scoarță, de pergament și de crabii uscați, plus o boare de prună coaptă. Lui Omar, mirosul de mare i-o luă razna în cap, înaintea vinului.

— Parcă e descântat, murmură, deși nu gustase.

— Ce zici? Reușesc să-ți iau mințile în seara asta? râse Veterinara și își lovi paharul, ușor, de al lui, după care ciupi cu buzele din licoarea însângerată.

— Nu sunt atât de abstinent cum mă crezi, nici atât de religios, încercă Omar să glumească, zoroastrienii ca mine beau vin, practic, e singurul cult din Iran căruia îi este permis și...

— Și ce? Vă e permis vinul și ce vă mai lasă, să aveți trei neveste sau cum?

Lui Omar, zâmbetul i se preschimbase în grimasă:

— Și tu crezi aceleași prostii, precum toată lumea?

— Dar tu? Tu ce cauți în Est? E ca și cum unul din caii mei s-ar îndrepta singur spre abator.

— Știi, m-am gândit totdeauna că aici chiar e Europa, mi-am dorit să ajung într-un loc ca ăsta...

— Serios? Îți plac lucrurile confuze.

— Dimpotrivă, ador detaliile.

Veterinara ea însăși era o sumă de amănunte, contrastante și stranii, de nepătruns. Ce voia? Să-l îmbete? Era fără rost. Se purta de mult ca un prins, ea îl luase în posesie, pas cu pas, ca o cobră cu clopoței.

— Dă-ți acum telefoanele, înainte să bei, îi comandă doctorița. Măine n-ai să mai fii la garaj, nici în altă parte...

— Nu se poate, am obligații, încercă Omar să explice, dar era o scuză prostească, de captiv între căngile unei lăcuste.

Când s-a dezmeticit, era noapte, se aflau în centrul orașului și fusese într-o țară umedă și amețitoare, alergând ca un tren, cu locomotiva înainte, pe un drum pe care umblase și-n alte nopți. Se simțea amețit ori beat, dar se credea liber, în sfârșit, scăpat de torpoarea fricii care îl urmărea peste tot. Veterinara îi stătea chiar deasupra ochilor, cu fața apropiată de fața lui și-i zâmbea în tăcere. Îi zâmbea, probabil, de multă vreme și îl mângâiasse ori îl sedusese de-a dreptul, sorbindu-l ca o vampiră.

— Ce-ai pus în vinul ăla? o întrebă.

Ea aprinsese o veioză, arăta trează și odihnită, ca și cum ar fi petrecut împreună o noapte de somn.

— Nu-ți spun, fiindcă vreau să fii și altă dată la fel, chicoti.

— Poate altă dată e-acum, îi zise și o făcu să treacă sub el, iar așa, de deasupra, desluși încăperea și cornișele de marmură albă ale clădirii de vizavi.

Era un bloc turn, cu ferestre ornamentate și înconjurat de lumini.

— Ce-ai pus în vinul ăla? întrebă iar.

Dar Veterinara stătea cu gâtul întors, îi vedea urechea pe pernă, ca o scoică perfectă, ca un trandafir în boboc, sub desişul părului. Îl chema printre dinţi, şuietând alinturi întocmai ca o şerpoaică sau ca o iapă în călduri, cum zisese Godun când băuse cât el.

— Pentru ce ai vrut să mă-mbeţi? o mai cercetă încă, icnind întrebarea şi, dintr-odată, n-o mai văzu.

— Acum eşti un poet cu păcate, Homer, iubitele, gâfâi ea şi îi spuse mai multe vorbe, dar pe care Omar nu le pricepu, fiindcă rămăsese în beznă.

O auzea doar şi-ncepu să tremure, îşi închipui pentru o clipă că e într-un mormânt, îngropat de viu.

— Tu mai eşti aici? întrebă cu o voce sugrumată de spaimă, că eu am orbit!

Tot aluneca într-un gol negru şi fierbinte, tras în jos de o noapte în care nu pâlpâia vreo lumină, iar cădere-rea nu se oprea.

Veterinara îl cuprinsese cu braţele şi-l lipise de ea, îi auzea suflul şi cuvintele sparte de o izbucnire de panică:

— Respiră, Omar, respiră adânc şi întinde-te, nu poate fi nimic grav, ai băut prea mult şi eşti obosit!

În Iran, fiecare duce un secret diferit de al celorlalți. Puse laolaltă, aceste povești fac o lume altfel, asemănătoare cutiei obscure dintr-un dagherotip. Pozarul își vâra fața îndărătul ramei acoperite cu pânză neagră și spunea: „zâm-biți!“ alcătuind dintr-un singur flash tăcerea studiată a unei umanități pe jumătate înghețate: copiii și mamele la picioarele taților sau doar fetele între ele, o mireasă cu mirele și nuntașii, în ordinea înălțimii, patronul și calfele, un *mullah* cu degetele împreunate pe burtă. Viața e întotdeauna în spatele acestei fotografii, îndrăzneță și vinovată, dar mereu liberă și de nestăpânit.

Începuse să se preumbe prin Yazd, încercând să își ia rămas-bun, dar părea ca și cum și-ar fi smuls suflarea din piept. Nu era vorba numai de acel loc, ci și de Meybod, de Bafgh și de Ardakan sau de Abarkouh. Din Abarkouh veneau unchiu-său și bunicu-său. La Meybod îl duceau cu șareta, să se uite la porumbeii din turn. Peste tot erau *guerbi*¹ care n-ar fi vândut duhul lui Vohu Manah pe un pumn de odoare.

În Abarkouh, dincolo de șosea, era un chiparos milenar, Pomul Raiului. Îl vedeai izbucnind din nisip ca o flacăra verde-neagră, punctată de amulete și de eșarfe, de bilete cu rugăminți. În 1980, la scurt timp după Revoluție, canadienii și apoi rușii îi făcuseră testele cu carbon: patru mii de ani depășiți. I se mai

1. Adepți ai religiei zoroastriene care s-au împotrivit islamizării de după cucerirea arabă, din secolul al VII-lea, adesea cu prețul vieții.

spunea copacul lui Abraham sau al lui Ibrahim, dacă cel care îți vorbea era musulman ori creștin. Tulpina îi crescuse în torsade chinuite de vijeliile din deșert și asprite în coajă, încât de departe se zăreau ca tendoa-nele lui Matusalem, sprijinind o corolă în freamăt.

Omar mai fusese la Abarkouh o singură dată, înso-țit de bunicu-său, dar atunci se dusese cu bicicleta. Era o nesăbuiință să pedalezi într-o zi ca aia, era ca și cum te-ai fi învoit să fii copt în deschizătura unui cuptor. Dar el nu avea timp. Ajunsese la chiparos în plină amiază și își simțea sufletul amărui și înecăcios, precum o otravă sub limbă.

Biletul fusese scris încă de cu seara și bâjbâi în buzunarul adânc al pantalonilor cu care era îmbrăcat, ca să îl găsească. În pom mai erau batiste și nasturi tăiați de către pelerini de pe haine, mătănii în șirag și foarte multe răvașe, de aceea dorința lui se pierdu între celelalte, chit că era atât de răscolitoare și de ciudată: „Dacă tot trebuie să dispar din Yazd, fă să nu mă întorc niciodată...”.

Omar presimțea cum în trupul lui, ce avea să nu mai fie cuprins de centura *kusti*¹, năvăleau adevăruri noi. Nu erau ale minții, ci ale cărnii, ale râvnei de-a deveni ceea ce voia să rămână: un căutător al lui Haurvatat² și al lui Armaiti³ și slujbaş al focului.

Se duse în grădina Doulat Abad și, sub pavilionul guvernatorului, își găsi camarazi de școală. Tată-său

-
1. Centură rituală, țesută din 72 de fire, pe care băieții o primesc înaintea vârstei de cincisprezece ani, într-o ceremonie de consacrare, și o poartă până la sfârșitul vieții.
 2. În credința zoroastriană, personificare a Sănătății și Desă-vârșirii.
 3. În credința zoroastriană, personificare a Pietății și Credinței.

se-nvoia rareori să îl lase în parc, dar atunci era altceva: el avea să plece din Yazd pentru totdeauna. Le spusese și lor, pe când un curaj altfel decât mai simțise îi străfulgera inima. Ar fi vrut să fie acolo și cei care îl bătuseră pentru apă. Să le râdă în față, nepăsător, dar, la un loc cu dorința de-a face asta, i se duse în cap și tăișul durerii că se desparte de locul cel mai iubit.

Își făcu ochii roată și văzu trandafirii din jurul bazinului. Atârnavu diafani ca mătasea pe tijele coapte de zăpușeală. Îl văzu pe îngrijitor înțepând cu o săpăligă cuibul din jurul tufelor proaspete de lămâi, apoi șterse cu ochii mutrele amicilor lui, rând pe rând. Nu erau doar *zartoshti*, ci și circumciși ai profetului Mahomed. Semănau între ei, se înțeleseseră bine, însă dintr-odată i se păru că-i privește de foarte sus, că ei sunt copii și că el pur și simplu îmbătrânise. Cum aveau să prieapă cât îl durea?

Cum stătea răstignit pe bordura de cărămidă a digului, țâșni în picioare și le propuse: „Să ne mai jucăm doar o dată de-a prinselea, până vine căldura! Mă pun eu!”. Începu să alerge ca un zănatic, desfăcând în fuioare neclintirea uscată prin care trecea și torpoarea de dinaintea orelor de siestă. Nu venea nimeni în urma lui. El știa că nu vine, dar alerga, fiindcă nu se putea întoarce și fiindcă știa că nu va mai fi la fel cum fusese.

Ultima lui călătorie cu maică-sa fusese un drum parcă scris în rai: totul se potrivea. Venise și ploaia să stingă deșertul, ca pe un gâtlej însetat. Praful prinsese crustă, vântul se îmblânzise. La șiiți era ziua *Sisdab Bedar*¹, când ieșeau din case și umblau ca furnicile.

După ploaia de noapte, se făcuse mai cald, iar femeile tinere și copiii se-mbulzeau pe străduțele orașului vechi. Mama lui avea prietene din credința Profetului și cu ele gândise un dus la Kerman. Mai fusese o dată la Abyaneh, la o ceremonie de spălare a covoarelor, dar era prea copil să-și aducă aminte. Obosise urcând ulicioarele în pantă, pe care suiai ca pe o scară la cer. Adormise în patul unui *zartosht* în vârstă, speriat de localnicii care se duceau către deal, scurtând mersul pe caturile fiecărui acoperiș. Își mai amintește, în schimb, lumina curată din acel vis plin cu oameni-păsări și cu oameni-pisici care umblau liberi pe țițele caselor.

Kermanul însă era înspre sud, loc de piatră caldă, la fel ca Yazd. Pustiul deșertului Dasht-e Lut îi dădea coșmaruri de seară. La apus, se porneau furtunile de nisip, iar Pământul stătea pe-o coastă: oamenii vorbeau încă de cutremurul care trecuse de munți și făcuse o ruină din Arg-e Bam. *Zartosht*-ii din Yazd îi spuneau țara oaselor, fiindcă vântul și ploaia scoteau din adânc schelete de pești mai mari ca o barcă. Peretele

1. A treisprezecea zi după Nowruz, Anul Nou, când musulmanii șiiți ies, ca să nu-i găsească ghinionul în propriile locuințe, purtând în mâini mănunchiuri de grâu verde.

muntelui Lalezar creștea din mormintele unei mări. Zarathustra Înteptul le secase din ape și lăsase doar creste cu cărări pentru oi.

Pentru el, un copil încă nedus la școală, Kerman era oaza fructelor de *ajil*¹ și-a covoarelor îndesite din *majlis*-ul² bunicilor: „Lână de Kerman“, zicea capul respectatului șir de popi, care începea cu un *athbravan*³ și se prelungea pân' la tată-său, care ajunsese *mobed*. „Lână de Kerman“, zicea maică-sa, pipăind țesătura albastră, cu fir, a unor întinderi cotropite de soare.

Luaseră autobuzul de la Piața Darkar, plănuiind c-au s-ajungă în două ore. Dar șoferul nu se grăbea. Se oprea să ia oameni care se urcau cu mănunchiuri de *sabzeh*⁴ încolțit și cu coșuri gătite pentru prânzul afară.

N-aveau rude în Kerman, doar prieteni la templu, în bazarul Vakil și în clanul sufit al Nematollahilor, în ai căror derviși credeau.

Mama lui prețuia sărbătorile tuturor și de-aceea o zi în care șiiții risipeau ghinionul era sfântă și pentru ea. De aceea pusese la cale un drum doar al ei cu băiatul, socotind că au să stea doar o noapte în Kerman și apoi au să plece mai departe, spre nord.

„E o călătorie a comorii“, îi spusese zâmbind, însă el credea asta o *Dorugh-e Sisdab*⁵, așa că râsesse și se hârjonise tot drumul cu băieții și fetele celorlalți. *Dorugh-e Sisdab* e o păcăleală a blândeții, o minciună

1. Amestec de fistic, alune de pădure și mirodenii.

2. Aici cu sensul de sufragerie în care erau admise doar întâlnirile între bărbați.

3. Preot zoroastrian începător.

4. Grâu verde ori secară, puse anume la încolțit, pentru cea de-a treisprezecea zi de la Nowruz.

5. Păcăleală amuzantă și inofensivă, spusă cu ocazia noului an.

de spus numai celor apropiați, o dată pe an, la sfârșit de Nowruz.

Se zicea: „Am să te iau în Kerman, unde văru-meu a dezgropat o comoară“. Mai că ai fi putut să o crezi, gândind că și alții dezgropaseră bani de pe vremea ahemenizilor, podoabe și vase.

Lui Omar îi plăcuseră plecatul de-acasă, prunele și porția de *dolme kadu*, pe care o primise în dar, ochii maică-sii strălucind. Minciuna și vorbele despre comoară, muțenia locului încălzit de o arșiță ca în Yazd.

Oamenii serbau peste tot și se preumblau dintr-un loc într-altul. Pentru un copil de *zartosbti*, firi atât de tăcute și de umbroase, veselie din jur era o însorire în inimă.

În fața *hammam*-ului Ebrahim, maică-sa se opri pentru un pumn de curmale, pe care i le cumpără ca desert. Numai palmierii din Bam făceau astfel de poame care, în amiaza deșertului, păreau ciucuri de ambră, găтели pentru vânt. Era la amiază și în Yazd s-ar fi stat în răcoarea întunecată de după storuri. Mamă-sa și femeile ajunseseră sub arcadele ceainăriei „Ghahve Sonnat“, iar acolo Omar găsi locul cel mai parfumat de pe lume: era un salon pictat, fostă baie a guvernatorului, în care atunci, pahare și cești zornăiau cu un clinchet de fructe cu coajă, care se loveau între ele.

Maică-sa îi trecuse degetele prin păr și îl întrebase: „Ție nu ți-e sete, copile?“.

De uimire, de bucurie, uitase și deodată își simțise gâtul ca pârjolit. Înghițise în sec și se sufocase o secundă în aroma de afin și de bob de Assam, tulburate cu un strop de migdală. Scorțișoara și miezul aprins de hibiscus făceau alt amalgam, dar el nu le știa chiar pe toate. Maică-sa și cumnatele ceruseră roibos îndulcit

cu vanilie și asprit cu o urmă de sâmbure de cireășă. Era în paradisul mirosurilor peste care trecea gânguritul femeilor, ca o briză. Omar simțea asta drept muzică. Atunci, în Kerman, auzise cântatul unor voci care nu există decât între sufletele pornite în aceeași călătorie.

După ceai, sosiră bărbatul și femeia lui farhavită să îi ducă la Turnul Magilor.

— Ce-i acolo, mamă?

— Un templu...

Nu era nici templu, nici turn, arăta ca un dom de piatră, pierdut între stâncile munților Bashagard. Fusesse, pe rând, depozit de arme și ghețărie, cămară pentru provizii și far. Pe atunci, doar *mobed*-ul și familia lui aveau drept la o cheie, însă nu puteau oficia. Dar *zartosht*-ul păstra înăuntru, ascuns, un altar cu focul nestins, despre care știau doar câțiva.

— Nu te temi să faci asta? îl întrebaser și maică-sa, după cum îl întrebau toți.

Preotul se îndârjise să tacă. Dacă legea islamică nu voia un altar al *zartosht*-ilor între-acele ziduri, el, în schimb, nu putea să lase o casă a lui Zarathustra pe întuneric.

Focul se afla sub pământ, în ascunzători de sub pardoseală, iar *mobed*-ul Baroun îl veghease din tinerete. Când veneau în control de la Teheran, le spunea aceeași poveste:

— Doar nu ați bătut pân-aici mia de kilometri, ca să vă mănânce liliicii!

Mergea totdeauna: nu voiau să moară spurcați de împunsătura unei credințe netrebnice. De aceea, la Teheran se vorbea despre *Gonbad-e Gabri*¹ ca despre o hrubă cu șoareci. Dincolo de ea, spre sud-est, se afla

1. Turnul Magilor (pers.), de unde se spune că au pornit magii vestitori ai lui Hristos, care erau zoroastrieni, călăuziți de stea.

Cimitirul Martirilor, cocoțat pe un vârful precum o căciulă pe un creștet pleșuv. Morții întru Islam contau mult mai mult decât templul octogonal, cu trei caturi și cupolă turtită – o cutie a blestemelor pentru mulți.

— Nu-l dărmă, că le e frică, le spusese Baroun, încruntând din sprâncene ca un uliu deasupra prăzii... Că de-aici au plecat, duși de stea, magii alchimiști ai Clarvăzătorului...

Luminau încăperile cu lanterna și copilul simți, prinse în beznă, mii de duhuri ale celor plecați. Nu păreau arhangheli ai binelui, ci închipuiri osândite ale unor tăinuitori.

— Mamă, ăsta e un loc al *zartosht*-ilor? întrebăse.

— Da, iubitule, îi spusese strângându-i mâna în pumnul ei.

O neliniște zvâcnea ca o inimă între zidurile de stâncă și se înălța spre tavan.

Era spaima apăsătoare a mai multor generații de sfinți și, în templul acela, Omar înțelese Iranul ca pe o lume a fricii. Vru să spună că îi trebuie aer, dar nu spuse, de rușinea *mobed*-ului.

Nici când reveniră la soare, în Omar nu se întorsese smerenia dintr-un templu adevărat. Văzută de-afară, cupola arăta ca o cupă întoarsă cu gura în jos. El voia înapoi, în plăcerea aburului de ceai aromat și a stoffelor atinse de maică-sa și de celelalte, care își zâmbeau una alteia ca niște fecioare în oglindă.

Nu avea nici cinci ani când bunicu-său îi vorbise de *Bab-ol Asad*¹ al lui Alexandru cel Mare. Poveștile lui

1. Leul de piatră, monument existent și astăzi în Hamadan, fosta Ecbatana a mezilor, numit și Orașul Rotund, datorită formei circulare a arterelor sale.

de dinainte de somn erau toate cu Orașul Rotund, al copilăriei lui Cyrus și al regelui mezilor, Daikku, ocrotiți de leul de piatră. Descuia Poarta Leului ferecată și pășea în credința că e soldat. Unicul nepot al *dastur*-ului de la templul din Yazd nu râvnea onoruri, nici glorie. Se vedea slujind Ecbatana, cu triburi de magi și cu vraci cititori în stele. Bunicu-său nu uita să adauge: „Muntele Alvand e-al *zartosht*-ilor, o să mergem să vezi cum stă scris chiar de Xerxes și de marele Darius, care i se închinau lui Ahura“.

Nu bunicu-său îl dusesese, ci maică-sa. După noaptea petrecută în Kerman, porniră devreme spre nord și Omar merse întâia oară cu avionul. De atunci, doi-trei ani, de Sofreh, ori la joacă, în vacanțe, cu puștii, nu vorbise decât despre zbor și despre călătoria comorii. Și orașul, și leul îl dezamăgisera.

Hamadanul îi păruse murdar, iar colosul – un bolovan prea tocit ca să mai fie și magic. În plus, rămăsese cu mamă-sa. Cârdu de femei învățate să râdă în șoaptă se risipise.

Erau singuri și urcară în tăcere pe drumeagul spre *Ganj Namé*, după ce se odihniseră după masă. Nu găsi nici căldura deșertului și nici forfota din Kerman. Străbătură podul de cărămizi, străjuit de tarabele negustorilor, și apoi Omar zări muntele: un hanger roșiatic, uriaș, înfipt în cocoșele norilor, iar trufia lui nemișcată îi plăcu mai mult ca orice.

Ganj Namé era Cartea comorii, asta însemna în persană, iar Islamul lua aurul tuturor. Douăzeci de ani căutaseră în pământ și în piatră comori, dar și mezii, și ahemenizii lui Cyrus își țineau bogățiile altfel. Dintr-un disc al Soarelui alb, Hamadanul devenise un ban care smintea gândul ayatollahilor.

Cele trei inscripții în elamită rămâneau sub ochii căutătorilor precum trei ferestre neluminate. Peste ele, scânteiau blițuri ori se ridicau voci ale acelorași gură-cască ce stăteau la poalele muntelui. Ei erau timpanul tezaurului și Omar îi iubi pe loc. Când ajunseră lângă stânci, un bărbat îi și spuse maică-sii:

— Pot să îl ridic eu pe puști, ca să vadă mai bine.

Maică-sa îi dădu cinci tomani și-l privi pe Omar în aer.

Dintr-odată se însuflețise, parcă pumnul de litere risipit pe granitul muntelui i-ar fi spus numai lui secretul.

Avea un răspuns pregătit pentru când era să o întrebe. Se pusese pe-o piatră, cu bagajele lângă ea, dar Omar nu zisese decât: „Ce puține cuvinte pentru o comoară!“.

Se sfia să-l stârnească mai mult, fiindcă nu știa înțelesul inscripției și nici nu voia să îl mintă, așa că încercă să-și abată rostul gândului când vorbe:

— Dar ce ți-a plăcut cel mai mult din tot drumul nostru?

Omar se bătuse cu palmele de genunchi, ca un filosof.

— Păi... drumul! Mamă, secretul comorii e drumul, nu știi?

Când îl revăzu, înțelese că îl mai văzuse o dată și îl Cuitase. Încă unul în câmp: erau șapte și gazda se grăbi să aducă un scaun în plus. Așadar, dentistul se întorsese deodată cu Veterinara și misterul se dezlegase: nu Godun, care pleca noaptea, nici Pablo, nici Maradona ori Arti nu erau între preferații sirenei brune, ci acest filfizon spilcuit, cu balonzaid și pălărie de fetru, care, culmea, nu se așază lângă doctoriță, ci în capătul mesei, ca să-i vadă pe toți. Lăsase ușile vraiste și ploua cu găleata. Eleonor stătea pe pervaz și se uita la șuvoaiele de apă murdară care se scurgeau printr-un jgheab.

— Și ce mai faci, Max? Pe unde ai mai fost ? îl întrebă Pablo, în timp ce își curăța în farfurie o mandarină plină de sâmburi.

Max-Dinte se-ntinsese să ia o felie din fructul gata cojit și întârzie cu răspunsul:

— Pe unde am fost, pe unde n-am fost... încă-i iarnă și n-am ce să caut în câmp! În plus, voi nu știți cam ce se întâmplă în jurul nostru: sunt fundații și puțuri săpate aici, peste tot! Își fac reședințe oamenii, vile! Or să vină casele peste noi!

— Exclus! tresărise Godun. Fiindcă în linia zării, tot ce prinzi tu cu ochii e-al meu!

— Serios? Chiar atât te-ai îmbogățit, Godo, cât eu am lipsit?

Doi-trei râseră, uitându-se la femeie, doar Omar se uita la pisica nemișcată de pe pervaz, dar care se întorsese cu coada la fereastra prin care privise, ca să rămână cu pupilele fixe spre masa lor. Omar ar fi jurat că felina nu mai clipise de un minut.

— Dar tu ce faci, străine? îl trezise stomatologul.

— Lucrez... Lucrez la garaj.

După numai trei luni, fusese primul răspuns pe care îl dăduse în limba lor. Izbucniră în aplauze toți, de la un capăt la altul al mesei.

— Ce v-am spus! hămăi Godun și-l bătu cu palma pe spate, încât își auzi răsunând coșul pieptului.

Atunci Veterinara se-nălță de la locul ei și făcu ceva nemaipomenit: îl prinse de gât și îl sărută pe-un obraz și apoi pe celălalt, și pe urmă în vârful capului, repetând: „Bravo, bravo!“.

Omar se fâstâcise de tot, ar fi vrut să dispară sub masă. O ura tot pe-atât cât o așteptase și pe cât își dorise să afle rostul ei. Începură o cascadă de glume despre ei doi. Despre cum el nu mai avusese o femeie de-atâta timp. Și, pentru ca hazul să fie întreg, Eleonor părăsi fereastra și sări în brațele lui. I se mângâie de cămașă și toarse, înfigându-i-se în ochi cu pupilele ei ca nectarul, până când Godun o chemă să îi dea o bucată de pește.

— Vezi, vezi, Homare? Până și Eleonor a înțeles că ești bine venit între noi!

Vorbise nesuferitul de Pablo, care îndruga verzi și uscate și care, între ei, ar fi fost cel dintâi care și-ar fi dorit să îl vadă departe de tot ce era al lor. De afară, auzeau cum turna și ploaia cu vânt mișca ușile din țâțâni.

— Ce mai vreme! zisese tot Pablo.

Eleonor înghițise peștele și continua să-l țintească cu ochii chihlimbarii ca doi picuri de vin, până când îl făcu să priceapă că nu visase: dimineată, când se sculase, ochii ei ca niște nasturi încinși erau lângă regina lui Darius, în tabloul copiat de Godun. Ca să

știe că nu era vis, se roti și sări într-o parte, pe balustrada unde de obicei o vedea pe maimuța care ținea un rozariu.

Îi șopti cum îl mai auzise șoptind pe Godun, când o alinta:

— Eleonor, vino aici, fată dragă, ce cauți acolo și cum ai intrat?

În spatele ei, sub arcade, cerul alb, ca o crustă de sare, se lipea de platoul uscat și Omar se gândi iar la Yazd. Desprinsese tabloul din cuiul în care îl mutase, mai jos, ca să-l poată vedea stând în pat, și-l ținu sub bărbie, ca pe-o oglindă, atunci când se bărbiera. O secundă îl zări pe împărat cu picioarele desculțe în cer și, lângă el, pe amant, pe adoratul Hefestion: lumea e doar o poveste de dragoste, de moarte ori de atac. Îndreptă tabloul la loc și își ținu respirația ca atunci când nu îi plăcea un miros. Se uită la călăreți și la cai, la câinii de vânătoare, la hetairele care se înghesuiau la etaj, chiar deasupra loggiei și, ca și cum ar fi pășit pe un prag, într-o clipă se găsi între ei, cu Eleonor, lângă împărat și soldați.

Tată-său, ajuns *bazari*, îi spusese că raiul e un covor: sufletele saltă cu el, ușoare ca scrumul ori ca scamele moi de lână. Simțea iz de mătase în nări și iuțea de cânepă. Când se întorcea în Tabriz, carpetele vorbeau singure, despre lucruri nenăscute în natură: trandafiri îmbăiați în cașmir și ghirlande de mure, scuturate pe lotuși albi. Faguri cu nectar închegat și struguri de gheață, printre care tremurau pâcle. Bondari cât o nucă, prinși în goarnea unor crini de cleștar și crenguțe de mirt, de pe care se zbicea ploaia. Limbi de foc, în rotiri de mandală și cârcei cu sclipiri de rouă. Chenare și romburi, urzeală de catran și de aur fărâmițat. Doar femeile și destinul pot să-ți joace sufletul astfel. Doar covoarele de Tabriz, cu îngeri lăsați în mușenia sacră să aștepte venirea celui de-al doisprezecelea imam.

Între ai lui, doar Omar pricepea atât de bine covoarele și, vorbindu-le, le numea în cap: de noapte, de masă, de rugăciune, de singurătate, de însoțire. Singurul care pricepea tot atât era Shams, dar el dispăruse. Ai lui ajunseseră negustori, dar bunică-său avea să-i rămână cel care îl adusese pe Galt în podișul Persiei, pe când tată-său se făcuse un ins care se smiorcăia de Ashura. Amândoi fuseseră preoți, dar trăiau în mreaja de ață și de noduri peste care călcau, în bazar, dimineața, credincioși și *umale*, pândari ai virtuților din Mohamadan, ucenici și bătrâne cu treabă. Beau ceai cu azerii, de îndată ce se încheia rugăciunea, și știau să numească felurile de țesătură: cu ițe nomade – purpurii ca

rugina –, cu fire luxoase, Bidjar ori gilimuri aspre, din păr de cămilă.

Când voiau să prețaluiască un covor fără preț, îl chemau pe Omar să-l calce. Avea tălpile lungi și scobite ca niște luntre ce călătoreau fără vâsle. Păstra sub ele un ochi aparte, care se încuscrea cu urzeala și bătătura. Într-o după-amiază, se trezise vorbind: „Covorul ăsta nu-l da, e al meu!“. Era un *kelim Ghashgai*, înțepător și tenace sub călcătură, ca un blestem.

— Dar sunt câteva zeci la fel de frumoase! zisese bunicu-său.

Nu făcea să se întâlnească de față cu mușteriii, însă Omar se îndârji iar: „Nu îl da, că îl vreau!“.

Tată-său se schimbaseră la față, dar găsise, totuși, puterea să mai glumească, pentru cei care ascultau:

— Dar mai e până te însori, băiete, n-ai nici șapțișpe ani! Și, pe urmă, nu tu ești primul care îl vrea!

Aștepta un afgan care se tocmise și care îi număra pașii dintre fiere și flacăra, fiindcă preferatul lui avea două nuanțe: era simplu și pașnic ca o câmpie, desăvârșit ca un joc.

— Ce îți place într-atât? îi șoptise bunicu-său dintr-o parte.

Sub tălpile lui dogorea bucuria culorilor din roșul vâscos precum vinul vechi și un galben de ambră, cum doar în deșert mai văzuse lucind nisipuri. Era un covor nesfârșit ce urca în cer, chiar din pofta sângelui de-a fi roșu și de a mișca măruntaiele lumii pe dedesubt.

— Bunicule, lasă-mi-l, se rugase atunci precum un nepot care nu mai ceruse niciodată nimic și, cu toate astea, taică-său rulase covorul și îl vânduse.

Până seara, bătrânul i-a dăruit un covor cu fir de argint și opt sute de mii de noduri pe metru: un

păienjeniș din povestea de iubire și moarte a unui maestru semnat Abtin pe latura scurtă, între firele de un albastru întunecat. Primea iarăși ceva ce nu așteptase. Omar i-a zis Soarele nopții, fiindcă era filigranul nocturn al unui astru ciudat, enigmatic și fără seamăn: un soare vânat, prins între fibulele de cupru ale unei nopți înstelate. Nu văzuse ceva mai neașteptat și de aceea se îndrăgosti de covor ca de o lume văzută printr-o fereastră.

Curând, i-a devenit nelipsit ca odihna și apa, iar când îl pusese pe dușumea visase că zboară cu el precum Solomon, lăsându-și Tabrizul la poalele munților. Dar, când se mutase la Teheran, zborul spre cerul roșu al zorilor devenise tulburător și nu-i mai plăcea. Ghazal nu știa nimic despre călătoriile lui, fiindcă nu păreau lucruri de spus nevastei. Unchiu-său îl avertizase înainte de-a se însura: „Nu îi spune totul femeii“ și își ținuse gura pecetluită.

Dar, în țara lui nouă, aproape îl uitase. Îl uitase ori se temea să îl arate străinilor. În mansardă, Soarele nopții stătea legat ca un pergament și sprijinit de peretele cu tablouri. De mai multe ori întrebaseră ce covor e acolo și pentru ce nu îl așeza lângă pat. Omar nu răspundea, însă după ziua în care i se păruse că fusese la un pas de-a orbi, îl desfășurase ca pe un *zaronim*¹ și îngenunchease pe el, chit că nu prea știa ce avea de făcut.

Nu ar fi crezut niciodată că dervișul rotitor e un vânzător de kebab. Încă se vorbea despre taică-său, el însuși sufit, care avusese o prăvălie printre armeni, lângă biserica Preabunei Marii, unde era foarte prețuit. Murise zâmbind, pe când puneă gălbenușul peste o

1. Covor persan de rugăciune, cu dimensiuni tipice: 150×100 cm.

porție de *berenj*¹, la o masă cu oaspeți. Bucătarul și femeia în casă duseseră farfuriile amestecate cu lacrimi, însă nimeni nu știuse nimic până la sfârșit, când puseseră fructele.

Atunci, curtea lor din cartierul Miar se umplu de străini – azeri, evrei, rusnaci rătăciți și adepți ai Coranului, între care sufiții se vedeau de departe. Mevleviții nu erau îndrăgiți nici în nord, la Tabriz, nici în altă parte, iar în cultul provinciei Azerbaijan nici nu existau. De aceea Shams, odrasla băcanului, a lui Baba Yassin, își pierduse urma.

Era derviș sufît, dar stătea la tejghea ca un negustor. Sau așa vorbeau oamenii – Tabrizul avea un milion și mai bine de suflete vii, când Omar cu tată-său și bunicu-său ajunseseră.

— Ai văzut Shabestan-ul? l-a întrebat într-o zi cineva pe ceasornicar, iar bătrânul acela se spunea că era ultimul frate în viață al lui Yassin.

Bunicu-său îl văzuse, dar sala de rugăciune din Masjid-e Kabud nu mai era ceea ce fusese pe vremuri – peruzeaua Islamului –, ci o încăpere de sub cupolă, sprijinită de minarete și doar brâiele cu scriere riqa, albastru cu alb, mai vorbeau de vechea ei glorie.

Aici toți erau altfel decât fuseseră: preotul *zartosht* venerat trecea drept šiit, pe când fiu-său văduv cu băiatul, Omar, împărțeau *bazarchi*-ul² fostei piețe de chihlimbar, ca doi nou-veniți.

Se mutaseră vara și răcoarea plăcută din Arg-e Tabriz le mersese la inimă, fiindcă nu bănuiau furiile viscolului de la mijlocul toamnei. Omar se scăldase din prima

1. Garnitură de orez, amestecată cu ou crud, care însoțește carnea de miel.

2. Stand în vechile bazaruri iraniene.

zi în râul Talkhe și făcuse fotografii cușmelor de zăpadă care se zăreau de pe lacul din *El Goli*¹, dacă nu erau nori. Descoperise că îi plăceau mâncarea și apa, zidurile cetății lui Ali Shah și școala Talebieh, chiar de lângă locul unde bunicu-său își etalase covoarele. Descoperise că deznădejdea care îl rodea în deșert, înainte să plece din casa pe care tocmai ce o vânduseră, se schimba în mâhnire calmă și împăcată.

— Fiul tău pare un flăcău de nădejde, îi spusese lui taică-său *mullab*-ul de la moscheea Jameh, și era un lucru liniștitor pentru un părinte.

Pe urmă avuseseră o casă a lor, pe strada Vahidi, îndestulată și cu terasele însorite. Era cumpărată din firele, din mătasea și lâna covoarelor ce-ți vorbeau în caravanseraiul pe care bunicu-său îl schimbaseră într-un regat al carpetelor și chilimurilor de preț.

În doar patru ani era cunoscut de toți angroșiștii miliardari care veneau dinspre Moscova, interesați să cumpere marfă de calitate, fără culori chimice și poliester. În al cincilea an, tată-său și bunicu-său deveniseră proprietari ai unei țesătorii cu opt lucrătoare și cu doi paznici. Bătrânul *mobed* începuse să scrie o istorie a lui Zarathustra, ticluită în modelele puse de țesătoare în urzeală și bătătură. Erau minuni noi, care nu mai fuseseră arătate într-un bazar și care plăceau.

Omar se-mplinise în acest oraș nou și i se părea că se și îngrășase, de aceea pornise în căutarea unui club de gimnastică *zurkbane*², deși nu mai era crud cât ar fi trebuit, ca să-ncapă pe mâna unui *morsbed*³. În cele

-
1. Grădina publică din Tabriz, în nordul Iranului.
 2. Sport specific vechiului imperiu persan, încă practicat în Iran, dar dispărut în celelalte țări ale Orientului Mijlociu.
 3. Îndrumător în cluburile de gimnastică *zurkbane* din Iran.

din urmă, găsi o sală în Piața Sa'at, dar era prea departe de casa lor. Se înscrisese și fusese primit ca *noche*¹, dar mersese doar de câteva ori, de ajuns cât să îl cunoască pe Shams. Fiul dervişului Yassin, mai în vârstă cu nouă ani, era *pish kesvat*² și muncea din greu să ajungă şeful ceremoniei. Era un bărbat gata de însurat, cu un corp frumos și o minte scăpărătoare. Omar chiar crezuse la început că e un poet singuratic, mai ales că îl chema Shams. Era nume de învățat și de alchimist, de profet. Nu-i spusese decât târziu că e mevlevit, fiul dervişului Yassin, despre care armenii ziceau că n-ar fi îngropat, ci că rămăsese o boare de trandafiri, ce adia seara, înainte de lună plină.

Dar nici derviștii nu mai erau cum credea, așa că Omar nu dădu prea mult suflet știrii. El, care n-avea prieteni de atât de mult timp, se lăsase în tihna apropierei de acest camarad, care îi știa pe Rumi și pe Hafez ca pe rugăciune. Omar n-avea urechi pentru poezie, dar Shams îl făcea să audă cu inima. Era lucru curios și de necrezut că bărbatul care se îngrijea de clienți în restaurantul „Ulduz“, seara devenea filosof lipsit de simbrerie. Spre deosebire de Yazd, Tabrizul era un oraș somnambul, iar cei doi prieteni îi serbau insomniile. Doar că după nopțile lor de plimbare și de discuții, Omar umbla toată ziua mahmur, ca o bufniță care nu îndură lumina.

Se roteau toată seara pe lângă Liceul Parvin și pe la Mausoleul Poeților ori ieșeau spre apă, ca să vadă soarele dispărând sub sclipirile de metal ale râului Ab

1. Începător, novice în ierarhia sportivă a cluburilor de *zurkbane*.

2. Atlet antrenat, grad mediu în ierarhia sportivă a cluburilor de *zurkbane*.

Nahand ori între grădinile de frasini și ulmi ale Parcului Națiunii. În Tabriz, Omar încercase beția nevinovată a cafelei și a bobului de cacao. „Aidin“ și „Shirin Asal“ fabricau ciocolată pentru întregul Iran, iar Omar se propti în vraja aurului amar al bomboanelor cu miez de migdală și a catifelei brumate pe care tabletele i-o lăseau în gură. Învăța pentru facultate și încercase soiurile de ciocolată pe care turcmenii le făcuseră de demult pentru cafenelele din ținut: cu șofran, cu iaurt și miere sau rețete condimentate, cu ardei și ghimbir, cu piper, cu coji de limete și portocală. Era leneș și pofticios în clipa întâlnirii cu Shams, iar împrietenirea cu el îi schimbase felul. Priviți de departe, păreau tatăl cu fiul său. Doar că Shams nu era cu adevărat. În oraș, Shams avea statuie și un chip în muzeu, de bătrân cu turban și barbă. În miniaturi ale cânturilor din *Mathnavi*¹, copiate la 1300, el stătea lângă Rumi, ca maestru și ca discipol. Cine l-ar mai cunoaște, după șapte sute de ani, ca odraslă a băcanului ridicat la stele? Omar nu reușea să îl ia în serios, dar nici nu putea să îl piardă în derâdere. Bunul lui prieten misterios nu se împiedica însă în amănunte: îl oprea să înfulece *koufteb*² și orez, dar îl lua în cârciumă să vadă obrajii chefliilor mândăcioși pe care Islamul îi înțârcase de vin pentru câteva zile. La „Ulduz“ veneau mulți străini care căutau să mănânce *dizi*³ cu carne grasă de miel și piureul dulce de mazăre: „Tu mi-ai spus că cel dintâi dintre lucrurile care îți plac e să-i vezi pe oameni la masă“. Omar își

-
1. Culegere de poeme formată din 6 cărți, considerată capodopera poetului persan Mewlana Jalal ud-Din Rumi (1207-1273), aparținând ordinului sufist al mevleviților.
 2. Chiftele iraniene din carne tocată de oaie.
 3. Tocană cu legume și carne, specifică bucătăriei iraniene.

învârtea ochii în jurul lui și nu găsea tocmai ce voise să vadă. În doar două luni de la întâlnirea cu Shams renunțase la carne, la ciocolată și la cafeaua de după prânz, pe care o bea turcește, între perne. Dar tot nu se întorsese la *zurkbane*. Se mulțumea să-l privească pe Shams lucrând lângă ceilalți unsprezece atleți, în groapa dreptunghiulară a *qowd*-ului¹, ca într-un mormânt. Sub portretul imamului sfânt, Ali, *morsbed*-ul bătea în tobă și suna clopoțelul, recitând din versetele lui Ferdousi. Prima oară când văzuse ceremonia, Omar gândise că, dacă aceea era o imagine a bunăstării din cer, atunci raiul duhnește a nădușeală. Doisprezece bărbați musculoși roteau scuturi de lemn pe deasupra creștetului și lanțuri cu zale uriașe de fier, pe care nu le-ar fi ridicat într-o mână. Puneau apoi scuturile la picioarele lor și luau arcuri și măciuci indiene, cu care se înșurubau împrejurul propriului corp, ca vârtejurile de nisip în deșert.

Shams trăia într-o lume secretă, Omar – într-o lume rarefiată. Prietenia venea, pentru fiecare, ca uscatul după potop. Omar nu mai găsisese atâta răbdare și atâta tandrețe străluminată de la dispariția mamei lui. Shams primea îngăduința și ascultarea care îi lipsiseră.

La „Ulduz“, Shams nu se purta ca un proprietar, ci ca un chelner umil, care ducea tăvile. Uneori, zâmbea sub insultele celor care benchetuiiau și așa, fără vin, și-l strigau de departe: „Băiete, mai adu niște poșircă islamică din aia de-i ziceți voi bere!“.

După o astfel de scenă, Omar se supăraseră atât de rău, că sărise la gâtul unui client care prânzea cu alți trei și totul se preschimbaseră în încăierare. Era un danez,

1. Groapă în care se desfășoară antrenamentele *zurkbane*.

unul dintre puținii aventurieri care mai ajungeau ca turiști până în nord, pentru cursele ilegale de motociclete. Shams îl târâse afară, cu buza de jos și roind și cu un ochi vânat. Atunci simți prima oară câtă forță avea Shams într-un singur braț și în torsul lui de zeu tânăr:

— Pentru ce mă obligi să fac asta?

Era mândros și dezamăgit, dar avea o furie rece, tăioasă, ca un pumnal, cum nu mai văzuse.

— Dar tu cum suporti toate astea? Și pentru ce?

— Nu e treaba ta, ești prea tânăr ca să o știi și oricum nu m-ai înțelege.

Se dusesse acasă metehăind, ca după o înfrângere. A doua zi, ochiul și buza lui arătau de-a dreptul sinistru și risca, dacă ar fi ieșit în oraș cu așa o figură, să-l oprească primul *basidji*¹ care ar fi fost de patrulă. Două nopți nu dormi, măcinat de tristețea că prietenul Shams nu-i dădea un semn. În vinerea rugăciunii, când ochiul lovit se îngălbenise, apărură în bazar, însă Shams nu era în niciunul dintre locurile lor cunoscute. O durere uriașă îl înăbuși pe când înțelese că nu știa mai nimic despre prietenul său, unde locuiește și dacă acela era numele lui cu adevărat.

Alergă spre „Ulduz“, cu inima bubuind, ca un îndrăgostit.

— Shams e pe aici? Sunt Omar, trebuie neapărat să-i vorbesc!

— O să vină mai târziu, i se spuse.

Se puse la masa cea mai ascunsă de privirile celorlalți și, după o oră de așteptare, comandă o porție de

1. Gărzi paramilitare iraniene, care veghează la respectarea ordinii publice și a regulilor Revoluției islamice.

*ash-e gandom*¹, *shish kabab*² și, ca dulce – o halva cu susan, pe care o înghiți pe nemestecate. Mai ceru la sfârșit un pahar de *abdugh*³, dar simțea că plesnește. Shams nu apăru pân' la miezul nopții. Nu fusese vreodată atât de nefericit. O luă la întâmplare, spre Podul Sangi, pe unde mai umblau împreună, dar fără nădejdea să îl găsească. Mergând, îl zări sub un felinar cum stătea aplecat pe o carte, ca și cum nimic nu se întâmplase:

— Puteai să vii mai devreme, îi zisese, în loc de salut.

Se îmbrățișară și-atunci Omar începu să plângă în hohote, ca un puști, așa cum nu mai plânsese nici la despărțirea de Yazd și nici la plecarea din templu.

Prietenia lor continuă câțva timp ca povestea cea mai frumoasă scrisă vreodată de doi bărbați, unul – tânăr de însurat, altul – orfan de religie și de mamă. În al patrulea an de război cu armatele lui Saddam, tihna lor din Tabriz se schimbase. Omar reușise să plece la Teheran pentru studiile ce le visa, dar se întorcea în vacanțe să se bucure de răcoarea muntelui Sabalan și de întâlnirea cu Shams. Erau strâmtorați, nu mai găseau ouă, nici unt, iar lipiile se făceau din puțin. Cu toate acestea, locul de la „Ulduz“ nu fusese măturat de clienți, fiindcă refugiații își trăiau viața. Shams devenise un om mai tăcut și era tobă de învățătură. Știa mult mai multe decât toți ceilalți care dădeau lecții în vreo *medrassa*⁴. Din când în când avea viziuni, Omar își dădea seama de asta, însă nu vorbeau niciodată despre subiect. Într-o după-amiază, când se plimbau, Shams îi recită din

1. Supă iraniană din grâu încolțit.

2. Frigărui de miel.

3. Iaurt îndulcit, servit ca tonic ori ca desert.

4. Școală religioasă islamică.

Mawlana: „I was raw, cooked and then burned“¹. Erau versuri preacunoscute dintr-o versiune englezească pe care Shams o purta sub braț și pe care Omar nu o mai văzuse: era o carte broșată și elegantă, pe care Shams o tot dezmiarda în timp ce îi dădea paginile:

— Voi citi diseară din ea, la casa frăției, te invit, dacă vrei să vezi cum se-ntâmplă cu dansul...

Omar se opri în loc ca trăsnet. Era prima oară când îi recunoștea că el e sufit din frăția dervișilor care practicau *sama*² și avea încredere să i-o spună.

— Trebuie să fac anume ceva pentru asta? îngăimase.

— Nicidecum. E cum zice versul: „ai fost crud și te-ai copt“, acum pot să te iau cu mine.

...Era ca și cum s-ar fi întâmplat cu o zi în urmă. Omar își amintea curtea, mirosurile, luminatorul din sera maestrului Beheshti, izul putred de azalee, umezeala călduță care se ridica din pământ. Părea un loc vast, plin de tufe înverzite, aproape că nu-i cuprindea lărgimea cu ochii. Hârdaie de lemn cât un stat de om țineau loc de ghivece, iar deasupra capului tuturor, seara se filtra precum mierea printr-un luminator cu vitralii, ca printr-o strecurătoare împodobită.

Se ținea după Shams ca un miel și când întrebă: „Unde suntem?“ el doar își apăsă degetul peste buze, iar după un timp îi șopti: „Tu rămâi aici, mă întorc“.

Nu mai știe cât așteptase. Cerul se învînețise și, pentru că era vară, stelele apăruseră înainte să se întunece. Parcă se scufundase într-un cristal, așa se simțea așezat pe pavelele albastru cu alb ale serei

1. „Am fost crud, am fiert și apoi am ars“, vers celebru al poetului sufit Rumi.

2. Practică de uniune liturgică cu divinitatea, a ordinului sufit, prin intermediul muzicii, poeziei și dansului.

aceleia în care dervișii se grupaseră ca un stol de cocori, în unghi, apoi rotunjiseră cercul lor ritual, ca un soare lăsat pe prundul din albia unui râu. Omar nici nu mai respira. Se simțea stânjenit, fiindcă lângă el regăsise un *faqib*¹, pe care îl văzuse cerșind în bazar și pe alți vreo câțiva care își petreceau dimineața în jurul moscheilor.

Dervișii dansatori erau șapte, câte zilele săptămânii, și, înainte să se rotească, *hafiz*-ul² își luă elan și recită un verset: „Pe lume sunt semne pentru cei care cred, ca și pentru ceilalți, dar nu le vedem”³.

Rebabul, chimbalul și tobele sferice ale *kudüm*-ului începură să sune ca într-o jelanie în plasele căreia se prinseseră toți, ca peștii dintr-o grotă sub apă. Apăru întâi Maestrul Beheshti, pe când ceilalți se smereau, cu bărbiile în piept.

Omar simți boarea care se strecura printre frunzele din ghivece și trecea mai departe, umflându-le fustele ca pe velele bărcilor, când ieșeau în larg. Simți și parfumul uleios de tămâie și trandafir și încă ceva ce avea să-i rămână nelămurit. Ultimul în cerc venea tocmai șeicul, care era Shams și care purta, ca toți ceilalți, fes înalt, gălbui, de culoarea spicului și o mantie neagră peste șalvari și peste fustele albe precum caimacul. Îl vedea prima oară astfel înșurubat, ca un fus al Soarelui între cer și pământ, o unealtă menită să toarcă aleanul și lacrimile, trufia, până când nu mai rămânea decât darul ce ni s-a dat: de a fi ai lumii lui Dumnezeu, fie că El se chema Allah sau Hristos ori Ahura Mazda. Shams îl juca atunci pe șeic și închidea cercul, dar se întâmplă altceva, neobișnuit într-un dans al dervișilor:

1. Învățat într-ale legii, care practică sărăcia materială (ar.).

2. Maestru de dans în ordinul sufiților (ar.).

3. Coranul (51:20-21).

Marele Maestru, care, de obicei, își leapădă osul propriului eu, ce ne stă în carne ca un cui înroșit, începu să se învârtască, fără să se teamă că e bătrân și uitând că el ajunsese desăvârșit.

Un murmur ușor străbătu suflarea: „Ce face Maestrul în seara asta?“. „Azi Maestrul dansează?“

Se postă sub luminator, cu o palmă spre cerul picurat cu luceafăr și două-trei stele mai timpurii și cu alta către pavelele albastru cu alb și porni să se învârtască. Mai întâi greoi, ca un penguin, în veșmântul lui negru și pe dedesubt alb, apoi ca o ciocârlie, ca un țipar, ca un zmeu de hârtie furat de vânt și, în cele din urmă, ca un ceva nevăzut, care le pieri de sub ochi.

Instinctiv, Omar se uită spre luminator și văzu doar luna, ca pe un capac poleit, ca o portocală prea coaptă. Toți ceilalți șase se mai roteau, luminând ca flacăra unor lumânări, dar Maestrul Beheshti dispăruse.

— E al doilea derviş care trece în nori, zise lângă el cerșetorul.

— A plecat, zise altul, ținându-și plânsul.

Shams nu avea față, nici corp, continua să se învârtască – un burghiu de aur în bezna nopții. Doar glasul lui tânăr, de zeu frumos, susura ca o apă coborâtă din munte:

*Dansează, rotește-te până îți vei sfărâma vrerea,
Smulge rădăcinile dorinței tale!
Unii dansează în piața mare,
Dar sufiții adevărați dansează în propriul sânge,
dansează și calcă peste propriile iluzii,
Dervișii muzicanți bat în tamburul dinlăuntru
și cu iuțime tulbură apele,
tu nu știi, dar ei aud foșnetul pomilor din Paradis,
tu nu cunoști freamătul acelor frunze,
fiindcă îți trebuie auzul inimii, și nu ochii!...*

Întâmplarea făcuse înconjurul orașului chiar din zori. Bătrânul Beheshti dispăruse, dar Omar nu ar fi putut să spună cuiva ce se petrecuse. Nici dacă putea nu ar fi fost bine s-o facă, dacă își iubea viața. Nu vorbi cu Shams despre asta nici a doua zi și nici altă dată, iar prietenul lui îi mai spuse numai atât: „Mâine mă înrolez voluntar. Dacă plec la război, mi se pierde urma, iar tu nu vorbi, nu ieși din casă! Va trece...“.

Patru ani așteptase să treacă. Îl visa uneori și îl aștepta totdeauna. În vacanțe, se întorcea în Tabriz și fugea într-un suflet pân' la „Ulduz“, întrebând cum mai întrebuse:

— Shams e pe aici? Sunt Omar, trebuie neapărat să-i vorbesc.

La sfârșitul războiului, se-nsurase și sperase ca Shams să apară la nunta lui. Apoi începu să îl caute în pomel-nicele miilor de martiri, care se publicau. Nu-l găsi și nu îl mai văzu niciodată.

A dormind, se visă într-o încăpere cochetă, mobilată în alb, negru, roșu. O cameră de hotel. Crede că în Dubai, dar nu e foarte sigur. Nu plecase de prea multe ori din Iran, decât spre Dubai și până la Istanbul, totdeauna fără familie. În rest, făcuse doar drumuri imaginare, prin hărți, prin albume, prin cărți citite. Mai erau și alte călătorii, dar puține, prin povești ale damelor care îi stătuseră în pat. Doar cu Veterinara schimbase rolurile: îl chemase ea cea dintâi într-un fel de salon foarte spațios și scăldat în soare de la prima oră a dimineții. Totul arăta ca un zar de sticlă cuibărit sub acoperiș. Era în centrul orașului, între bornele fluorescente ale reclamelor suspendate și între hoteluri de lux. Niciodată nu fusese întuneric deplin în sala aceea în care erau și bucătăria, și barul și, din pricina asta, aproape că nu dormise. Mai târziu, când o întrebase: „Aia e casa ta?” i-o tăiase chiar cum nu se mai aștepta: „Învață-te să nu pui întrebări... e mai simplu“.

Veterinara îl umilea și îl făcea să priceapă că tot ce știuse despre femei nu mai rămânea în picioare. O posedase înainte să știe ce gândea despre ea, ceea ce nu i se mai întâmplase. Corpul ei satinat semăna cu o vioară de mare preț. Își mângâiasse arcușul pe corzile ei, ca un somnambul, fără să recunoască vreo notă.

Tot ce mai păstra din acel cântec năuc al primei lor nopți erau atingeri și șoaapte, o electricitate a trupurilor, care răspândise scântei când se apropiaseră. Nu se îndrăgostise. Era mai mult de atât – o lăcomie a fugarului, când își caută un refugiu.

Veterinara vorbea puțin. Cel mai mult se trăda prin gesturi, prin felul de a-și scutura părul, dacă era despletit și lăsat pe spate. Corpul ei era vibratil și făcea să sune voci din ea de neauzit, dar pe care Omar izbutea să le recunoască. De la început se gândi că era o nălucă, o nimfă a câmpului pe care trăiau și că îl împresura ca o vrajă. Nici când o văzuse scoțând un mânz din pântecul iepei, undeva lângă fermele lui Godun, nu i se păruse reală. După ce-o avusese în așternut, imaginea ei cu momițele de berbec, ca și cea cu Zet, pe care îl țeșălase sub nuc, în prima lor vară, erau doar impresii fără intensitate.

Otrava și scrumul poveștii lor veneau din tăceri, din absențele ei fără explicații, din gelozii care îl frigeau.

După iarna sosirii lui, în care nu dăduse un semn până nu se topise zăpada, încercase să fie mai precaut: îi smulgea angajamente și promisiuni pentru întâlniri următoare, fiindcă Veterinara își respecta fiecare cuvânt și Omar învățase asta.

Ea și Zet făceau o pereche misterioasă. Omar adora să se uite de-aproape la caligrafia mișcării lor, femeie și cal, în același avânt. Godun îi spusese că Veterinara și el erau buni prieteni, de zece ani. O mărturisire ca asta îi urcase sângele în cap: așadar, grăsunul o văzuse mai tânără și încă pe-atât poate mai frumoasă, o văzuse înaintea lui. Încerca să își țină firea. Întâmplări din trecut, despre care doar i se povestea, îl făceau ca turbat. Când Godun îi mai spuse și că ar fi fost măritată cu un ins mult mai vârstnic, primul fulger din gând fu să îl descoasă despre bărbat:

— N-ai o poză cu soțul ei? Doar erați prieteni, ca și cu ea, nu?

— Homare, te porți chiar ca un apucat, dacă vine vorba de doctoriță!

Până și copiii aflaseră. Isabelle-Anais își făcuse un leagăn sub pomi și de-acolo strigase în gura mare, într-o zi când Veterinara se-apropia:

— Omar, vino repede, îți sosește iubita!

Era o femeie prea liberă ca să pară că tocmai pe el l-ar fi așteptat. Omar născocea scenarii posibile despre zecile de bărbați care îl precedaseră și apoi, cu suflul ars, își jura să o părăsească.

Dar Veterinara era ca un vis din zori: nu puteai să îl prinzi, nici să-l pierzi.

După primii doi ani ai lui la Godun, casa ei era gata. Nu mai ocupa doar salonul din apartamentul-vagon, unde îl chemase odată, ci se stabilise în ranch-ul aflat dincolo de cartierul de vile, la capătul lanurilor de orz. Niciunul din grup nu-l văzuse încă. Veterinara păstrase misterul, așa cum făcea cu orice al ei.

Era o clădire robustă, cu grajduri și cu un careu de manej, cu spații de locuit încastrate în bungalouri, ca într-o stațiune de agrement. Omar cântări că amenajările valorau milioanele unui proprietar foarte bine deprins să învârtă bani. Nici atunci nu-i spusese: „casa mea, curtea sau acareturile“, ci, cu un ton alb: „clubul de călărie“.

Nu era nevoie să-i ceară să vadă caii. Îi găsi pe toți șase purtați „la coardă“ de băietani echipați după reguli de echitație. I se strânse stomacul a mia oară: așadar doctorița avea șase bărbați, pe care îi chema doar pocnind din degete.

Ea tocmai văzuse cum se schimbă la față și îl întrebase:

— Ești bine?

— A, da, mă uitam după Zet.

Își făcu ochii roată, să-i zărească adăpostul. Nu se aștepta să îl țină cu ceilalți, dar grajduri erau într-un singur loc.

— Zet nu e aici, stă cu mine.

Cu alte cuvinte, nici ranch-ul nu era pentru ea un acasă, dar se abținu de la întrebări.

Venea toamna și pe lângă garduri creșteau arțari cu frunzele roșii, între pâlcuri de duzi și mesteceni cu trunchiul alb. Veterinarei îi plăcea ca și lui să vadă copaci în câmpie și s-audă frunziș tors de vânt. Oricum, în tăcerea lipsită de apărare a câmpului, ca o palmă întinsă, ei puseseră ziduri și forfotă, plănuiind că așa ar fi trebuit.

Acum chiar știa: Veterinarei îi plăcea, ca și lui, să stea singură, deși ranch-ul era suprapopulat. Deosebirea dintre ei doi consta, totuși, în faptul că el întorcea trecutul pe toate fețele și era doar pe jumătate în plină zi. Ea trăia din plin, mișcând întâmplările din propriul destin și din viețile celorlalți.

Cu el, erau șapte, cât zilele săptămânii. Cifra asta îl Curmărea. Veterinara apăruse pe cal, Maradona sosi în dric. Era o mașină neagră, americană, la mâna a doua. Omar se trudi două săptămâni să i-o facă din nou ca nouă. Când o desfăcu, înțelese că moartea era un decoct de crin, de tabac și haină purtată. Nu părea de nesuportat: izul ăsta ieșea din tapiserii și din bord, din grătarele de nuc veritabil, pe care puneai defunctul cu grijă, din nișa pentru coroane și lumânări.

— Moartea nu e chiar cine știe ce, bâiguia Maradona, noi o facem să fie!

— O facem, o facem, creezi spectacolul, dar îmi iei biștari pentru asta, zicea Max-Dinte.

— Da' tu? Îi ceri omului cât trei înmormântări ca să îi dregi gura!

Toată lumea se îmbătase. Aici nu-l puteau număra. Nu băuse cu ei vreodată. Mai puțin în noaptea primului Revelion, când fusese doar el cu rudele gazdei. Maradona își serba un contract de asociere. Omar părea singurul care nu întreba cine îi era partenerul, ce și cât se aștepta să câștige din această alăturare. Pentru el, o tranzacție sau alta cu moartea era tot moarte. În plus, acasă, în Yazd și la Teheran, să-ți dai duhul era întâmplarea cea mai importantă din viață. Nu văzuse vreodată atâtea flori ca la moartea mătușii sale, Azam, nici atâtea deșănțare funestă ca în luna de doliu, în Muharam. Moartea europeană era un teatru și mai regizat ca al lor. Maradona se-mbogățise făcând din tot o comedie în patru acte: priveghiul, înmormântarea,

comemorările și sfințirea oaselor sau schimbarea crucii. Era o înfrățire contractuală cu câțiva dintre descendenții defunctului, pe un termen de șapte ani. Pentru clienții lui, care apelau la serviciile de pompe funebre, orice ins întins pe un catafalc devenea pentru totdeauna un rege. Maradona își dădea silința să îi facă vasali pe toți cei în viață. Orice înmormântare cu fast era ca o semnătură papală pe o bulă de grațiere: îți plătisei onoarea de a fi rămas între cei pentru care finalul nu putea să se-ntâmple. Ajunsesse la performanța de a desluși în orice om viu contribuabilul la o înhumare: știa de la ușă procentul de recompensă pe care clientul l-ar fi plătit pentru ca lui să nu-i vină rândul. În sufletul său de tâmplar, pacifist și obișnuit cu smerenia lemnului, Maradona se-nchipuia un negociator: lega viața de moarte printr-un nod simplu, dar cutremurat de recunoștință, precum șireturile unui pantof.

Când ajungea între cei din grup, Veterinara părea schimbată și totdeauna le semăna: era vicleană și cam sărată, la fel cu mezelurile lui Pablo, sfidătoare ca Max dentistul sau, uneori, ascunsă și mută, ca blajinul lor prieten, Godun. În zile ca astea, Omar se-ntrista și se muștra că ar fi putut să găsească o femeie mai blândă și mai bună ca ea. „E numai o iapă nestrunită de armăsar“, îi zicea cu mânie un glas dinăuntru. Își uita însă repede cearta din gând. Era de ajuns ca Veterinara să-și scuture pletele cu sclipiri albăstrui și să o audă râzând.

Continua să-i pândească pe toți ceilalți: pe Pablo, pe Arti, pe dințalar și chiar pe Godun. Singur, Maradona ieșea din calcul, căci sigur, un lucru nu s-ar fi petrecut: în veci, doctorița nu s-ar fi încurcat cu unul cu dric.

Cel căruia banii nu-i curgeau râu era Arti, cu vanele și piscinele lui, din care abia reușea să plutească. Când

era hotărât să își schimbe afacerea, Veterinara îi ceru o adăpătoare și trei rezervoare pentru grajdul din ranch.

Când pătrunse la ea, unde călca prima oară, îi propuse o fântână cu jocuri de apă și un bazin cu pești colorați. În numai cinci luni, snobii îmbogățiți care învățau să stea drepti pe o șa râvneau arteziene și bazin ca la club.

„Ecvitana“ era la modă și era un loc nou de petrecere și de întâlnire. Pacienții își găseau un alt medic, mai bun, iar matroanele singure – amanți viguroși.

Doar pentru Omar, clubul de călărie dogorea ca jăratecul pus sub tălpi. Se gândi să îl stingă, alegându-și un roib: pur și simplu, la grajduri, într-o dimineață apărău un client cu totul trăsnit. Voia să plătească un cal doar al lui, pe care să-nvețe să-l stăpânească.

Începu călăria într-o dimineață de luni, cu un fel de jocheu care n-avea mai mult de treizeci de ani. Din primul moment îl consideră un rival și, tocmai de asta, statul pe cal și ceea ce el îi mai explica îi păreau o corvoadă. În schimb, ordinea locului, ciripitul din pomi și răcoarea căderilor cristaline de apă pe câteva pietre aduse anume îi procurau, două ore pe zi, o odihnă nemăsurată. Veterinara nu se arătă niciodată în timpul acestor încercări ale lui de a stăpâni un buiestru, prea tânăr pentru înțepenirea corpului și a oaselor care îi săltau pe spinare.

Stăruia să își cunoască iubita prin alegerile ce le făcuse: grinzile de fag din padocuri, gazonul udat și proaspăt, mobilierul brun de ratan, sub umbrare roșii de pânză. Și, cu toate astea, un aer demonstrativ și impersonal plutea în spațiile de relaxare și în grădină, în tonul politicos, prea servil, al îngrijitorilor. Se învârti o săptămână în manej, alături de copii și de mame care își vegheau cu răbdare progeniturile. Fu de față când alți doi cai albi se alăturară buiestrului. Păreau blânzi și cuminți ca două pisici, dar era numai o părere. Acum chiar aflase ceea ce nu părea de crezut când o admira pe Veterinară: calul era un alt gând de sub el, o voință străină. Încercase zadarnic să-l mângâie, să-i vorbească. Era un roib zvelt, musculos și trufaș, cu chișițe albe și coama cărămizie. Devenea nervos de îndată ce îl strunea. Își încorda gâtul ori de câte ori îl încăleca și părea că-i fuge dintre genunchi, vrând să-l lase în urmă.

După șase lecții, îi ceru tânărului să iasă în câmp și să meargă la pas, fiecare cu calul lui. Supraveghetorul nu căzu de acord, căci era împotriva regulilor. Îi promise zadarnic o plată dublă și se recomandă ca prieten al proprietarei. După încă o săptămână de tatonări, Veterinara fu înștiințată:

— Lăsați-l să-și rupă gâtul, le spuse.

Un îngrijitor îi deschise porțile fără ca măcar să-l privească ori să-i spună vreun cuvânt. Avea chef să se răzgândească, dar credea că se face de râs, după ce insistase atâtea zile. Se îndoi cu tot corpul în față, lipit de grumazul animalului încălzit, și armăsarul îi simți frica. Păși în afară și se duse spre câmp ca spre un tărâm neștiut. Dintr-odată, Omar avea totul sub ochi, de la o înălțime de-un stat de om, și lumea îi părea diferită. Vedea limpede și de sus prigoriile din lan, albăstrelele, ca niște stropi de cerneală, un iepure și un bursuc argintiu, care dispăru într-o bortă. Brusturi cu frunzele grase și ciulini cu flori vineții, aproape trecute. Gâze de lăstăriș și cărări înecate în tăcerea plină a locului, ca în ochiuri adânci de apă.

Nu știa prea bine ce face și încotro se îndrepta. Era chiar în mijlocul unui rai vegetal și înșelător sau doar indiferent și tenace. Calul i se neliniști și începu să tresalte. Se cabră odată cu el, dar nu era ceea ce așteptase. O porni sforăind în galop, până când se-nălță și îl aruncă dintr-un salt, făcându-l să se despartă de hățuri. Plonjă ca o săgeată lansată din arc și căzu pe spate în desișul unor bețe și țepi de gherghin sălbatic.

Îi vâjăia capul, dar nu simțea încă vreo durere în corp, ci o amortire ușoară, care îi urca dinspre degete. Întoarse doar ochii și își văzu armăsarul plecând pe unde veniseră. O eliberare profundă și mai mare decât

a roibului care se întorcea îl cuprinse de peste tot. Simțea cum se lasă în pământul de dedesubt și poate vreo coastă îi era ruptă, dar nu mai conta, regăsi o nevinovăție în el egală cu copilăria și moartea. Zâmbi singur spre nori și spre soarele de aprilie. Un vânt îndulcit îi trecu pe deasupra, dar nu se mișcă, se simțea ca atunci când era doar un puști și pândea în deșert șopârlele. O pace adâncă îi umpluse trupul. Nu făcu niciun gest, îmbăiat în seninătate, și în acea limpezime, coborâtă sub pleoape, auzi prima oară, după lung timp, vocea mult iubită a maică-sii. O emoție nouă îl arse în gâtlej când se strădui să-i răspundă.

Îi țâșniră doar lacrimi din ochii închiși, dar nu și puterea să scoată vreun sunet.

Omar nu mai plânsese de o sută de ani, nici la moartea bunicului, nici la a maică-sii, nici la a prietenului celui mai drag, care alesese să piară într-un război. Atunci plânse fără suspine, culcat, ca o plantă pe care plouă. Plânse pe săturate și, când se trezi, o statură întunecată îi făcea umbră. Era Zet cu Veterinara, care îl privea stând în șa, așa cum nu îl mai privise vreodată.

Era încă devreme și își cumpărase un ziar, așa cum se mai întâmpla din când în când. Deocamdată nu reușea să citească bine, dar și când pricepea, rînd cu rînd, cuvintele de pe o coloană întreagă, avea un sentiment de plutire pe care îl asemuia cu al păsărilor în zbor.

Își luă ziarul sub braț și traversă parcul, să ajungă înapoi, la mașina parcată în capătul străzii. Era doar în cămașă, simțea vîntul călduț cum i se înfășura după ceafă și se pregăti în tot corpul pentru sentimentul cel bun ce avea să îl invadeze. După șase luni de strădanie, se ținea pe picioare în limba străină a refugiului său, a acelei țări de adopție, și nu era tot. Cu o seară în urmă, un funcționar de la bancă, cel care primea formularele de depunere, îl lăudase că scrie atît de bine.

— De când sunteți aici?

— De o jumătate de an, răspunsese aplecându-se către deschizătura ghișeului.

— Admirabil!... Admirabil!... zisese omul și cuvîntul acela, spus așa, apăsător și de două ori, îi dăduse din nou sentimentul că zboară.

În mod clar, nu degeaba se știe că raiul e tors din cuvinte de laudă și că în el nu atârni, ci plutești ca puful de lînă.

Ieșise din bancă fără să își mai simtă picioarele și nu și le simțea nici atunci când, trîntit pe banchetă și sprijinit de volanul propriei limuzine, încercă să citească ceva din ziar.

Cumpăra un cotidian popular, plin de poze și cu titluri cât o jumătate de pagină, dar prin el învățase scurtăturile limbii, argoul și vorbirea de gang, ba chiar înjurăturile celor care îi veneau la garaj cu mașinile ferfeniță. Îl deschise la mijloc și îl desfășură larg, pe bordul mașinii, să citească anunțurile. Soarele dogorea prin parbriz și, așa, scăldat în lumină, încercă să parcurgă literele, dar, deodată, vederea i se umbri și apoi rămase în beznă, o secundă sau două, ca împins într-un puț.

„Asta e un atac cerebral“, gândi brusc pe când literele din pagini se amestecau între ele și curgeau într-o parte, ca lichidul prelins. După clipa de beznă, o cortină cu pete îi căzu peste ochi, dar măcar mai zărea ceva: într-o ceață lăptoasă, distinse bordul, cu cadranul pentru viteze, și apoi mânerul torpedoului, iar peste volan – ziarul ale cărui titluri se întorseseră, însă nu se mai bucură, după cum așteptase. Înghețase de spaimă și, un timp, nu crezu că vedea din nou, atât de departe fusese în noaptea pe care nu și-o știa în spatele ochilor.

Recapitulă că băuse, că dormise puțin, stând mai mult între pulpele doctoriței veterinare, că își luase de dimineață două cești de cafea în loc de doar una, îndoită cu lapte.

„O fi inima, și nu capul“, își mai zise în gând, dar, oricum, nu-i lipsea o nenorocire ca asta, tocmai când se credea mai scăpat de griji.

Strânse ziarul în grabă și îl puse în dreapta, pe bancheta de lângă el, însă nu izbutea să își uite frica. O sudoare de gheață îi trecea pe tot spatele și curând simți că îi e frig. Dârdâi un minut, dacă nu chiar mai mult, până când reuși să își miște brațele.

„Deocamdată sunt teafăr“, se îmbărbătă singur. Puse cheia în contact și reflexul șofatului se întoarse în el, ca o limbă vorbită de când se născuse. Își pipăi fruntea între sprâncene și tâmpilele umede, peste care trecuse amenințarea întunericului, apoi se bucură că străbate, cu ochii limpezi, șoseaua.

Când îi povesti lui Godun cum i se tăiase vederea, în plină zi, el glumi și îl luă în râspăr, cum făcuse întotdeauna.

— Homare, asta-i de la nopțile ce nu-ți mai ajung cu Veterinara!

Simțea ceva ciudă în vorbele lui. Godun era gras și greoi, n-ar fi rezistat niciodată la asalturile de noapte – dar simțea totodată calmul unui camarad de nădejde. Godun îi fusese manta de ploaie, încă de când pusese piciorul pe aeroportul din țara lui, și de multe ori se-ntrebase, chiar dacă nu i-o spusese, ce s-ar fi făcut fără el.

De la geam, Omar nu îi zărea decât ochii printre ramurile de vișin. Ochii și coada care lovea din când în când trunchiul pomului. El nu o hrănise vreodată în toți acești ani, deși îi fusese părtașă în atâtea peripeții. De aceea, atunci împinsese cremona care ținea laolaltă cele două ferestre și șoptise în aerul de afară: „Eleonor, vino! Vino, fato, am să-ți descui ușa!“.

Era prima oară de când avea un frigider în mansardă și se gândise că ar putea s-o ademenească. Mâța Eleonor nu gusta din salamurile lui Pablo, dar adora înghețata și peștele, feliile cu pateu și cu unt, abandonate de copii în grădină.

„Vino, fato“, îi zise iar și chemarea lui, aproape conspirativă, se pierdu în boarea dulceagă care ajungea dinspre câmp. Mâța doar încetase să își legene coada și i se uita fix în ochi, printre frunzele de un verde trandafiriu, ca și cum ar fi întrebat: „Ce îți trece prin minte?“.

Chiar așa: la ce se gândise? Era înainte de prânz și urcase de la garaj, bucuros să facă o baie și să scape de blugii și de cămașa pe care simțise cum le îmbibă de nădușeală. Toată dimineața supraveghease vopsirea unei camionete și se învârtise în jurul oamenilor care lucrau.

De câteva ori, privind largul, se lăsase în ademenerile lanurilor de grâu, care unduiau ca o mare frunzărită de vânt. Se opri din treabă și se uitase până departe, în hăul zării, iar atunci, de la fereastra mansardei, făcuse la fel: măsurase în jur neclintirea însorită

și, dintr-odată, știu că, pe vrute sau nu, chiar aceea era lumea lui: cu Eleonor agățată pe o creangă de pom, cu muște de primăvară, cu bondari și tăuni, cu brotăcii din heleșteu. Cu duduțul motoarelor care se opreau chiar în fața benzinăriei, iar șoferii se interesau: „Cât e să-mi speli mașina?“, deși prețurile erau afișate. Sau: „Aveți cărbuni pentru barbecue? Bravo!“. „Îmi schimbi o roată?“ „Ce ulei folosiți?“ „Dom'ne, ce loc e ăsta! Nu știam despre el.“

Nici Omar nu știa. Omar-teroristul nu aflase nicicând ce era pentru sine locul ăsta cu două porți, cu o intrare de zi și cu una de noapte, cu o mahnureală continuă a după-amiezilor și a iernii și cu exaltări din nimic, care îl cuprindeau pe neașteptate. Nu știa până unde e visul lui și de unde începea realitatea, dacă ea exista cumva și dacă orbirea nu era doar un truc dintr-o veșnică poveste reluată, care nu se încheia nicăieri. Luase epopeea de la început, se simțea ca un Ulise al câmpiei, care își uitase drumul de întors. De aceea nu-și amintea dacă e un hoinar sau e exilat.

Se uitase din nou spre Eleonor și-o văzuse mișcându-se prin frunziș. Înțelese deodată ce îl nedumerea: Eleonor nu îmbătrânise deloc, avea același amestec de drăgălășenie jucăușă și de viclenie drăcească. De femeie și de pisică, de jucărie și de duh sumbru. Deschisese larg ușa și din capătul scărilor o striga pentru a treia oară: „Vino, Eleonor, vino, pis!“.

Eleonor se întinse, ca după somn, pe toată lungimea crengii de vișin și apoi se porni să-și ascută ghearele. Era frumoasă, nepăsătoare și îl sfida ca o necunoscută după care te uiți când trece pe stradă.

Își lăsă ușa vraște și alergă la dulapul de deasupra chiuvelei, în chicinetă. Avea acolo provizii de zahăr și

de cafea, ulei și câteva conserve de pește. Apucă la întâmplare o cutie cu file de macrou și începu să-i învârtă închizătoarea. Peștele mustea în grăsime și îl scurse pe o farfurie. Erau bucăți mari, fără oase, doar carne albă, îmbietoare. Se întoarse cu momeala în prag și o puse pe trepte, în fața ușii. Nu avea cum să mai dea greș: o văzuse pe mătă de-atâtea ori cum hăpăia pește: căpățâni solzoase de crap de la mesele lui Godun și rasolul de la chermeze.

O chemă încă o dată, deja alertat, enervat că nu se apropia: „Eleonor, fato, uite ce bunătați!“.

În sfârșit, coborî din copac și păși ca o balerină vreo câțiva metri. Pe Omar furia îl făcea să transpire, aproape că se năclăise la loc, ca înainte de a-și face baia. „Doamne, dacă m-ar vedea cineva!“, gândi despre sine cu milă.

Așezase farfuria pe scări și se ridicase în picioare. Dădea să plece, când Eleonor se grăbi, dar era o grabă de divă care mărșăluiește sub blițuri.

— Eleonor, vino, mătă afurisită!

Se opri și miorlăia alintat, flexându-și picioarele.

— Vino, pacoste blestemată!

Era ghiftuită sau își bătea joc de el. Urcă prima treaptă, apoi pe următoarea, leneșă, cu o grijă încetinită, ca într-o imagine în reluare. Peștele mirosea ademenitor, îmbăiat în ulei și în mirodeniile care mai fuseseră în conservă. Îl privi ca hipnotizată, îi dădu un ocol, apoi se uită spre Omar cu pupilele ei ca arsenicul. Miorlăi și se întoarse încet, pășind înapoi, cum venise.

Ca ziarist, semna Sebas Leclerc, dar îl chema Nasim Sehat și cu acest nume plecase din Yazd către Teheran și apoi în Franța, când avea douăzeci de ani. Dar acum împlinise cincizeci și trei și avea o fiică de nouăsprezece, pe care o făcuse târziu, cu o pariziancă. Între timp, divorțase și trăia singur. Sângele oriental al odraslei o dusesse în Beirut, să studieze designul, și el nu se împotrivise. În 2003, scrisese din Africa, din Afganistan și Irak, iar asta îi adusese un Pulitzer.

Trecea drept bogat, dar partea cu banii ținea de Sylvie, care lucra ca expert la Bruxelles, iar distanța dintre Belgia și Paris îi și separase. Și ei, ca și alții, erau victime sigure ale acestui flagel numit „cariera cu orice preț”. Corcitura de Sonia le călcase pe urme. Nu visa decât glorie și conturi serioase cu care să-și cumpere libertatea. Dar avea o problemă: era prea frumoasă, mai frumoasă decât se gândeau c-o să iasă o progenitură dintr-o slăbănoagă ochelaristă și un tată persan, cu nume francez. Se chema că se măritase și, în țara lui, ar fi fost de răs cu acest împrumut pe viață: numele european al nevestei, căruia el îi dăduse din iluzoria celebritate gazetărească. La Paris, era cunoscut cel puțin cât Bernard-Henri Lévy, doar că nu apărea așa des pe sticlă. N-avea timp de televizor, fiindcă, după divorț, călătorea foarte mult și, de obicei, către destinații care nu ofereau chiar vacanțe.

Dar, cu Teheranul, fusese fiică-sa cea care aprinsese chibritul. Îi scrisese din Byblos, unde își cumpăraseră o casă, din banii maică-sii: „Daddy, dacă tot sunt pe

jumătate persană, zic c-ar fi cazul să-mi știu originile. Nu crezi? Ia-ți o acreditare la Teheran. Simt că asta mă interesează“.

Abia studiase doi ani din designul cu care le împuia mintea, că se și plictisise. Își suspendase anul școlar, ca să „devină iraniancă“, dar, de fapt, era altceva: dăduse într-un fel lovitura, la modul la care o făcea și Sylvie, când o cunoscuse. La Beirut, se ocupa de un *boutique*, chiar în zona rezidențială a mormântului lui Hariri. Doar turiștii cumpărau flecușetele pe care ea le puneau în vitrine, la prețuri de Charles Lanvin. Peste toate, le plăcea numele: „Sonia d’or“ îi zisese amplasamentului și așa scria și pe etichetele „unicatelor“ pe care le expunea. Doar că Sonia nu făcea îmbrăcăminte (tată-său se jura că nu știe cum se ține o foarfecă!), ci huse de scaune. Tot Beirutul *new fashion*, care era minimalist și cam snob, își puneau, la bucătărie, șezutul pe huse cu mutra lui Che Guevara, semnate Sonia d’or.

Prezentarea ei din *France Soir* suna halucinant și putea să îl facă invidios și pe tată-său: „Tânăra Sonia, fiica unică a cunoscutului jurnalist Sebas Leclerc, dă o lecție de design arabilor, chiar la ei acasă!“.

Îi scrisese fiică-sii, ca răspuns la e-mailul de la ea: „Sonia, te descurci și fără Iran. Eu, mai mult decât tine, aș fi tentat să mă-ntorc acolo, dar sunt treizeci de ani de când tot încerc să găsesc momentul și momentul nu vine. Nu cred că e potrivit nici acum, deci, mai bine, uită!“.

Pentru Sonia, așa un răspuns era prea categoric ca să-i convină. În plus, mici coincidențe istorice o luau înaintea fiecăruia dintre ei: când, după primul mandat, Mahmud Ahmadinejad venise în Liban să-și salute susținătorii, Sonia umpluse Beirutul de huse cu fața lui

de faun surâzător, ducând un trandafir între dinți. Toată lumea încremenise. Polițistul anchetator nici nu îndrăznea să aducă o „probă“ ca asta sub ochii altora.

Doar că tinerii din Beirut aflaseră și considerau ipostaza ca fiind foarte *cool* și bună de dus în marșuri de stradă. Erau zece mii de pancarte ale liderului cu trandafirul, încât nicio grupare nu mai putea să le interzică. *L'Orient. Le jour* din ziua sosirii publicase portretul pe prima pagină. Sonia Leclerc luase chipul curajului de a face din liderul de la Teheran o figură de star nonșalant și la modă. Președintelui îi plăcuse. „Eminență, dar e o husă de scaun!“, se încercase să i se sufle în ureche. „Și, ce?!“, răspunsese. „Dacă fete ca ea or să-și pună fundul lor sexy la mine în brațe, înseamnă că huriile Coranului îmi sunt date din viața asta!“

În câteva ore, povestea se romanțase și mersese vorba că designerul Sonia d'or e pe jumătate iraniancă. „Aș vrea s-o cunosc!“, poruncise oaspetele, și fata lui Sebas, devenită dintr-odată Sehat, se-nființase mai mult decât radioasă. „Ești virgină?“, o întrebase de față cu toți.

Îndrăzneța Sonia se-nroșise până la rădăcina șuvițelor care îi alunecau de sub vâl, dar spusese răspicat: „Da!“.

Secvența, răspunsul și întrebarea bătuseră drumul Paris dus-întors și fuseseră luate de toate știrile. Sonia se văzu la jurnalul de seară, cu fular și mantou, dar purtând în ochi aceeași sclipire precum a maică-sii, care le spunea tuturor că e franțuzoaică.

— Te-ai gândit că și noi ținem fiecare, ca tot Pământul, de câte un punct cardinal? zise Veterinara.

Omar se uita pe un ziar și înălță pentru o clipă ochii. Era ca și cum o fetiță i-ar fi vorbit alintându-se: „Mie, cel mai mult îmi place culoarea verde!“. Ascultă mai departe, încercând să nu râdă. Iubita lui, goală-pușcă, stătea pe un pled desenat cu fluturi și își legăna un picior în aer. Era ea aproape un fluture, lenevind pe o vegetală, și Omar înțelise că, la prima mișcare, vietatea lui buimacă o să-și ia zborul.

— Tu nu ai cum să fii altfel decât de sud, te-ai gândit?

— Mhm...

Abia îngânase, ca să nu rupă vraja. Erau în mansardă și locul lui de dormit era al unui om singur. Femeia îi ocupase tot patul, deși se gândi că va adormi cu plăcere în culcușul în care ea stătuse pe burtă, strivindu-și sânii de așternut și înălțându-și, pe rând, câte o talpă înspre tavan. Ea îi alesese perdelele și îi comandase obloane de lemn care, vara, se trăgeau pe ferestre. Tot ea îi ceruse prietenului Godun să elibereze o chicinetă de lângă baie și amenajase un loc de gătit, absolut funcțional și care arăta chiar modern. Nu mai locuia studentește, ci ca un burlac înstărit, care avea un acoperiș și își cumpărase o mașină. Nu umbla mult și se ducea rar în oraș, dar, pentru că lucra la garaj, dădea bine să fie un bărbat cu o limuzină.

Își aminti de îndată momentul în care adusese mașina. „Viața mea e egală cu cantitatea de amintiri convenabile pe care le am.“ Era una dintre axiomele marelui Maradona, care emitea cugetări în timp ce vindea sicrie.

— Și tu știi ce e sudul, nu? o auzi din nou pe femeie. Păi, sudul e soarele, dragă Homer, asta nu trebuie să-ți spun eu. Sudul sunt stepele cu amurguri roșii, cu cerul clar, ca o coală velină, sudul e o vară cu cai, precum cei pe care i-ai văzut ieri în câmp...

— Dar tu?

— Dar eu, ce?

— Tu ce ești? Ții de care punct cardinal?

— Ei, credeam că ai înțeles până acum că sunt nordul...

— Serios? încep să se amuze Omar.

Era o aiureală deplină, cu nord și sud, deși, dacă se gândea bine, el era într-adevăr secol torid și înversunat al deșertului, uneori vântos, însă totdeauna fierbinte, pe când ea era ploaia care aducea iarba să-ți bată glezna, care îmblânzea praful, care făcea norii să crape sub fulgere. Ca și cum i-ar fi auzit gândul, Veterinara se sprijini într-un cot și îl întrebă indignată:

— De ce nu mă crezi? Eu chiar sunt tornada care vine cu spume și cu ouă de gheață.

— Ce spui tu? Chestia asta cu ouăle nu e un simbol femeiesc...

Chiar atunci cineva le bătu cu sfială la ușa de la intrare. Veterinara își trase tot roiul de fluturi deasupra ei, în timp ce Omar, care era în cămașă, își puse pe el niște pantaloni. Când deschise, o văzu pe bătrâna care aducea laptele pentru toată casa, ținând în mână o pâine și o bucată de brânză. Le primi înclinându-se

prin ușa întredeschisă, dar când o întrebă pe câți bani le dă pe-amândouă, femeia îi spuse că sunt de dar. Începu micul joc de „ba da“ și „ba nu“, de „așa nu se poate“, care semăna cu *taruf*-ul¹ persan, în care doi oameni se încură în politețuri și nu-și spun niciodată cu adevărat ce gândesc. Omar rămăsese cu două bancnote în palma întinsă, pentru că femeia o luase pe scări, prefăcându-se că n-aude.

Veterinara apucă pâinea și și-o duse sub nări. Era o pâine rotundă, ca un cap de copil, și simți că mai e călduță.

— Dumnezeu, asta nu e hrană să înfigi un cuțit în ea! Uite aici!

Îi lipise de față pâinea rumenă, aurită în țest și Omar o simți și el: era caldă, ca o inimă vie, dar mai ales mirosea precum chiflele lui Abdullah Ün, care era turcul aciuat între casele negustorilor de mătase. El nu cocea lipii, ca toți brutarii, ci „fețișoare de pâine“ pe care și le doreau mai ales copiii. În Yazd, era o invenție caraghioasă, toată lumea voia la masă doar aluaturile lui Fatemeh, însă pentru școală, de pus în ghiozdane și pentru dimineața de după ziua de rugăciune, erau delicioase „fețișoarele“ turcului. Le îndulcea cu stafide sau, dacă nu voiai dulci, le îngroșa cu cartofi și atunci te săturai din vreo două pentru o zi.

Abdullah, care zicea că n-ar ști să deseneze un câine ud, făcea pentru chifle obraji și guri largi și vesele, care surâdeau sub ochii rotunzi. Copiii le schimbau între ei, tocmai pentru că nu semănau și n-aveau nici același gust. După ce a început să vândă mai mult de

1. Formă tradițională persană de politețe exagerată și curtoazie, utilizată pentru a-ți flata interlocutorul atunci când trebuie să îi comunici un preț, o cerere sau o veste neplăcută.

trei cărucioare pe zi, Abdullah și-a dus chiflele către capitală. Ghazal nu știa că și turcul avea legătură cu Yazd, se opri în fața patiseriei pentru frumusețea anunțului: fețișoare de pâine!

Armin prefera niște „fețe” îmbufnate, cu gura ca o paranteză închisă și cu ochii punctați cu fistic, cărora le zicea „gogomanii”. Numai ce o auzea pe Ghazal dimineța vorbind din bucătărie: „Armin, să nu uiți să îți pui «gogomanii» în ghiozdan!”.

— Ce sunt gogomanii ăștia? întrebasese până la urmă, gândindu-se mai întâi la o jucărie.

Apoi îi văzuse: erau chiflele coapte de Abdullah, cu susan, cu miere, cu gust de brânză, cu nucă și scorțișoară.

— Nu credeam că nu știi, îi spusese nevastă-sa, apăsând pe cuvinte. Toți bărbații fac asta, de timpuriu, de când sunt băieți și până revin la mintea copiilor. Culeg „fețișoare” de femei tinere de pe unde pot, doar pentru desfătarea inimii lor...

Omar înghețase în rama ușii: ce aflase ea și de când? Începuse să fie un om cu probleme. Tocmai ce îl chemaseră la biroul lor de resurse și de calitate a cadrelor și îl întrebaseră de câte ori o văzuse pe Nooshin Ahmadi, condamnată din Abadan. Le spusese răspicat: „N-o cunosc!”, dar simțea cum i se încleștau fălcile. Un om cu probleme, la Teheran, e un om îngropat pân' la brâu. Nu spusese o vorbă acasă, dar se pare că pe Ghazal o întrebaseră prima.

Dar și turcul brutar își căuta nenorocul. După numai trei ani, când Armin chiar uitase de „gogomanii” de pâine, în locul patiseriei apărură peste noapte un depozit de lână neprelucrată. „Fețișoarele” deveniseră împotriva Coranului!

— Ai ceva să îmi spui despre ce-a fost în port? îl întrebase atunci, după ce copilul plecase.

Omar se trezise făcând pe prostul:

— Despre ce-a fost în port? Care port? Despre ce port vorbim?

Faptul că își amintise așa, pe nepusă masă, despre Ghazal, cu amanta de față, îl derutase. Care din ele două îi era umbra și care perechea? Rămăseseră în casă toată după-amiaza aceea, se iubiseră și metresa lui se copilarise cum rar o făcea, lăsându-l să creadă că, într-un fel, era îndrăgostită. Pentru el, părea mai complicat să își recunoască exact ce simțea, dar un lucru rămânea clar: Ghazal, cea care atunci, în bucătărie, renunțase să mai vorbească de Abadan, mai era doar în mintea lui. Trebuise să fugă ca să priceapă un lucru de la sine înțeles: că nu stăm pe loc, iar iubirile noastre ne rămân astfel doar în clipa în care le recunoaștem, pentru ca apoi să ne fie doar promisiuni ale unui îndepărtat început.

„Moartea are un merit pe care, de obicei, îl sfidăm“, îi zisese Godun la un parastas al neveste-sii, când stătuseră amândoi la aceeași masă, „ne lasă iubirile neschimbate“.

Se uitase la fotografia din ramă a băiatului său și Veterinara îl observase:

— Despre ce ți-ai mai amintit?

Joaca ei de-a nordul și sudul se pierdu într-un zâmbet trist. Nu putea să-i mărturisească, deși ar fi vrut să îi spună de-atâtea chestii care i se întâmplau numai lui: cum trecea în tablou cu pisica trufașă și veneau înapoi. Cum i se încețoșau ochii, din când în când, dar, mai ales, cum i se scufunda inima, fiindcă nu avea nicio siguranță în privința ei sau a lor. El era trăpașul care

o purta, precum Zet, cumințit sub șa, ori ea era iapa năbădăioasă, așa cum voia să o creadă Godun, iar el îi pusese căpăstrul?

Erau zile când viața i se părea limpede și ușoară. Nu era cu femei în acele clipe. Alteori însă, panica locuia în el ca o vietate speriată, ca o inimă nouă, care îi bătea în stomac sau în partea dreaptă, sub umăr. „Poartă-te ca un om cu cap“, își spunea stând încovoiat peste propria durere de vîntre, iar strânsura din mațe îl doboră.

Cel mai des i se întâmpla la sfârșitul zilei de lucru, când tot ce i se părea prietenos amuțea și o tulburare necunoscută începea să frământe câmpul, liniștea din preajmă, obiectele. Prin benzinărie trecea doar câte un șofer de camionetă, iar garajul era închis.

Nu era nici dimineață, nici noapte, ci doar lîncezirea istovitoare a timpului scurt dintre asfințit și căderea nopții. Atunci demonii lumii treceau prin el precum peștii printr-un năvod. Neliniștea devenea ca un zid pe care nu putea să-l străpungă. Nici tablourile nu îi mai păreau altceva decât urma unor ferestre zidite, de nepătruns.

Eleonor nu era de găsit în minutele acelei derute, și nu doar ea, ci orice suflet viu care voia să se ascundă ori să uite că și el mai trăiește acolo: un televizor mergea singur între două vitrine ticsite cu Red Bull și Coca-Cola. Lângă lac, vrăbiile care se scăldau în țărână dispăreau alungate de vînt. Tăceau broaștele și greierii în lan, iar Omar își auzea respirația. Treceau astfel ore ale fricii ori ale unei singurătăți încordate, care se dizolva chiar la limită, când simțea că înnebunește. În asemenea treceri era străin, presimțea că nu e de-al

locului. Se simțea ca un corb fără cuib, un fel de navigator cu o hartă de pe care se șterseseră drumurile. Ce ne dă sens într-o viață? O țintă și credința că știm direcția mersului ori doar mersul în sine?

Sprijinit de peretele barului din micul bistrou, se uita drept în față, spre platforma întinsă ca o arenă, dincolo de pompele de benzină și, ca la orice trezire din spaimă, spațiul acela îi părea la fel: amenințător și nesigur ca un poligon pentru trageri, lipsea doar plutonul de execuție. Se uită mai departe, intens, și, dintr-odată, știu: era ca o pistă a angoasei, de acolo îi venea neli-niștea. Limbul acela de sec, fără pomi, fără iarbă, așezat ca o cicatrice între benzinărie și câmp, trebuia umplut, îmblânzit, așa că se pomeni spunând tare:

— Tu vezi ce urâtă-i fâșia asta dintre benzinărie și câmp, arată ca o chelie în toată priveliștea!

Vorbea cu îngrijitoarea, care tocmai intrase în tura de noapte, pregătită să spele holul și toaletele. Femeia se opri pentru o clipă și fixă cu privirea, prin ferestrele restaurantului, fâșia de gol, apoi nu spuse nimic, doar oftă.

„Trebuie să afle Godun“, se gândi dintr-odată și chiar o apucă înspre casă, hotărât să îi spună.

În livingul mare, de la parter, se vedea lumină și Omar ciocăni la ușă, iar ușa, care nu era încuiată, se deschise ca de la sine. Nu-ndrăzni să pășească înăuntru.

— Ești aici? întrebă. Hei, Godun!

Grăsunul apăru dinspre dreapta, unde, într-o încăpere mai mică decât mansarda, își improvizase biroul.

— E ceva? zise îngrijorat.

— Cred că mi-a venit o idee, îi spuse rușinat că deodată dăduse buzna. Vezi fâșia asta golașă din fața vitrinelor? Ne alungă clienții...

— Homare, e noapte, ce tot vorbești?

Dar, în timp ce privea împreună cu prietenul lui în direcția pompelor de benzină, fu ca al doilea ochi, ca a doua ureche a aceluiași corp:

— Știi că ai dreptate? Cum de ne-a scăpat asta? Pe un spațiu atât de larg să nu fie nimic, măcar o parcare?

Nu opreau atâtea mașini cât să n-aibă loc să rămână, dar nu mai conta, era important că Godun pricepuse și-i dădea mână liberă.

Dis-de-dimineată, Omar adusese oameni să sape, dar cazmalele se-nfigeau în pământul bătătorit ca în iască. La amiază, plătise un utilaj să le facă treaba. Godun nu se interesă cel puțin despre ce avea să urmeze. Doar simțea că prietenul îi e din nou fericit, chit că nu avea să dureze. După o vreme, se miră totuși de ce nu le răsare gazonul.

— Poate nu l-ai udat?

Dar Omar făcea pe misteriosul. În septembrie, când căldura se mai stinsese, peste locul în care nu crescuse nimic așezase lespezi de râu și pusese nisip. Comandase pietrarilor care ciopleau cruci în sate din preajmă o masă cu două bănci, apoi o scăriță de calcar, răsucită și cizelată, care arăta ca un obiect prețios în lumina după-amiezii.

— Tu de-a ce te joci? Întrebase Mémé, pentru care se terminase vacanța și nu mai putea să îi sară o zi întreagă împrejur, pândind cum trebăluiește.

După ce începuse măsurătorile, scriind pe pământ zvastici, sinusoide și semne, toți cei care se opreau la garaj ori intrau în bistrou bănuiau că o luase razna. Angajase mai mulți neghiobi și munceau cot la cot până când, la un asfințit, descărcară iedera. Erau tufe mari, cât un stat de om, de un verde închegat și

întunecos. Le înfipse în amalgamul de linii, curbe și zvârcoliri, până ce o inimă albă apăru ca un miez în pâine, în mijlocul labirintului. Chiar acolo, în centru, ca-ntr-o cupă de mac care tremură, susținându-și semințele, înălță spirala, străvezie ca un os șlefuit.

— Ce năzbâtie ai născocit? îi zisese Godun, când ajunsese aproape.

— E un labirint, îl asigurase Omar, pariez că ai să te încurci încercând să îi dai de capăt!

— E noapte, zic să facem asta în plină zi, ripostase gazda.

Se dusesse vestea de labirint. Labirintul de iederă sau „grădina arabului“ devenise un loc mai știut decât fuseseră vreodată benzinăria cu bistroul ei elegant ori spălătoria, garajul și câmpul întreg, cu Veterinara sosind pe cal.

Prins între tunele și bolți și întortocheli vegetale, spațiul se lărgise de zeci de ori. Văzut dinspre casă, îți părea un golf înverzit, un joc de cotloane și ascunzișuri. Mulți veneau, mai nou, ca să intre în vicleșugul acestor rotiri și îndepărtări față de o scară în spirală, care apărea ca un ax al întinderii de vile și curți, de lanuri de rapiță și de grâu.

— Scara pentru ce e, Omar? întrebă Isabelle.

— Când ajungi în mijloc, te urci și vezi totul de sus, mai prinzi suflu, îți faci planul de mers mai departe, știi cum să nu te încurci...

Godun, la-nceput, se-mpletise vreo două ore pân' la ieșire. Apăruse nervos, nădușit:

— Sfinte Sisoe, să le spunem curioșilor să-și ia hrană și apă...

Nu crezuse că simple tunele de ierburi răsucite pe piatră vor aduce atâția zeloși. Toți voiau să găsească secretul ieșirii și miezul din labirint.

O vreme, fu mândru de ce clădise. Se plimba ca un struț printre vizitatori și zâmbea: „Ce e cu Omar ăsta?“. „Ei, ce e! Îi place să vadă lume!“

Omar plantă o magnolie lângă iaz și vrejuri de mure de-a lungul gardului de la fermă. Puse arbuști de tuia lângă parapetul ce despărțea labirintul de lan și arbuștii rămâneau verzi și iarna.

În încâlceala de fibre și frunze cu zimți începeau să se-adune fluturi, iar localul „La Homar & Godun“, care devenise „La Teroristu“, acum devenea „Labirintul de iederă“.

Veterinara, în şa, dispărea ca o fata morgana a câmpului. Omar o ducea cu privirea până departe, pe graniţa lanului mişcător, unde totdeauna părea că se termină lumea. Când i se pierdea cu totul din ochi, un tremur fierbinte îl străbătea dinăuntru. Nu-i plăcuse vreodată acel fior care îl făcea să se simtă nesigur şi tulburat.

Noroc că se întâmpla numai primăvara şi în lunile călduroase, când Zet era liber să alerge cu ea de-a lungul ogoarelor. Se îndrăgostise în plus de figura ei călătoare, cu călcâiele strânse pe burta calului şi cu sânii săltându-i pe sub cămaşă.

Pentru Omar, care nu văzuse decât măgăruşi înşeuăţi şi cai mici de povară, femeia şi Zet erau o apariţie teatrală. Veterinara, de fapt, nu făcea un gest decât pentru efectul scontat şi Omar se-ntreba când o să obosească. Era ca şi când un fumător de lulea, din cafelele lui de acasă, i-ar fi suflat totdeauna fumul în faţă.

Când armăsarul rămânea singur, să pască, Omar îl cerceta stând sub nuc şi se aştepta să îi piară de sub priviri, ca un duh. Avea o măiestrie regală în felul cum era desenat, de aceea, când făcea zgomote, fornăind pe nări ori mişcându-şi coama, Omar tresărea stânjenit din amorţeala lui somnoroasă.

Într-o dimineaţă, Veterinara o pusese pe Belle în şa şi fetiţa scotea ţipete ascuţite de spaimă şi încântare. Omar ieşi în uşa garajului, căci lucra, şi se uită în plin soare la grupul lor: chipul Veterinarei era concentrat

ca al unei dresoare, iar Zet mergea ca un acrobat care poartă un ou. Altă dată văzuse ceva cu totul uluitor și întâmplarea îl descumpănise ca atunci când Eleonor nu mâncase peștele. Zet era priponit într-o îngrăditură din spate, între fermele lui Godun, și Omar încerca din nou să-l vadă de-aproape.

Calul stătea nemișcat, cu ochii deschiși, precum o efigie de catran pe smalțul curat al după-amiezii. Era neînchipuit de frumos, cu crupele mătăsoase și roba de un negru profund, care cobora în albastru.

La un moment dat, o albină sau poate o viespe îi roi în jurul urechilor și i se proiectă drept în ochi, ca un vârf de săgeată. Omar însuși sări ca ars, dar calul abia schiță un freamăt al nărilor. Lăsă zburătoarea să îi alunece pe luciul pupilei, ca pe o pieleț de măslină, ca și cum era mort.

Aștepta încordat și insecta prinse curaj, îi trecu spre buza de sus, care îi păru netedă, ademenitoare.

Omar strânse pleoapele, să nu vadă armăsarul înnebunit de înțepătură, dar, fiindcă nu îi simți saltul de durere în aer, se uită și-l văzu pe Zet cu dinții rânjind, ca în spasm. Viespea se lăsă înșelată, coborî de pe buză pe incisivi, căutând răcoarea salivei, și-atunci Zet o înghiți brusc, ca pe o măciulie din iarbă.

Omar se înspăimântă încă o dată, gândind că veninul și acul au să-i țâșnească în cerul gurii, însă armăsarul rămase placid ca un rege cu glezne fine și grumazul de sticlă mată, în care o insectă se pecetluise de vie.

Cu alte cuvinte, Veterinara și calul veneau spre el dintr-o stare nelămurită a lucrurilor. Dar dacă el nu era decât un smintit care se încăpățâna ca detaliile să-i trimită mesaje de descifrat?

Se întinse pe-o parte, în locul de unde privise, și tot împrejurul, cu cotețele fermei, cu stupii pe care Godun tocmai îi pregătea, i se arătase deodată de o plictiseală istovitoare.

Veterinara isca spectacol în nepăsarea câmpiei și a marginii de oraș și în așteptarea crispată a exilului său de înstrăinat.

Abadan era un puț cu benzină. Când Omar a pus Atalpa în port, locul arăta mai degrabă ca o pată de ulei curs din conducta rafinăriei.

Era pe-nserat și, când a oprit o mașină, taximetristul l-a întrebat:

— N-ai să-mi dai o țigară?

Omar i-a întins pachetul, iar pentru că mai erau numai două, i-a spus:

— Ia-le, că mai am în valiză!

— Nu se poate așa, i-a răspuns, ca și cum îi făcea o favoare, dar, în cele din urmă, le-a luat cu totul și au pornit.

Estuarul lui Shatt al-Arab scotea o duhoare de mâl, înfrățită atunci cu tutun și cu damf de pește.

— Cum e? Vi se împotmolesc bărcile? întrebese Omar. Am citit ieri în ziare...

— Se împotmolesc mai de mult, de pe vremea englezilor, spuse șoferul, uitându-se în față.

Era un *bandari*¹ de-al locului, negricios și neras, ca un cioclu. Omar nu mai fusese în sud, atât de aproape de graniță, iar priveliștea orașului ars îl înfricoșa. Câmpul din Darkhuien, unde altădată fusese turnul cu flacăra, arăta precum carnea vie, iar în locul cisternei de păcură vedeai cratere largi ca după bombardament.

Era sfârșitul anilor '90, Khomeini murise, li se încheiasă războiul, iar în Europa căzuse zidul Berlinului. Venea primăvara, deși în Abadan era greu să știi

1. Locuitor al litoralului persic, la granița cu Irakul (pers.).

anotimpul. Ici și colo reîncepuseră viața, erau restaurante și motelul de tranzit, din aeroport, dar grămezi de moloz se ridicau pretutindeni.

Urmau să-l cazeze la un stabiliment al rafinăriei, chiar dacă din AIOC¹ rămăsese doar câmpul. În Bahmanshir, la ieșirea spre râu, încercau să construiască un pod, iar pe locul cinematografului „Rex”² se puneau încă flori, pe care le înfoia briza.

Ajunsese într-un cimitir nou, sau avea doar impresia, din pricina pământului scos din gropile pentru fundații.

— Stai la casa de oaspeți, murmurase șoferul.

Nu îi mai vorbea la plural, îl trata ca pe frate-său, ceea ce pe Omar îl mâhni. Nu credea să le pară prea tânăr tuturor celor din jur, sau poate că da, din pricina pielii deschise și a trăsăturilor lui care străluceau ca un picur de lapte în amestecul de arabi și de turci, ce făcea din *abadanizi*³ niște corcitură ale Persiei. Războiul

-
1. Anglo-International Oil Company, complex petrolier anglo-iranian, naționalizat în 1950, care devenise cel mai mare din lume la sfârșitul anului 1970. Distrus complet în 1980 de armatele lui Saddam care au invadat litoralul persic, a fost refăcut în 1993.
 2. În 19 august 1978, Cinema „Rex” din Abadan a fost incendiat, iar dezastrul s-a soldat cu 400 de victime. Acest atentat a fost considerat „chibritul” revoltelor împotriva șahului Reza, care au culminat, șase luni mai târziu, cu victoria Revoluției din Iran, când islamiștii au preluat puterea. Pentru sângerosul atentat din Abadan a existat și o ipoteză conform căreia șahul s-ar fi orientat în mod special către cinematograful „Rex” cu unicul scop de a-i ucide pe disidenții politici adunați să vizioneze un controversat film anti-guvern, „Gavaznha” („Ușa”), în care rolul principal îl deținea celebrul actor Behrouz Vossoughi.
 3. Locuitori ai portului Abadan.

mai lăsase ceva din fațadele de cărămidă roșcată, ce duseseră gloria portului, ținându-i renumele englezesc de „micuțul Manchester“.

Bărbații erau vorbăreți și femeile foarte islamice. Comercianți, dar și pelerini, care se îndreptau spre Kerbala și spre Nadjaf, rămâneau în port câte o noapte, înainte de a trece pe apă în Irak, la Bassora. Arabistanii fideli lui Saddam își găsiseră neveste persane și rămăseseră în piața de pește și de uleiuri, de unde turbanele lor se vedeau ca albușul de ou. Mai erau negustorii de pepeni și aceia de porumbei, care nu părăseau niciodată spațiile deschise ale radei.

Omar ajunsese de *Chaharsbanbek*¹, chiar în seara aprinderii focurilor, și de-aceea nu îi spuse șoferului să-l ducă în bază, unde, probabil, așteptau să-l cazeze în vreo *mebmansara*², ci să-l lase la ceainăria englezilor.

Dar nimic nu mai era așa cum fusese. Venise în orașul cu un singur plămân, unde oamenii umblau ca furnicile pe puntea vapoarelor și jos, pe ponton, dar nu era viață. Zburau avioane spre Teheran și treceau șalupe cu marfă, se scurgeau lumini și sclipiri de pe țărmul arab, dar ceva era prăbușit. Abadanul murise.

Pe Nooshin o cunoscuse dimineața, după ce hoinărise ca un nebun, cu bagajele după el, așteptând răsăritul.

Nooshin Ahmadi era învățătoare la o școală a martirilor, chiar în port. Le predă Coranul copiilor ai căror părinți dispăruseră în războiul de opt ani cu Irakul și

1. Sărbătoare preislamică, denumită și „miercurea focului“, pentru că are loc în ultima miercuri înainte de Nowruz. În această zi se aprind focuri peste care iranienii sar, cu credința că astfel își alungă necazurile.

2. Casă de oaspeți din incinta unei instituții (pers.).

tot ea se ocupa de provizii. Stătea între coșurile cu scoici și creveți și voia să cumpere. De cum o văzu înțelese că o mai întâlnise cu o seară în urmă și că ea era fata care alerga pe rotile, împrejurul flăcărilor. Îi trecuse ca o săgeată pe lângă ochi, gata-gata să-l nimerască. Nici că se gândea că există așa ceva: o femeie, în centrul orașului, gonind ca o pasăre urmărită. Se mirase că gărzile n-o opresc. Adevărul e că n-ar fi putut: apărea ca o umbră și se topea. Era toată în negru, ca o mierlă a nopții, și ți se părea că ai visat, întâlnind-o.

— Ai văzut-o? întrebuse șoferul care îl ducea cu taxiul. Într-o zi ai să auzi că au spânzurat-o. Cât au să închidă ochii? O ființă fără mamă și tată, ca toți ailalți... Carne pentru război... Ai să-i știi după zbierete, ai să vezi. Stau ca oile într-un țarc și nu văd decât cerul deasupra capului. Nu cunosc altceva din afara curții.

La început îl urâse pe acel *bandari* care conducea și vorbea întruna, ca un radio lăsat deschis.

— Iese totdeauna așa, singură, prin oraș?

— Nu, doar câteodată, mormăise șoferul. Doar când i se face de moarte...

O conduse cu coșurile până aproape de școală. Când lovi ciocănelul în poarta din zid, voci subțiri de copii începură să strige:

— Nooshiiin! Nooshiiin!... deși n-o vedeau.

Centrul din Abadan al școlii coranice arăta ca un fort protejat de pereți, nu puteai să ghicești ce se află înăuntru. Doar localnicii portului cunoșteau adevărul: că acolo era și o școală a martirilor, unde se pregăteau copiii eroi. În anii războiului cu Saddam, mulți alții ca ei culeseseră minele de pe fronturi. Ziarele erau pline de figurile lor zdrențuite de piele și mutilate. Își aduse

aminte de Armin în pătuț și de felul cum Ghazal l-a înșfăcat, disperată, când a văzut prima fotografie.

Apăru un soldat să deschidă zăvoarele. Doar atunci, o secundă, a privit-o de-aproape pe învățătoarea misterioasă. Nu era măslinie, ca nativii din golf, ci o corcitură gingașă, cu oase prelungi și cu ochii căprui, ca ai arienilor. El era însurat și străin de port, ea – o fată a credinței, dar un lucru fusese lămurit între ei: o plăcea și ar mai fi vrut s-o revadă. O îndrăzneală care i-ar fi făcut pe amândoi să atârne, cum zisese șoferul, de o macara, într-o piață.

Îi zâmbi cu crispă acestui gând: „Aș fi un mort tânăr și chiar frumos“. Dar Nooshin era și mai tânără. Dacă împlinise nouăsprezece ani ori avea cu doi-trei mai mult. O luă, în sfârșit, înapoi spre trust și își spuse că avea să o uite.

Nooshin a fost dragostea lui vinovată, secretul inimii. A stat, ca inginer, șapte luni în fostele antreprize ale șahului și a făcut reparații. A învățat portul, mergând pe jos ori ducându-se cu mașina până la vechea rafinărie, dar și-a petrecut răsăriturile la docuri și între vânzătorii de pește, de unde o văzuse că își cară proviziile. Ea a fost ceara îmbălsămată care a umplut crăpăturile dintre el și Ghazal, miezul dulce și acru al sfârșitului tinereții.

Chiar era o preoteasă a martirilor, așa cum crezuse, dar fusese *sigbeh* pentru un *mullab*. Când s-a săturat să o aibă, propovăduitorul Coranului a trimis-o în singura cameră a internatului școlii care avea doar un pat. Celelalte aveau câte zece și erau pline de zumzet, ca stupii. Dar Nooshin acolo crescuse.

La începutul războiului, avea nouă ani și, pentru că școala se închisese, o învățătoare, Zohreh, a luat-o acasă și a ținut-o cu fiica ei. Se-ascundeau toate trei din fața atacurilor, făcând rugi ca războiul să înceteze. Spre deosebire de Khorramshahr, care se predase arabilor, Abadanul a rezistat unui asediu îndelung, care a îmbăiat estuarul în sânge.

În al doilea an, când școlile s-au redeschis scurtă vreme, Nooshin și sora ei adoptivă au aflat ceva colosal: Hossein Fahmideh, un băiat de la o clasă vecină, devenise *shahid*¹ după ce ascunsese o grenadă pe sub cămașă și se aruncase cu ea sub un tanc. Figura copilului

1. Martir, erou venerat în memoria colectivă.

apăru pe un timbru și vorbeau despre el la televizor și la radio. Sicriul lui, înjumătățit cam cât o cutie de cretă, a fost pus în sala de sport și l-au plâns cu toții, dorindu-și să-l reîntâlnească în paradis.

Seara, cele două fete s-au rugat de Zohreh să le lase pe front, mai ales că înainte mai plecaseră îngeri, băieți și fete, cu care părinții lor se mândreau. Zohreh le pregăti pe-amândouă și dădu semnătură și pentru orfană, ca și cum chiar ea o născuse.

Din Infern, s-a întors printr-un mare noroc, fiindcă s-a îmbolnăvit de malarie, însă pe Zohreh și pe fata ei nu le-a mai văzut niciodată.

Dacă fericirea avea un gust, atunci Omar îl aflase în înduioșările lui Nooshin pentru lucruri neînsemnate. Lucra toată ziua, pe rupte, la trust și seara se furișau la cinematograful „Taaz“, să se țină de mână pe întuneric.

Într-o noapte, a iubit-o pe un vas ancorat, după ce i-a mituit pe pescari, și apoi au așteptat răsăritul. Prin ea, s-a întors la o bucurie pe care, ca tânăr, Omar n-o trăise vreodată, pentru că fusese copil de *zartoshti*. Într-o zi când Nooshin nu a mai venit la întâlnire – era în preajma plecării lui –, a aflat că o arestaseră și o anchetau pentru droguri. Cu siguranță era o înscenare – orice puteai spune despre orfană: că fusese o prostituată a Islamului, că avusese un frate *tudeb*¹, dar nu o afacere cu stupefiante.

Șeful proiectului din AIOC i-a transmis cu multă fereală, când Omar ajunsese la Teheran, că Nooshin atârnase sub pod o după-amiază întreagă și că orfanii de la școala martirilor o strigau și o jeliseră până seara.

1. De la Hezb-e Tudeh Iran (Partidul Maselor din Iran), partid comunist, creat în 1941.

Pentru a doua oară, în câmp, lângă labirintul de iederă apărură topometriștii. Prima dată veniseră pe zăpadă și picioroangele aparatelor lor lunecau pe crusta îngroșată a iazului înghețat ca lăboanțele unei lișițe caraghioase, ce nu știe decât mersul pe apă.

Dar acum era vară, grâul îți ajungea pân' la brâu, astfel că atunci când Omar părăsi garajul, să le iasă în întâmpinare, nu văzură decât un cap de bărbat tresăl-tând pe deasupra lanului.

— Dumneata ești Godun?

— Nu, sunt asociatul, Omar, dar sunt gata să vă ajut, zise prins de o încântare ciudată, fiindcă se gândea numai la șosea și la felul cum ar fi urmat să străbată întinderea foșnitoare de rapiță și de spice.

Liniștea ar fi pierit alungată, cu țărâitul greierilor cu tot, și în locul ei s-ar fi ntins o autostradă cu patru benzi, ca o cale regală a luminii și a începutului.

— Sper că o s-o numiți tot așa cum fusese vorba întâia oară, mai zise Omar răsufând ca un om care alergase.

— Parcă mai contează... răspunse unul. Important e că locul e mult schimbat și au apărut case pe care șoseaua le va muta ori le va tăia pe din două. Ce-au avut oamenii ăștia în cap când și-au răspândit curțile în halul ăsta lipsit de noimă? Și proprietarul, prietenul dumitale, Godun, cum de le-a vândut astfel?

Omar îi privi dintr-odată năuc, ca picat din lună.

El, care nu avea parte din întinderea de pământ pe care o puteai cuprinde cu ochii, niciodată nu se gândise la ceea ce alții știau deja: Godun feliase din câmp ca din cozonac și se îmbogățise însutit vânzând loturi cât o batistă îmbogățităilor „din noua democrație“, care apăreau în exod din oraș. Dintr-odată lucrurile se

lămuriseră: înțelegea și cum se făcuseră banii pentru campania partidului în care Godun candidase ca deputat, și cum achitaseră utilajele de la fermă, extinderea iazului, plus amenajările de la noua crescătorie de crap.

Godun nu vânduse loturile pe viață, ci le concesionase pe câte treizeci de ani, cu vile pe care tot o societate de-a lui le pusese peste fundații. Erau case ușoare, din conglomerat, pe structuri de lemn, gata ignifugate, cu acoperișuri cărămizii ori roșu-cireasă, ca niște miniaturi risipite în larg. Era un mod nou, nemai-încercat, prin care Godun chiar că se juca de-a grădina raiului, într-o albie fără apă. Căpătase copii, acareturi, animale de companie, șobolani aciuiați din lan, cârțițe, viituri și noroaie, instalații de gaz metan, chioșcuri și rigole, obiceiuri de îmburgheziți. Locatarii primeau drept de preempțiune, așa că, după trei generații, puteau să-și cedeze locul nepoților ori s-aleagă încă treizeci de ani. Părea un sistem fără concurență, încă nerăspândit la scară de masă, însă devenea clar de ce proprietățile lui sunt mai ieftine și fiabile, plus că împărțeau o iluzie de schimbare: „După treizeci de ani, te mai sature și de propria piele, și de aceeași nevastă, și de locul în care stai. Dacă nu ești legat, simți nevoia să cauți ceva mai bun“.

Topometriștii îi povestiseră toate astea pe îndelete, stând la umbra unui salcâm. Pomul era prea tânăr, soarele răzbătea printre crengi și îi toropea. Unul dintre bărbați își ridică șapca de pe clăia de păr asudat și își șterse fruntea. Era un tip slab, cu fața ciupită și cu riduri adânci deasupra sprâncenelor.

— Dumneata cum înduri să trăiești aici? Pare că e capătul lumii.

Omar nu găsi că ar fi trebuit să răspundă. Se uită pe deasupra lanului, ca și cum el ar fi fost așteptat să facă măsurătorile.

— Toate astea au să dispară... va fi Calea Soarelui, adică șoseaua, mormăi pentru sine și strânse ochii.

Pentru o clipă, retina lui se blură ca lentila unui ochean întors de-andăratelea.

— Ce s-a întâmplat? zise omul. Parcă ți-ar fi luat fața. E prea tare căldura, așa e?

Omar abia atunci realiza că țâșnise în picioare și apoi cine știe ce mai făcuse în secunda aceea de întuneric.

— Pentru ce n-ați venit mai de dimineață? îndrăzni să-i întrebe.

— Păi ți-am spus că e capătul lumii! Până am găsit locul...

Omar pricepu că nu ei fuseseră cu o iarnă în urmă. Fără vreun motiv, se simți ușurat. Începu să-și adune vorbele, ca și cum ar fi fost important să-i înduplece:

— Ce-i lipsește locului e autostrada, o să vă dați seama de asta. În rest, toată împrejurimea de-aici face cât paradisul.

— Mă lași? zise cel de-al doilea, care nu vorbise. Cum să fie, domnule, paradisul? Ne-mbiai la o halbă rece, dar nici după șapte n-o să mi se pară că înfundătura de-aicea e paradisul...

Tocmai ce intrau în bistroul benzinăriei și răcoarea din interiorul presărat cu mese din sticlă le adusesese pofta de viață.

— Uite colea un loc de trăit! spuse primul topometrist.

— Cum să cauți raiul în câmp? se miră și al doilea. Doar dacă ai postit în toți anii și te-ai pregătit pentru nemurie.

— Las-o, că n-ai niciun haz, zise celălalt. Fă mai bine semn pentru bere!

Omar își reaminti că e gazdă și chemă chelnerul.

Treptat, spaima lui dureroasă se schimbă într-o amorțire. Nimeni nu mai vorbea de șosea. O uitaseră. Printre casele risipite precum zarurile pe o tablă de joc se despleteau drumuri care înălțau praf, iar Omar, de la fereastra bistroului, văzu două motociclete, apoi o furgonetă cu mobilă și, în cele din urmă, o femeie în rochie verde, pedalând pe o bicicletă.

Topometriștii își simțiseră foamea râcâindu-le în stomac:

— N-am putea să mâncăm de prânz? zise cel care purta șapcă.

Nu știa când trecuseră două ore. Mai întâi stătuseră sub salcâm, după asta fugiseră de căldură. Ustensilele lor, rămase în câmp, semănau cu catargul smuls al unei corăbii ce eșuase.

— Văd că doar fumezi, nu mănânci? întrebă din nou cel cu șapcă.

Omar se uită peste creștetul celui care îi pusese întrebarea, către spălătorie și pompele de benzină. Ziua sclipea ca o oglindă curată, în care se reflectau arbori, un șofer care făcea plinul și un angajat al benzinăriei. Dintr-odată, tipul în salopetă ridică brațele și-ncepu să le bată ca pe niște aripi în jurul capului. Omar se pornise de mult spre ușă, când o voce strigase dinspre teighea: „Afară arde! Arde în câmp!“.

O combină care secera grâul se-aprinsese ca o torță uriașă și patru bărbați alergau să îl scoată pe băiatul prins în cabină. Era ca și cum în mijlocul lanului s-ar fi aprins un altar înalt, cu jertfă cu tot. Nu știa cum în minte i se născuse un gând ca ăsta.

Topometriștii își sorbiseră ciorba și transpirau așteptând următorul fel de mâncare. Omar se lăsă în iarbă și închise ochii. Pentru o clipă, nu îi mai văzu pe cei patru care goneau și nici rugul dezlănțuit ca un semn din pământ ori poate de sus, din mânia celui pe care, cândva, pe când sufletul lui era pur, îl slujise și îl adorase: „Te voi recunoaște drept sfânt și puternic, Ormuzd, atunci când mă vei ajuta cu mâna cu care tu împarți plățile pe care le dai, prin dogoarea Focului tău, păcătosului ca și dreptului – și când puterea Cugetării Bune va veni pân’ la mine”¹.

1. Gātha Usvaiti, *Yasna* XLIII: 4.

Prima oară când o văzuse era în biroul Organizației, în decembrie, când militarii americani trimiteau rapoartele. Din Kabul, tot la acea dată, venise și un afgan, Nazir Alimy, avocat care lucra împreună cu cei de la Teheran. Auzise de el de mai multă vreme și despre un prieten de-al lui, Hayatullah Jawad, care se afla deja la pârnaie.

Alimy era însoțit de un băiețel, dar Sebas nu îl zărise de când intrase, fiindcă ochii lui rămăseseră ațintiți asupra femeii. Nu știa dacă e ziaristă ori o reprezentantă a baroului, însă, oricine ar fi fost, părea clar că e altceva decât mai întâlnise.

Se prezentă și, așteptând lângă ușă, începu să-i asculte vocea, fiindcă ea continua să-i vorbească afganului înalt și uscat, îmbrăcat într-o tunică de lână, care îi ajungea la călcâie. Cu asemenea învelitoare, peste pantalonii rugoși, de culoarea nisipului, te putea lesne induce în eroare, ca să îl crezi vreun negustor de tutun sau de pielărie.

În fapt, era un tip instruit, care vorbea bine engleza și alte câteva dialecte locale pe care Ghazal, născută în Teheran, nu le pricepea.

— A fost *bacha* primarului, patru ani, îi spusese bărbatul. Americanii scriu simplu: *boy play*, dar un *bacha bazi* e mai mult de atât, ar trebui să-i vezi corpul. *Bacha bazi* e un sclav sexual și o sursă de bani pentru proxenet. Orice neascultare înseamnă o cicatrice, ia uită-te!

Abia atunci Leclerc îl văzu pe minorul cu sprâncenele epilate și cu ochii fardați cu khol, ca femeile.

— Arată-i, te rog, piciorul doamnei avocat!

Micul faun își scoase talpa din pantofii de dans cu care era încălțat și o înălță până în dreptul mesei. Peste o arsură urâtă, pielea se strânsese sub forma dinților unui ferăstrău. Ghazal vru să întrebe pentru ce îl pedepsiseră într-un hal ca ăla, dar renunță. Se gândi pentru o clipă la Armin Caryan și figura i se umbri.

— Pune-l sub protecție, zise, atât cât poți și spală-l pe față!

Nazir Alimy se întoarse deodată și îi spuse cu glas prietenos, ca și cum s-ar fi cunoscut:

— *Salom*¹, îți doresc o ședere lungă!

— *Insb'Allah*²! răspunse Leclerc, făcând-o pe Ghazal să zâmbească.

Așadar, era avocată. Ea era deci a doua Shirin, cea care se lupta pentru drepturile copiilor și ale femeilor abuzate. Orfanul cules la opt ani de prin satele sărace din sud o fixa cu ochii lui de șopârlă.

— Știi să scrii? îl întrebă cu vocea înmuiată, dar băiatul nu înțelese.

— N-a fost niciodată la școală, știe doar să danseze. Însă analizele lui de sânge spun că e seropozitiv.

— Atunci, chiar avem o problemă, zise avocata, oftând. Trebuie să-i găsec un medic.

Alimy se-ndreptă spre ieșire mergând de-andăratelea și făcând plecăciuni cu mâna la piept. Pân-atunci se purtase exact ca un oficial și, dintr-odată, felul lui de a părași încăperea unde se afla și o femeie frumoasă îi aminti că erau orientali.

Rămași doar ei doi și o secretară, Leclerc începu să se simtă nesigur: ce stil îi plăcea avocatei mai mult? Cel camaraderesc și neutru, al Europei, sau curtoazia asta

1. Bună ziua (pers.).

2. Allah să te binecuvânteze! (pers.)

deșucheată a bărbaților din Orient, care sodomizau băieții?

Din fericire, Iranul era mai vigilent în privința acestor practici. La adăpostul Coranului, care cerea moartea pentru oricare pederast, dar nu îl învinovăța cu nimic pe vreun pedofil, se petreceau și la Teheran orgii cu copii, dar rămâneau camuflate în cercurile preainstăriților din moschei.

La Kabul, proxeneții de „distracție fragedă” formau o industrie în înflorire. Nu se chema că ești păcătos dacă închiriai un băiat și muzică. Pentru dans, proprietarul nu primea cine știe ce, dar se îmbogățea nesperat din dezmățul de după, mai ales când petrecerea dura multe zile. Un *bacha* ascultător folosea zece ani, uneori și mai mult, dacă îl lua chiar de țănc. Nu era nimic împotriva Shariei: lăsați liberi la majorat, când, prin lege, deveneau pederasți, foștii sclavi o sfârșeau oricum la spânzurătoare – nu știau să fie nimic altceva decât învățaseră în copilărie.

Era la terminarea programului și avocata se apucase să-și strângă dosarele la care lucrase. Reușise să afle că se numește Ghazal și că era fiica unui *pasdar*. Că era măritată și că, precum o persană adevărată, nu încetase să-și aștepte bărbatul, care fugise de zece ani. „S-ar putea să fi întâlnit-o la timp”, îi spusese ironic un funcționar, când se interesase de soarta ei.

Leclerc se declară prizonier în tristețea ochilor de un verde intens și înstrăinat. Mai târziu, auzi că avea un copil și își dădu seama că fiu-său era de o seamă cu fata lui. Își promise să o revadă, iar dacă asta nu se putea potrivi, ca din întâmplare, cu traseele lui, își propuse să stârnească hazardul.

Pe Omar îl iubise? Mai mult ca orice. Când se măritase, își dorise să-l mănânce cu pâinea, să-l bea cu apa. Dar acum era altceva: era o neliniște secetoasă, care o ardea din rărunchi. Un vertij în creier, fiindcă nu mai gândea. Sebas devenise chemarea nechibzuită care o umplea dimineața, când se trezea, până când adormea din nou. Alerga, pur și simplu asta făcea, biciuia secunde, orele ca să-l vadă, atât, fiindcă altceva nu putea decât să se înfigă cu umărul sub clavicula lui, pe bancheta din spate a unui taxi. O oră din zi, poate două. O zărire, o undă sub febra închipuirii. Nu pe celălalt îl iubea fiecare privindu-se, ci haloul, partea nevorbită a gurii și făgăduințele ochilor, care promiteau totdeauna mai mult decât ar fi putut înlesni.

Sebas, care în tinerețe avusese atâtea femei, ca orice bărbat de succes, dintr-odată adora o absență, amânarea unei fericiri tulburate și dezastrele viiturilor ei în inimă. El slăbise, ei îi tremurau mâinile – nu știau dacă e iubire împărtășită, ori frică, ori patimă. El, măcar, se mișca prin lume, vorbea cu alții. Ghazal doar se ducea la toaleta femeilor și se prefăcea că se piaptănă. Ea, care nu-și vedea părul decât seara, dinaintea oglinzii, atunci se reflecta pân' la brâu, luminată de spoturile de pe marginea ramei în care erau fixate suportul pentru prosop, uscătorul de mâini, robinetul unui bideu.

Era îmbrăcată în mantoul gri-șobolan cu care de obicei venea la birou și cu *russari*¹ în același ton,

1. Acoperământ pentru cap, purtat de musulmanele šiite (pers.).

răsucit împrejurul feței, însă ochii ei spuneau singuri ceea ce mintea ținea ascuns. Pomeții îi înfloriseră și arătau mătăsoși. Era palidă și pierdută într-o fericire secretă, pe care atunci o descoperea. „Ești de mult o femeie coaptă“, îi zicea maică-sa, „dar umbli cu capul în nori“. Cum era o femeie coaptă?

Ca norul de *ghalian*¹ al acelora care fumau ierburi cu opiu: dens și dulce ca o melasă, acaparator, obsesiv.

Sebas o alinta ca pe o copilă, pe când ea îndrăgise nerușinarea. Era sigură că nici fiu-său nu se pipăise așa cu vreo fată, precum ei doi în depozitul de cașmiruri. Era magazinul mătușă-sii, cu care devenise complice, ca între ele, femeile. Pân' la urmă, Leclerc o pătrunsese acolo, strivindu-i spatele de baloții de stofă și ținând-o pe pieptul lui, care tremura convulsiv și care, la urmă, se umezise. Se îndrăgosti și mai mult de corpul lui transpirat sub cămașa descheiată la nasturi și de gura lui cu gust aspru, de tutun și *abdugh*. Inventa tot ce nu reușea să cunoască, să cuprindă ori să dezmiere. Nu putea să și-l imagineze cu lipsuri, cu defecte, cu cicatrici. Sebas, care se considerase uzat și trecut de prima lui tinerețe, era acum nou-nouț în închipuirile ei.

Dar Ghazal? Nici ea nu se mai simțise vreodată atât de privită, de îmbălsămată de râvna unui iubit.

„Știi, îmi ești în minte tot timpul...“, îi spusese la telefon. Măcar asta puteau: își telefonau de oriunde și, treptat, el redevenea un persan care picura declarații ca nimeni altul în urechea femeii îndrăgostite.

Cât despre ea, începea să se ierte, gândind că se luptase destul cu propriile rușini. Unsprezece ani, de când plecase Omar, nimeni nu-i văzuse buricul. Într-o

1. Tip de narghilea aromată (pers.).

vineri, chiar după rugăciune, se masturbase. Trăia ca o văduvă, dar avea un soț viu și, cu toate că nu-și vorbeau și nici nu-i scrisese, el îi trimitea bani.

Din pricina fugii, tatăl ei nu mai fusese *pasdar* și abia scăpase de închisoare, plătind din greu. Din pricina fugii, Ghazal, care împlinise treizeci și nouă de ani, învățase din tinerețe ceea ce femeile știu doar când viața o ia înaintea lor: că dragostea care vine și trece e doar un vârtej, nu un taifun.

Dar de la „franțuzul“ întors pricepuse mușenia simplă a celor care, crezând că au încheiat de iubit, cheltuiseră toate cuvintele.

Mergeau cu taxiul prin Teheran, duși de un mutilat de război, șoferul Omid, cu amândouă picioarele amputate. Mașina lui adaptată cu două manete pentru infirmi era diferită de celelalte, dar și el era diferit, și acum și pasagerii pe care îi lua.

„În cele din urmă, toate ființele asemănătoare se caută și, dacă se caută cu credință, se și întâlnesc.“ Le spusese ideea asta cu voce tare, iar femeia și ziaristul lipiți de bancheta din spate, tocmai ca să nu fie văzuți prea bine din stradă, fuseseră de acord: „Oamenii sunt asemenea lucrurilor, locurilor și întâmplărilor care le sunt dragi“.

Omid era mândru să știe că ar avea doar puțin din cei doi pe care îi plimba: tipul arăta ca o castană necoaptă, cu un barbișon auriu, foarte îngrijit, înalt și osos și cu mâini ca de domnișoară, ea era subțire și brună, cu părul greu, de-ai fi zis că e ud, deși trebuia chiar să te pricepi ca să îți dai seama de asta pe sub batic. Omid, care avea și el o fetiță, ar fi vrut să o știe la fel pentru vremea când el, ca o târătoare cu lăboanțele retezate, nu ar mai fi fost pe pământ. Nu era în

stare să creadă că o femeie ca pasagera pe care o lua, în ultimul timp, din fața Palatului Alb, ar fi împlinit patruzeci de ani. Bărbatul, în schimb, pe care îl culegea din Piața Vanak bătea clar spre cincizeci și, deși se purta ca un predicator ori ca un chirurg, Omid îl iubea pentru felul în care i se părea că o iubește pe însoțitoare.

Degeaba încercase infirmul să glumească, să intre în vorbă. Ei erau ca două pahare pline-ochi cu apă de râu. Într-o zi, un *bassidji* care îi oprise din drum le ceru actele la toți trei. Șoferul, cu cioturile lui îmbrăcate în zdrențe de piele cicatrizată, se execută cel dintâi. Se întinse spre torpedou și de-acolo își scoase un portofel scorojit. Cu o clipă înainte ca milițianul să li se vâre prin geamul deschis, Ghazal nu făcu decât să se cuibărească sub clavicula iubitului ei și să-nchidă ochii. Era o îndrăzneală vecină cu moartea, iar Sebas îi auzi inima bubuind, dar își păstră calmul și spuse în șoaptă:

— Să ne ierți, frate, nici nu pot să mă mișc. Soția mea a ațipit sprijinită așa cum o vezi. Am fost la spital, e însărcinată și toată noaptea trecută n-a dormit de dureri.

Controlorul, care dacă avea douăzeci și cinci de ani, duse mâna la armă și pe urmă la frunte și salută:

— Lasă, altă dată, păreți oameni la locul lor. Dă-i drumu' înainte, zise către Omid. Iar ție, să-ți nască un băiat sănătos!

Se uită în oglindă și deveni temătoare: dacă nu-i mai plăcea? Fiindcă voia bărbaților e mai schimbătoare ca vântul, o învățase bunică-sa. Când erau de-o seamă, mama maică-sii îi pețise consortului a doua nevastă, pe care o pusese, ca pe un picur de rouă, în laptele pe care îl bea.

Era kurd din Taq-e Bostan și fusese un tată bun. Când îl cunoscuse, purta șalvari și turban cu fir, în care ascunsese odoarele pe care le păstra pentru ea: o salbă și lanțuri pentru fiecare picior, un ilic de mătase și două baticuri. Dar nici ea nu era ca atunci când o trimisese după a doua fecioară: pielea îi scliffea ca zahărul brun și-avea sfârcuri tari sub cămașă. Știa să cârpească, să coasă și să gătească, dar, mai ales, știa să aline o inimă ca a lui. Când se învechiseră toate astea?

Ghazal auzise povestea lor când avea șaisprezece ani și își promisese că nu se va mărita, însă apăruse Omar. Glasul lui și sprâncenele arcuite o făcuseră să își lase făgăduiala. Și-acum, uite că, la ani când bunică-sa se simțea aruncată ca o cârpă între vechituri, venise unul de un sânge cu ea, care îi șoptea: „Ești frumoasă“. Putea să îl creadă? Avusese femei cam câți sâmburi puteai număra într-un pepene – de ce-ar fi mințit-o?

Doar că lumea nu-l mai vedea pe Sebas Leclerc ca pe un persan. În treizeci de ani de străinătăți devenise elastic ca o felină, care calcă doar pe moalele tălpilor, ca să poată vâna.

Dar Omar cum părea? Despre el ce credeau sufletele străine ale femeilor care îi luaseră locul ei, la perete, când dormeau amândoi în pat? Era a suta, a mia oară când se întreba asta și, deodată, înțelesese că n-o mai durea. Iubirea lui Sebas topise junghiul care îi rupea inima pe din două. Peste rană crescuse o punte neagră de carne care nu mai pulsa... Sebas era un nufăr răsărit din cenușă.

În schimb, bunică-sa ajunsese o moartă care clipea și mânca cu lingura, la o masă, în trei. Omul pe care îl iubise mai presus de orice însămânțase o alta, căreia îi creștea burta și sânii îi atârnavu grei, ca ugerul unei juninci înțârcate.

Așa i-o luase: tânără și deșteaptă, abia dată în pârg, ca s-o simtă pe cerul gurii. Dimineața în care el scosese batista prenuptială dintre pulpele celeilalte femei și o arătase mesenilor care petreceau încă, îi bătuseră ei cuiele în sicriu. Avea treizeci și nouă de ani și o lună și o gravidă în casă despre care neguțătorul de zarzavaturi și cel de orez bănuiseră că e noră-sa.

Când a doua nevastă începuse să se lățească, să icnească și să se umple de pete, kurdul lor i-o lăsase pe cap, ca să plece în Pakistan, unde își înjghebase afaceri. Așadar, cea de-a doua nu avea parte nici măcar de o fericire așijderea: când îi adusesse pe lume primul născut, soțul scurmase la ușă precum un motan în călduri și sorbise aerul încăperii, așteptând să-i audă băiatului țipătul.

Acum totul se petrecea între ele două, într-o iarnă geroasă, coborâtă din muntele Behistun și, când îi venise sorocul, cea de-a doua scâncise ca o copilă, sfâșiată în pântec de gemeni nerăbdători: „Mamă, te rog, ajută-mă, să nu mor!...“.

Ghazal se-ntreba despre toate astea, dacă le trăia respirându-le din zvonul strămoaşelor, din vocile stirpei. De aceea tăcea când vreun avocat mai zelos al Organizației îi spunea, după ce se cunoșteau în barou: „Cred că pricepeți ca nimeni alta drepturile femeii occidentale, care ar putea fi aceleași și în Iran...“.

Într-un fel, lucrurile deja se schimbaseră: poverile se mutau de la o femeie la alta, fiindcă maică-sa îl creștea pe Armin Caryan, pentru ca ea să continue să fie avocată, iar Omar nu o trimisese să îi pețască o mireasă mai tânără, ci plecase el însuși pe un alt drum.

La cincizeci de ani, bunică-sa încă stătea ghemuită lângă ușa iatacului unde ei se iubeau. Ghazal nu credea că mai fusese posibil să i se stafidească pe dinăuntru strugurele durerii, cu viață cu tot, așa cum atunci i se întâmplase. La cincizeci de ani, mătușile ei ori vecinele arătau eșuate ca niște meduze la mal. Nu puteai decât să le-ngădui, cu o milă abia simțită – cum ar fi putut să mai bucure un bărbat?

Bunică-sa își ținea respirația lângă ușă, așa i se povestise, iar cealaltă femeie gemea în pat. Stătea prinsă ca o foiță de ceapă de bulbul ei de găfâitul kurdului care o dezvirginase demult și care atunci uitase cu totul. O femeie mai tânără își desfăcuse genunchii și nici profeții, nici înțelepții, nici saltimbancii nu puteau să refuze o ofrandă ca asta.

O femeie îndrăgostită e ca o pasăre când își întinde aripile să-și ia zborul. Ghazal fusese așa, o văzuse când îi arătase biletele și când îi spusese că insula îi așteaptă, pentru o săptămână, doar pe ei doi. Rămăseseră în Kish treizeci și șase de zile și ar mai fi rămas câteva, dacă Ghazal nu ar fi risipit cu furie toți banii lor. Și nu îi plăceau lucruri ieftine. Când el se dusesese pentru o jumătate de zi în Handurabi, unde avea treburi, Ghazal cheltuisese opt sute șaiszeci de mii de tomani doar cât se rotise prin Safein și pe lângă acvariu.

Locuiau la Dariush Hotel, în camere separate, dar își petreceau diminețile în orașul vechi, pe pista de carting, la delfinariu ori în Maryam Square, unde era plin de englezi, de thailandezi și de traficanți de diverse nații. Kish era paradisul amantilor, dar nu ghiceai asta decât seara, la cazinou ori la clubul nautic, unde gărzile nu-și făceau intrarea.

Dacă ar fi fost divorțată, ar fi cerut-o de nevastă pe insulă, fiindcă locul asigura tot decorul: faleze romantice, luminate până în zori, restaurante de noapte, chiar dacă fără alcool, ceainăria „Derakht-e Sabz“, care îi plăcuse și Șahului, negustorii de perle și de recifuri, refugiile pentru îndrăgostiți, de la docuri, parcul de biciclete. În Piața Marjan, merseseră până aproape de bărcile celor care făceau scufundări și, dacă ar fi fost oficial un bărbat cu soția lui, ar fi coborât împreună în străfundurile sărate, să înoate alături de bancurile de pești dungați ai Golfului Persic.

Seară de seară, la club, milionari din Qatar și din Bahrein se lăudau cu fotografiile lor subacvatice și îl luau complice doar fiindcă era ziarist și, prin urmare, putea să le spună și altora că Iranul nu era doar o lume în care miroase a dinamită. Iranul avea un Las Vegas, în care el, ca trădător revenit la patria-mamă, era tolerat să-și cheltuie banii câștigați într-o țară pe care o crezuse mai sigură.

Și el, și Ghazal se simțeau istoviți de spaima de la Teheran, de exasperarea că nu trăiau împreună, de dorința de a sta spate în spate când adormeau. Henam, un prieten din Yazd, pe care îl regăsise în Kish, era administrator la hotelul Shayan, fosta oază de lux a americanilor de pe vremea lui Pahlavi, și le dădea cheia biroului său, lângă care avea și un dormitor. Altădată ar fi crezut că sunt prinți în patul de nuc, încărcat cu ghirlande de trandafiri care creșteau din tăblia și din baldachinul sculptat întocmai ca dintr-o grădină. Dar acum, Grand Resort Dariush Spa adusesese Persepolisul în golf și o opulență de kitsch: lei și tauri înaripați, ahemenizi cât un stat de om, păzind lampioane în grădinile pietruite, corăbii și spirite ale binelui din religia mazdeeană. Rezidenților saudiți și bancherilor din petrol le dădeau impresia că sunt regi, iar în port, localnicele învăluite, care după-amiaza mai purtau *burqa*¹, le păreau domnițele din suită.

— Aici nu ești în Iran, ci în zona liberă a Hormozului! trâmbița un tembel aruncând cu o minge de bowling la „Sohar“, până când îl luaseră paznicii.

Ei doi rămăneau în camera de odihnă a lui Henam până ce venea seara și insula ca o unghie lăcuită

1. Mască de pânză neagră, care acoperă fața femeilor musulmane (pers.).

începea să se-asemene cu o navă de croazieră pornită în larg. Seara, Ghazal își părăsea blugii și tricoul de sub *bijab*, ca să se îmbrace cu rochii de călugăriță catolică. Îi stătea bine în negru, fiindcă își făcea gura roșie ca petalele de hibiscus risipite în vasele de pe mese. Se simțea ca un matador lângă ea, când apăreau, noaptea, sub candelabrele fostului cazinou și pierdeau nebunește. Dar atunci o ținea de talie, fără frică, și o săruta sub ureche, acolo unde linia gâtului se-nnoda cu cercelul cu diamant. Le plăcea și altora, o știa, fiindcă le vedea ochii care o urmăreau când potrivea tacul de biliard sau punea jetoanele, la ruletă.

Era o femeie născută să aibă bani și să fie admirată. Era potrivită cu amenajările somptuoase de pe terasele de la Padideh, unde cânta muzica și se auzeau valurile. Era o femeie care tăcuse și care uitase de viața ei, dar care atunci înflorea.

G hazal pricepu că îmbătrânește în clipa când începuse să facă gesturi pe care nu le mai făcuse nicicând: rămasă într-o casă prea goală, înțelese că îi plăcea mult să stea în salon și să se ospăteze cu tot dichisul de pe platouri de porțelan, pe care puneau o jumătate de prepeliță, și să bea din pahare dintre cele mai fine, gulerate cu cercuri de aur subțire și înălțate pe tija câte unui picior de cristal, precum cupele de garoafă.

Căpătase obiceiuri străine și se înfrățise cu ele, încât ajunseseră să îi placă: bea vin roșu și aspru, totdeauna mai vechi de cinci ani, însă niciodată o lacrimă mai mult peste un pahar, pe care îl sorbea parcă în transă, măsurându-i țesătura taninurilor puse ca în filigran în crupele fructului. Căuta carnea macră de vită și de vânat pe care, până în urmă cu doar un an, nici nu ar fi gustat-o.

Toate astea îi veneau dinspre tinerețea inimii rătăcite între metehnele lui Omar sau le împrumutase? Soțul ei, nici vorbă, nu îndurase această singurătate a mesei și n-ar fi băut o înghițitură de vin la un prânz nici sub amenințare cu moartea. Așadar, luase tot din preaplinul vieții ei păcătoase și tănuite, însă nu izbutea să mai și regrete.

Abia deprinsese aromele, gustul și vina secretă pe care i-o împingeau de la vârful unghiilor până la rădăcina firelor de păr de pe cap aceste gesturi furișe și interzise. Sebas îi dăduse microbul unei libertăți vicioase,

ca pe o gripă. O învățase alinturi ale femeilor de mult izbăvite de iluzia iubirii eterne și a cavalerilor salvatori.

Sebas o învăța să se ierte și să se cruțe: fericirea ascunsă și tulburată pe care o simțea în tot trupul era pacea ei meritată, după zile lungi de încleștare și de nesomn.

Într-o dimineață, încercase să-i spună de toate astea lui Armin Caryan, doar că fiul ei moștenise toate necruțările tatălui. Și nici maică-sii nu-ndrăznise să-i recunoască mai mult decât faptul că îl plăcea pe „francezul” întors acasă, iar restul trecuse sub ceața tăcerilor mincinoase. Pentru Iran, pentru șeful baroului, pentru colegele care divorțaseră și își creșteau cu trudă copiii, ea era o făptură înțeleasă cu soarta și cu zvâcnetul sângelui pe sub văluri.

Taică-său devenise magnat al afacerilor cu petrol și uraniu și își cumpăraseră o vilă în nord, la treizeci de kilometri de Teheran. Armin alesese să stea cu el și bunică-sa, la început sub pretextul că e aer curat, apoi câștigat de confortul unei reședințe cu menajere și grădinar. Bătrânul *pasdar* îi cedase mașina cu care umblase în ultimul an, dar și-l ținuse pentru el pe Ojan, șoferul care conducea un SUV nou, cu geamuri blindate.

Încă o primeau ca pe o fiică, deși nu fusese decât o dată în căminul lor cu piscină și ronduri de azalee. Armin Caryan creștea detașat de înavuțire, fiindcă făcuse ochi pe draperii de brocart și pe covoarele de colecție strânse pentru el de bunicu-său.

Faptul că mai aveau în familie un bătrân care se ocupa de covoare fusese trecut sub muțenie. Caryan nu-și văzuse de zece ani vreo rudă a tatălui. Primea bani regulat, ca trimiși din cer, printr-o pâlnie aurită. Uneori, camarazii îl mai întrebau de Omar și le arăta

câte o poză cu el în garaj sau în restaurantul benzinăriei. Era însă din vremuri bune, de dinainte de a fi orb: părea încă încrezător, nu se îngrășase și nu albise. Nu aveau de unde să știe că, după asta, își lăsase barbă și pletele îi cădeau pe obraz, ca unui rocker la pensie.

Oricum, fiu-său povestea despre el ca despre un bărbat dispărut. Trăia fără griji între zidurile grădinii cu leandri și, din când în când, îi făcea plăcere să i se spună că e odrasla celei de-a doua Shirin a Iranului. Doar bunicu-său nu îndrăgea asta și de multe ori profeția despre fiică-sa că o s-o sfârșească atârnată de cârligul unei spânzurători. Imaginea maică-sii fluturând ca o știucă în undiță îl speria: era singură și viața i se scurgea ca o apă care nu ia cu ea și noroiul din albia unui dig, astfel că ar fi putut să o lase mai moale și să nu-și zgândăre nenorocul cu orice preț.

Era încă frumoasă și nu se dospise, ca atâtea femei despre care știa că aveau vârsta ei. Iarna, se duceau să schieze la Dizin și Shemshak, iar victoria lor împreună fusese când, în decembrie, pe o pârtie, doi colegi îi spusese: „E atrăgătoare prietena ta și vă stă bine unul cu celălalt“.

Ghazal își pusese ochelarii pe creștet și le zâmbise cu fața liberă, dar ei tot nu crezuseră că e maică-sa.

— Asta-i precum cu votca de contrabandă, îi zisese. O ascunzi într-o sticlă de Parsi-Cola și chiar dai impresia că bei o răcoritoare.

Armin se distrase, știa de Ghazal că are limba crespătată, ca a șerpoaicelor, de aceea nici nu credea că ar mai putea să se lase de felul în care se lua în răspăr. Se ferea totdeauna să îi prezinte vreo fată. Maică-sa ar fi înecat-o în formol cu limba ei otrăvită. Se ferea și să o întrebe de taică-său. Era o enigmă că nu divorțau, dar că ea nu îl pomenea decât rar, ca și cum era mort.

— Taică-tu și rudele voastre mi-au adus doar încurcături, auzea Armin Caryan de pe când era doar un puști pe o tricicletă.

Pe atunci, bătrânul *pasdar* se credea un *rich-e sefid*¹ pentru tot cartierul, dar acum se modernizase: locuiau într-o vilă împrejmuită, iar din dormitorul de sus vedeai Turnul Milad, ca Eiffel-ul, când erai la Paris, și versanți stâncoși din munții Alborz, ca-ntr-o ilustrată.

Nu se mai visa patriarh, înțelept al comunității martire „care a înfăptuit Revoluția“, ci un boss influent și temut, cu conturi în bancă.

— Ce-i lipsește fiică-mii, spune? se trezea mormăind și înghițindu-și cuvintele, ca și cum i-ar fi ars cerul gurii.

Fiică-sa conducea un *Samand*² și avea o bucătăreasă, nu era mare lucru la Teheran, doar că oamenii se înclinau când trecea, de parcă ar fi fost o împărăteasă.

— Ascultă-mă, ștreangul o paște! nu înceta bătrânul să țipe, până când Armin amorțea cu inima strânsă de frică.

Bunică-sa se ascundea între cratițele în care pregătea un *eftar*³ și plângea, încercând să se roage.

Într-o zi, Caryan a văzut-o cu Sebas într-o mașină sau doar ei i s-a părut că o vede. S-a întors acasă încălzită, ca o servitoare când șterpelise, însă vina i-a trecut în scurt timp. A simțit că plutea cum plutise când Armin s-a mișcat prima oară în pânțele ei de gravidă și a presimțit un băiat. Acum Sebas locuia în ea toată, ca un mânz într-o burtă prea mică, ce sta să crape.

1. Înțelept sfătuitor al comunității (pers.).

2. Autoturism iranian care în anul 2005 a înlocuit, în producția internă de mașini, vechiul Paykan.

3. Fel de mâncare specific, care indică finalul postului în Ramadan.

Poate că era fericită. Când știu femeile asta? După ce trece, când fiorul se stinge și se simt ca lăsate în frig. Chiar asta simțea: o răcoare, tremurând ca un cârcel într-un mușchi, în inima ei vizitată de atâtea emoții tari. Erau și beție, și spaimă, o plăcere scufundată în leșin, precum o comoară îngropată.

Prin birouri începuse să se vorbească despre ea și Leclerc. După o lună și jumătate în care stătuseră pe insula Kish, oficial fiecare cu altă treabă, câțiva se-ntrebau dacă va fi nuntă. „Nu, mai întâi un divorț” – se vorbea. „Avocata e încă măritată în acte”, dar era greu să gândești că va face ceea ce nu făcuse în zece ani: să se despartă de o fantomă, despre care auziseră că, din Europa de Est, le mai trimitea bani și ei, și băiatului, dar că nu vorbeau niciodată.

— Doar n-ai să mă faci de râs la vârsta asta, așa cum nu m-ai făcut nici când aveai douăzeci de ani! se răstise maică-sa.

Ea aflate cea dintâi bârfele și, până atunci, nici că își închipuise vreodată că Ghazal a ei ar putea să mai caute alt bărbat.

Deși nu-i spunea în cuvinte, amândouă știau: se temea. O femeie iraniană, chiar în capitală, la Teheran, nu putea să riște vreodată cu asemenea lucruri: să fie nevasta unui bărbat încă în viață și să lase loc să se spună că un altul, de curând divorțat, îi surâde prea larg când se întâlnesc.

Intimitatea, la Teheran, e mereu o insinuație: nu știi niciodată cu adevărat dacă un bărbat și o femeie își ating inimile, fiindcă, despre sex, nici nu poți gândi decât ca despre o viză expres, pentru când vrei să îți revezi morții.

Din plasa de zvonuri și bănuieli le scăpase un ochi, ca dintr-un ciorap: șoferul Omid fusese chemat de Rajabzadeh în persoană, care era noul cap al poliției. Într-o seară, când stătea cu taxiul la intersecția Bulevardului Mirdamad cu Shariati, un bărbat care,

după echipament, ținea de *gardeb vijeh*¹ l-a somat să-i arate actele. Omid s-a executat tremurând și săltându-se ca un gândac pe cioturile lui amputate.

— Bagă la cap că șeful cel mare te cheamă mâine! Pricepi, ologule? Să vii mâine la ora zece!

— Dar nu am făcut nimic, frate, de ce să vin?

— Ai făcut, n-ai făcut, uite d-aia! Ca să îi spui când și de unde o iei pe femeia asta și de câte ori o duci cu mașina.

Ținea într-o mână o fotografie a lui Ghazal, care era clar chipul ei mărit dintr-o poză de pașaport, și i-o puse sub ochi ca pe un pistol:

— Ia zi, o recunoști? Când ai dus-o ultima oară și, mai ales, însoțită de cine?

Omid se topise ca untul, ghemuit tot pe manetele mașinii lui adaptate pentru un infirm de război:

— O recunosc, frate, dar nu-i știu numele. O iau uneori din Piața Vanah ori te miri de unde, însă mereu singură, e o femeie de treabă și care tace.

— Nu, zău! De-aia te-ai îngălbenit ca dovleacul? Da' lasă! Tot ce nu-mi zici mie ai să ciripești mâine, la șef. Și fiindcă ți-am spus la ce să te-aștepți, ai putea să mă răsplătești!

— Sigur, aș putea, frate, dacă aș avea vreun toman, n-am făcut nicio cursă pân' la ora asta!

— Păi, te cred, sunt multe taxiuri, nu oricine e gata să meargă cu un ciopârțit de grenade. Dă-mi atunci o țigară și te-am lăsat.

Omid băjbâi cu degetele pe închizătoarea vechiului torpedou și scoase pachetul.

— Ei, al meu ești! Mă gândeam că fumezi cine știe ce tocătură de trei parale, care o să mă ardă pe gât!

1. Gărzile speciale ale poliției iraniene (pers.).

Se gândea că într-o țară nouă o să facă bani, o să-mbătrânească, o să aibă din când în când nostalgii și, probabil, câțiva prieteni, dar nu luase în calcul că ar putea fi bolnav. Era o schimbare care îi răvășea toate planurile. Fără să-și fi dat seama, legase totdeauna îmbolnăvirea de neputințele unor vârste ce erau încă departe de a lui, dar atunci, preumblându-se de la un doctor la altul, înțelesese ceea ce era de când lumea de la sine înțeles: că se îmbolnăveau și copii, și femei foarte tinere, și bărbați de treizeci de ani, pe care îi văzuse holbându-se ca trăsniți într-o fișă de diagnostic.

Suspiciunea unei boli grave desfăcuse în el un fel de trezie iscoditoare sau, mai clar, un fel de numărătoare inversă către ceva iminent, de care prognozele medicale îl apropiiau prin excludere: nu era cardiac, nu avea diabet, oasele îi erau încă tefere și la fel rinichii, ficatul, splina, urechea internă, plămânii – un punct de control ambulant devenise tot corpul lui. Ultimii rămăseseră ochii, fiindcă pe ei era înclinat să dea cel mai puțin vina pentru sincopele care îl făceau să alunece în beznă.

Când, în fine, ajunse la un oculist se simți mult mai relaxat decât la alte investigații, deși chipul oftalmologei nu lăsa să treacă nimic care să-i trimită indicii despre ceea ce s-ar fi putut întâmpla.

Se trezi spovedindu-se ca la psiholog și înflorind o descriere migăloasă despre căderile lui în întunecări de o clipă, dar, mai nou, intervenise încă ceva: în plină lumină, culorile îi dispăreau, ca și cum ar fi fost spectator la un film alb-negru.

— Țsta e chiar un efect artistic, nu vi se pare? glumi Omar.

Doctorița era o femeie distinsă, cu ochi albaștri, pătrunzători și cu o carnație foarte albă, de blondă fără retușuri. Și rândul de perle pe care îl purta împrejurul gâtului era veritabil, întărind impresia de calm diafan care o înconjura. De aceea, prin ea, și ochiul i se păru dintr-odată un organ foarte pașnic și delicat.

Hotărâră împreună să-nceapă o serie de proceduri de investigare ce nici nu sunau amenințător: un potențial evocat vizual, un examen de câmp, un AFG și un OCT, care, în argou medical, traduceau două tomografiile avansate, care să precizeze în cele din urmă coerența optică a vederii lui și afecțiunea care i-ar fi putut da efectul de nor, de beznă completă sau de estompare a culorii.

Se întoarse acasă mai liniștit și îi povesti lui Godun, care nu pricepu mare lucru, dar trată chestiunea în stilul lui:

— Ei, cel mult o să ai niște ochelari. De cal! Ai să fii din specia favorită a Veterinarei!

Nu găsi ușurința să se distreze. Era preocupat și adormi mult mai repede ca de obicei, dar se trezi după miezul nopții și rămase cu ochii deschiși pân' la ziuă. Ochii! Deveniseră parcă unicul terminal al mașinăriei numite corp și Omar își simți atenția și voința sustrase de acest punct care era văzul. El tot ajunsese un ochi unic și sacru al unei identități care nu mai conta. Și parcă cine mai era Omar ăsta, căruia, zece ani, îi spusese în fel și chip? Homer și Homar, Teroristul, Harapul ori Circumcisul, Bin Laden sau Omar Kalif?

Nici chiar Veterinara, care credea, ca și el, că armoniile lumii sunt alcătuite din amănunte nu ajunsese să

știe, în acești zece ani, că numele lui, care le părea tuturor atât de arabizat, pornise cândva de la numele lui Omar Khayyam.

Cât trăise, maică-sa, credincioasă *osti* din Yazd, le spusese celor ce puteau s-o asculte că fiul ei ducea numele celui mai mare poet persan, care va învinge mereu, orice s-ar întâmpla, furtunile sau războaiele lumii.

Doar că, în persană, Khayyam însemna „foaie de cort“, așa că, în clipa nașterii lui, Omar matematicianul, poetul și înțeleptul nu le sunase mai mult decât „fiul celui care ne țese corturile“. Istoria îl recunoscuse drept ce era, cu *rubayatele* lui, și apoi îl uitase din nou sau veniseră alții, străini și din ce în ce mai îndepărtați, care pricepuseră totul ca pe-o legendă. Or, el nu făcuse la fel, în Tabriz, cu dragul de Shams, pe care nu îl luase în serios decât după moarte, doar pentru că înaintea lui mai fusese un Shams în oraș, maestru sufit al artistului Rumi?

Poate că rătăcirile lui de aici, de pe un pământ nou, nu avuseseră rost decât ca să afle că lumea nu trebuia copiată la nesfârșit, ca în pastişele lui Godun, ci rescrisă, reinventată și, câteodată, făcută de la început.

Ațipi cu puțin înainte să sune ceasul. Tresări istovit și apoi se ridică să oprească alarma deșteptătorului. Când se bărbiera, desluși în el zvârcolirile unor preșimțiri sumbre, pe care încercă să le domolească. Când pătrunse în cabinet, nici figura oftalmoloagei nu-i trimise încurajări, dar se mai calmă sub mâinile ei care îl cuprindeau cu precizie. Îi așeză electrozi la urechi și pe lobul occipital, iar prima investigație începu și le oferì prima pistă: o amplitudine dereglată a semnalului macular, care însemna multe lucruri. Merseră mai

departe, cu un examen de câmp vizual, care le revelă scotoame pe maculă, ceea ce era un semnal pentru o evoluție degenerativă, însă doctorița nu spuse mai mult. Îl anunță doar că a doua zi avea să urmeze o angio-fluorografie și că va trebui să se poarte ca un bărbat.

— Doamnă doctor, doar nu o să-mi puneți ochii pe masă, ce ar putea fi?

— O absorbție de substanță, dacă va trebui, și nimic mai mult.

Știa cum pacienții ca el se tem de injecții, de aceea nu-i mai spuse decât că, după această a treia investigație, se vor apropia de verdict și îl preveni că a doua zi nu va putea să își conducă mașina.

Omar coborî cu liftul și se gândi, prima oară în viață, că e bolnav. Avea o boală tăcută, care îi venea ca o ploaie pe timp de secetă. Era frânt. Își anulă orice întâlnire cu vreun client și se duse spre casă, dar nu se urcă în mansarda lui, nici nu se îndreptă înspre câmp, ci o luă către labirintul de iederă, ca și cum ar fi fost chemat. Ajutorul lui, care, la garaj, deretica o mașină pe rampă, îl văzu, dar se mulțumi să ridice din umeri. În definitiv, în ultimul timp erau atâția vizitatori care își petreceau ziua să se joace în felul ăsta de-a v-ați ascunselea, încât nu-i mai păsa.

Omar se-avântă ca un înotător într-un râu. În labirint era cald și, brusc, se simți ca mai demult, în deșert, când nu era vânt. Îi păru că și iedera, și arbuștii, ca și celelalte încrengături crescuseră alandala. „Ce uituc și nepriceput!“, se gândi. „Să mă bag aici fără să fi băut niciun strop de apă!“

Începu să grăbească pasul și se pomeni că aproape aleargă printre șerpuirile de lăstari și crengi. Erau gâze în aer, care îl năpădiră și, pentru prima oară, se rătăci.

După a treia zi petrecută în clinică, diagnosticul era clar: o degenerescență maculară ireversibilă, care avansa. Doctorița îl obligă să se uite într-un punct fix și, în același moment, îi străpunse pupila cu un ac fin. Omar se trezi că se-nvârte pe dinăuntru propriului ochi, ca într-un tunel uzurpat. Că își caută drumul, așa cum făcuse, cu o după-amiază în urmă, în labirintul încins.

— Călătoresc, îi transmise oftalmoloagei, fără să știe dacă îl pricepea.

Ca și cum nu l-ar fi auzit, ea îi spuse, cu o voce care îl liniștea:

— Asta e o inserție intraviteană în maculă și nimic mai mult. O înțepătură cu avastin, ca să restricționăm vasele de sânge care au împânzit aici totul. Azi, pupila e dilatăată, dar în două zile va trece. Însă ce constat nu îmi place: o degenerescență în formă umedă, care a afectat ochiul în proporție de treizeci la sută, dar care poate s-ajungă până la lezarea totală a câmpului vizual. Vom încetini asta mult, cât de mult se poate.

Omar era în ochi, se urcase ca-ntr-o cochilie netedă, spiralată și de-acolo privea spre un peisaj ce era făcut doar din irizări și inele de ceață prin care trecea un abur albastru. Macula suna ca un strat de iarbă, parcă doctorița așa i-ar fi spus: „Peste-un strat de iarbă crescut anapoda încercăm să punem alei de zgură sau de pietriș, fiindcă, altfel, n-ați văzut niciodată o grădină sălbatică, năpădită de buruieni? Nu te mai poți înțelege cu plantele, nu mai poți să pătrunzi. Și iarba, și pomii, și buruienile au o religie a lor, pe care noi nu o vom cuceri niciodată, doar o vom înfrunta“.

Biserica mezelarului era gata și se înălța între case ca un aliment colosal, construit din sare, din apă și din membrane dezosate mecanic. Turnurile păreau din salam și cupola din șuncă presată, cu blaturi subțiri de grăsimi și nitrați care o făceau rozalie. Arăta comestibilă și duioasă, Omar o văzu pe ecran, iar copiii, care așteptau să înceapă *Survivor*, ziseră amândoi odată:

— Uite-l pe Cârănăcior!

Era altă poreclă a lor pentru Pablo, îi costase o pedeapsă de-o zi fără televizor, dar porecla rămase.

Lui Omar îi plăcea să stea cu copiii. Era singurul lucru care îi mai alina, cât de cât, dorul de Armin Caryan, și mai era faptul că izbutea să-i trimită bani. Când primi un număr de telefon la care ar fi putut să-i vorbească, făcu toate încercările unui tată: îi spuse cât de mult îi lipsea și că îl va iubi totdeauna, că va exista o zi fericită în care se vor reîntâlni și vor trăi din nou împreună.

Armin începuse colegiul și era ca toți ceilalți, un adolescent cu iPhone și acaparat de principii: tatăl lui îi era dator, dezertase. Tatăl lui trebuia pedepsit, așa că-i tăia discursurile la jumătate, ori de câte ori Omar insista să-i audă vocea. În schimb, banii îi erau de folos, deși nu îi mulțumea niciodată după ce se ducea la Banca Mellat să-i primească.

În 2005, la primul mandat al conservatorului Ahmadinejad, contul lui se blocase și a fost singura dată când s-a obosit să trimită un mesaj pentru taică-său: „Trebuie să găsim altă cale. Contul meu a fost înghețat, nu mai pot primi banii tăi prin bancă“.

Omar se mâhni nesperat pentru felul tăios și obrăznicit al cuvintelor. Drept cine îl lua fiul lui?

Vreme de două-trei luni, din pâlnia abundenței nu mai curse nimic pentru Caryan. Omar, care își plătea fuga și depărtarea, nu găsea nicio rezolvare.

Artimon, care se îmbogățea cu greu din piscine, apăru într-o zi în câmp să îi spună că unul din kurzii fabricanți de ciment era gata să îi ducă banii la Istanbul și de-acolo altcineva să îi poarte spre Teheran. Hotărî să riște o sumă, căreia îi prevăzuse și un comision de transport, însă partenerul lui Arti se declară ofensat: „Sunt ca tine, străin, am și eu copii, cum se poate?“.

Cu alte cuvinte, se dovedi că avea un prieten nou, care cântărea cât Godun. Prin el și prin stăruința antreprenorului de bazine pătrunse în comunitatea locală a arienilor, care număra șase sute de suflete. Erau amestecați și destul de învrăjbiți, unii își luaseră neveste din Est și le convertiseră. Cineva construisese un hipermarket cu de-ale lor și un loc pentru rugăciune. Femeile convertite nu țineau însă Ramadanul ca ei și nici sărbătorile nu se făceau ca acasă. Îi întrebă pe câțiva dacă le era bine și pretutindeni primi același răspuns: „Fac bani, iar asta contează“.

Omar însuși făcea bani de un timp, dar asta nu îl lăsa să își amintească prea multe lucruri. În definitiv, erau doar hârtii, pe care le dădea, ca și ceilalți, pe obiecte: o altă mașină, un costum nou, un ceas cu brățară de aur masiv, altă mobilă în mansardă. Pablo umplea cârnați și salamuri și în alte orașe decât Capitala. Max-Dinte, încă un cabinet medical, Maradona avea acum cimitir, pe lângă crematoriu și morgă. Banii nu miroseau, dar cumpărăturile lor plătite cu bani erau alterabile: trebuia tot timpul schimbat ceea ce cumpărasei,

altfel mirosul de vechi te scotea din joc și în scenă apăreau alții.

— La un moment dat, voi fi orb și voi uita astea, îi spusese Veterinarei. N-am să-l știu pe Zet ca mârtoagă, nici pe tine o femeie neînconjurată de atâția bărbați.

— Ce tot spui, Homare? se mânia doctorița, însă își vedea mai departe de misterele ei, își țesea secretele migălos, precum o femelă-păianjen.

Omar și-o dorea și era gelos zi de zi pe ce nu putea să afle.

Banii n-aveau memorie și nici carne care să îmbătrânească. Banii erau ca un pașaport pentru toate granițele. Oftalmoloaga îi spusese că va fi deplin orb când n-o să mai recunoască bancnotele: „Atunci ai să știi după pipăit, iar monedele și tot ce câștigi îți vor fi ca pielea de om pe sub degete“.

Teoria complotului era un slogan la ordinea zilei. De la Președintele Ahmadinejad până la ultimul *amalleb*¹ din sud, toți credeau în forțele sioniste, gata să boicoteze Iranul, în America „decadentă, imperialistă“ și în ziaristi BBC care le uzurpau Revoluția, precum șoarecii o bucată uscată de brânză.

Era miercuri, 3 iunie 2009, și, la douăzeci și două treizeci, o întâlnire istorică urma să se-ntâmplesse: o dezbateră în direct, *à l'américaine*, avea să-i confrunte, în studioul de stat, pe populistul Mahmoud, la sfârșit de mandat, și pe rivalul său, Moussavi.

În apartamentul din Vali-Asr, ea abia pusese aspiratorul. Sonia Leclerc, căreia Teheranul îi schimbaseră numele în Sonia Oro își văzuse visul cu ochii: după treizeci de ani, reușise să vină cu tatăl ei, ca să simtă cât sânge iranian i se scurge prin vene.

Închiriasse acel loc în buricul metropolei, ceea ce însemna să se orienteze. Își făcuse prietene și bărbați influenți o curtaseră încă de la sosire. Spre deosebire de „bombele iranienne“, cu părul aspru de decolorări și cu nasul fragil de la operații estetice, ea era o frumusețe franceză, cu inflexiuni orientale, râvnită și prețioasă în orice colecție. Doar pretenția Soniei de a inaugura un design între *chador* și pantalonii *pataf*² era considerată

1. Țăran venit să muncească la oraș (pers.).

2. Adaptare iraniană a sintagmei „patte d'éléphant“, pantaloni foarte evazați de la genunchi în jos (pers.).

capriciu: înstăriții își făceau cumpărături din Dubai ori procurau *fake*-uri capitaliste.

Bumbacul, mătasea și inul persan îi opriseră răsuflarea din prima. Un rai al textilelor era orice bazar, iar vinerea, în *Joomeh*, târguia broderii, cașmir indian și dantele Qajar, care, în tăieturi, deveneau marca ei.

Puse flori într-un vas, apoi își desfăcu părul și se admiră în oglindă. Avea oaspeți la cină și o bucătăreasă din Qom o mai ajuta cu gătitul. Kian, funcționar în Ministerul Transporturilor, Pedram, subdirector de bancă, și alte trei nume ale lumii mondene veneau să-l susțină pe Moussavi, pentru că toți cinci purtau panglica verde¹. Sonia, însă, era indecisă. Ea îl întâlnise pe Ahmandin, se priviseră ochi în ochi. Pentru ea, Președintele era un *Kboshtip*², cu un zâmbet cuceritor. L-ar fi tuns, l-ar fi bărbierit, i-ar fi pus pălărie de culoarea gălbenușului crud. Era negricios, l-ar fi decolorat, îmbrăcându-l într-o cămașă argintie, l-ar fi redecorat, ca pe un star tânăr, pentru toate frumoasele *dokhtar irooni*³.

Cei doi invitați aduseseră fete și toate își doriseră, din tiparele ei, măcar un fular sau niște garnituri de manșete.

— După ce Ahmadinejad pică, o să ne îmbrăcăm altfel, tu știi!

Când rămaseră în cameră fără bărbați, Sofra și Mahla prizară o „linie“:

-
1. În timpul alegerilor prezidențiale din 2009, adepții lui Mir Hossein Moussavi, principalul rival al lui Mahmoud Ahmadinejad, au purtat panglici verzi în cadrul celei mai efervescente mișcări de susținere a opoziției.
 2. Băiat frumos (pers.).
 3. Fecioare iraniene (pers.).

— Doar asta mă face să văd colorate chiar și turbanele, care sunt negre!

Abia se-adunaseră împrejurul mesei și prietenii aclamau: „Eyvat, Moussavi!“¹. Fostul prim-ministru rupea cuvintele și părea mult mai rece ca un chirurg. Repeta încontinuu cuvântul *chiz*, care în persană însemna truc, însă trucul carismei îi scăpa printre degete.

Ahmadin surâdea ca un îmblânzitor de pitoni și suvițe desprinse din părul grăsos îi cădeau excentric pe frunte. Era îmbrăcat ca un salahor la o nuntă, dar zâmbetul lui trecea prin ecran: „Hossein Moussavi, eu chiar vă-ndrăgesc, dar cheltuiți bani din surse corupte, pentru a finanța o campanie scumpă“.

Era o aluzie la Rafsandjani² și la cei care achitaseră nota pentru conferințe, pentru afișe și chiar pentru ramele ochelarilor noi, cu care voise să se filmeze.

„Așadar, ăsta era paradisul persan, țara de diamant despre care îi vorbise taică-său, când o adormea?“

Cei doi candidați se-mbrânceau școlărește, ca doi băieței care își îndesau pumni. Moussavi dădea proba de *gbeyrat*³, fiindcă Ahmadin îi jignise nevasta, pe când favoritul ieșit „din popor“ se simțea protejat de imamul ascuns⁴: „În 2005, la consiliul din New York, m-a înconjurat o aură verde și, când am vorbit cu mai-marii

1. Bravo, Moussavi! (pers.)

2. Ayatollahul Hashemi Rafsanjani, fost președinte al Iranului (1989-1997), a fost considerat un cleric corupt, după ce Ahmadinejad l-a învins în al doilea tur al electoralelor din 2005.

3. Probă de onoare conjugală (pers.).

4. Mahdi sau „imamul Timpului“, a cărui întoarcere este încă așteptată de iranieni.

planetei, toți m-au ascultat și nici n-au clipit... Imamul Mahdi mă ținuse de mână!“.

Spre deosebire de musafiri, Sonia Oro nu mâncase nimic și gustosul *ghormet*¹ i se răcise în față. Din nefericire, nu găsea un profet care s-o salveze din asemenea farsă.

Afară, mulțimea nu începuse să strige: „Ahmadi, bye, bye!“, nici ca mai târziu: „Khamenei, Rahbar!“².

Dintr-odată știi că sângele ei curgea roșu și verde și că țara ei o întrista, dar că erau lucruri în care nu poți s-alegi: poți să vii dintr-o țară băftoasă sau bântuită. După ce zămbitorul ei star a-necat Revoluția verde de catifea și a înroșit-o în piețe, la Universitatea Azad și în intersecția Enghelab, Sonia a continuat să croiască și să facă Islamul să devină la modă. A tăiat prosoape și scutece, rochii de seară și de petrecere, halate de baie. *Darmet garm*³! *Mashala Mordaneb Iran*⁴! Totul verde, dar nu ca să rămână la culoarea victorioasă și de revoltă a lui Moussavi, ci verde islamic, al imamului Hossein.

Apoi i s-au cerut uniforme, accesorii de sport și ea a schimbat șorturile echipei Melli, care tocmai juca Mondiala cu Coreea de Nord, pentru Cupa Africii. Ali Karimi, Kaabi, Mahdavia și Hashemian fluturau în chiloți de culoarea ierbii. „Cum se poate?“ Gardienii Consiliului, paznici din Comiteh⁵, care iubeau fotbalul, i-au transmis să se potolească, altfel nu va mai ieși

1. Mâncare tradițională, cu carne de miel.

2. Khamenei este Călăuzitorul! (pers.)

3. Bravo, tot așa! (pers.)

4. Felicitări, să-ți fie bine, Iran! (pers.)

5. Comitet de îndrumare Islamică, for de autorizare și control al oricărei manifestări publice, sportive și artistice.

niciodată dintr-o *enferadi*¹, unde nu îi vor da nici pâine, nici apă.

Atunci Sonia a croit perdele, lenjerie de pat, batistuțe și șervețele de masă, toate verzi însă, culmea, cu figura Învingătorului, așa cum ea o visase: bărbierit și frizat, îmbrăcat ca la carte și cu un trandafir între dinți.

1. Celulă din închisoarea Evin, destinată femeilor, supranumită și „sicriul uman“.

Sebas o întâlnise întâmplător, la Tunis, unde își făcea So documentare. Avocata venea din exilul ei londonez și beneficia de protecție diplomatică. Refuzase un interviu, în schimb, îl lăsase să stea în sala de conferințe, unde ea avea întâlnire cu musulmane sunnite, cărora le vorbea despre drepturile femeilor. Leclerc se afla acolo chiar ca un ogar între găște. Fetele și nevestele vorbeau toate odată, tropăiau ca supporterii la un meci și aplaudau zgomotos. Lui, ca ziarist, nu-i venise să creadă: erau, totuși, în Africa musulmană a lui Ben Ali, iar iranianca, tunsă scurt și neînvăluită, avea detașarea intactă a unei ființe occidentale.

Când plecase din Teheran, acoperită până la gură, se spune că era toată în alb, ca o porumbiță. Că avea un *hijab* ca spuma de mare, de sub care ochii ei cenușii, precum boaba de strugure, se făcuseră întunecați și tăiau ca privirea de șoim. Nu vărsase o lacrimă, doar se încruntase o clipă, când își luase pașaportul prin geam, cu viză cu tot. Ghazal, care povestea toate astea, zice că nu va uita niciodată: la aeroport, femeia cu armă, care o controlase, pipăind-o conștiincios pe tot corpul, la sfârșit o îmbrățișase și-ncepuse să hohotească. Ele două rămâneau în Iran, dar Shirin Ebadi pleca, le zbura din mână torționariilor ei și *mullah*-ilor, Islamului reformat. De-atunci, nimeni n-o mai văzuse vreodată purtând un vâl.

Arăta ca o disidentă înăscută, era greu s-o imaginezi c-ar fi fost vreodată mai tânără sau îndrăgostită sau că ar fi râs vreodată cu poftă, din toată inima. Pe bărbați

îi intimida, dar femeilor le transmitea imediat o empatie specială, ca atunci când, înnebunit de o durere de dinți, simpla vedere a doctorului îți ia suferința cu mâna. Femeile o iubeau necondiționat și deveneau îndrăznețe în preajma ei. Cam asta făcuse și din Ghazal: o exaltată cu deficit de adrenalină, cum credea tată-său.

După rămânerea avocatei „afară”, Ghazal trecuse la cârma Organizației, dar și a Iranian Children’s Rights Society, două ONG-uri puternice, fondate de premiantă. Fără Nobelul ei pentru Pace, Iranul le-ar fi închis, dar existau alianțe cu International Amnesty și cu alte zeci de foruri externe, imposibil de contrazis. Așa, se mulțumeau să le pună oricâte piedici și să îi înfunde pe rând. Nazi, sora lui Ebadi, a fost arestată la o săptămână după plecarea avocatei, iar Niaz și Elnaz, juristele gemene care lucraseră cu Ghazal, în următoarea duminică.

Leclerc, care ar fi trebuit să se-arate neliniștit în privința iubitei lui, era mai împăcat decât ceilalți, fiindcă le aflase tactica din Tunis, când fusese mirat de admiterea prelegerii publice a unei disidente șiite: Iranul, ca și dictatura religioasă și militară de-atunci, a lui Ben Ali, se foloseau de fațada internațională și democratică a unor ONG-uri precum cele girate de Ebadi. În realitate, ele erau doar o floare care nu aducea primăvara. Se convinsese: la finalul prelegerii din Tunis încercase să scrie un material, adresând întrebări în public. Nicio sunnită nu acceptase să îi vorbească. Înflăcărare pe loc și lăsându-și baticurile să cadă, ca să semene cu Shirin, musulmanele se calmaseră de îndată ce ieșiseră din clădire. Ceva tot aflase: niciuna n-avea de gând să spună soțului, fraților sau cumnaților cum își petrecuse după-amiaza. Era treaba lor și atât. Cu alte cuvinte,

totul se desfășurase cu zgomotul unei petreceri cu striperi, ca între fete, dacă ar fi fost să traducă asta în termenii altor lumi, și la fel punea în ecuație și tenacitatea încrezătoare a lui Ghazal. Ajunsese a doua Shirin, naviga contra vântului, îndârjindu-se împotriva unui sistem ale cărui tentacule se regenerau pe măsură ce le înfrunta. Sigur că reușea să amâne câte o condamnare ori să mai salveze câte un copil, însă toate astea erau precum firele de nisip într-o mare căreia nu-i vedea capătul. În definitiv, se credeau amândoi niște mesageri, și nu niște eroi inutili, care n-ar fi făcut decât să îngroașe numărul de gropi de la Zahra.

Peste toate, *mullab*-ii nu își dezmințeau misiunea: în 2009, Comiteh confiscase trofeul și diplomele lui Ebadi, îi anchetaseră soțul și fiicele, emițând două acuzații de indecență și de lezare a demnității islamice pentru faptul că, la Paris, cu trei ani în urmă, îi strânsese mâna lui Jacques Chirac, când îi conferise ordinul Legiunii.

Dar trecuse mult timp de când o întâlnise în Tunis. Leclerc se întorsese la primul scrutin, după Khatami, câștigat de conservatori. Nu-și făcea iluzii gândind că va fi multă vreme corespondent sub Ahmadinejad-președinte, însă viața la Teheran avea și picanterii, și plăceri. Prieteni vechi pe care îi uitase sau doar cunoștințe de prin redacții își deschideau casele și îl invitau să mănânce alături de familia lor, la oșpețe care se prelungeau. Tocmai când începuse să se încreadă în mărinimia conaționalilor înțelese că, în vilele lor din zona de nord, cu piscine acoperite și garaje în marmură, el era un decor potrivit.

Burghezia iraniană, care suferea de „occidentalită”, după o expresie dragă lui Khamenei, adora să-și aducă oaspeți care aveau legătură cu Londra, Parisul sau

Washingtonul ori țineau măcar un magazin cu de toate pentru diasporezii din California.

— Leclerc e aici, li se spunea altora. Treceți pe la noi, să-l vedeți. Are un Pulitzer pentru jurnalism! Dar știți că pe scaunul pe care stă el ne-au mai stat la masă și numărul doi de la ambasada Italiei și vărul meu, din Berlin, care e director de bancă!

La o astfel de înfruptare, cu carne de miel și vinuri de contrabandă, l-a cunoscut pe Jon Leyne, corespondent BBC, cu care chiar se împrietenise, dar care a fost expulzat după acuzația cotidianului *Vatan Emrouz* că ar fi fost implicat în asasinatul tinerei Neda, studentă a cărei moarte, filmată de un amator și folosită apoi de către HBO într-un documentar, făcuse înconjurul lumii.

Nici bărbații și nici femeile din astfel de cercuri n-o iubeau pe Shirin Ebadi. Peste tot se comenta bănuiala că ea ar fi colaborat cu „forțe imperialiste“, așa cum spusese la o tribună un fanatic religios. Nici măcar Sanaz, o colegă de școală, acum farmacistă și divorțată, n-o cruța și refuza să-nțeleagă: fără intervenția lui Ebadi în Consiliu, care modificase principiile dreptului de tutelă, nu și-ar fi păstrat băiețelul – un copil de cinci ani, care i-ar fi fost încredințat tatălui.

— Mă plictisesc cam de mult osanalele către această Dulcinee a baroului, care are tandrețe eventual cât o pușcă! Ați văzut-o vreodată zâmbind?

Dacă Ghazal ar fi fost de față, ea și Sanaz s-ar fi încăierat. Leclerc se-ntristă de-a binelea, socotind că la fel s-ar putea vorbi la un moment dat despre tot ce făcea Ghazal în Organizație. Ebadi, cel puțin, nu mai putea fi atinsă de vorbe: era când în Canada, când la Paris și își publicase memoriile, unde spusese tot ce

avusese de zis. În plus, în Iran, plătise tributul propriei libertăți. Făcuse închisoare și, până în clipa exilului, își expusese copiii și rudele, pe toți cei din preajmă.

Fouad, tânărul ei cumnat, de asemenea un avocat bătaios, fusese executat la Evin, fără probe, sub pretextul că ar fi făcut parte din „Mujahedinii poporului“. Și atunci, pentru ce ar mai fi zâmbit Ebadi?

Leclerc își înălță ochii și își întâlni mutra reflectată într-o oglindă din fața lui. Era încadrată, ca un tablou prețios, într-o ramă aurită de pe peretele opus mesei unde mâncau. Se văzu singur și obosit, un bărbat de cincizeci de ani, în toiul unei petreceri. Își adusese aminte o frază din jurnalul lui Ebadi, pe care îl citise: „Am profitat de modernizarea forțată impusă de şah și, în Teheranul anului 1960, am purtat minijupă, iar zece ani mai târziu am devenit prima femeie judecător din țara mea“.

— Și la ce bun? se întrebă Leclerc, mormăind.

Mohsen Irani era comisarul care se ocupa de Manchetă. Nu exista acuzat care să nu tremure în fața lui și i se spunea Corbul Alb pentru că era un expert al torturii psihice lente, la care îi supunea pe deținuții politici, „pe spionii și pe târâturile care scuipau pe Islam“. „Nu există suflet de muritor care să nu mi se mărturisească“, zicea adesea, intimidându-și victima de la primul gest.

Era un bărbat înalt și masiv, cu o voce groasă, dar cu mâinile fine și îngrijite, de farmacist. Dar nici trăsăturile lui nu erau lipsite de o anumită noblețe, fiindcă avea pielea albă și o barbă de culoarea argilei, iar în centrul feței nu îi trona un nas gros, în formă de goarnă, ca al semișilor, ci un nas acvilin, cu nări suple, pentru care femeile se supuneau unor costisitoare rinoplastii.

Când îl văzu pe Omid lopătând spre el, așezat pe un skateboard din cel cu care adolescenții zburau prin parcuri, avu un rânjel de fiară:

— Ce faci, jumătate de om, cu dintr-astea mi te ocupi, nu te uiți la tine?

— Dar ce am făcut, *sarok*¹, nu sunt vinovat de nimic!

— Mda, așa îmi apreciezi bunătatea de a te fi lăsat încă o noapte în patul tău? Am crezut că ai să te gândești, de ieri până azi, pe cine ai dus cu mașina, ce-i cu femeia asta și cu trădătorul spurcat care o însoțește!

1. Formulă învechită de adresare, folosită în vremea Șahului Reza Pahlavi pentru „domnule“.

— Nu o însoțea nimeni, era mereu singură și nu știu ce-i cu ea și nici cum o cheamă, nu vorbea nici-odată cu mine.

— Mi-e limpede, zise apăsător comisarul. Nu ți-e de ajuns că nu ai picioare, vrei să ai și gura la spate.

Omid tremura pe căruțul lui, ca o grămăjoară de gelatină:

— Pierdeți timpul cu mine, șefule. N-am nimic altceva de spus, am dus-o doar de câteva ori pe această femeie, ca pe oricare alta.

— Uite ce e, eroule, tu, din clipa asta, ai de ales: mai vrei să-ți vezi fata, băiatul și pe nevastă-ta sau te duci la răcoare. Ca să îi mai vezi pe ai tăi, vei fi obligat să mă vezi mai întâi pe mine. Pricepi ori nu?

— Nu întocmai, *sarok*, băigui invalidul.

— Să îți spun mai exact: ai aici un angajament, e gata făcut, tu, doar să-l semnezi. E vorba că vii săptămână de săptămână și îmi povestești mie de unde ai luat-o și unde ai dus-o pe femeia aceasta și cu cine era. Asta dacă vrei să mai dormi la tine acasă.

Chiar în clipa aceea un gardian luă hârtia de pe birou și o coborî la nivelul genunchilor lui, unde se afla pe căruț Omid. Omul transpirase și era palid. Încercă să citească cel puțin prima frază, însă gardianul se rățoi:

— Hai, că șeful ți-a povestit-o, n-avem tot timpul din lume aici, iscălește!

Omid sprijini declarația pe o muchie de cărucior și își puse pe ea numele în clar.

— Ce e astăzi? Joi... Ne vedem tot joi, săptămâna viitoare, și ai grijă să nu uiți ceva: numele, ziua, ora, cu cine era, de unde ți s-a urcat în taxi și unde au coborât.

— Bine, domnule, spuse respirând tot mai greu.

Gardianul îi făcu vânt cu vârful pantofului și taximetristul, așezat pe căruț ca un curcan fript pe o tavă, se lovi cu putere de ușă. Mohsen Irani scoase același rânjet ca la început și îi zise ajutorului său:

— Adu-l pe următorul, ăla sper să fie un om întreg!

În după-amiaza aceea, Omid nu ieși, ca de obicei, cu străvechiul său Paykan să-și câștige pâinea. Febra și vărsăturile îl ținură în pat, iar a doua zi fu cutremurat de frisoane ori de câte ori se gândi că va trebui să-i vorbească femeii necunoscute și s-o prevină. Dar nici ea, nici bărbatul nu mai așteptaseră taxiul lui și Omid purtă doar pasageri noi dintr-un loc într-altul. Asta era vineri, dar ei nu apărură nici luni, nici în zilele următoare. Era vremea în care Ghazal și Leclerc se aflau pe insula Kish, dar șoferul n-avea de unde să știe.

În cea dintâi joi când îi spuse lui Irani că femeia nu mai venise, comisarul se învineți de mânie, dar nu-i zise decât:

— Ai grijă, ologule, că te joci cu mine și asta e rău...

— *Sarok*, vă jur pe profetul nostru, Ali, și pe sănătatea copiilor mei, femeia nu a mai urcat în taxi!

— Ai încă o săptămână, îl avertiză și-l lăsă să se târască spre ușă.

Omid așteptă, de joi până miercurea următoare, să-i spună femeii că era urmărită, dar Ghazal nu veni și nici prietenul ei cu figură de predicator nu mai luă taxiul. A doua zi dimineață, când Omid trebuia să dea ochii cu Corbul Alb, se simțea vlăguit de presimțiri sumbre. Își îmbrățișase băiatul cel mic, înainte să-l lase în fața școlii, iar copilul rămăsese trăsnit pe trotuar: taică-său nu făcea așa ceva niciodată.

Când ajunsese în biroul călăului său, ca un om mort pe jumătate, Omid își întinse gâtul spre comisar și vorbi precum un bărbat care se îmbătase:

— *Sarok*, n-a venit niciunul din ei, nici săptămâna asta!

— Ce ți-am spus, Kambiz, că va ciripi singur, ca un canar, gâlgâi comisarul către ajutorul său nelipsit și, ca la un semn, gardianul trase căruțul de sub cioturile taximetristului și lovi cu putere jumătatea de corp, proiectând-o în perete, ca pe o minge.

Cămașa infirmului se-nroși aproape instantaneu, fiindcă îi curgea sânge de sub bărbie.

— Domnule, vă spun adevărul, nu-mi puteți face asta, sunt infirm de război!

— Zău, ologule mincinos? Trebuia să-ți dai duhul pe front, ca părinții mei, urlă comisarul, nu să vii aici și să crezi că ai putea să-ți bați joc de mine!

Din biroul Corbului Alb se-auziră în hol doar câteva zgomote, însă nimeni nu-l mai văzu pe infirm ieșind.

Nu găsea nicăieri niciun sprijin pentru *bacha* adus de Nazir. Minorul afgan n-avea acte, n-avea haine, nici bani și vorbea un dialect imposibil. Dezbrăcat, era piele și os, arăta ca un puști de cel mult șase ani, iar la primul consult, când găsi în sfârșit un medic care să-l vadă, Ghazal îi numără coastele și se îngrozi de mulțimea de cicatrici pe care le avea peste tot.

Șase zile se hrăni din pomenile împărțite în jurul moscheii Moteh'hari și dormi în Piața Baharestan, într-o cămăruță a Institutului Teologic, pe când avocata căuta un spital care să îl primească. În Teheran, nimeni nu-i întinse o mână de ajutor: băiatul afgan, seropozitiv, speria pe oricine.

Îl aduse acasă și îl lăsă chiar în patul lui Armin Caryan. Îi găsi niște îmbrăcăminte și ceva de încălțat, apoi începu să se agite. Peste zi, dansatorul rămânea cu bucătăreasa. Se uita la televizor ca un posedat și, de multe ori, nu îl auzea ore în șir, nu cerea de mâncare ori de băut. În seara în care Ghazal se întoarse cu numărul socrului ei, din Tabriz, afganul stătu nemișcat ca o piatră, dar părea că pricepe ce își spuneau.

Ghazal nu îi mai vorbise de mult rudei ei și era destul de încurcată. Bătrânul *ervad* o recunoscuse și-i răspunse la telefon cu blândețe, ungându-i urechea cu politețurile *taruf*-ului lor de persani dintr-o stirpe veche:

— *Saretoun dard nakone*¹, zise nora.

— *Rouyé mahetan ra miboosim*², îi răspunse.

1. Să nu te atingă niciun rău! (pers.)

2. Mângâi obrazul tău frumos ca luna plină! (pers.)

— *Ekbtiar darin*¹.

— *Pabtoun ra mibossam*², spuse el, ca și cum ar fi venit s-o pețască.

După perfidia împăcată a acestui joc de cuvinte, vorbiră ca și cum s-ar fi despărțit cu o secundă înainte. Povestiră despre Armin ca și cum ar fi fost de față și despre Omar de parcă atunci i-ar fi așternut să mănânce în aceeași sufragerie. Dintr-odată, Ghazal întrerupse totul cu un glas hotărât:

— Tată socrule, va trebui să mă ierți înainte sau după ce mă ajuți.

Bătrânul suflă cu putere aerul și i-l auzi ca pe for-năitul unui animal obosit. Avea optzeci de ani, trăia singur în nord, dar ea nu socotise asemenea lucruri. Tot atunci se-ntrebă dacă l-ar fi recunoscut după atâta vreme. Nu își mai văzuse nepotul de când îi mâzgălea pe pereți, în bazar, și Ghazal se simți copleșită de vină. Se gândi că lipsise din propria viață ca un negustor care încuie prăvălia și pleacă.

— Am să te ajut totdeauna, Ghazal *Khanum*³, spuse el în tăcerea care se așternuse, dar ca să te iert, nu am cum, fiindcă nu ai greșit.

— Ești prea bun, murmură și tăcu încă o clipă. Îndrăznesc pentru un copil de opt ani, un *bacha* afgan, care e bolnav... Nu-i pot face cuib, poți să-l iei cu tine?

— Suferă, e în pat? se interesă socrul.

— Nu, *baba*⁴, a fost chinuit, dar e pe picioarele lui, iar eu tot mai cred în minuni... știi? Nu ți-am

1. Puterea e de partea ta (pers.).

2. Mă plec la picioarele tale! (pers.)

3. Doamnă (pers.).

4. Tată (pers.), dar și formulă de adresare pentru un bărbat mai vârstnic din familie.

recunoscut niciodată, dar acum poți să afli că m-am încrezut totdeauna în puterea ta de-a opri mersul răului...

— Păi, trimite băiatul, tu ai limba muiată în lapte, când vrei. Poate, în felul ăsta, îmi vei da ce mi-ai luat cât ai stat departe cu nepotul și fiul meu.

Ghazal făcu iarăși o pauză:

— Dar, *baba*, e mai bine să-ți spun, puștiul nu va trăi...

Însă el nu-i îngădui să-i mai spună:

— Parcă, ce? E vreunul dintre noi veșnic?

Nora nu mai zise decât:

— *Qhorbané shoma*¹...

Iar el îi dădu replica tot ca în *taruf*:

— E destul că m-ai căutat și ai vrut să vorbești cu mine cât am mai putut să-ți răspund...

1. Mă sacrific oricând pentru tine! (pers.)

De câte ori trecea pe lângă Zet, Maradona șoptea: „Vedea-te-aș cal de dric!“ pe când mezelarul zicea scrâșnind: „Cârnați și salam să se-aleagă din crupa ta de piază afurisită!“.

Se credeau amândoi urmăriți de încurcături și necazuri dacă Zet apărea prin preajmă când aveau treburi.

Omar se-ntrista, fiindcă el îndrăgea armăsarul și, alături de mâța Eleonor, îi părea un spirit al lanurilor, al „grădinii arabului“ și al întinsului cvartal de case.

— Smintiți superstițioși! spunea Veterinara, pripo-nindu-l sub nuc, tocmai ca nici cârnățarul, nici antreprenorul de morți să nu-l aibă sub ochi.

Godun, în schimb, care se îndârjea să ajungă primar, făcuse din el o emblemă electorală și-l pusese în orice afiș, în graffitiurile care murdăreau garduri și care îndemneau: „Votează Pegasus!“.

Mai avea doi rivali: Salamandra și Coiful Soarelui – unul liberal, altul conservator, dar el era social-democrat și de-aceea imaginea unui trăpaș negru cu aripi îi părea o bună heraldică pentru cei pe care ar fi vrut să-i câștige.

— Pegasus! Mitologii puerile, de băieți care n-ajung bărbați, credea doctorița, dar și-ar fi dorit ca Godun să devină un fel de tătuc al prosperilor din cartierul de vile, care, oricum, nu aveau un stăpân.

— Pentru ce vrei politică? Nu ai spus-o de la-nceput! Ți-ai dorit benzinăria, garajul, în curând o să treacă șoseaua pe lângă noi... Mai știi când mă învățați să am grijă la ce am să cumpăr cu bani?

Dar Omar vorbea singur.

— Nu m-aștept să-nțelegi, tu ai altfel de sânge!

Era întâia oară, în zece ani, când îi spunea asta și parcă îl tăiasă în două. Intră în labirintul de iederă, lăsând lucrul neterminat la garaj, fereastra deschisă în mansardă, o felie de pâine cu unt pe o farfurie și apa în cadă, gata pentru spălat.

— Asta-i bună! se supără grasul. Acum, că băiatul și fata au mai crescut, mi-a rămas Omar să se poarte ca un sugar! Unde a dispărut omul ăsta?

Copiii l-au căutat pretutindeni, iar vilegiaturiștii de weekend, care încercau să găsească ieșirea din labirint, au spus că nu l-au văzut nicăieri. La amiază a plouat și a fost vijelie, iar Veterinara și-a dus calul la adăpost, apoi l-a așteptat pe Omar în bucătăria de jos, până a adormit cu o carte în mână. Femeia în casă a învelit-o cu o pătură și nici când Godun s-a întors, spre seară, sătul de politică și de întâlnirile cu lumea din sate, Omar nu venise. Nici Eleonor nu era de găsit, dar nu și-au dat seama decât mai târziu, când au căutat-o să-i dea un pește.

— Eleonor, fato, îi spuse Omar, dacă tot nu mă lași să te-ating, măcar să mă țin după tine!

I-alerga în față, arătând drumul, ca lumina unei lanterne, însă uneori o pierdea, fiindcă ochii lui se umbreau sub efectul de nor al celui care orbește.

Treceau printr-o pivniță în care mirosul de mucegai și de nisip ud te făcea să strănuți, dar, curând, ieșiră în căldură și zgomot, într-un spațiu înconjurat de tarabe, de comedianți și de gură-cască, de vânzători și de hoți, iar Omar văzu de departe roata unei comedii de bâlci, apoi căluții de ghips, prinși cu lanțuri, ai altui carusel de distracții și i se adresă călăuzei:

— Vezi, pis, iarăși cai, dintre toate astea, aproape că nu se mai poartă nimic! Nu sunt tobogane de apă,

nici jocuri mecanice și nici tonomate pentru fotografii. E un târg de pe vremea mea.

Un cerșetor cu acordeonul, care stătea pe pământ, i se împleti în picioare și, când se aplecă să îi lase un ban în poală, văzu lângă el o nomadă *balucci*, desenând o *Khorsbid Kbanum*¹ într-o farfurie de lut.

— Unde sunt aici, domnule? îl întrebase pe unul dintre bărbații care stăteau sub un cort și culegeau semnături.

Erau liste pentru Pegasus, pentru Salamandra și Coiful Soarelui, iar individul îi răspunsese, la rândul lui, printr-o întrebare:

— Nu vreți să votați? E mai simplu de-aici...

— Ba da, votez pentru Pegasus, îi spuse Omar și se scrisese pe lista pentru Godun, dar se scrisese în farsi, era prima oară, după mult timp, când folosea literele persane și le admiră îndelung, până Eleonor dădu semne de plictiseală.

— Aaa, păi sunteți străin? Atunci, îmi pare rău, nu puteți alege.

— Cum adică nu pot? Omul ăsta e prietenul meu, m-a ținut în casă și am învățat limba lui...

— Nu contează, tot nu puteți, fiindcă sunteți străin.

Eleonor dispăruse, nu o mai vedea nicăieri și, ca să o cheme, își pipăi din nou buzunarul, căutând bani. Trebuiau să mănânce și ea, și el, dar ce ar fi putut să îi cumpere ca s-o ademenească?

În timp ce căuta mărunțiș, se împiedică de o tavă sau de o cutie cu roți, din care o jumătate de om, cu picioarele retezate din șold, îi vorbi:

1. Doamna Soarelui, reprezentare tradițională a unei femei cu chipul înconjurat de petale; motiv curent, pictat pe vasele iraniene.

— *Agba Mohandess*¹, soția ta e în primejdie, iar eu trebuie să-ți spun ție, fiindcă pe ea n-o găsesc, nici nu știu cum o cheamă.

— Care soție a mea? Cine ești? Vorbești de Ghazal?

— *Khodaya*²! Dacă știam cine e, îi spuneam că e urmărită, dar așa, îți spun ție: pare o femeie de treabă și vor să îi facă rău, îndură-te și păzește-o! Sunt Omid, eu sunt șofer de taxi și am fost infirm de război, însă n-au ținut cont de asta!

Omar se răcise în tot corpul. Nu își mai simțea brațele și nici degetele, uitase de foame și de Eleonor. Când deschise ochii, se văzu stând călare pe scărița din labirint, cu bărbia în piept, ca un spânzurat. Plouase, frunzele erau grele de apă și, din soarele care apunea, mai văzu doar o unghie de văpaie.

1. Domnule inginer (pers.).

2. Doamne Sfinte! (pers.)

Timpul lor, în câmp, era altfel. Orașul se schimbase cu totul în toți acești ani de când el venise și, de câte ori se ducea până în capitală, Omar nu înceta să se mire de cum se transformau lucrurile. Era curios că, un sfert de viață, el trăise în Teheran, între ambuteiaje și într-un furnicar de nebănuț, însă de când ridicase garajul și benzinăria de pe domeniile prietenului Godun, miasma urbană și răsuflarea a milioane de suflete puse laolaltă îl dezgustau.

Câte o escapadă, din când în când, înăuntrul vârtejului îl mai dezmorțea și, câteodată, se bucura chiar că apucă să vadă cum caracatița de beton își întinde tentaculele înainte ca el să orbească de tot. Sincopele lui de vedere erau tot mai dese și, uneori, ceea ce i se derula înaintea ochilor era o imagine într-atât deformată, încât se temea să își mai conducă mașina.

Începuse să se uite cu poftă, cu lăcomie în jurul lui, ca la fețe, culori și ansambluri de la care își lua rămas-bun, și de-aceea centrul orașului, într-o zi cu lumină galbenă ca uleiul, îl bucură. Se dusese în cartierul de case vechi de pe o colină, iar corolele majestuoase ale platanilor, cârciumioarele ascunse din loc în loc în foste conace de pe la 1800, restaurate aproape ca în vremea lor, îi calmară inima. Orașul avea și o moschee turcească suficient de încăpătoare, dar comunitatea persană era recentă și prea restrânsă pentru a fi avut locașuri de cult somptuoase și la vedere. În schimb, exista un cimitir evreiesc în acel cartier secular în care ajunsese, iar Omar se aciuă pentru câteva clipe

la umbră în acel spațiu mângâiat de tăcere al verilor lui semiți.

Stând lângă o cișmea cu ornamente de piatră, în același timp nu putea să nu râdă în sinea lui de caraghioslâcul acelui popas, fiindcă ceea ce îl întrebau cel mai des cunoscuții din țara lui de adopție era dacă mestecă zgârci de evreu de câte ori are carne la masă. Părea greu și ireal pentru ei să le spună că trăise printre armeni și evrei de la care bunică-sa cumpăra vin și mătase, iar mai târziu, când stătuse o vară la Isfahan, se plimbase adesea prin Jolfa, în jurul bisericii jumătate creștine – jumătate šiite, iar în vechile așezări evreiești se ducea să se roage în Masjid-e Jome Atiq, sub caligrafiile ei cufite.

Pentru Omar, Dumnezeu era unul și-același și pornea de la Zoroastru. Religii diverse și mai târzii mărunțiseră din el porții mici de credință și le convertiseră în fel și chip, în doctrine adverse ori diferite. Omar era sigur că e loc pentru toți și de-aceea se însurase cu o šiită, chiar dacă pe urmă îl pierduse pe Dumnezeu. Acum îl recupera într-un fel aparte, păgân și misterios, simțindu-l când sub formă de porumbel, când sub formă de soare mitraic, care se topise în splendorile cultului lui Ahura.

Devenise un adult călător, mai degrabă mistic decât credincios, sau poate un rătăcit. Când îl întrebau: „tu ești musulman?“, Omar răspundea: „sunt *zartoshti*“, fără să mai știe prea bine cât și ce mai era în el asta.

Ce nu regăsisese în Europa de Est erau doar covoarele și, în afară de Soarele nopții, care îl însoțea ca o luntre cârpită, totul era ață și plastic, și simboluri strivite sub încercarea de-a fi modern. N-avea rost să te-nverșunezi: lumea se schimba cu repeziciune, fără să cunoască

încotro e drumul. Uneori reușea să rămână cu ceilalți și să țină direcția, ca într-o banchiză de pești, însă cel mai ușor se îndrepta singur, mergând ca un rac, înainte și înapoi, către un capăt neînțeles. Își plătise cu bani fuga de lângă fiu-său, dar n-o rezolvase cu morții lui, cu Allah, cu Ghazal, cu frica de frig și cu ceea ce căpătase după încercarea de a găsi o țară mai bună.

Când trecu de castanii păliți de rugină și de tufele de hortensii dintre morminte și ieși în stradă, un banner uriaș cu o trupă rock și un altul, cu Lady Gaga, îi captară privirea pe fațada hotelului Marriott. Cu o toamnă în urmă, în același loc, fusese un afiș cu Madonna, despre un concert care se ținuse în parcul larg cât un stadion al unui castel din vestul orașului.

Pământul pe care călca devenea o planetă universală, oriunde s-ar fi dus. N-aveai unde să mai fii fericit și nici trist, de aceea astfel de sentimente se schimbau în ceva încă netradus pentru tot omenetul.

Fiul lui, ca și alții de-aceeași vârstă se mutaseră în teritoriul artificial al rețelelor de socializare, unde inventaseră reguli noi, dar acolo nici nu răsărea, nici nu apunea soarele, iar locatarii acelor aglomerări erau niște avataruri întristătoare. Pe de altă parte, de ce ar fi trebuit el să-i judece, tocmai el, care nu-și pusese ancora nicăieri, și, în plus, dacă lumea întreagă nu se făcuse decât unul și-același port?

Ologul i-ajunsese ca un frate: de când apăruse în labirint, îi stătea la masă, îi stăruia în gând când lucra la garaj și noaptea dormea cu el în mansardă. Mai întâi, nu știa dacă îl întâlnise în bălci sau visase, însă nu putea vorbi despre asta. Doar se frământa și Veterinara fusese prima care zgândărise rana cu unghia:

— Dacă n-ai de gând să vorbești, s-ar putea să fie degeaba atunci când te hotărăști. Ce te arde?

— Îmi trebuie vești de la Teheran. Dar vești despre care n-am să pot niciodată să-ntreb dând un telefon ori scriind un mesaj de pe un computer.

— Tu de Twitter n-ai auzit? Ori de Facebook? Armin sigur are un cont.

Dar nici un Armin, nici un Caryan nu era chiar fiu-său. O rețea nu-i o lume atât de mare. Intrase pe Facebook și, pentru a treia oară, Omar se simțise trecând ca printre burdufuri cu apă: mii de fețe îi zâmbeau unui disc de neon, care era soarele virtualității. Se gândi să tasteze „Armin-dodo“ și dădu căutare pe acest nume uitat, de alint, de care se despărțise de când fiu-său era băiețel.

Îl găsi de îndată, ca pe o stalactită agățată de un tavan plin de țurțuri. Era un tânăr frumos și necunoscut, îi venea greu să creadă că în el fiul lui – un băiat de opt ani – se pierduse cu totul. Găsi și câteva zeci de fotografii cu adolescenți și colegi de școală ai lui Armin, cu socru-său, fostul gardian din armatele Revoluției, cu veri și nepoți, cu nurori care se lipiseră de familie când el dispăruse. Adunați laolaltă, formau

ceea ce se chema „ai lui“, dar simți pe loc cât se îndepărtaseră.

Doar când o văzu pe Ghazal i se opri inima o secundă: o lăsase tânără ca un măr pârguit și acum era din melasă și licori dulci, gata să se reverse. Ochii ei căpătaseră un adânc de ostrov poleit de lumină: se-mblânzise ori uitase de ea, slujindu-i pe alții. Armin purta ochelari și îl anunța de pe-acum pe bărbatul tăcut ce urma să devină. Dar era înconjurat de fețe voioase și de prieteni care sfidau apăsarea de a trăi în Iran.

Intră în mesagerie și-i scris: „Armin, dragul meu, cunoști vreun Omid, infirm de război? Tu ce mai faci, fiule? Mama ta e bine? E întâia oară când văd atâtea imagini cu voi și sunt tulburat: îmi par cât o viață din care am lipsit. Tu să știi că atâta vreme cât reușesc să vă trimit bani, eu sunt bine, deși mă duc tot mai grăbit spre orbire... Aștept să îmi scrii... Sunt cam încurcat, fiindcă nu îmi răspunzi niciodată. Îndură-te doar acum de îngrijorările mele și dă-mi vești, te rog, despre fiecare“.

Nu primi însă niciun răspuns și-și pierdu curajul. În același timp, dacă ar fi existat vreun Omid, indiferent cine era el, Armin i-ar fi dat de știre, fiindcă ar fi fost contrariat. Începu să trăiască pândind status-ul fiului său, de pe o rețea de socializare, doar că, în curând, nu mai desluși literele, iar fotografiile îi păreau ca niște ferestre albite de ceață.

— Mi-a răspuns? o mai întreba pe Veterinara.

Trecuse aproape un an și ea tot mai găsea răbdarea de a se loga în rețea, deși rezultatul era același. Kurdul care transporta bani până la Istanbul, de unde îi prelua un pielar ca să-i dea lui Armin, îi spusese că Facebook-ul era interzis în Iran: „Asta, oficial. Că, la Teheran, nu e

tânăr care să n-aibă un cont al lui. Se loghează cu decodoare, am să îți arăt într-o zi“.

Era ca și cum se uita pe gaura cheii într-o casă străină: zilele lui Armin se rostogoleau fără a fi părut că sunt paralele cu zilele lui Omar. Cu atât mai puțin erau tată și fiu, ci exact așa: două fețe de pe continente vecine. Godun, care ajunsese primar și își terminase mandatul, se lupta pentru Camera Deputaților, iar atunci când avea câte-un strop de răgaz, încerca să-l îmbărbăteze în stilul lui:

— Ai strâns bani... Lucrurile se vor mișca și la voi, acolo. Fiu-tău o să poată să vină și-o să știi pentru ce ai muncit. Zău, Homare, o să fie și bine, omule!...

Era bine că îi mai văzuse. Că-i știa din fotografii, așa cum trecuseră zece ani peste ei, iar acum se-ndrepta în liniște spre ceva anunțat și necunoscut, spre un prag pe care îl avea de trecut și apoi spre un altul, doar că asta nu semăna nici cu felul lui de a merge prin labirint, căutând ieșirea, despre care știa totdeauna că e la celălalt capăt, nici cu încântarea și spaima cu care trecuse, de câteva ori, în pânzele înrămate de Godun pe pereți.

Între toți, lipseau două chipuri și chiar nu le regăsi nicăieri: erau tată-său și bunicu-său și se întrebă cu durere dacă Armin îi mai cunoștea și dacă, în tot acest timp, i se mai spusese, uneori, despre ei. În schimb, o găsi pe maică-sa, așa cum el însuși și-o amintea și cum o lăsase: frumoasă și singură, la treizeci de ani, într-o fotografie alb-negru, sub care nepotu-său scrisese în farsi: „Bunica mea, Samaneh, sufletul-înger care mă veghează“.

Dintr-odată, nici lui Omar nu i se mai păru că e Farah în acea unică fotografie rămasă, ci un înger timid și asexuat, cu bărbia înclinată spre umăr.

Ca în ziua când poposise pe ogoarele lui Godun, câmpia îi părea un suspans continuu. Nici copacii și nici labirintul de iederă nu slăbiseră foarte mult din încordarea acestei întinderi. Vilele noii democrații, risipite aiurea, ca niște grăunțe scăpate dintr-un buzunar rupt, aduseseră doar dezordine.

Un drum asfaltat le-ar fi arătat calea, dar șoseaua întârzia. Nimeni nu mai credea în această autostradă, care să-nlocuiască potecile cu criblură și praf, dar ceva tot se întâmplă peste noapte: începuseră săpăturile la o cale ferată.

Și el, și Godun au fost luați prin surprindere: era vorba de o linie nouă, pentru trenuri expres, care se îndreptau către mare. Ei le-ar fi văzut doar în treacăt, câte două pe zi, unul dimineața, devreme, altul – la asfințit, dar tot nu puteau să-și închipuie cum asta le-ar schimba viața.

— Nu mă pot bucura pentru atât, îi spusese Godun. Trenul ăsta va fi precum lama unei patine care zgârie gheața și gata, nimic mai mult!

Omar, în schimb, aștepta fiecare creștere a liniei și se bucura ca de dinții de lapte ai unui prunc.

„Astea sunt vertebrele Soarelui“, se mândri când așezară traversele și își imaginea încântat cum pomii, benzinăria, garajul și ce mai dereticase cu mâna lui se vedeau ca un loc promis, din goana vagoanelor.

După șapte-opt luni, într-o dimineață, o locomotivă trase primul tighel pe pânza de cețuri a câmpului. Omar o auzi din mansardă, iar Isabelle, care se ducea înspre

școală, le făcu semne prietenești pasagerilor. Doar Godun spuse morocănos:

— De acum, ni s-a încheiat liniștea!...

Nu era nicio clipă adevărat: viața lor se lipise de tren ca o pernă de ceafa unui om care doarme.

Fiindcă Zet devenise un senior, Veterinara o cumpără pe Duchesse, o iapă căreia îi plăcea numai iarba de pe lângă calea ferată. Școlarii din curți, pe care îi aduna zi de zi un *school bus*, știau că nu vor întârzia dacă ajungeau la barieră înaintea locomotivei.

Zidarii și meșterii care trebăluiau la gardul bisericii își părăseau lucrul după trenul de seară, iar Omar pricepu că orbise într-o sâmbătă în care, în locul vagoanelor care înghițeau șinele, zări doar o pată cenușie și mare, ca un petic de stofă așezat într-un geam.

„Așadar, pân-aici a fost“, își zise în sine, cuprins de fiori, iar călătoria aceea a unui expres cu vagon-restaurant și cușete îi rămase de-a pururi neterminată.

Duchesse era albă, ca o perlă la gâtul câmpiei întregi, însă nici pe ea nu o mai văzu. O auzea doar cum își scutura coama și rupea cu buzele firele de iarbă. Zăpăcit, se propti într-un parapet și simți cum pământul îi aluneca de sub tălpi: „Ce-o să facă de-acum toată lumea cu mine? Nu mai folosesc la nimic...“.

Calul veni aproape și îl mirosi ca pe-un hoit ori poate încerca doar să-i spună: „Ei, nu te prosti, nu e totul așa de negru“, însă nu se dezmetici cât să înțeleagă, fiindcă între clipa orbirii și apropierea vagoanelor fulgeră o secundă din cu totul alt timp și o izbitură sau o explozie îl făcu să se clatine și să se lovească de peretele de ciment. O simți pe Duchesse ridicându-se pe picioarele de dinapoi. Nechezatul ei sparse norii și

aduse lume în preajmă. Îi simți apoi troyotul înnebunit și se liniști că e teafără, însă un moment mai târziu învăță că orbirea lui vedea sângele. Miroși dezastrul în aer, ca un abur de sulf, și pe urmă află din țipătul celor strânși la benzinărie:

— Scoate-l din mașină, e chisăliță!

Stătea pe un morman de pietriș și vedea doar umbre mișcându-se, însă pricepu chiar de-a lungul tremurului care îl scutura că știa fără să privească și că un fel nou de-a cunoaște creștea în el.

Limuzina lucioasă a dentistului, spălată și nouă precum jucăria unui copil, se izbise de tren, fiindcă ignorase semnalul. Parcă Max orbise, nu el, locomotiva îl luase în plin și-l strivise ca pe o cutie de bere. Acum el zăcea ca o grămadă de dinți dintr-un maldăr de fiare și Omar se îndepărtă bâjbâind, pentru că oricum aveau să-l ajungă vești mai rele decât ar fi vrut.

Abia cu prilejul acelei înmormântări constată cât de mult se schimbaseră toți, pe când el avusese impresia că nu se întâmpla mai nimic, de la an la an.

Godun s-a smiorcăit cu sughițuri, semn că îmbătrâne, și a plătit o sumă uriașă antreprenorului pentru cripta de marmură, cu ghirlande și un epitaf auriu, precum un blazon nobiliar. Arti a conceput o arteziană încadrată de îngeri priapici, care tulburau pocăința atâtor morminte din jur. Pe chipul Veterinarei nu dibuise o urmă de plâns, în schimb se cernise în voaluri care făceau din negrul de doliu o plasă de fluturi pentru bărbați. Era o femeie înfricoșată, care împlinea patruzeci de ani.

Toți veniseră în mașini somptuoase, pe care Omar nu le recunoștea, fiindcă nu le reparase vreodată. Pablo

se strădui ca întâia comemorare să fie un banchet funerar, cu avalanșe de carne și vin, încât amintirea dentistului avea să se odihnească pe o saltea de rulou de vânat, de fileuri și de jambon crud-uscă. Stăteau toți împrejurul mesei, mai puțin pisica Eleonor, care dispăruse.

Godun ajunsese parlamentar, Maradona – un angrosist al beneficiilor postume, doctorița – o proprietară de cabaline și a unui parc de divertisment în care Arti se pregătea să amenajeze în curând tobogane de apă. Dar și Pablo intrase în șir, așa că le aduse o noutate, chiar atunci când mâncau, o veste menită să-i înveselească: la ce bun să mănânci, după ce ai în față atâtea delicatese, dacă gura nu îți e aranjată? Noutatea era că el și Max-Dinte își înfrățiseră banii, cu ceva timp în urmă, iar lanțul de clinici stomatologice era gata.

Izbucniră în aplauze, lăsând furculițele să le cadă în devălmășie, printre farfurii și pahare.

Așadar ei, care se socotiseră totdeauna că ar fi șapte, precum zilele săptămânii, nu se opriseră la dimineața de sâmbătă, ci aveau să-l târască pe Max în rând, fie și numai în amintire. Și Omar? Godun îl pusese totdeauna la număr, dar el ce mai putea să însemne acum, când orbise?

Poate că nu văzul era chiar rostul acestei lumi, nu Omar le spusese, când priveghease, lângă defunct, că sicriul cu toartele de argint, alese cu grijă de Maradona, adia miresme de scorțișoară? Că fața dentistului arăta netedă și atât de bine compusă la loc, ca a unui mire în așteptare? Că Godun părea suplu și tânăr, în doliu, iar Veterinara, încă frumoasă? Că mezelarul era un învingător, iar Artimon – cinstit ca o lacrimă?

Omar era oarba zi de duminică, despre care nu se vorbea, fiindcă norocul și ghinionul în a șaptea zi se opreau și zeii se odihniseră.

Shahla își dorise de mică să fie doctoriță, dar era născută în Teheranul de sud, într-o casă fără covoare sau dușumele. Deși acum cartierul Abdel Azim era plin de blocuri muncitorești și de moschei lângă care era și câte o cantină a săracilor, vecinii din curțile de pe strada ei nu mâncau prea des carne și dormeau câte cinci într-o încăpere.

Mama ei fusese o femeie deșteaptă și nesupusă. În 1935, după decretul primului Pahlavi, care interzicea purtarea *chador*-ului, taică-său, bătrânul Talesh, nu o mai lăsase la școală: „*Ya Ali!*¹, că doar n-o să umble ca o zăludă pe sub ochii bărbaților!“, așa că progenitura lui, Fatemeh, care pe atunci avea nouă ani, mai ieși din casă doar la măritiș, când i-o încredințase unui consort.

Shahla a fost primul născut al lui Fatemeh și al lui Barsum și, cu toate că era fată, maică-sa își jurase că o s-o trimită la școli și că o să-nvețe așa cum ea nu putuse să facă. La sfârșitul războiului cu Irakul, fiică-sa intra la liceu și, la doi ani după moartea lui Khomeini, era cea mai frumoasă infirmieră a spitalului din Gheytarieh.

Nu ajunsese să scrie rețete, așa cum visa când era o fetiță, dar o slujbă plătită precum a ei, ca și traiul în blocul operator al secției de ortopedie o făcuseră să-i crească pretențiile și să nu-i mai placă nici casa, nici familia și nici faptul că, după o tură de noapte,

1. Slavă Profetului Ali (pers.).

străbătea orașul cu autobuzul. Împlinise nouăsprezece ani și se împotrivise la patru *kbastegart*¹, fiindcă pretenđenții munceau din greu, miroseau a sudoare și abia de aveau câte o motoretă. Își făcuse o faimă de mof-turoasă și femeile o bârfeau. Taică-său dispăruse pe front și, după ce Fatemeh, bolnavă de inimă, murise în urma unui stop cardiac, nu mai avea cui să dea socoteală. Aproape că locuia la spital și o cunoștea toată lumea ca pe o fată bună la toate. Se credea prețuită și spera că prin asta Allah o va răsplăti cu un soț care să-i dea o soartă ușoară. Îi era tot mai greu să aibă prietene: femeile toate o ocoleau, căci se apropia de treizeci de ani și era cochetă și singură. Un doctor îi propusese să îi fie *sigheb* și apoi un altul, dar erau bătrâni și burtoși, iar ea se păstrase virgină.

Unchiu-său, care era șef de echipă pe un șantier din Shiraz, îi tot pomenea de un pretendent, dar, când îl văzu, se simți jignită: muncea ca administrator la un hotel, dar avea obrazul mâncat de bube, iar salariul și-l împărțea cu un fiu și-o nevastă din altă căsătorie.

În 2002, după Anul Nou, la spitalul lor se vorbea că vor opera o vedetă: antrenorul Nasser Mohammad Khani suferise o ruptură de ligament și aveau să-l aducă într-un salon. Fusesse o legendă a fotbalului iranian, pe vremea când Shahla era la școală, și colegele ei se îndrăgosteau de Nasser doar privindu-l cum alerga după minge. Îi plăcea și ei dacă îl vedea la televizor, dar pe-atunci visa la un medic sau avocat.

Mohammad Khani avea cu vreo zece ani mai mult decât ea, era antrenorul echipei Persepolis și își luase o soție care tocmai ce îi născuse doi gemeni. N-apucase

1. Întâlnire aranjată de rude și părinți între doi tineri, în vederea căsătoriei (pers.).

să-l vadă cât a stat la spital, se spunea că existau complicații după operația lui și-i dădeau îngrijiri departe de ochii oricărui intrus.

După ce chirurgul semnă externarea, fratele antrenorului îi ceru o persoană de ajutor pentru următoarele zile:

— Îl așteaptă o femeie care abia a născut și o mamă în vârstă, care își târâie tălpile dintr-o cameră într-alta. Ne-ar trebui o infirmieră, măcar pentru o săptămână, până când Nasser o să-și pună piciorul operat pe pământ.

— Cum să nu! Am pe cineva potrivit: Shahla e exact ce vă trebuie!

Doctorul o chemă și apoi îi conduse pe toți către lift. Imediat ce-o văzură, între cei doi Khani se iscă o încordare plină de dușmănie: care va pune mâna pe așa o femeie? Fratele lui Nasser, mai mic cu trei ani, era văduv și își căuta o pereche, pe când fotbalistul, obișnuit cu onorurile și răsfățat totdeauna, oriunde apărea, nici nu se împiedicase în gândul că o ființă ca ea ar fi putut să-i reziste.

— Piața Ketabi, chiar la rond, o să ai cu ce să vii pân-acolo, zece zile de-acum, dimineța? o întrebase bolnavul.

— O să îmi plătiți un taxi, domnule, dacă veți dori să lucrez pentru dumneavoastră.

Îndrăzneala ei le plăcu din primul moment, amândurora, ca și pielea ei foarte albă și ochii în nuanța prunei necoapte. Și ce mai văzuseră și îi încânta era că pășea precum o egretă pe picioarele lungi și își mlădia șoldurile.

— Fata asta e ca un crin răsărit în balegă, am s-o iau sub aripa mea, zisese Nasser către frate-său de îndată ce rămăseseră singuri.

Celălalt doar oftă și își plecă ochii. Nu se războia niciodată cu celebritatea câștigătoare a înaintașului naționalei, care ridicase în ovații stadioane întregi. Numai că celebrul de frate-său avusese mereu încurcături cu femeile.

— O iei de la capăt? Îndrăzni să-l întrebe. Acum ai doi băieți...

— Lasă, uită asta, tocmai pentru că-i am, dar acum sunt mici, am nevoie de libertate.

Frate-său, Ben-Abdolsamad, se mâhni, dar tăcu.

A doua zi, dimineța, infirmiera sună la poartă și o fată de la bucătărie alergă să-i deschidă. O îndreptă înspre dormitorul unde Laleh alăpta copiii. Nevasta și tânăra nou-venită se încăierară din ochi, de cum se priviră.

— Eu sunt Shahla Jahed, m-ați plătit ca infirmieră.

— Mda... doctorii ăștia de la spital s-au gândit că aici o fi vreun salon pentru prezentare de modă! Ți-ai adus și halatul?

O măsură de la nodul șalului de pe cap pân' la vârful unghiilor.

— Sigur, doamnă!

— Nasser doarme încă, dar nu pierde timpul! Să fierbi niște ceai și să pasăm morcov pentru sugari!

În halatul ei de spital, Shahla era din nou fata bună la toate.

La acest episod al mărturisirii, deținuta tuși și ceru să fumeze. Ghazal se mișcă și ea, fiindcă amortise, și își trase scaunul mai în spate. Se afla într-o sală a închisorii, alături de Sharoudi, avocatul ei principal, și se hotărâse să-i preia cazul după ce dosarul Jahed, redeschis, făcuse Teheranul să fiarbă.

Fosta infirmieră se afla la Evin de opt ani, numărase și zilele: două mii nouă sute treizeci, de la începutul lui 2002 și până atunci, când o cunoscuse. Sharoudi chiar lucrase ca un expert: în 2008, obținuse o suspendare a condamnării, pentru vicii de procedură, dar, cu o lună în urmă, familia victimei ceruse revizuirea.

În octombrie 2002, Laleh Saharkhizan fusese găsită înjunghiată în reședința din Ketabi. Crima și o serie de fotografii înfricoșătoare au ținut prima pagină a jurnalelor mai bine de două luni. Avea treizeci și șapte de răni adânci de cuțit pe tot corpul, în timp ce legistul a confirmat că, înaintea masacrului, a fost violată. În vaginul ei s-a găsit sperma a doi bărbați, despre care s-a dovedit că, la sfârșit, spălaseră sângele de pe victimă, pe care au îmbrăcat-o în haine curate.

La ora 13:30, când poliția a pătruns în casă, au găsit-o pe infirmiera Jahed îngrozită, lângă cadavrul care abia se răcise. Shahla a devenit principala suspectă și a fost arestată în seara aceleiași zile. A ajuns la Evin nu pentru că fusese infirmiera familiei, în urmă cu câteva luni, nici pentru că se aflase la locul faptei – în fond, amprentele ei nu erau nicăieri –, ci pentru că personalul din reședință și câteva rude ale lui Nasser

depuseseră mărturie că ea și legenda vie a stadioanelor își făceau ochi dulci:

— Stătea ore întregi singură în cameră cu Aga Khani, îi schimba pansamentele și îi masa umerii, noi toți am văzut.

— Nu o dată Laleh Khanum ar fi aruncat-o pe scări! Își punea halatul de la spital, dar era parfumată și avea grijă întotdeauna ca *russari*-ul să îi alunece și să îi vedem coafura!

La rândul ei, Shahla își amintea despre asta cu inima fremătând. I-o spusese și lui Ghazal, ca unei prietene:

— Nasser Mohammad nu e un om oarecare, dar nu s-a purtat cu mine ca o vedetă. M-a plăcut, mi-am dat seama, și pe urmă a început să mă vrea și să mă admire întocmai cum un bărbat își dorește o femeie de care s-a îndrăgostit.

Ghazal o privea și își dădea seama că Shahla avea o naivitate de fetișcană căreia i s-au aprins întâia oară călcâiele, chiar și acum, după trei mii de zile de închisoare.

— Nu îndur să îl văd pe Nasser încruntat! Orice, dar nu asta: să nu se supere! Am promis că voi fi totdeauna femeia lui cu zâmbet pe chip și așa am rămas. Chiar și când n-a dat un semn zece luni și am stat la carceră, într-o beznă plină de șobolani, tot am râs spre el când a apărut în sfârșit și a vrut să vadă dacă trăiesc! N-am știut că l-au arestat și că a stat aici nouăzeci de zile! L-au întemnițat deodată cu mine, l-au luat chiar de la club, fiindcă l-au considerat un complice. Abia după aia s-a dovedit că se întorsese de la aeroport în urmă cu o oră, fusese cu echipa în Egipt, deci nu se putea să comită crima... Așa c-am rămas doar eu.

— Shahla, dar mi-ai jurat că nu ai făcut-o și pe urmă, din probe, chiar asta rezultă, că n-ai fost tu!

— E adevărat, dar i-am spus-o și judecătorului, la primul proces, poate ai auzit, fiindcă a fost public: „Omoară-mă și scapă de mine, dacă gândești că așa e corect, numai nu mă trimite din nou în celulă, fiindcă nu știi cum e și nici ce mi-au făcut ca să mărturisesc! Dacă mă trimiți iar acolo, voi spune nu doar că eu am lovit-o de atâtea ori cu cuțitul, ci voi recunoaște și crimele altora, dacă vreți!“.

Ghazal cunoștea toate astea și știa de asemenea despre practicile terorii, care ar fi făcut și un lemn să mărturisească. O vorbă a gardienilor, la Evin, spunea că „și un cocoș poate face ouă de struț sub tortură“.

După ce Shahla a declarat, sub propria semnătură, că ea e făptașa, lucrurile s-au mai liniștit și, în 2004, a primit cea dintâi sentință de condamnare la moarte. Atât ayatollahul Mahmoud Hashemi, șeful judiciarului de atunci, cât și alții au avut o tenacitate de neclintit când au întors probele mincinoase și au demonstrat că nu ea comisese oroarea.

Cu toate acestea, Shahla stătea după gratii de mai mult de opt ani și, de obicei, finalul unei detenții atât de lungi, pentru o femeie, însemnase spânzurătoarea.

— Nu uita nimic, spuse avocata. Te-a vrut de nevastă sau nu?

— Da, m-a vrut, zise ea cu însuflețire. Mi-a cerut să îi fiu *sigheb* și a semnat cu mine un contract pe cinci ani. Am fost bucuroasă și am luat-o ca pe o dovadă de cinste din partea lui. A pus doar condiția să nu spun nimănui despre actul ăsta. N-am spus până când justiția n-a aflat. Eu l-am înțeles, are copii mici, prima lui nevastă e atât de bogată încât își închipuie că la ea sunt mereu dreptatea și legea.

— Măi fată, suspină avocata, lasă-mă să te întreb, pentru asta te-ai ținut tu departe de orice bărbat? Ca

să fii prostituata cu acte a unui cuceritor care-ar vinde pielea oricui ca s-o scape nevătămată pe-a lui? Ai știut vreodată ce-a spus în ziare, când tu te aflai aici, sub tortură? „Am încredere că justiția o să-mi salveze onoarea!“

— Nu vorbi așa despre el! Nu e un om rău, mă iubeste!

Plângea cu sughituri, ghemuită ca o fetiță, cu genunchii la piept.

Avocatul Shahlei ascultase surprins izbucnirile lui Ghazal, dar nu comentase.

— Destul! zise în cele din urmă. O să continuăm mâine. O s-o luăm de unde am rămas și așa vrea să îți minte, doamnă Jahed, că orice îți amintești poate fi important și ne poate da o soluție.

Între timp, veneau știri îngrijorătoare de peste tot: pe Marzieh Vafamehr, o actriță foarte îndrăgită, tocmai o biciuiseră de optzeci de ori pentru rolul din „Teheranul meu, de vânzare“, o producție persano-australiană, vehement criticată în cercurile conservatoare. Filmul fusese interzis în Iran, dar în campus studenții îl proiectau peste tot, iar copiile circulau repede, din mână în mână.

Apoi, în joia aceleiași săptămâni, un puști de șaisprezece ani și opt luni atârnase în ștreang fiindcă martorii dovediseră că era un *kouny*¹ știut al cartierului Shush.

— Mai multe execuții ca niciodată, îi spuse Ghazal colegului ei Sharoudi, destul de speriată.

Mahmoud Sharoudi, avocat de aproape șaiszeci de ani, părea un bărbat retras și tăcut, nu știa niciodată cu adevărat ce gândește. Era foarte cunoscut în barou,

1. Homosexual (pers.).

câștigase cam toate procesele și începuse să fie incomod pentru mulți, fiindcă avusese curajul să spună că se considera laic.

Cu toate astea, Ghazal regreta nespuse că își dăduse drumul la gură în prezența lui, exprimându-și revoltele de femeie, atunci când o mustrase pe deținută. Orice s-ar fi crezut Sharoudi și oricât ar fi fost de partea dreptății, era, înainte de toate, bărbat persan. Se întrebă pentru a suta oară, în ultimul an, ce ar fi spus Omar despre tot, dacă ar fi îmbătrânit împreună, dar ce ar fi spus și Leclerc, care, în pofida înstrăinărilor lui, se născuse și crescuse la Teheran.

Nu demult, iubitul ei Sebas o lovise în plex când îi făcuse, cu calm, o mărturisire: „N-ai vrut să divorțezi, nu îmi ești nici *sigheb*, dar nădăjduiesc că am să simt la timp dacă lucrurile vreodată se înrăutățesc pentru noi și atunci am să plec fără să te anunț, așa cum am mai dispărut, trecând granița pe la turci acum treizeci de ani, ca să îmi salvez viața...”.

Ghazal amorțise sub șfichiuirea unor asemenea vorbe neașteptate, dar avusese tăria să nu spună nimic. Fusesse întâia oară când se simțise trădată, deși se lăsase cu totul pe mâinile lui Leclerc.

Din acel moment înainte, nu a mai putut fi detașată de cazul niciunei femei căreia îi susținea apărarea, deși îl iubea mai departe pe Sebas Leclerc și nu își respectase îndemnul de a schimba ceva între ei. Dar nici Sebas nu mai făcuse aluzii la ceea ce îi scăpase fără să vrea și se purta ca și cum nimic rău nu ar fi spus, niciodată.

Cazul Shahlei Jahed o revolta o dată în plus, fiindcă nu reușeau nici ea, nici confratele ei, Sharoudi, să arate că Shahla venise la locul crimei pentru că fusese sunată

de un bărbat necunoscut, care o pusese în alertă că soțul ei, Mohammad Khani, se afla în mare pericol, iar pentru asta, ea trebuia să ajungă numaidecât la reședința din Ketabi.

— Ar fi trebuit să mă opresc la intrare... să îmi dau seama, îmi spunea avocatului. Am găsit poarta întredeschisă, deși nu era nimeni acolo, iar afară, în fața ușii, erau lucrurile lui Laleh risipite: poșeta, o pungă cu portocale și o grămadă de chei prinse pe un belciug. Am strigat, am bătut la ușă, dar pe urmă am încercat clanța și am intrat. De ce? De ce nu m-am oprit să cer ajutor, să n-ajung eu prima s-o văd pe Laleh așa cum am găsit-o?

Pe mobilul Shahlei figurase într-adevăr un apel la 12:58, dar era de la un număr neidentificabil, probabil un post telefonic din gară, din supermarket, din orice alt loc.

— Dar tu nu ți-ai dat seama că e o capcană? Nu știai că Nasser e plecat? Întrebă pentru a doua oară Ghazal.

— Sigur că știam, doar îl așteptam, stabiliserăm să vină la mine direct de la aeroport și să stea o noapte, anunțase acasă că avea să se-ntoarcă o zi mai târziu. M-am uitat la ceas pe când necunoscutul care mă sunase vorbea și mi-am dat seama că era timp ca el să fi ajuns până în Ketabi și că se întâmplase ceva, fiindcă nu mă sunase că a aterizat și că vine.

— Vă vedeți unde, de obicei? interveni Sharoudi.

— În Piața Tajrish, închiriasc acolo un apartament pentru mine.

— Sunt scumpe chiriile în Tajrish, mormăi avocatul. Acum era rândul lui să gândească cu voce tare.

— Casa ta din Abdel Azim cui ai dat-o?

— Nimănui, stătea încuiată. E o casă veche, dărăpănată, mai mergeam acolo din când în când, să mă vadă vecinii... Doar acum, de când sunt la Evin, locuiește în ea un nepot mai îndepărtat... Nu am multe rude. Părinții mei au murit, iar cele două surori ale mele sunt de mult măritate în Mashad.

Ghazal nu simțea nevoia să ia de la început cazuistica odioasă a crimei, cu Laleh ciopârțită și violată și pe urmă spălată și îmbrăcată frumos cu o rochie de la ea din dulap.

— Ai găsit-o în dormitor?

— Da, ea stătea mai mereu acolo. Mulțumesc lui Allah, era fără copii, nu știu unde îi dusesese pe gemeni.

Sharoudi continuă:

— Doamnă Jahed, amintește-ți, dacă mai poți, stăpâna casei avea pantofi când ai descoperit-o înjunghiată sau era desculță?

— Știu precis, era cu picioarele goale, fiindcă m-am îngrozit că era tăiată până jos, înspre glezne...

— Înțelegi? zise avocatul către Ghazal. Dacă o femeie îmbracă o altă femeie, chiar când e moartă, o încălță și cu pantofi, dacă tot i-a pus rochie nouă, crede-mă, am mai întâlnit asta, dar pe victimă au îmbrăcat-o cei doi asasini. Asta nici nu e treabă pe care s-o facă o femeie de una singură, poate să-ți confirme orice legist. În același timp însă, adevărul meu stă pe muchie, fiindcă un bărbat sau chiar doi ar fi îmbrăcat-o la loc cu *chador*-ul pe care îl purtase când venea în mașină, și nu cu o rochie cochetă, de interior...

— Iartă-mă, dar sunt speculații, zise Ghazal. Să nu pierdem timpul așa. Să le ducem doar probele forte, și anume că loviturile de cuțit erau ale unui stângaci, pe când Shahla e ca și noi, o dreptace. Și țigara,

Mahmoud, din scrumiera de pe măsuță... Shahla nu fuma pe atunci, scrie în toate rapoartele, inclusiv în răspunsurile iubitului ei, care a declarat că soția lui provizorie n-a fumat niciodată.

— Te bazezi pe asta? se miră Sharoudi. Sunt lucruri despre care nu vorbești, uneori. Și pe mine, dacă m-ar întreba un anchetator dacă soției mele îi plac țigările, aș răspunde la fel, deși, când e doar cu mine, pufăie narghilea, fiindcă îi face plăcere... Suntem în țara vieților duble, ai uitat? Nu vorbim niciodată deschis despre noi, despre bucuriile ori slăbiciunile noastre. Și acum, nu te uiți la ce facem? Mergem pe dibuite, după toți anii ăștia, atât de lungi, de anchete!

Ghazal amuțise într-un fel care îi spunea că avea dreptate. Erau în ultima zi în care primiseră permisiunea să facă vizite la Evin și nu obținuseră mare lucru. Acum pricepeau că majoritatea avocaților care încercaseră să obțină achitarea Shahlei Jahed lăsaseră treaba la jumătate și riscau să se-ntâmplescă asta și pentru ei.

— Nu crezi că ar trebui să acționăm planul cel mai puțin rezistent, însă cel mai sigur la ora asta?

— Să intermediem o iertare cu familia victimei?

— Întocmai. Omenește, ar fi ceva șanse ca, după o detenție de mai mult de opt ani, să se-ndure de sufletul ei – era de părere Ghazal.

— Eu sunt sceptic, încheie Sharoudi, dar se hotărâseră să încerce.

La sfârșitul lui 2008, *Zanan*, cea mai cunoscută revistă persană care, de șaptesprezece ani, pleda pentru drepturile femeilor, a fost interzisă. Iranul încheia anul pe locul doi, după Arabia Saudită, într-un clasament mondial al ratei de execuții pe cap de locuitor. Și Ghazal, și Seyed Sharoudi nutriseră speranțe deșarte față de urgentarea reformei în Codul Penal. Moratoriul prezentat în *Majlis*¹, în ianuarie 2009, referitor la pedeapsa cu moartea rămăsese un simplu proiect. La Evin, Shahla Jahed își aștepta ștreangul.

Ghazal parcă își luase destinul infirmierei asupra ei. Trudea neobosit, trimisese rapoarte către Amnesty International și către Instrumentul de finanțare al UE pentru promovarea democrației și drepturilor omului. În același timp, redactase amănunțit apelul către familia victimei și se hotărâseră să li-l înmâneze chiar ea. Conform Codului Penal în vigoare, familia Saharkhizan ar fi putut opri execuția, acordând o iertare.

Începu să ia referințe despre fratele, părinții și sora defunctei Laleh și deveni optimistă. Erau oameni cultivați și avuți, iar Nasser Khani – o vedetă. Tuturor, grațierea le-ar fi dat un plus de imagine. Dincolo de asta, clienta ei, încă îndrăgostită de antrenorul Khani, susținea că e un om credincios și cu frica legilor sfinte. Fuseseră soți, se iubiseră, astfel că, în sufletul ei, Ghazal tot spera că el știe că Shahla nu era capabilă de o crimă.

Cu o zi înainte de întâlnirea fixată cu fratele lui Laleh, trimisul la Teheran al Human Rights Watch îi

1. Adunarea legislativă iraniană.

făcu lui Ghazal o vizită și vorbiră din nou despre proceduri. Ca și Sharoudi, și el era foarte rezervat în privința bunăvoinței clanului Saharkhizan.

— Aș vrea mult să te scutești de o traumă. Trimite apelul prin curier, așa cum se face, și după asta, așteaptă. Ai să vorbești mai târziu cu ei.

Dar Ghazal nu credea că e timp pentru așteptat. Locuiau în Piața Ferdousi și se duse acolo la ora nouă. Ocupau un întreg etaj al unei vile cu trei nivele, așa că îi găsi ușor. Îi deschise chiar Malek Saharkhizan, care o conduse într-un living cât un vapor, în care se combinau ornamente în stil baroc, mobilă falsă Ludovic al XVI-lea și miniaturi rare, din perioada Qajar.

Știa despre proprietari că sunt artiști plastici, dar casa dovedea un fast greu și un amestec obositor de culori și stiluri.

— *Gabel nadaré*¹, îi spuse bărbatul de cum intră.

Ghazal doar înclină ușor capul și răspunse destul de aspru:

— Mă încred în buna voastră cuviință și în mila pe care o aveți și pe care o veți dovedi, eu sunt sigură, pentru soarta Shahlei Jahed.

— Dacă pentru ea ați venit, discuția noastră încetează înaintea de a începe.

Fața i se întunecase și mâinile puse pe brațele fotoliului în care stătea începuseră să îi tremure.

— Târfa asta trebuia spânzurată încă de acum șase ani! Nu știați? Sunt aici doi copilași gemeni, care au crescut fără mamă.

— Știu și înțeleg asta, pentru că și eu am crescut un băiat, dar ce mai știu, Aga Malek, vă spun asta în calitate de avocată, e că niciuna dintre probe nu o

1. Nimic nu întrece înțelepciunea ta (pers.).

incriminează pe Shahla. E nevinovată și a ispășit nouă ani, fără să urască pe nimeni.

— Nu contează, și-a recunoscut fapta și a declarat pas cu pas cum au decurs lucrurile. Ce mai vreți?

— O iertare, domnule. Fiți atât de generos și de înțelept!

— Dumneata spui vorbe aiurea și, dacă așa și gândești, nu ești decât o femeie la fel cu acea sărăntoacă! Știi cât au suferit mama, tatăl și soțul ei? Nu vrem decât să primească ce merită!

Ghazal se ridicase în picioare și scosese din geantă hârtiile cu cererea ei pentru grațiere. Le puse pe masă înainte ca o femeie din casă, rămasă cu o tavă în mână, să așeze ceștile pentru ceai.

Se duse spre ușă și spuse înainte de a ieși:

— Am totuși încredere că o veți ierta. Moartea ei nu vă aduce nimic și a suferit ca și voi, nouă ani.

— Poate că ai pus o sămânță să încolțească, o încurajă Sharoudi. Grațierea mai poate veni, e posibilă și cu un minut înainte de a i se pune lațul de gât!

Lui Ghazal nu-i pierea curajul și îi spuse și clienței ei: „Shahla, te rog să faci ce n-ai mai făcut cu voința ta și cu toate gândurile: trebuie să ieși de aici! Mă lupt să compari pentru ultima oară în fața instanței și va trebui să-i convingi. După nouă ani la Evin, nu mai ai pentru ce să plângi și nici să le cazi la picioare. Ești nevinovată și va trebui să le spui asta limpede și fără emoții, reluând faptele pas cu pas. O să fim lângă tine, eu și Sharoudi, cu pledoariile noastre, cu argumente și probe“.

Shahla Jahed deveni încrezătoare pentru ultima oară în viața ei. Ghazal profitase de vâlva ce se iscase în jurul unei execuții prin lapidare, anunțate pentru Sakineh Ashtiani, acuzată de adulter, și, în siajul protestelor

internaționale și al sprijinului față de cazul ei, obținuse recursul.

Familia victimei nu dăduse vreun semn la apelul ei de iertare, dar cu siguranță aflaseră că infirmiera avea să compare din nou într-un proces public. Asta nu putea fi chiar pe gustul lor, ținând cont de cum o primiseră, dar Ghazal se bizuia încă pe puterea milei și a înțelegerii.

Înfățișarea a fost stabilită pentru 30 noiembrie 2010, erau în septembrie, și Shahla părea tot mai înfloritoare și hotărâtă. Deținute din celulele alăturate au spus că au auzit-o cântând, iar într-o dimineață, la aerisirea săptămânală, de cincisprezece minute, le-a spus tuturor, cu ochii sclipind, că în decembrie va fi liberă și se va întoarce la soțul ei.

Ghazal însăși îi spusese colegului Sharoudi că 10 decembrie era ziua mondială a drepturilor omului și că o vor marca prin achitarea din dosarul Jahed. Seyed Sharoudi i-a răspuns că a devenit lirică și entuziastă precum deținuta.

Doar că optimismul ei se topi în 15 noiembrie, când, pe prima pagină a ziarului *Melat-e Ma*, văzu poza antrenorului de la Clubul Persepolis sub un titlu incendiar: „Shahla va trebui să plătească pentru crima pe care a comis-o!“.

Imediat, părerilor lui se raliaseră sute de cititori care, în numărul de a doua zi, inițiaseră o veritabilă frondă: Jahed trebuia executată de mult, au ținut-o ascunsă atâta vreme doar ca să consume mâncarea de la Evin și să mai ocupe un pat!

Ghazal se-ntreba dacă oamenii ăștia văzuseră vreodată o celulă de deținut și simțea cum biroul se învâртеște cu ea. Începu să-l disprețuiască pe Nasser Mohammad

Khani, așa cum nu o mai făcuse cu nimeni. Seara înghiți un calmant, ca să doarmă și numără în gând zilele: mai erau două săptămâni. Cât vor ține minte cei care au citit instigările acestui bărbat, care îi avea la degetul mic și pe alții?

Nu îi spuse însă nimic despre interviu Shahlei și, cu toate că inima ei se împovărase cu îndoieli, continuă să se-arate calmă.

În 29 noiembrie, cu puțin înainte de ziua cea mare, Ghazal hotărî să se ducă la coafor, fiindcă asta o relaxa totdeauna. Se trezise devreme, era la cafea, când colegul ei o sună și îi spuse cu o voce metalică:

— Deschide televizorul pe știri, s-a întâmplat ceva groaznic acum o jumătate de oră!

Rămăsese cu ceașca fierbinte între palme și cu ochii măriți spre ecran: doctorul Majid Shahriari, un expert în fizică nucleară, mâna dreaptă a lui Akbar Salehi¹ în programele de la OIEA², fusese victima unui asasinat cu bombă magnetică, în timp ce se îndrepta spre biroul său.

Ghazal începu să plângă încet, deznădăjduită, uitându-se la filmul dezastrului. Îl cunoscuse pe Shahriari, care era și profesor la Universitatea Shahid Beheshti, și se gândi că îl și văzuse odată cu fiul lui, care avea cinci-șase ani. Ea aflase de mult de atacurile cu virusul informatic Stuxnet care perturbau capsulele de centrifugare în centralele de îmbogățire a uraniului, din Natanz, dar nu se gândea că se va ajunge până aici.

Virusul distrugea rotoarele din recipientele de separare a izotopilor, care intrau în vibrație, iar în ultimele

1. Ministru de Externe al Iranului și principal coordonator al proiectelor nucleare din centralele de la Natanz.

2. Organizația Iraniană pentru Energie Atomică.

trei-patru luni mai multe segmente ale centralelor sărise în aer. Problema e că Stuxnet-ul conceput pentru sabotarea programului nuclear din Iran pătrunsese și în platformele Siemens de control al automatelor industriale, folosite în sectorul apelor și petrolului din India, Indonezia și Pakistan.

Se șterse pe față și încercă să priceapă ce avea de făcut: evenimentele se precipitau de la o clipă la alta. Începu să caute vești pe mai multe canale de știri, fiindcă era conectată la o antenă de satelit performantă, și află că Guvernul îl declarase pe fizicianul care nici nu împlinise patruzeci și patru de ani martir al Iranului, iar 30 noiembrie, când urma să fie înmormântat cu toate onorurile, zi de doliu în toată republica.

Un presentiment dureros îi străbătu inima și nu apucă să îl stingă în vreun fel, fiindcă Sharoudi îi confirmă temerile:

— Ghazal, am primit un telefon adineauri și o să vină și înștiințarea, negru pe alb: recursul la un proces al unei femei acuzate de crimă nu mai poate să aibă loc în aceeași zi cu înmormântarea unui erou. Am fost amânați până la o dată necunoscută.

Ghazal se chirci lângă telefon și începu să se vaite ca și cum ea ar fi fost cea înjunghiată, și nu Laleh Saharkhizan, despre ai cărei asasini și violatori nu descoperise nimeni nimic timp de nouă ani.

Cum să-i spună Shahlei povestea asta? îi stăruia întrebarea în cap, pe când se străduia să se-mbrace, ca să se ducă înspre birou și apoi până la închisoare.

Când ieși cu mașina în bulevard, în ambuteiajul de nedescris al primelor ore de dimineață, hotărî să își schimbe prioritățile, așa că decise să o ia spre Evin, chiar dacă asta i se părea cel mai greu. Sharoudi

ajunsesse înaintea ei și se agita să-i vorbească unui judecător cu care lucrase și înainte și de la care spera să obțină ultimul ajutor. Odată cu anularea recursului lor, lui Sharoudi îi sosise în plic și sentința de executare a Shahlei Jahed, stabilită miercuri, 1 decembrie, la ora 5 dimineața.

Toată ziua de marți, Ghazal trimisese apeluri familiei Saharkhizan, care ar fi urmat să fie de față în zori, în careul de piatră al curții de la Evin. Nimeni nu-i răspunsese. Îi sunase apoi pe alți avocați, jurnaliști, ONG-uri, colaboratori sau prieteni, dar nimic nu se putuse schimba. Singurul care îi dăduse un răspuns calm și definitiv fusese Nasser Mohammad Khani, care nu spusese decât:

— Bine că au pus totul înainte de rugăciune, voi fi acolo la ora 5.

„Sigur o va ierta“, mai gândise Ghazal cu ultimele puteri, „și își va convinge și socrii, pe fratele ei, pe cumnată și pe cine o mai fi...“.

Se dusesse spre casă metehăind, căci dosarul Shahlei Jahed, pe care nimeni vreodată nu îl cercetase corect până la capăt, era pentru ea cea mai mare înfrângere.

Pe culoarul celulelor pentru femei, la Evin, târâseră cu o seară în urmă taburetul de lemn al morții, dar nimeni nu bănuia că ar fi pentru Shahla. Nici măcar ea nu crezuse până atunci, când o aduseseră în curte, sub un cer rozaliu ca miezul de piersică, de pe care dispărea noaptea. În lumina din zori, îi zări pe Nasser, în cămașă neagră, pe Malek Saharkhizan, pe nevastă-sa și pe fiica lor, iar în spate, acoperiți cu pleduri de lână, pe cei doi părinți ai nefericitei Laleh.

Lângă ea nu erau decât avocații, Seyed Sharoudi și Ghazal, și doi gardieni, dintre care unul o întrebă:

— Te-ai rugat pentru tine, soră?

Shahla nu îi răspunse și el crezu că plângea sau că pur și simplu era vlăguită și avea să leșine înainte de a-i pune ștreangul.

Mahmoud Sharoudi se apropie de Ghazal și îi spuse aproape în șoaptă:

— Tu ești sigură că vrei să vezi asta?

— Sunt sigură, pentru că o vor ierta.

Avocatul făcu câțiva pași mai în față și, în frigul tăios de dinainte de răsărit, își trimise cuvintele ca pe niște crâmpoie ale capitulării:

— În numele lui Allah, Milostiv și Atotputernic, eu, Seyed Mahmoud Sharoudi, umil avocat al dreptății, vă întreb și vă rog: o iertați pe Shahla Jahed? Nu ea a ucis-o pe ruda voastră și, dacă mi s-ar fi dat puțința, răgazul să vă arăt, chiar ați fi avut adevărul în fața ochilor.

Se lăsă o tăcere grea ca sfârșitul și Seyed Sharoudi le vorbi din nou:

— Oameni milostivi, vă implor și întreb pentru ultima dată: o iertați pe Shahla Jahed?

— N-o putem ierta pentru moarte, să primească ce merită!

Era vocea tatălui lui Laleh și, de sub acoperământul cu care se apăraseră de frig, țâșniră îndată doi puști asemănători, care aveau cel mult zece ani.

Condamnata îi recunoscă și-ncepu să dărdâie din tot corpul și să-i implore:

— Sunt nevinovată, vă jur, nu eu am ucis-o pe mama voastră, ci v-am mângâiat și v-am îngrijit cât erați în scutece!

Ghazal se lăsă ca în gol pe pavelele curții și ultimul lucru pe care îl văzu au fost mâinile celor doi băieței, trăgând scaunul morții de sub tălpile Shahlei.

Când orbi de tot înțelese că orbirea era o noapte cerlată și de scânteieri de noroc: uneori îi zărea cerceul iubitei, legănându-se în ureche, sclipirile soarelui sau un uliu în zbor. Într-o dimineață, văzu în clar locomotiva și trenul, și pe urmă cortina căzu la loc. Locuia într-o ceață irizată și albă, care câteodată devenea gri ori se albăstrea ca hârtia de turnesol. Respira sub un voal de cașmir, care i se lipea, uneori, de nări. Căci erau și zile când se temea și i se părea că trăiește sub apă, fiindcă lumea îi rămânea camuflată, nu îi mai simțea mișcarea și sunetele.

Învățase s-audă câmpul, iar vocile se făcuseră tot atâtea cărări. Îl simțea pe Zet de departe și simțea zăpada, în cer, cu trei-patru ore înainte să ningă. Recunoștea vântul și izul de ploaie și motoarele, după mers. Regăsise viață în muțenii crispate și în frica ce altădată îl măcinase. Și mai câștigase ceva: erau amintiri care îi înviaseră și pe care le revizita, ca pe niște camere redecorate, dintr-un cartier încă nelocuit.

Orbirea lui era o îmblânzire a ceea ce fusese grăbit și o evadare din bătrânețe. Devenise un om fără timp, iar orbirea îi făcuse prieteni în liniștea unor vămi neștiute, dar pe care le trecea lămurit: cât suntem cu ochii deschiși, nu vedem niciodată pădurea, ci doar copacii, și, abia la sfârșit, zvonul ei profund și deplin ne vestește despre iluzii.

Le spusese și altora cum orbirea i se părea că e geamănă cu argintul unei oglinzi care te reflectă în afară, dar care îți pierde imaginea până să ți-o dea

înapoi. Locuia aşadar într-un limb strecurat între lumină şi moarte, ca pe o fâşie de insulă. Orbirea îi rupsesse graniţele, îi pusese altele noi şi, în tăcerea schimbată, primise vestea, ca un pumnal: Ghazal era condamnată şi se afla la Evin.

Fu întâia oară când îndrăzni să-şi audă fiul la telefon:

— Pentru ce a fost acuzată?

— Pentru adulter, spuse.

Omar înghiţi în sec, căci simţise un mănunchi de cuţite înfigându-i-se în piept.

— Poţi să spui încă o dată?

Dar băiatul păstra tăcerea.

— Mama ta avea un iubit? găsi, în sfârşit, tăria să-ntrebe.

— Nu ştiu, domnule, îi răspunse cu o voce care îl izbi în ureche ca un jet de apă îngheţată. Învinuirile merg spre un ziarist, un persan revenit acasă, însă eu nu o bănuiesc de nimic... Lucrau împreună, înţelegi? Ea aici e ca o a doua Shirin, trece dincolo de astfel de fapte.

— Armin, ascultă-mă, fiule, poate să se întâmple... urât... trebuie să facem recurs!

— Nu ştiu, domnule, nu vorbi pentru amândoi. Pentru mine eşti un fugar şi atât, nu te-aş fi sunat niciodată dacă n-aş fi avut nevoie de bani pentru avocaţi şi nevoie s-o apăr. Taică-său, adică bunicul, refuză să mişte un deget, spune doar că a avertizat-o de-atâtea ori şi că fiică-sa n-a făcut niciodată decât ce i-a tunat prin cap. Tot el zice că singurul lucru bun al tău şi al ei am fost eu, dar asta nu ne salvează, pricepi? Am înaintat o petiţie, am strâns semnături, poate că în curând mă vor înhăţa şi pe mine, dar eu, singurul care ştie despre cum a trăit, n-am să-i las s-o omoare, mă crezi? Mai bine să începă cu mine!

— Dar te-ntreb încă o dată, îl auzi pe Omar, nu te face acum că nu știi să-mi răspunzi: mama ta se întâlnea cu un amant? Ai simțit în viața ei alt bărbat și de când?

— Și dacă am simțit, ce? Dezertorule laș! Și în viața ta simt femei – începu să răcnească –, ori chiar îți închipui că banii tăi pot să cumpere adevărul, tăcerea, așteptările ei și singurătățile mele de copil fără tată?

— Hai, Armin, că devii patetic, îl întrerupse Omar, ai să înțelegi altfel chestiunile astea când vei fi tu însuși bărbat cu familie, cu nevăastă... Problema e, înainte de toate, cum să-i salvăm capul chiar azi, fiindcă mâine-poi-mâine nu se știe dacă mai avem ce salva...

Însă vorbea singur. Armin Caryan închisese de mult, cum făcea cu tată-său ori de câte ori încerca să îl lămurească ori doar să-l audă.

Omar se retrase sub nuc și-ncepu să se perpelească: va vinde mai repede decât cumpărase partea lui din garaj și bistrou, din benzinărie, va lichida tot ce agonisise, însă va putea să întoarcă viața pe care o uitase în toate astea?

Plousa și Leclerc se dusesse în Orumieh cu mai multe treburi. Cele două secretare plecaseră, iar ea de o oră își promitea că-și va strânge lucrurile.

Doar că în lunile reci, ca *esfand*¹, îi era tot mai silă să iasă în pasajul de la subsol care se lega de parcările etajate. Noroc că-și pusese Samand-ul la primul nivel, nu era chiar atât de mers.

În sfârșit, închisese biroul. Era o tăcere ca vinerea, dar nu luă în seamă ecoul sinistru al coridorului. Coborî. Ventilatoarele liftului se opriseră și când ușile se deschiseră în pasaj, întunericul umed și mirosul de igrasie îi ridicară un val de gheață în piept.

Era șapte și jumătate, cel mult, dar prea multă liniște și chiar niciun bec. Știa bine drumul, îl făcea zi de zi, la ieșirea din tubul întunecos ar fi dat de luminile hangarului de mașini. Își mișca picioarele tot mai repede și aproape se trezi alergând, când o țintui vocea:

— Unde fugi așa, cățea a Islamului? Unde fugi, Shirin a smintiților și a leprelor trădătoare? Stai pe loc, că ești arestată!

Nu mai exista îndoială: era un *pasdar* al moralității și al legii Coranului, unora ca el le-ar fi recunoscut vocea oriunde i-ar fi întâlnit.

Ghazal încremenise pe loc și doar încerca să se uite unde se ascunsese bărbatul care strigase. N-apucă să se-ntoarcă, fiindcă o lovitură puternică o izbi, încât,

1. Lună din calendarul iranian, cuprinsă între 20 februarie și 20 martie.

pentru o clipă, avu impresia că îi zburaseră dinții. Începuse să sângereze, dar nu-și simțea rana. Se clătinasă și geanta îi căzuse pe undeva, dar nu o vedea și, oricum, nu avea puterea să o ridice. O înconjuraseră, erau trei, „atâta risipă pentru o femeie!“, gândise, cu gura năclăită de sânge, și bolborosi:

— Ai să-mi plătești asta, nenorocitul!

— Și eu care crezusem că nimeni nu ți-a mai umblat sub mantou de vreo zece ani! Cățea prefăcută! Să nu-i uitați geanta! Are sigur documente în ea!

Așadar, turnătorul era cu ei. Vorbea în întuneric, fără să se ferească ori să-i mai pese că îl recunoștea: era șeful biroului de cenzură, care se afla lângă Children's Society, în aceeași clădire. Când o urmărise? Și pentru ce? Abia dacă îl saluta, nu avuseseră nimic de împărțit.

— N-o lega, zise gardianul. E moale ca lâna, o simt, de la lovitură.

O prinsese de braț și-o târa, iar ceilalți veneau după ei, bâjbâind în bezna culoarului.

— Păi nu vreți să o ducem, pe rând, în Las Vegas¹? Fierbe sângele în ea! zise cel care o împingea spre ieșire, iar la așa replică hohotiră toți trei.

— Lasă că e timp și de asta, zise șeful cenzurii, vreau s-o văd cum se bucură, pe lumină, și să îi văd părul, pentru ce-am așteptat?

— Ptiu! făcu cel mai tânăr, care, după glas, îi păru un *basidji*² de curând racolat. Să-ți dorești să pătrunzi într-o curvă în care mai întâi a fost altul, imperialist!

1. Expresie din argoul iranian, prin care i se fac aluzii sexuale unei femei.

2. Membru al forțelor paramilitare racolate din rândul populației civile, începând din anul 1979, sub directă îndrumare a lui Khomeini.

— Nu contează, e circumcis!

Hohotiră din nou, erau beți, iar celui care o purta îi intraseră degetele în carnea ei.

Tot visase să scrie trei cărți. Prima ar fi fost despre soare și n-ar fi citit-o aproape nimeni. Oamenii, în general, nu gândesc că bietului Soare, care le dă lor lumina, nu îi e tocmai simplu să lucească așa, agățat, cât e ziua de lungă.

A doua ar fi fost despre masă și despre obiceiurile de a mânca. Un tom gros, ba chiar catastif, în care mulți anonimi s-ar fi oferit să îi spună cât, ce și în ce fel le place lor să mănânce.

Abia ultima ar fi fost cartea lui și ar fi rămas fără titlu, fiindcă n-ar fi pretins decât să surprindă imagini, senzații și mângâierea pe care le simți doar în dans. Ce vezi când scrii cercuri pe o podea, cu partenera în brațe. Ori depinde cu cine dansezi... Atunci, încăperea unde te afli e plutitoare și lucrurile par altfel. Nu par, ci chiar sunt. El fusese un bun dansator. Acum nu mai era. Piruetele și căldura i-au rămas doar în minte.

Abia acum, după ce viața îl rătăcise printre atâtea dezastre, obiceiuri și întâmplări, înțelesese că aurul tănuț al *zartosht*-ilor, pe care tată-său și bunicu-său îl așteptau să li se întoarcă, era chiar Soarele și tihna lui de a încălzi fără să pârjolească.

Acum că era doar un exilat orb, cartea lui rămăsese nescrisă, iar pe celelalte le purtase în gând ca pe promisiuni neîmplinite.

Ultima oară când mai intrase într-un tablou, cu puțin înaintea de a orbi, cu pisica Eleonor după el, mergându-i în față, precum un ac de cusut care-și trage ața, fusese nu într-o copie, ci într-o lucrare originală, singura, pe care i-o făcuse cadou chiar Veterinara.

Era compoziția unui pictor modern, cu o ușă galbenă, care avea o clanță de cupru, roșiatică și ornamentată, în forma unei labe de leu, și atât, cam ăsta era tot tabloul.

Eleonor se-mbulzise prima să-și facă loc, ca acasă, și văzură că ușa nu era încuiată. O urmă cu sfială, fiindcă se simțea ca un hoț care pătrundea într-un spațiu al altcuiva, lăsat vraște. Se treziră direct într-o încăpere imensă și luminată, ca o sală de bal, și, pentru prima oară în escapadele lor, Omar auzise muzică.

Daaa, era muzică pentru dans și-ai fi zis că orchestra se afla în pereți, fiindcă atât suna de armonios și te îmbia să valsezi, dar acolo nu era nimeni. Omar nu părea atât de nestăpânit, nici atât de sigur de sine, încât să danseze de unul singur.

Vru s-o ia pe Eleonor, după ce se îmbătase de muzică, dar Eleonor dispăruse. Când plecase? Pe unde, fiindcă ușa prin care intraseră în salonul de muzică ori de dans dispăruse și ea, iar peretele era neted și fără un semn?

Omar se înspăimântă pentru o clipă, însă când se duse înainte, chiar înspre răsărit, constată că peretele devenise elastic și putu să treacă prin el, ca printr-o membrană subțire, care se făcuse la loc, după ce pătrunsese într-o grădină.

Aici muzica încetase, dar era un foșnet de frunze și un murmur adormitor, de vânt ori de apă, încât el se lăsă răpus peste pajiștea de verdeață, unde două femei mâncau.

Era ca în *Dejunul pe iarbă* al impresionistului refuzat, Manet, doar că cele două stăteau cu spatele, una complet goală și albă, ca o boabă de fosfor pe un fundal, iar cealaltă îmbrăcată în negru, dar cu părul

lăsat pe umeri în cascade întunecate și greu ca o revărsare a nopții peste lumină.

Amândouă aveau părul la fel, iar Omar îi recunoscuse nudul Veterinarei, pe când corpul soției lui, pe sub ascunzișurile unui *chador*, îl făcu să ezite: era sau nu chiar Ghazal, mama fiului său, ori era o străină?

Le strigă pe fiecare în parte, dar niciuna nu se întoarse, deși erau vii, căci mâncau, mișcând furculița și lingura în porțiile care erau așezate în fața lor. Dar, când se dădu mai aproape, Omar desluși că sunt bani, mormane de bani erau puse în farfurii și pe tăvile de pe care se ospătau. Cele două femei ale lui se ospătau cu bancnote așezate în grămezi peste tot și abia atunci pricepu că tot bani se vedeau și în fundal, înălțându-se duși de vânt.

Își întoarse obrazul, ca și cum privise mult timp, și le îmbrățișă pe-amândouă, în aceeași otheadă, ultima. Presimți cum lumina ușoară, care îl înveșmânta ca o piele, avea să-l trădeze în curând și ce mai văzu pe sub pleoape fu o dungă de ceață și ceva licăriri, ca inelele unui curcubeu peste apă. Își aduse aminte cum se speria la început, dar nu mai simțea nici durere, nici tulburare. Era împărăția lui de tăcere și doar el avea s-o împartă cu Dumnezeu.

Hotărâseră execuția: în Lavasan, la o oră de mers cu mașina. Se duceau adesea din Teheran, când Armin era mic, în această așezare de munte, cu cer curat și plină de stânci printre care se înălțau sicomori și leandri, iar oglinda lacului Latyan arăta ca o monedă de aur, când apunea soarele. Mai erau barajul hidrocentralei și undele râurilor Karaj și Jajrud, care înlesneau locului o îndestulare ca a oricărui ținut cu surse de apă.

Stejarii bătrâni și stradelele în pantă dădeau încă zonei un aer vetust, iar averile îmbogățiților de război și vilele ascunse de ziduri ale noilor demnitari încercau să se piardă sub acest aer patriarhal. Lavasanul creștea încet: era scump să trăiești acolo, între familii ale vechilor dailamiți, precum clanul lui Seyed Hamed Miri sau Ali Parvin, care erau școliți și cu stare. Ei îi aduseseră și pe alții, ca și breslele de pietrari care împodobiseră împrejurul cioplină în versantul de rocă.

Nu era nimic mai stupid decât să sfârșească acolo unde își doriseră cândva să se bucure: și ea, și Omar plănuiau la începuturi, pe când ea abia absolvise, să aibă o casă pe colinele înverzite și în ea să își primească nepoții. De câte ori ceața de plumb și uraniu se lăsa peste Teheran și se înecau respirând, își spuneau unul altuia: „Mai e doar puțin până în Lavasan“.

Acum, ea ajunsese. Era în zori și aburii de dinainte de răsărit se ridicau din frunzișuri, ca niște scutece ale soarelui care urma să se nască. Totul părea înmprospătat și voios, se auzeau păsări, iar Ghazal se-ntrebă, cu

fruntea în pumni: „Doamne, cum mă lași să mor astăzi?“. Așa cum se așteptase, nu fusese vreo judecată, ci doar denunțul presupușilor martori și un interogatoriu formal, cu un judecător al districtului Teheran și un veghetor al moralității.

După execuția Shahlei Jahed, aștepta să fie împușcată, de aceea, când, cu noaptea în cap, o înghesuiră într-o dubă, îi mai licări o speranță: „Poate doar mă vor biciui până la leșin și mă vor întoarce la carceră“.

Ce nu i se spusese era că făcuseră groapa cu o seară în urmă și-anunțaseră lumea să vină în piață: Ghazal era avocată, era mai primejdioasă ca o leoaică, ea îi batjocorise destul apărând toate cățelele în călduri care se împotriviseră legii sfinte!

„Trebuie căsăpită cu pietre!“, strigau chiar femeile credincioase, darămite bărbații la locul lor, care se simțeau răsplătiți dacă însuși tatăl curvei adulterine ridica primul piatra.

O lapidare în Lavasan? Nu văzuseră asta de treizeci de ani în ținutul lor și primarul se-mpotrivise: ei erau bogați și smeriți, respectau Sharia, nu era nevoie ca nevestele lor, niște doamne ale modestiei, să ia un exemplu! Îl ținuseră în arest două zile, după care semnase că era de acord și căzuse la pat. Tot orașul primise de știre și erau cu toții în febră.

Ghazal, în sicriul fără capac al celulei, se rugase până o înșfăcaseră ca să plece și plânsese când alții dormeau, ca să n-o știe nimeni. Îi ceruse iertare maică-sii, pe mutește, și lui taică-său, lui Armin Caryan, doicii ei din copilărie și, când să îi coboare în minte alesul cu care se măritase, Omar, se făcuse ziuă.

— Hai, că te ducem în Lavasan, târfă! îi strigaseră gardienii, iar ei îi sunase ca o nădejde.

„Fă-mă, Doamne, puternică, orice ar fi!“, se ruga neîncetat, măcinând din măsele, dar, când o coborâră din dubă, văzu lume adunată și groapa. Se gândise la bici și la glonț, și aproape că auzise urletele mulțimii, însă ocolise în cap că o să fie ucisă sub o ploaie de pietre.

„Doamne, care m-ai îndurat pentru tot ce-am făcut, chiar nu ți-am greșit într-atât, sunt femeie, sunt slabă și am avut frică pentru fiecare pas strâmb!“

Căzu în genunchi pe asfalt, că picioarele o lăsaseră înaintea să ajungă în groapa peste care aveau să arunce lopețile de pământ.

„Doamne, Dumnezeu!“, mai zise în gând și apoi cu voce:

— Fiul meu e aici? reuși să îngaima către un ajutor al celor care săpaseră.

— Cum îl cheamă?

— Armin...

— Armin! Armin!... E aici fiul târfei? urlase bărbatul, însă nimeni nu-i dădu un răspuns.

Nu durase mult. Era îngropată până în dreptul sfârcurilor și cu mâinile legate la spate, în cruce. N-o durea, o strângea țărâna și simțea căldură și sete. Și pe urmă căldura se făcu ca un foc care îi ardea hainele, pielea și mațele, înăuntru.

— Oameni buni, să sfârșim odată! strigă. Faceți-vă treaba, loviți!

O tăcere ca sticla se formă peste trupul ei și pentru că nu se putea apăra în vreun fel, doar mișcă din cap, pe sub vâl și strigă din nou:

— Oameni buni! Clipa asta-i mai lungă ca viața mea! Îndurați-vă și stărpiți-mă!

Însă nimeni nu aruncă piatra. Câțiva tineri din jur începuseră să bocească și îi văzu tremurând, înaintea ca

gardianul să îi dea peste gură. O izbise cu cizma, din buză, sângele îi curgea pe pământ și îl auzea ca-ntr-o peșteră. Ea era Shirin, avocata cu o mie de suflete de femeie, trebuiau să le omoare pe rând, dar nimeni nu voia să înceapă.

În cele din urmă, *mullah*-ul termină de citit capetele de acuzare: era vinovată de *moharab*¹ și de desfrânare împotriva Coranului.

— Pedepșiți-o, oameni cinstiți! Îndemnă apărătorul Islamului, însă nimeni nu voia să înceapă.

Atunci, purtătorul turbanului și al legii luă o piatră mai mare decât ar fi trebuit și o nimeri între ochi. De îndată, groparii făcură la fel, apoi denunțatorul și martorii. Ea se încălzise, ardea și se ridică înspre nori, ca o flacăra pe care o vezi departe.

„...Și așa să mă crezi, o, Doamne al veacurilor“, zise ea și înălță pleoapele. Chiar atunci îl simți pe Omar arătându-i-se, cu spinarea teșită și cu tâmplele înspicate. Nu îi mai părea, dar era chiar el, Shahriarul ei, împăratul de rouă. Sultanul desculț al împătimirii, al nopților arse și al uitării. Presimți cum că freamătă el însuși văzând-o, dar era o închipuire.

— Omar, ce e cu ochii tăi? Întrebă.

— Am orbit, zise el în șoaptă.

— Ai orbit? repetă întristându-se.

— Da, dar să nu te îngrijorezi, văd mai bine ca înainte...

1. Dezicere de Allah și de religia șiiită (pers.).

au apărut:

Cezar Paul-Bădescu – *Tinerețile lui Daniel Abagiu*
Mariana Codruț – *Ul Baboi și alte povestiri*
Radu Pavel Gheo – *Fairia. O lume îndepărtată*
Ioana Baetica – *Fișă de înregistrare*
Adrian Schiop – *pe bune/pe invers*
Lucian Dan Teodorovici – *Atunci i-am ars două palme*
Cosmin Manolache – *Ce față cumplită am*
Dan Țăranu – *Al patrulea element*
Dragoș Bucurenci – *RealK*
Ionuț Chiva – *69*
Claudia Golea – *Vară în Siam*
Bogdan Suceavă – *Venea din timpul diez*
Cătălin Mihuleac – *Ratarea unui setter*
Veronica A. Cara – *Petrecere cu mama*
Petre Barbu – *Blazare*
Silviu Gherman – *Scurta și plictisitoare viață a lui Kjus*
Sorin Stoica – *O limbă comună*
Filip Florian – *Degete mici*
Dumitru Ungureanu – *Tunul filozoafei*
Adrian Buz – *Zidul moale*
Mircea Gheorghe – *Partida de canastă*
Tudor Călin Zarojanu – *Sfârșitul lumii*
Livi Bleoca – *Erotikon*
Cecilia Ștefănescu – *Legături bolnăvicioase*
Paul Cernat, Andrei Ungureanu – *Războiul fluturilor*
Cătălin Lazurca – *Celebrul animal*
Dan Lungu – *Băieți de gașcă*

Lucian Dan Teodorovici – *Cu puțin timp înaintea coborârii
extraterestrilor printre noi*
 Florin Lăzărescu – *Trimisul nostru special*
 Mariana Gorczyca – *Cheful nu se organizează,
vine de la sine*
 Tudor Lavric – *Necăsătoriții*
 Doina Ruști – *Zogru*
 Cora Flavian – *Marta sau etiologia inconvertibilului eșec*
 Antoaneta Zaharia – *Garsonieră în centru*
 Dan Miron – *Scândurica*
 Maria Manolescu – *Halterofilul din Vitan*
 Cezar Paul-Bădescu – *Luminița, mon amour*
 Răzvan Rădulescu – *Teodosie cel Mic*
 Ana Maria Sandu – *Fata din casa vagon*
 Victoria Comnea – *Manuc*
 Filip Florian, Matei Florian – *Băiuteii* (ediția a II-a)
 Dan Lungu – *Sunt o babă comunistă!*
 Jean-Lorin Sterian – *Lorgean*
 Bogdan Popescu – *Cine adoarme ultimul*
 T.O. Bobe – *Cum mi-am petrecut vacanța de vară*
 (ediția a II-a)
 Gabriela Gavrila – *Fiecare cu Budapesta lui*
 Liviu Bârsan – *Ochiul și pulberea*
 Alexandru Vakulovski – *Bong*
 Dan Lungu – *Raiul găinilor. Fals roman de zvonuri
și mistere* (ediția a II-a)
 Călin Ciobotari – *Șșșt! Generalul visează...*
 Iulian Ciocan – *Înainte să moară Brejnev*
 Ștefan Baștovoi – *Iepurii nu mor*
 Lucian Dan Teodorovici – *Circul nostru vă prezintă:*
 (ediția a II-a)
 Mariana Codruț – *Nudul Diane*
 Costi Rogozanu – *Fuck the cool. Spune-mi o poveste*
 Sorin Stoica – *Aberații de bun-simț*
 Răzvan Rădulescu – *Viața și faptele lui Ilie Cazane*
 Daniel Maftciu – *Mic tratat de management culinar*
 Dan Lungu – *Proză cu amănuntul*

Dan Sociu – *Urbancolia*
Mitoș Micleușanu – *Kasa Poporului*
Ioana Nicolaie – *O pasăre pe sârmă*
Doina Ruști – *Fantoma din moară*
Radu Pavel Gheo – *Numele mierlei. 50 de clipuri vesele
și triste*
Adela Greceanu – *Mireasa cu șosete roșii*
Cecilia Ștefănescu – *Intrarea Soarelui*
Dan Sociu – *Nevoi speciale*
Dumitru Crudu – *Măcel în Georgia*
Lucian Dan Teodorovici – *Celelalte povești de dragoste*
Corina Sabău – *Blocul 29, apartamentul 1*
Florin Lăzărescu – *Lampa cu căciulă*
Bogdan Dumitrescu – *SMS*
Angelo Mitchievici – *Cinema*
Daniela Zeca – *Istoria romanțată a unui safari*
Adrian Schiop – *Zero grade Kelvin*
Matei Florian – *Și Hams Și Regretel*
Ovidiu Pop – *Trickster*
Ana Maria Sandu – *Omoară-mă!*
Doina Ruști – *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări
din București*
Ioana Nicolaie – *Cerul din burtă* (ediția a II-a)
Radu Pavel Gheo – *Noapte bună, copii!*
Ioana Bradea – *Scotch*
O. Nimigean – *Rădăcina de bucsau*
Daniela Zeca – *Demonii vântului*
Andrei Ruse – *Dilăr pentru o zi*
Tatiana Niculescu Bran – *Noaptele Patriarbului*
Doina Ruști – *Patru bărbați plus Aurelius*
Bogdan O. Popescu – *Viață de aruncat și alte povestiri*
Ioana Baetica Morpurgo – *Imigranții*
Alex. Leo Șerban – *Litera din scrisoarea misterioasă*
Tudor Călin Zarojanu – *Mass Media Insider*
Livi Antonesei – *Victimele inocente și colaterale
ale unui sângeros război cu Rusia*
Tatiana Niculescu Bran – *În Țara lui Dumnezeu*

Adrian Chivu – *Strada*

Tatiana Niculescu Bran – *Spovedanie la Tanacu*

Andrei Ruse – *Soni*

Daniela Zeca – *Omar cel orb*

în pregătire :

Florin Irimia – *O fereastră întunecată*

Simona Sora – *Hotel Universal*

www.polirom.ro

Redactor: Emanuela Stoleriu

Coperta: Radu Răileanu

Bun de tipar: septembrie 2012. Apărut: 2012
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53 • C.P. 15-728
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. ARHICONSTRUCT S.A.

Str. Buna Vestire nr. 8, Iași

Tel.: 0232/230.300, Fax: 0232/230.485

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul

Uniunii Scriitorilor din România

Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA